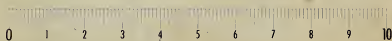
GLAVBERI
FVRN VS
PHILOSOP

VERSANTUR HIS TRIBUS

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

01-1

Furni Novi. pars 1ª

——— ——— pars 2

——— ——— pars 3

——— ——— pars 4

——— ——— pars 5ª

Apologia ———

FURNI NOVI PHILOSOPHICI,

SIVE

DESCRIPTIO ARTIS DESTILLATORIÆ NOVÆ;

Nec non

Spirituum, Oleorum Florum, aliorumque Medicamentorum illius beneficio, facillimâ quâdam & peculiari viâ è vegetabilibus, animalibus & mineralibus, conficiendorum & quidem magno cum lucro; agens quoque de illorum usu tam chymico quàm medico, edita & publicata in gratiam veritatis Studiosorum.

Per

JOANNEM RUDOLPHUM GLAUBERUM.

Pars I (-V et Annotationes)

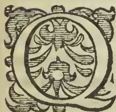

AMSTERODAMI,
Prostant apud JOANNEM JANSSONIUM.
CIƆ IƆC LVIII.

PRÆFATIO

AD

Lectorem benevolum.

Vas hactenus fornaces peculiares, viasque destillandi compendiosas, assiduis lucubrationibus speculationibusque inventas paucos ante annos, quibus multa præclara opera, vulgari arti impossibilia, perpetrari possunt; pro me tanquam secreta reservavi, decrevi tandem, perpendens mecum utilitatem, quam præstare potest mortalibus, hanc artem diutius non celare, sed in gratiam proximi publicare, dando perfectam & fundamentalem Spagyris informationem artis hujus noviter inventæ, ne amplius opus habeant in posterum tempus terere, sumptusque expendere in laboribus tædiosis longis, sed viâ faciliori, beneficio mearum farnacum multa præclara operari queant. Dividetur autem hic liber in partes quinque, quarum prima docebit constructionem fornacis alicujus, in quâ incombustibilia destillantur & sublimantur, & quidem talia quæ Retortarum aliorumque vasorum beneficio perfici nequeunt; & quomodo mineralium metallorumque spiritus, flores & olea illius beneficio præparentur, nec-non illorum usum & vires.

In secunda parte docebitur alia fornax, in qua combustibilia, utpote vegetabilia, animalia & mineralia

destillantur, perfectißimèque subtiliantur: cujus beneficio multa medicamina præstantissima ad tollendos gravißimos & incurabiles aliàs morbos & affectus præparari possunt.

In tertia docebitur nova quædam inventio hactenusque incognita destillandi Spiritus ardentes, utpote ex vino, frumento, fructibus, floribus, herbis & radicibus, nec non aquas vegetabilium, animaliumque, & quidem in magna copia, brevi temporis spatio, & absque magnis sumptibus; ut & coquendi cervisiam, hydromel, vinum, aliaque, quæ alias conficiuntur in magnis cupreis vel ferreis vasibus; beneficio vasorum ligneorum, adminiculo parvi alicujus instrumenti cuprei vel ferrei, ponderis 2. vel 3. librarum, viâ nimirum quâdam facili absque fornacibus. Docet quoque noviter hæc inventa ars varios labores alios chymicos, utpote putrefactiones, digestiones, circulationes, extractiones, abstractiones, cohobationes, fixationes &c. Estque hæc inventio admodum necessaria utilisque tyronibus hujus artis, non enim indigent in confectione spirituum ardentium, aquarum vegetabilium, extractorum, aliorumque medicamentorum, tot fornacibus, totque cupreis, ferreis, stanneis, terreis vitreisque vasis, docentur enim hic, quomodo prædicti labores omnes perficiantur saltem adminiculo parvi alicujus instrumenti cuprei vel ferrei in vasis ligneis, tam bene nimirum ac per vesicas, aliaque vasa amplißima cuprea: quâ ratione parcitur expensis &c.

In quarta parte docebitur alia quædam hactenusque incognita fornax, in qua facillime perpetrantur cuncti labores chymici: utilißima ad explorandas minera lium

lium metallorumque naturas; itemque adprobanda, examinanda, liquefacienda, capellanda, & separanda metalla, ne quid pereat, viâ nimirum compendiosà & facillimâ, & quidem magno cum fructu &c.

In quinta parte docebitur confectio sive præparatio instrumentorum ferreorum, terreorum, vitreorum aliorumque necessariorum ad prædictas 4. fornaces, docebuntur & alia necessaria utilissimaque manualia.

Et quidem in prima parte, delineatâ fabricâ primæ fornacis, revelabo etiam quomodo ipsius beneficio conficiantur Spiritus, olea, flores aliaque utilissima medicamina, eorumque vires & usum quantum fieri quidem licet fidelissimè & absque fraude. Et quidem non dubito, quin intellecturi, opus hoc approbaturi, indocti autem Zoili contemturi sint, Dicitur enim per Proverbium: Ædificans prope viam publicam, multa audire cogitur, ab obtrectatoribus, *cumprimis autem à misella plebecula &c. Sed opus esset, quod ejusmodi Thrasones aliquid præstantius ederent in lucem antequam aliorum carperent labores.*

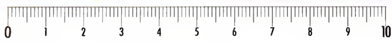
Quare nemo intempestivè judicet hoc opus, antequam nimirum perfectè de illo fuerit informatus; tunc enim non dubitabo; quin laudem inde deportaurus sit author.

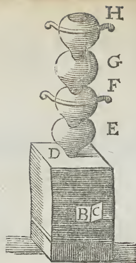
Et si cui forte fortuito, qui extruxerit hanc fornacem, laboranti vel operanti per illam, non omnia statim ex animi sententia succedant; cogitet ille secum, se fortasse in aliqua parte peccasse (est enim opus novum & incognitum, in quo facile quis errare potest)

nec propterea murmuret adversus authorem ipsi culpam imputando, quod non satis apertè scripserit, sed suæ adscribat ignorantiæ, authorisque mentem intelligere studeat, exerceatque sese in laboribus, tunc enim non dubitabo de meliori successu, quem omnibus & singulis precor. Amen.

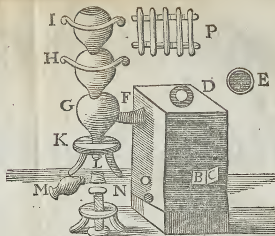

PARS

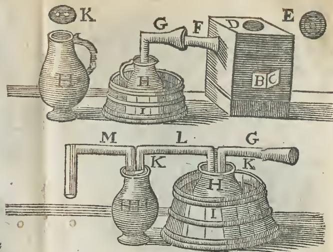

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Prima olla ſublimatoria E. innititur foramini ſuperiori fornacis D. Secunda F. Tertia G. Quarta H. & ſic conſequenter.

Cineritium ejuſdem cum fornace amplitudinis A. *Foramen medium per quod carbones & ſpecies injiciuntur deſtillandæ* B. *obturamentum lapideum apponendum poſt injectionem* C. *Foramen ſuperius diſtinctione aliqua præditum arenâ replendâ* D. *Cum ſuo operculo* E. *quod apponitur poſt injectionem carbonum & materialium. Fiſtula furnum egrediens copulata primo recipienti* F. *Primum vas recipiens* G. *Secundum* H. *Tertium* I. *Sellula cui innititur primum vas recipiens, in medio perforata, ut collum recipientis tranſire valeat, cui ſcutella* L. *annectitur* K. *Ipſa ſcutella per cujus fiſtulam defluunt condenſati ſpiritus in recipulum appoſitum* L. *Receptaculum in quod ſtillant in ſcutella collecti ſpiritus* M. *Sellula* N. *Per cujus medium tranſit trochlea pro lubitu elevabilis; cujus beneficio ſcutella* L. *Primo applicatur recipienti, i. e. inferiori. Locus fiſtulæ pro deſtillatione ſpiritus vitrioli & aluminis* O. *Crates conſiſtens è duobus baculis ferreis robuſtis tranſverſis, firmiter fornaci applicatis* P. *cui innituntur* 4. *vel* 5. *alii minores mobiles, quò fornax ab immunditie liberari queat.*

Prima fiſtula curva G. accommodata fiſtulæ fornacis æquali F. Vas recipiens fiſtulæ illi accommodatum, collocatum in labro quodam. I. in aqua ad accelerandas operationes H. cum ſuo operculo duplici foramine prædito K. quorum primum prima tranſit fiſtula curva ſimplex G. alterum verò prima fiſtula curva dupliciter L. uno ſcilicet brachio, quorum alterum abit in vas recipiens ſecundum HH. Similiter ut primum in aqua in labro quodam collocatum, quod etiam altera fiſtula curva dupliciter M. ingreditur, brachio ſcilicet uno, &c. quâ ratione & deſtillantur ſpiritus & ſublimantur flores celerrimè & quidem in magna copia,

PARS PRIMA FURNORUM PHILOSOPHICORUM.

De præparatione Primæ Fornacis.

QUOD ad primam fornacem, poterit illa pro lubitu major vel minor exstrui, habitâ ratione quantitatis materiæ destillandæ &c. & quidem vel rotunda vel quadrata; vel è lateribus vel per figulum ex argilla. Requirit autem diameter spithamæ unius (intrinsecus nimirum) altitudinem quatuor spithamarum; unam nimirum à fundo usque ad cratem, unam quoque à crate ad foramen injiciendis carbonibus destinatum; duas ab hoc usque ad summitatem fistulæ, quæ ad minimum spithamam unam furnum egredi oportet, ne vasa recipientia ob propinquitatem fornacis incalescant. Oportet quoque fistulam habere diametrum parte anteriore, respondentem tertiæ parti diametri intrinseci fornacis; ampliorem quoque paululum parte posteriore quàm anteriore. Craticula talis esto, quod possit eximi pro lubitu & mundificari, obstructa à materia destillanda injecta: obstruitur enim facile in destillatione salium colliquescentium cum carbonibus, unde aër denegatur igni, & destillatio per consequens impeditur. Vel imponantur fornaci transversim duo baculi ferrei robusti, cui alii 4. vel 5. minores innitantur, &

quidem unus ab altero per diſtantiam digiti unius lati tranſverſi, exeuntes paululum è fornace, quo obſtructi, forcipe comprehenſi, commoveri & à materia combuſta mundificari, iterumque poſtea rite in ſua loca reponi queant: quarè etiam oportet fornacem parte ſua anteriore, ſub crate nimirum apertam eſſe, quò melius cratem tractare poſſis.

Oportet quoque ſupernè habere tectum fornacem lapideum vel terreum, foramine præditum in medio, cum aliqua diſtinctione arena replenda, quo operculum impoſitum rite claudere poſſit foramen illud, ne ſpiritus exhalare queant, ſed coacti per fiſtulam egrediantur in recipientes, poſtquam injeceris materiam deſtillandam.

De Recipientibus.

VAſa recipientia conficiantur è vitro, è terra forti, ſpiritus quæ retinere poſſit, qualis eſt Waldburgica, Haſſiaca, Frechheimenſis, Siburgica &c. Meliora ſunt confecta è vitro ſi modo non deficiunt officinæ, & quidem è vitro forti & firmo; quæ & circa juncturas ſmirite lævigari & adæquari poſſunt, quò melius conjungantur, & tunc lutatione opus non eſt, (quomodò autem ſmirite lævigentur & adæquentur, id docebitur in parte quinta, de manualibus agente) quia adeò arctè hac ratione conjunguntur, ita ut nullus egredi poſſit ſpiritus per juncturas ſcil. Secus juncturas luto optimo firmare oportet, ſpiritus exhalare non permittente, quale docebitur in libro

bro de manualibus agente. Formam Recipientnm videre licet in delineatione. Quod ad quantitatem eorum ſcito, quod quò majora eo meliora, paucioribus enim tunc opus habes, pluribus verò minoribus. Orificium ſuperius amplius eſto inferiore, ita ut ſemper aliud vas recipiens orificio ſuo inferiori, jungi poſſit ipſi; & quidem orificium inferius habeat diametrum trium digitorum latorum tranſverſorum, vel circiter, habita nimirum ratione fornacis, cujus diameter eſt unius ſpithamæ. Major enim fornax majora requirit foramina ut & orificia recipientum, quo igni ſufficiens aëris debitaque adminiſtretur proportio: Vel ſi fornacis diameter plus quàm ſpithamam haberet, oporteret quoque eam habere duas vel tres fiſtulas, (quæ ſimul conſideratæ haberent amplitudinem reſpondentem tertiæ parti amplitudinis fornacis, tanta enim amplitudo tantumque aëris requiritur, ſi ignis liberè ſuum officium præſtare debet) quibus applicanda vaſa recipientia dictæ proportionis, ne ignis ſuffocetur.

Appoſita autem figura conjunctionem recipientum edocebit, nec-non eorum applicationem ad fornacem. Et primum quidē vas recipiens innititur tripodi, vel ſellulæ in medio perforatæ, ut collum primi recipientis tranſire poſſit, cui applicatur ſcutella fiſtulata recipiens deſtillantes ſpiritus: Primo poſtea jungitur ſecundum atque huic tertium & ſic conſequenter (prope nimirum parietem vel ſcalam aliquam) tot nimirum quot

placuerit. Supremum vas recipiens apertum quoque ſicuti cætera omnia,oportet ut relinquatur. Inferiori, uti dictum, annectitur ſcutella fiſtulata, per cujus fiſtulam defluunt ſtillati ſpiritus in aliud quoddam vas vitreum appoſitum; quod repletum aufertur, aliudque ſubſtituitur; quia illud abſque lutatione applicatur, ac proin facile mutari poteſt. Et ſi quid aliud ſtillare placet, oportet auferre, & mundificare, mundificatamque iterum arctiſſimè applicare ne quid ſpirituum exhalare queat, collo inferioris Recipientis (nimirum ſcutellam fiſtulatam.) Et ſi ſcutella fiſtulata adeò arctè jungi nequit ita ſcil. ne quid exhalare poſſit, infunde cochleare unum aquæ; adſtringit enim, nec nocet ſpiritibus, quia in rectificatione iterum ſeparatur.

De vaſis ſublimatoriis.

HÆc non opus eſt conficere è vitro, vel è terra tali, quæ ſpiritus retinere poteſt, cujus ſupra mentio facta; ſi modò conficiantur è communi terra figulina bona, beneque intrinſecè devitreenter, talis nimirum formæ, & figuræ, qualis apparet ex appoſita declinatione.

Eligenda tamen terra bona ignem tolerare potens, inferiores enim ollæ ab igne incaleſcunt, ita ut frangerentur ab eo, ſi non eſſent confectæ è terra bona.

Nunc etiam ipſum deſtillandi modum in genere declarabo; ut & in deſtillatione quavis manualia neceſſaria,

Modus

Modus destillandi.

PRimo iniiciantur aliquot carbones vivi, qui pastea cooperiantur aliis, usque ferè ad repletionem fornacis, ad fistulam ferè usque; quo facto operculum superius maneat remotum à suo foramine (quo calor & fumus illuc transeant, non autem per fistulam & vasa recipientia, quæ inde incalescunt, quod impedimento futurum destillationi) usque dum ignis sufficienter accensus, furnusque probè incaluerit. Deinceps tantum iniice materiæ præparatæ destillandæ cum cochleari ferreo, quantum sufficit ad cooperiendos carbones; quo facto arctissimè obtura fornacem, operculum superius foramini suo, sive arenæ quæ in distinctione illa, qua foramen superius prædictum, firmiter imprimendo. Injecturus autem per foramen medium, oportet ut factâ injectione, statim admoveat obturamentum lapideum suo foramini, quod quoque oportet, claudere illud sive obturare quàm exactissimè, hac enim ratione omnia coguntur instar nebulæ crassæ erumpere per fistulam in Recipientes, ibique in spiritum sive oleum acidum condensare sese, indeque destillare in scutellam applicatam, per cujus fistulam porrò stillant in excipulum alterum vitreum appositum. Conflagratis carbonibus spiritibusque omnibus egressis, oportet ut plures carbones injiciantur, pluraque materialia donec sufficientem nactus sis quantitatem spirituum. Hâc destil-

destillandi ratione poteris pro lubitu cessare iterumque inchoare, nihil enim periculi inde.

Purgaturus autem fornacem nihil aliud facere habet, quàm extrahere baculos ferreos, transversis incumbentibus, ut caput mortuum, decidat, quod postea batillo auferendum; quo facto oportet ut baculi exempti transversis, iterum superimponantur, atque his carbones vivi, quibus alii usque ad sufficientiam, tandemque his accensis materialia.

Purgaturus autem recipientes, inchoaturus alterius rei destillationem, non opus habet amovere illos, sed solummodò infundere aquam puram, per superiorem scil, Recipientem, cujus descensu purificantur illi.

Atque hac ratione non modo è vegetabilibus, volatilibus & mineralibus (incombustibilibus) sed etiam è metallis fixis & lapidibus mirabiliter & facile, copiosè eliciuntur spiritus, olea & res, quod fieri alias nequit vulgari scil. arte destillatoria.

In hoc autem furno ejusmodi solummodò destillantur materiæ, quæ destillatæ humiditatem dant incombustibilem, utpote sal commune, vitriolum, alumen, nec-non alia mineralia & metalla, quæ tamen singula peculiaria sua, tractata requirunt manualia,

Fornace autem hac non inserviente cuivis materiæ, quia vivis carbonibus species destillandæ superinjiciuntur, utpote combustibilibus; decrevi in secunda parte dare & aliam, minorem scil.

ſcil. atque huic diſſimilem, convenientem autem omnibus combuſtibilibus, volatilibus ſpiritibus præditis deſtillandis, utpote tartaro, cornu cervi, ſuccino, ſali armoniaco, urinæ &c. Conficiuntur quoque hujus beneficio ſpiritus ſubtiliſſimi volatiles ſulphurei ſalium & mineralium, utpote ſalis commnnis vitrioli, aluminis, nitri, antimonii, omniumque cæterorum mineralium & metallorum, qui aliàs ſine hac fornace vix confici poſſunt, quibus mirabilia præſtantur in medicina & alchymia, uti in 2. parte fuſius demonſtrabitur.

Nunc etiam aliorum Recipientum dabo conficiendi rationem, pertinentium ad primam fornacem, & quidem nonnullis laboribus aptiorum; quemadmodum priores alijs aptiores; quare operaturus hos vel illos pro lubitu eligere poteſt.

Quemadmodum igitur priores juxta murum vel ſcalam ſurſum erecti, quò fit quod ſpiritus ſurſum ex uno in alium tamdiu aſcendat, donec refrigeratus & condenſatus iterum deſtillet deorſum in ſcutellam annexam; ita hi rectà (modo contrario) ceu collaterales ſtatuuntur & collocantur in labro frigidâ repleto ad condenſandos ſpiritus; qua ratione tot non opus eſt Recipientibus. Aliter quoque his formatos eſſe oportet, nec ſicuti priores ſupernè & infernè apertos, ſed ſupernè ſolummodò, inſtar ollarum coctionibus inſervientium: hoc autem obſervandum, quod quò profundiores & ampliores eò meliores.

Oportet quoque illos copulari beneficio fiſtularum

larum terrearum, ita quidem diſtinctarum, ut ſpiritus prohibeantur adhuc calidi (nondum refrigerati) ex uno in alterum emigrare; ſed per medium ſeparationis fiſtularum coacti deſcendant ad fundum cujuſvis recipientis, indeque iterum aſcendant per aliam fiſtulam in alium recipientem, inſtar prioris duplici operculo prædi-tum, ubi, denuo deſcendentes ad fundum frigidum, refrigerati & condenſati permanent. Sufficiunt autem horum numero 3. vel 4. cum illlorum requirantur 13. vel 15. habitâ ratione magnitudinis illorum.

Figuram horum Recipientum, nec non copulationem eorundem, ex appoſita delineatione petere licet. Sufficit autem plerumque unus pauca deſtillaturo, cumprimis ſi materia non eſt pretioſa, & tunc quidem una ſaltem fiſtula curva terrea copulatur brachio uno cum fiſtula furnum egrediente, altero verò cum Recipiente, ita quidem ut deorſum Recipientem ingrediatur ad medietatem ſcil. uſque; atque tunc non opus eſt claudere orificium Recipientis; non enim multum refert ſi quid evaporet, ſi nimirum materia deſtillanda non pretioſa eſt. Atque hâc ratione & quidem ſingulis horis novi ſpiritus, novique flores confici poſſunt, beneficio unius fornacis, uniuſque recipientis, hac tamen cum cautela, quod pro quavis nova deſtillatione, aquâ ſit lavandus Recipiens, antequam iterum applicetur fiſtulæ; quo denuo applicato, poteris poſtea tuas in fornacem proiicere ſpecies, atque id tam diu,

diu, donec ſufficientem nactus ſis quantiatem ſpitituum.

Atque hæc deſtillandi ratio cum primis inſervit exploratoribus multorum & variorum mineralium, naturarum & proprietatum, experiendi gratiâ, qnales in igne concedant ſpiritus & flores. Nimis enim tædioſum eſt, in quavis nova deſtillatione novam & peculiarem applicare recipientem; multi quoque chymicæ artis ſtudioſi ſtudium ſuum deſerturi, valentes per Retortas non niſi unam facere Probam quotidie: Expenſæ quoque nec-non temporis jactura multos, non mirum, ſi deterrerent.

Hic autem Retortarum copiâ non opus, nec illarum lutatione, ut nec recipientum, ſimiliumque rerum ſuperfluarum: Nec etiam hîc requiritur aſſidua operatoris præſentia, igniſque regiminis obſervatio, cujus neglectione jactura retortarum & recipientum alias metuenda, & per conſequens laboris fruſtratio. Hæc & alia tædioſa hîc non curantur, quia ſaltem ſufficit proiicere materiam ſupra carbones, & operire fornacem, & tunc eveſtigiò egrediuntur ſpiritus & flores ejuſdem ſpeciei cum ſuo minerali. Quorum ſi ſufficientem copiam nactus, extrahere oportet baculos ferreos, qui bus carbones incumbunt, ut decidant auferendi; & dum adhuc calet furnus, reponere baculos nimirum ferreos, atque iiſdem ſuperimponere carbon es alios qui tunc ultro à calore fornacis accenduntur: interea quoque auferre oportet Recipientem, ipſumqne mun-

mundificare & reponere, vel si mavis, applicare alium mundum, pro nova scil. alterius materiei destillatione.

Atque hac ratione & quidem spatio unius horæ varia destillari & sublimari possunt in parva scil. quantitate. Volens autem destillare vel sublimare in majori copia, capiat 3. vel 4. ollas, quò spiritus ex una in alteram migrare valeant, ne quid pereat ipsorum. Non opus est hic (uti dictum) assidua præsentia, licet enim abire, cessare & repetere pro lubitu, quia opus caret periculo fractionis Retortarum & Recipientum.

Sciens igitur usum hujus fornacis, multa brevi quidem temporis spatio præstare potest, nec facit jacturam temporis & sumptuum. Unius enim horæ spatio plus ejus beneficio efficere quis potest, quàm viâ vulgari 24. horarum spatio: qua etiam ratione egregiè parcitur carbonibus, quia 10 libræ carbonum hac ratione plus valent quàm aliàs 100. E. gr. Expertus unius horæ spatio stillare facere potest lib. 1. spiritus salis, cum 3. 4. 5. libris carbonum; cum alias requirantur 50. 60. libræ, & ad minimum 20. vel 30. horarum spatium, viâ illâ vulgari retortarum beneficio; id quod admodum tædiosum.

Possunt etiam hac ratione mineralium metallorumque confici flores, in magna nimirum copia & quidem facillimè brevissimo temporis spatio, sine magnis sumptibus, ita ut unius horæ spatio cum 3. vel 4. lib. carbonum, una libra florum Antimonii confici possit: estque hoc non exiguum

exiguum adminiculum medico & chymico. Durat autem hæc fornacula ſemel extructa multos annos, & fracta facile reparatur.

Atque hac ratione ſaltem opus materialium deſtillandorum, retortis non indigemus, nec recipientes inſunt periculo, qua egregiè parcitur ſumptibus. Præter prædictas vias habeo adhuc aliam & quidem compendioſiorem, deſtillandi nimirum & ſublimandi, facilioremque, quâ exiguo temporis ſpatio incredibilis copia ſpirituum ſalium, & florum mineralium & metallorum confici poteſt; quam ad aliud tempus, quia ſufficit hæc nunc dixiſſe, reſervabo. Non autem dubito, diligentes ſpagyros veſtigia mea ſecuturos, inventuroſque incognita mihimet ipſi, *facilius* enim *eſt inventa augere, quam ignota invenire.*

Conſtructione igitur fornacis clariſſime juxta meam quidem opinionem declaratâ, ſequetur etiam nunc ejus, ipſaque deſtillandi & ſublimandi ratio.

Etſi forte fortuito, & quidem contra ſpem, aliquid obſcuritatis occurreret, proceſſus tamen proceſſum explicabit; ſequeturque effectus in praxi diligentem operantem, naturæque ſcrutatorem, & quidem ſine omni dubio, eo modo quem præſcripſi. Id quod ex animo precor piis ſpagyris nec-non benedictionem Dei ter Opt. Max. Amen.

Quomodò Spiritus Salis destillandus.

QUod primò aggrediar salis spiritum, antequam nimirum agam de vegetabilium spiritibus, ratio hæc est, quod sit ferè præcipuus, qui hac fornace confici potest: pauci enim viribus & virtutibus ipsum excellunt, quarè etiam ipsi hunc exhibui honorem. Nec est ullus spirituum acidorum, qui hactenus plus negotii facessferit chymicis, quàm hic, quare etiam omnium pretiosissimus fuit. &c. Nonnulli enim salem miscuêre cum argilla figulina; & mixturam in globulos redegêre, quos per Retortam ignis violentiâ pepulêre spiritus consequendi gratiâ: alii miscuêre scalam cum bolo, alii cnm farina tegularum, alii cum alumine usto. &c.

Alii usuri via compendiosiore, fluere fecêre salem in retorta tubulata nimirum superiore & posteriore parte; per cujus tubulum superiorem aquam frigidam instillarunt, ad elevandos spiritus salis ponderosos, per posteriorem verò folle sufflarunt, ad pellendos spiritus in retortam: atque hic modus non spernendus simpliciter, hoc tamen incommodi habet, quod temporis progressu frangantur retortæ, quod salem amplius retinere nequeant, & destillatio intercipiatur. Alii tentarunt id præstare retortis ferreis, sed hac ratione spiritus mortificati fuêre, quia facile aggrediuntur ferrum; unde loco spiritus phlegma accepêre. Atque tales aliosque tædiosos hactenus destil-

destillandi modos invenêre; & per optimum quidem vix libram unam stillare potuerunt 24. vel 30. horarum spatio cum libris 50. 60. 100. carbonum, ratio fuit, quod parum in ipso sit tentatum, paucique ipsum justum & bonum habuerint, unde etiam ipsius vires incognitæ mansêre.

Atque hoc propterea indicare volui, ut appareat quàm pretiosus hic spiritus fuerit hactenus, & quàm facilè nunc & copiosè viâ nimirum meâ noviter inventâ, paucis sumptibus confici possit.

Dictum suprà, quod materialia hac destillandi ratione immediatè proijciantur in ignem, quod tamen cum discretione accipiendum: Etsi enim nonnullæ species absque ulla aliqua præparatione immediatè proijciantur in ignem; non tamen sequitur quod omnes & singulæ; oportet enim in quibusdam discretione uti, utpote in salis destillatione. Si enim sal immediatè proijceretur in ignem: non modò nullos daturus esset spiritus, sed tamdiu supra carbones saltaturus, donec ad infimam fornacis partem descensum inveniret: Huic autem diversimodè præveniri potest: & primò quidem hac ratione: Solve salem in aqua communi, postea extingue carbones viuos in hac aqua, ut imprægnentur sale, quos postea in fornace accensos conflagrari permitte: oportet autem primò inijcere alios vivos (ardentes) carbones, super quos sale imprægnatos, & quidem ad repletionem usque fornacis ut suprâ dictum: & dum conflagrantur carbones vi ignis sal resolvitur in spiritum.

Obſervandum autem, quod hac ratione deſtillaturus ſalis ſpiritum opus habeat eligere ſibi recipientes vitreos, quià terreos ob nimiam ſubtilitatem calidus penetrat: Eſtque hic ſapore gratiſſimus ſpiritus. In defectu verò vitreorum dabo & alium modum, ubi terreis uti licet.

Admiſce ſali aliquid vitrioli vel aluminis, conterendo optimè in mortario (quò enim melius conteruntur, eò plures dant ſpiritus) Poſtea projice mixturam in ignem cum cochleari ferreo, tantum nimirum, quantum ſufficit ad cooperiendos carbones, & tunc magno impetu egredientur ſpiritus in Recipientes, ubi coagulati deſtillant in ſcutellam, indeque in alterum excipulum, Et ſi rite noveris operari, ſpiritus inſtar aquæ continuò effluent per fiſtulam craſſitie calami; poteriſque facile quavis hora conficere lib. 1. Spiritus. Ratio autem, quod hac ratione plures accipias ſpiritus quàm illà, hæc eſt, quod admixtum vitriolum & alumen fluere faciat ſubito ſalem, qua ratione prohibetur ejus deſcenſus per carbones ad inferiorem fornacis partem, ſed carbonibus adhæreſcens ſal ferè omnis convertitur in ſpiritus. Caput mortuum ſubrubrum facile cum cineribus deſcendit per craticulam, quod amplius deſtillari nequit, dat autem ſalem album fixum excoctione, inſerviens pro fluxu metallico: quod in aqua calida ſolutum inſervit quoque pro cliſtere contra vermes quos necat, purgatque inteſtina.

Objicies hunc hac ratione confectum ſpiri-

tum non esse sincerum salis spiritum, propter admixtionem spiritus vitrioli & aluminis, sed mixtum & compositum. Resp. Non potest hac ratione ullus stillare spiritus vitrioli & aluminis, id quod sæpe probavi, projiciens vitriolum, vel alumen in fornacem, ubi nullos omninò accepi spiritus; ratio hujus est quod hi spiritus, salis spiritu sint longè graviores, nec tantam altitudinem, utpote trium spithamarum ascendere valeant, sed comburantur, unde nisi phlegma stillare potest nihil. Quare hac ratione confectus non mixtus sed purus putus spiritus salis est, ejusdem saporis & virtutis, cum illius qui per se fit; quia in hac fornace aluminis & vitrioli spiritus confici nequit, nisi fistula egrediatur fornacem prope craticulam, ut ex delineatione fornacis videre est; aliàs enim fieri nequit; Propterea hi spiritus melius rectiusque docentur in secunda parte. Et posito quod aliquid unà cum spiritu salis egrediatur, quod tamen impossibile, quid quæso inde damni, tam in solutione metallorum quàm medicina? Quare hac ratione suspicione caret paratus spiritus. Attamen incredulo satisfaciam, daboque illi alium modum, sine aluminis vel vitrioli additione, stillandi spiritum, sed in secunda parte hujus libri, ubi docebo fornacem, per quam conficiuntur spiritus nitri, aqua fortis aliorumque combustilium, utpote olea vegetabilium, & pinguedines animalium, aliaque quæ per hanc confici nequeunt: atque hac ratione satisfaciam illis, quibus prædictus modus non arridet.

 Desi-

Deficientibus autem ſæpè vitreis Recipientibus, cogimur uſurpare terreos, qui verò ſalis ſpiritum prædictis modis confectum retinere nequeunt: in quo caſu poſſem quidem revelare exiguum aliquod manuale, cujus beneficio prædictus ſpiritus in magna etiam copia, in terreis recipientibus capi poteſt: Sed certis de cauſis hic reticebitur, & reſervabitur uſque ad editionem ſecundæ partis. Sufficiat igitur meminiſſe hujus rei, quare omiſſa illa aggrediar demonſtrare hujus ſpiritus vires & uſum tam in alchymia, quàm medicina, & aliis mechanicis.

De uſu Spiritus Salis.

OPeræ pretium eſt non reticere vires & virtutes egregii hujus ſpiritus; quas alii authores luculenter deſcripſere, ego hic præteribo quidem, & remittam lectorem ad illorum authorum ſcripta; paucaſque ſaltem attingam, de quibus alii nihil.

A pleriſque *ſalis ſpiritus* egregia ſtatuitur medicina, tutò tam intrinſecè quàm extrinſecè uſurpanda: Extinguit ſitim præternaturalem in morbis calidis, abſtergit & conſumit phlegmaticos humores in ſtomacho, excitat appetitum, prodeſt hydropicis, calculoſis & podagricis &c. Cæterum eſt menſtruum ſolvens metalla, cætera cuncta excellens, Solvit enim omnia metalla & mineralia, Lunâ exceptâ, ferèque cunctos lapides (ritè nimirum rectificatus) redigitque in egregia medi-

medicamina. Multa quoque egregia præſtat in Mechanicis.

Nec ſpernendus ejus uſus in culina, ejus enim beneficio parantur multi cibi gratiſſimi, pro ægris æquè ac pro ſanis, & quidem meliores, quàm cum aceto aliiſque acidis: & plus præſtat in exigua, quàm acetum in magna quantitate. Cumprimis autem ſervit regionibus aceto carentibus. Uſurpatur quoque loco agreſtæ, & ſucci limonum. Nam hac ratione paratus viliori Pretio venit quàm acetum & limonum ſuccus. Nec inſtar ſuccorum expreſſorum corruptibilis, ſed potius melioratur vetuſtus. Saccharo mixtus eſt egregium condimentum carnis aſſæ, Præſervat etiam varii generis fructus per annos multos. Intumeſcere quoque facit paſſulas majores & uvas ſiccatas, ita ut priſtinam ſuam magnitudinem iterum acquirant; oportet autem aliquid admiſcere aquæ, aliàs enim nimiam contrahunt aciditatem paſſulæ, reficientes ſtomachum languentem in multis morbis, inſervientes quoque variorum ciborum, è carnibus vel piſcibus conficiendorum præparationi. Cumprimis autem inſervit hic ſpiritus acidis cibis delectantibus, quæcunque enim præparantur cum ipſo, utpote pulli, columbæ, caro vitulina &c. gratioris ſaporis ſunt iis, qui cum aceto parantur. Caro bubula macerata cum ipſo, intra paucos dies adeò tenera redditur, ac ſi diu cum aceto fuiſſet macerata. Talia & alia plura præſtare poteſt ſalis ſpiritus.

Destillatio oleorum vegetabilium quâ major quantitas acquiritur, quam vulgari illâ per vesicam.

QUotquot fuêre hactenus destillatores meliorem nescivêre viam olea destillare aromatum, lignorum & seminum, quam per vesicam, cum magna aquæ quantitate: Et quamvis per retortam quoque feri possint, magna tamen tunc requiritur diligentia, aliàs empyreuma contrahunt; quarè modus ille per vesicam semper melior æstimatus, qui quidem non contemnendus si destillaveris vegetabilia vilioris pretii & oleaginosa; sed non item in destillatione aromatum, aliorumque cariorum, utpotè sunt cinamomum, macer, crocus &c. quæ sine jactura per vesicam destilllari nequeunt, quià tunc requiritur magna aquæ quantitas, & per consequens magna & ampla vasa, quibus aliquid adhærescit, quarè dimidiæ ferè partis patimur jacturam, quæ non adeò magni facienda in vegetabilibus oleaginosis, utpote semine anisi, fœniculi, carui &c. jactura autem facta in destillatione vegetabilium siccïorum & cariorum, utpote Cinnamomi, Ligni Rhodii, Cassiæ ligneæ, satis evidens est nec per consequens vilipendenda. Fieri quoque nequit, quod illa via omnia exstillare possint, bona enim quantitas coctione tenacitatem acquirit gummosam, qnæ cum aqua ascendere non potest.

Quod

Quod ut in posterum evitetur, dabo modum destillare olea aromatum aliorumque pretiosorum, qui fit cum spiritu salis, quo omne oleum absque omni jacturâ elicitur; ut sequitur nimirum. Reple cucurbitam aliquam cinnamomo, vel alio quovis ligno, sive semine, cui affunde tantum spiritus salis, quantum sufficit ad cooperiendum lignum illud, quam colloca cum suo alembico in arena, & administra ignem gradatim, ut bulliat spiritus salis, & cum pauco phlegmate omne extillabit oleum, penetrat enim spiritus salis suâ acrimoniâ lignum liberatque oleum, ut stillare possit melius sive rectius. Atque hâc ratione oleum non perditur, magnæ illius aquæ quantitatis additione in vasis illis magnis & amplis, sed in minoribus vasis vitreis, pauci humoris additione elicitur. Factâ destillatione effunditur spiritus per inclinationem à ligno, iterum utilis iisdem laboribus. Et si aliquam é ligno contraxerit impuritatem, poterit rectificari: Residuum verò spiritum in ligno recuperare licet, si lignum illud proijcitur in fornacem prædictam supra carbones vivos, quo fit, quod clarus & limpidus iterum egrediatur: qua ratione nec jacturam patimur spiritus salis. Atque hac viâ beneficio salis spiritus eliciuntur olea vegetabilium cariorum cum fructu, quod per vesicam fieri nequit.

Conficiuntur etiam ejus beneficio olea gummatum & resinarum clara & perspicua.

Oleum Mastichis & thuris pellucidum.

℞. THuris vel mastichis subtiliter conritæ, quantum sufficit ad replendam tertiam cornutæ (quæ loricata sit oportet) partem, cui affunde sufficientem spiritus salis quantitatem, cavendo ne nimium repleatur, retorta, aliàs spiritus ebulliens effluit retortâ; quam colloca in arena & gradatim administra ignem, & egredietur primò aliquid phlegmatis, quod sequitur oleum clarum & pellucidum unà cum salis spiritu, seorsim capiendum, postea sequitur flavum quoddam etiam pecualariter capiendum: tandem sequitur rubrum, quod etsi non spernendum, primo tamen illi minime simile, inserviens usibus extrinsecis, miscibile unguentis & emplastris, egregiè enim consolidat, ac proin prodest recentibus & veteribus vulneribus. Primum cumprimis rectificatum, sua subtilitate, & penetrandi facultate vini spiritui non dissimile, commodèque tam intrinsecè quàm exrrinsecè usurpatur, in frigidis nimirum affectibus, cum primis autem in nervorum rigore, à frigidis humoribus profecto, quem contractura sequitur. Oportet autem tunc primò fricare membrum contractum linteo calido, ut probè incalescat, cui postea affricandum hoc oleum manu calida: præstat enim mira in ejusmodi nervorum affectibus.

Eadem ratione ex omnibus gummatibus conficiuntur olea. Rectificantur etiam salis spiritu

olea rubra, tenacia & fœtentia tartari, cornu cervi, ſuccini &c. via vulgari deſtillata per retortam, ita ut pellucida reddantur, & Empyreumate ex deſtillatione contracta priuentur.

Eſt autem cauſa nigredinis & fœtoris ejuſmodi oleorum ſal quoddam volatile, reperibile tam in vegetabilibus quàm animalibus quibuſdam; quod facile miſcetur oleo, quod ſi accidit, fuſcum redditur oleum. Eſt enim unumquodque ſal volatile, ſive ſit urinæ, tartari, ſuccini, cornu cervini, aliorumque vegetabilium & animalium, hujus conditionis & naturæ, quod exaltare poſſit & alterare colores rerum ſulphurearum, & quidem vel in pejus vel in melius; plerunque verò olea reddit craſſa, nigra & fœtentia, ut videre eſt in ſuccino, cornu cervi & tartaro. Cognitâ igitur cauſâ nigredinis & fœtoris orum oleorum, facilè præcavere poſſumus eadem in deſtillatione, & contracta iterum corrigere, beneficio nimirum ſpiritus ſalis. Omne enim ſal volatile contrariatur cuivis ſpiritui acido, & vice uerſa ſpiritus acidus omnis contrariatur cuivis ſali volatili, naturâ ſalis tartari prædito: Præcipitantur enim æque bene metalla ſoluta acidis nimirum ſpiritibus cum ſpiritu urinæ, vel alterius cujuſdam ſalis volatilis ac cum liquore ſalis tartari Quod fuſius declarabitur in parte ſecunda.

Mortificantibus igitur ſpiritibus acidis, utpotè ſalis, vitrioli, aluminis, aceti &c. ſali volatile, ita & volatilitate privetur & fixetur, quâ ratione debilitatum, deſerit ſocium, nigredine à ſe infectum; neceſſe

necesse est ut eadem etiam ratione procedatur cum fœtentibus hisce oleis, ut sequitur nimirum.

℞. Oleum aliquod fætidum, tartari, succini &c. quo quartam solummodò partem cornutæ vitreæ reple, atque huic guttatim affunde salis spiritum, & effervescet, uti fieri solet, quando affunditur aqua fortis sali tartari; quare paulatim & guttatim spiritus affundendus propter periculum fractionis vitri. Signum autem mortificationis salis volatilis est, quando strepere finit, quare nihil amplius affundendum; & cornuta in arena collocanda, ignisque gradatim accendendus, uti fieri solet in rectificatione facilè elevabilium: & primò quidem egredietur aqua quædam fœtens, quam sequetur oleum pellucidum, clarum & odorum, atque hoc flavum quoddam clarum etiam & bene redolens, sed non ita ut primum, quare seorsim singula capienda mutatis recipientibus. Sunt autem hæc olea gratiora usurpata, fœtidis illis officinarum. Retinent autem ejusmodi olea suam claritatem & pulchritudinem, semel ablatâ causâ fœtoris & rubedinis per salis spiritum, In fundo retortæ remanet sal volatile nigrum cum salis spiritu, à quo sublimari potest in odorum, & sapore sal referens armoniacum. Spiritus quoque salis aciditate privatur, & coagulatur per sal volatile, est que instar tartari vitriolati, suis quoque usibus destinatus, ut dicetur in secunda parte de spiritu urinæ.

Eadem etiam ratione rectificantur cætera olea

olea, quæ temporis diuturnitate lentorem contraxêre, utpote sunt oleum cinnamomi, macis, cariophyllorum &c. cum salis spiritu si rectificantur per retortam, tunc enim eandem & claritatem & bonitatem cum noviter destillatis iterum acquirunt.

Meminisse hîc oportet erroris alicujus medicorum, non Galenicorum ignorantium, sed Spagyrorum, commissi in præparationibus quorundam medicamentorum chymicorum. Multi enim sibi persuaserunt, oleum tartari; cornu cervi &c. fœtore privatum, esse medicinam radicaliter tollens quasvis obstructiones; id quod cum grano salis capiendum. Nonnulli enim eiusmodi olea rectificârunt per vitriolum calcinatum, & aliquatenus ea ratione privarunt suo empyreumate, sed & cum empyreumate suis viribus: quod alii animadvertentes, perhibuêre ejusmod fœtorem non esse auferendum, quod simul auferatur virtus illorum oleorum, ac si virtus consisteret in fœtore; id quod maximus error, quia fœtor inimicus est cordi & cerebro in quo nihil boni. Sed hoc conceditur, ablaturos fœtorem illorum oleorum, mortificare quoque vires ipsorum. Sed ais, quomodo igitur procedendum in ablatione fœtoris absque virium jactura? Utrum per spiritum salis rectificanda? ut modò docuisti. R. Minimè; etsi enim dixi quod clarificentur olea cum salis spiritu, non tamen sequitur, quod velim ejusmodi clarificationem esse ipsorum emendationem: estque saltem hæc clarificationis via, quâ gra-

gratiora redduntur; non ſpernendo, meliore incognita. Quomodò autem à fœtore, & nigredine rectificanda abſque virium jactura, & nobiliora reddenda, non huc pertinet, quia per hanc fornacem fieri nequit; remittam igitur lectorem ad partem ſecundam, ubi docebitur, quomodò ejuſmodi ſpiritus abſque virium jactura rectificandi, qui ita parati pro Quarta totius medicinæ Columna haberi poterunt. Atque hæc ſaltem informationis gratiâ indicaſſe volui, non offenſionis gratiâ, motus charitate proximi.

Quinta eſſentia omnium vegetabilium.

AFfunde aromatibus, ſeminibus, lignis, radicibus, floribus &c ſpiritum uini optimè rectificatum, colloca in digeſtione ad extrahendum, donec omnis eſſentia vini ſpiritu ſit extracta: atque huic ſpiritui vini imprægnato affunde optimum ſpiritum ſalis, mixta colloca B. ad digerendum, uſque dum ſeparetur oleum supernè innatans à vini ſpiritu, tritorio ſeparandum. Vel avocetur vini ſpiritus in B. & aſcendet oleum clarum: ſi enim non abſtrahitur vini ſpiritus, tunc oleum illud ſanguinis inſtar rubrum eſt; Eſtque vera Quinta eſſentia vegetabilis illius, à quo vini ſpiritu fuit extracta.

Quinta

Quinta essentia omnium metallorum & mineralium.

SOlve quodvis metallum spiritu salis fortissimo (solâ Lunâ exceptâ, quæ æquâ forti solvenda) & in B. abstrahe phlegma: remanentiæ optimè rectificatum affunde vini spiritum; colloca ad digerendum, usque dum supernè elevetur oleum sanguinis instar rubrum, quod tinctura est & Quinta Essentia illius metalli, thesaurus in medicina pretiosissimus.

Oleum dulce & rubrum metallorum & mineralium.

SOlve metallum vel minerale in spiritu salis, solve quoque æquale pondus salis vini essentificati; misce solutiones, & destilla per retortam ignis gradu primum lento, postea fortiori, & egredietur oleum suave & sanguinis instar rubrum cum salis spiritu: & colorabitur interdum collum Retortæ & Recipientis instar caudæ pavonis diversis coloribus, & quandoque colore aureo.

Et quia nulla differentia, volui omnia metalla & mineralia sub uno aliquo generali processu cumprehendere. Facturus Lunæ Essentiam, capiat nitri spiritum & in omnibus procedat, ut modò dictum de cæteris metallis. Quod ad usum harum essentiarum, non opus est multa de eo di-

eo dicere. ſcienti enim præparationem, uſus quoque earum revelabitur. Olea corroſiva metallorum & mineralium. Cum hæc uno aliquo proceſſu deſcribi nequeant, operæ pretium eſt ſingulorum dare proprium, ut ſequitur.

Oleum ſive Liquor Auri.

SOlve ſolis calcem ſalis ſpiritu (fortiſſimo, quia aliâs aurum ſolvi nequit per ipſum) in defectu autem ejuſmodi ſpiritus fortiſſimi, admiſce parum ſalis petræ puriſſimi; ſed illud oleum eſt melius, quod ſolummodo conficitur per ſalis ſpiritum. Auro ſoluto, abſtrahe medietatem ſolutionis, & remanebit oleum corroſivum, cui affunde ſuccum Limonum expreſſum, & virideſcet ſolutio, feceſque paucula præcipitabuntur ad fundum, reducibiles in fluxu. Quo facto colloca hunc liquorem viridem in B. & abſtrahe phlegma, remanentiam exime & ſuper tabulâ colloca in loco frigido & humido, & reſolvetur in oleum rubrum : quod tutò, abſque periculo intrò aſſumi poteſt, curat mercurio perditos. Cumprimis autem commendatur in veteribus ulceribus oris, linguæ & gutturis profectis à morbo gallico, lepra, ſcorbuto &c. ubi aliorum olea non uſque adeò tutò uſurpari, poſſunt. Non datur melior medicina in exulceratione & tumore glandularum, in ulceribus linguæ & gingivarum, quæ citius mundificet & conſolidet : nec tamen oportet omittere neceſſaria purgantia & ſudorifera,

ſera, propter recidivam metuendam, non ablatâ causâ.

Nec aliquid periculi inde, ſi adminiſtratur ſive extrinſecè, ſive intrinſecè, ut in aliorum medicamentorum & gargariſmorum uſu conſueto; poteſt enim quotidie & quidem ſine omni periculo, ad minimum tribus vicibus uſurpari, cum maxima admiratione celeris operationis.

Oleum Martis

SOlve laminas Martis tenuiſſimas ſpiritu ſalis rectificato, accipies ſolutionem viridem & dulcem, ſulphur fœtidum redolentem; quam filtra ad ſeparandam luteam illam & fœculentam remanentiam: Poſteà in cucurbita vitrea in arena abſtrahe omnem humiditatem, igne nimirum lento, inſipidam inſtar aquæ pluvialis, quia omnem acrimoniam Mars attraxit ſiccitate ſua. In fundo autem remanebit maſſa quædam ſanguinis iſtar rubra, ignis more urens linguam: tollens omnem carnem ſuperfluam humidam vulnerum, abſque omni nimirum periculo; præſervanda ab aëre in vitro clauſo, ne reſolvatur in oleum, quod lutei coloris. Deſiderans verò oleum aëri exponere poterit ſuper tabula in cella humida, & infra diem reſolvetur in oleum coloris medii inter luteum & rubrum; egregium arcanum in omnibus exedentibus ulceribus, fiſtulis, cancro &c. conſolidans & mundificans incomparabile. Non abſque fructu miſcetur quoque cum

aqua communi, ad lavanda ulcera crurum humida, fœtentia, tumores producentia, calidè instar balnei applicandum, exsiccat enim & sanat subitò; si simul nimirum etiam administrantur purgantia. Curat quoque quamvis scabiem. Massa illa rubra (nondum resoluta) imposita oleo arenæ sive silicum (de quo in secunda parte) crescere facit arborem unius vel alterius horæ spatio, radice, trunco & ramusculis præditam: quæ exempta & capella probata dat aurum bonum, quod arbor illa è terra i.e. silicibus extraxit. Poteris, si vis, rem altiori intellectus acumine perpendere.

Oleum Veneris.

NOn facilè aggreditur Venerem salis spiritus, nisi prius redigatur in calcem, hac nimirum ratione. ℞. Laminas cupri ignitas, in crucibulo cooperto candefactas nimirum, easque exstinguito in aqua frigida, & fatiscent in squamas rubras: postea remanentiam laminarum iterum ut antea candefac, & ignitas sive candentes in aqua frigida exstingue; atque repete hoc toties donec calcis sufficientem nactus sis copiam; quam siccatam & pulverisatam extrahe salis spiritu rectificato in arena, usque dum salis spiritus sufficienter coloratus tinctura viridi, quam decantare oportet & filtrare, & ab ea abstrahere superfluam humiditatem, ut remaneat oleum viride spissum, quod egregium remedium

dium ulcerum, venereorum inprimis; extrinsecè usurpatum.

Oleum Iovis & Saturni

Nec hæc duo metalla facilè solvuntur salis spiritu, limata tamen solvuntur salis spiritu, optimè nimirum rectificato. Sed operatio melius succedit cum floribus horum metallorum (quorum præparatio postea docebitur.) Accipe igitur eos, quibus in cucurbita affunde salis spiritum, & statim aggredietur illos spiritus in primis in calido collocatos; solutionem flavam filtra, & abstrahe humiditatem ad remanentiam olei flavi ponderosi, ulceribus putridis destinatum.

Oleum Mercurii.

NEc hic facile salis solvitur spiritu: sublimatus autem à vitriolo & sale facile solvitur. Solutus dat oleum admodum corrosivum, cum discretione usurpandum, quare non nisi in defectu aliorum administrandum. Vidi enim fœminam hoc oleo, cancro mamillarum applicato à chirurgo quodam subitò interfectam. Non autem est contemnendum hoc oleum in ulceribus exedentibus, serpigine &c. quæ mortificantur illo.

Oleum Antimonii.

ANtimonium crudum ignem nondum expertum difficulter salis solvitur spiritu; ut & re-

gulus ejus; pulverisatum verò (regulum) subtilissimè facilius aggreditur, si modo sufficienter rectificatus.

Vitrum facilius, omnium autem facillimè solvuntur flores, confecti secundùm præscriptionem nostram paulò post traditam. Nec est butyrum antimonii aliud (confectum è Mercurio sublimato & antimonio) nisi regulus antimonii salis spiritu solutus: mixtus enim Mercurius sublimatus cum antimonio percipiens ignis calorem, deseritur à spiritibus corrosivis, sese associantibus antimonio, unde proficiscitur oleum illud spissum: quod dum fit jungitur antimonii sulphur Mercurio vivo, & dat cinabrium, collo Retortæ adhærescens; residuus verò Mercurius remanet in fundo cum capite mortuo, quia exigua pars ejus saltem exstillat: Et si scis, integrum pondus Mercurii recuperare poteris.

Atque hæc propterea indicare volui, quia multi opinantur hoc oleum esse Mercurii, ac proin album illum pulverem, aquæ copiosæ affusione inde confectum, *vitæ Mercurium* appellant, cui tamen nullus omninò admixtus Mercurius, est enim purus putus regulus antimonii, salis spiritu solutus, qui denuò separatur, quandò aqua affunditur butyro antimoniali; id quod probatur experientiâ. Fusus enim in crucibulo pulvis ille albus exsiccatus dat partim vitrum flavum, partim quoque regulum, nullum autem Mercurium omninò.

Unde

Undè neceſſariò ſequitur, Oleum illud ſpiſſum eſſe nihil niſi ſolutum antimonium ſalis nimirum ſpiritu. Dant enim & flores antimonii mixti cum ſalis ſpiritu ejuſmodi oleum, in omnibus & per omnia ſimile confecto illi butyro ex antimonio & Mercurio ſublimato; quod eadem ratione copioſæ aquæ affuſione præcipitatur in pulverem album, qui vulgò *vitæ Mercurius* dicitur; ſimilique ratione convertitur in minerale bezoarticum, ſpiritus nimirum nitri abſtractione, quod nihil niſi antimonium diaphoreticum.

Perinde enim eſt ſive conficiatur illud diaphoreticum cum nitri ſpiritu, vel cum ipſo nitro, corporali ſcil. ſunt enim ſimilibus viribus prædita; quamvis alii illud præſtantius opinentur; ſed revera nulla eſt differentia. Liberum tamen ſuum cuique eſto judicium, quæ enim ſcripſi, non ambitionis gratiâ, ſed veritatis enucleandæ gratiâ ſcripſi.

Nunc iterum ad propoſitum, quod eſt dare oleum antimonii confectum cum ſalis ſpiritu.

℞. Florum antimonii, de quibus paulò poſt, lib. 1. quibus affunde ſpiritus rectificati lib. 2. probéque miſce in vitro, & colloca per diem & noctem in arena ad ſolvendum; poſtea effunde ſolutionem illam unà cum floribus in cornutam loricatam, quam colloca in arena, & primò lentum adminiſtra ignem, donec phlegma ſit egreſſum, quod ſequitur igne paululum aucto ſpiritus debilis, fortiores enim remanent in fundo cum antimonio: Tandem fortiorem adminiſtra

 ignem,

ignem, & egredietur oleum, butyro illi antimoniali ſimile, confecto cum Mercurio ſublimato iiſque uſibus deſtinatum, ut ſequitur.

Flores Antimonii albi Vomitivi.

℞. HUjus butyri quantum vis, cui in cucurbita vitrea, vel quovis vitro alio amplo, affunde magnam aquæ quantitatem, donec non amplius præcipitantur flores albi; poſteà decanta aquam à floribus, quos aquâ calidâ edulcora, lenique calore ſicca & accipies pulverem album. Doſis eſt, quod 1. 2. 3. 8. 10. granorum pondere per noctem macerentur in vino, quod mane bibitum purgat ſupernè & infernè. Non autem adminiſtrandi puerulis, ſenibus atque debilibus, ſed ſolummodò robuſtis & vomere conſuetis. Oportet quoque quandoque, illis aſſumptis, quandò operari nequeunt, valdéque patientem ægrotare faciunt, provocare vomitum digito, aliàs enim non operantur, ægroſque adeò labefactant, ut vitâ ſuâ actum eſſe putent. Oportet etiam in nimia horum florum operatione hauſtum cerviſiæ tepidæ, vel potius aquæ calidæ propinare, decoctæ cum cerefolio vel petroſelino, & mitius operabuntur. Potens verò non impediat illorum operationes, major enim ſpes inde ſanitatis recuperandæ, egregiè enim purgant bilem, & phlegma in ſtomacho evacuant, aliis catharticis nimirum humores reluctantes; aperiunt obſtructiones, reſiſtunt ſanguinis putredini, multorum morborum cauſæ, quales ſunt:

sunt: Variæ febres, cephaleæ &c. prosunt leprosis, scorbuticis, melancholicis, hypochondriacis, lue venerea infectis, & in principio pestis. In summa accuratissimè operantur & multa præstant. Ab assumptione illorum in lecto manendum, vel saltem è domo non egrediendum ad vitandum aërem, aliàs enim suspecti habentur.

Et quia ob nimiam vehementiam formidantur, odioque habentur, dabo in 4. parte hujus libri, in gratiam ægrotorum mitiores & tutiores, potius infernè, quàm supernè operantes, vomitusque cientes faciles, quos etiam puerulis atque senibus absque periculo administrare poteris, habitâ tamen ratione ægritudinis, & ætatis.

Flores Antimonii Diaphoretici.

FLores prædicti si projiciuntur in nitrum fusum, paululumque relinquuntur in fluxu, redduntur fixi, ita ut diaphoretici reddantur, & cathartica sua vi priventur. Aqua acida à floribus separata, si evaporatur, relinquit spiritum salis optimum, iisdem vel similibus laboribus iterum inservientem.

De usu externo olei Antimonii. corrosivi.

HOc oleum diu fuit in usu Chirurgorum, in vulneribus enim ferè insanabilibus benefi-

cio calami applicarunt, ad ſeparandas impuritates, curæ accelerandæ causâ, ut alia poſtea applicata medicamina melius operari queant. Melius autem eſt, ſi miſcetur cum ſalis ſpiritu, facile enim miſcentur, mitiuſque redditur illud inde, nimiaque ejus mitigatur corroſiva facultas. Nec eſt alius, præter ſalis ſpiritum, cui miſceri poteſt hoc oleum, niſi ſit ſpiritus nitri fortiſſimus; debilis enim nitri ſpiritus præcipitat butyrum antimonii, ut videre eſt in præparatione Bezoartici mineralis. Spiritus autem nitri fortiſſimus ſolvens hoc butyrum, ſolutionem dat rubram, mirabilium virium in Chymicis, de quibus non eſt hujus loci tractare; qui ſi deſtillatione iterum abſtrahitur, relinquit prima vice fixum antimonium & diaphoreticum, qui aliàs, bis terve abſtrahendus, ſi debilis nimirum, impotenſque ſolvere butyrum abſque præcipitatione.

Eſt autem hoc Bezoarticum, diaphoreticum optimum tutiſſimumque in omnibus morbis diaphoreſi egentibus, utpote peſte, morbo Gallico, febribus, ſcorbuto, lepra &c. ſi adminiſtratur à gr. 6. 8. 10. ad 20. in vehiculis appropriatis; penetrat univerſum corpus, omneſque pravos humores evacuat per ſudorem & urinam.

Oleum Arſenici & Auripigmenti.

SIcuti ſalis ſpiritus illibenter aggreditur antimonium, propter copiam ſulphuris crudi, niſi redactum in flores, in quorum præparatione pars quæ-

quædam ipsius sulphuris comburitur; ita etiam Arsenicum atque Auripigmentum difficulter solvuntur salis spiritu, nisi redacta in flores, nisique salis spiritus sit fortissimus, qui illa aggredi valet. Soluta possunt destillari per cornutam instar antimonii in oleum grave & spissum; quod extrinsecè usurpatum in ulceribus cancrósis, exedentibus &c. excellit illud antimonii, in mortificandis illis malis, mundificandis & purgandis. Simili ratione ex omnibus realgaribus confici possunt olea corrosiva, destinata usui extrinseco.

Oleum lapidis Calaminaris.

℞. Lapidis Calaminaris optimi flavi vel rubri contriti in pulverem subtilem q. v. & affunde ipsi quintuplam vel sextuplam proportionem spiritus salis rectificati, mixta probè agita; nec diu relinque inagitata; sed mox iterum agita vitrum cum materialibus; atque hoc sæpius, aliàs enim in durissimum lapidem concrescit calaminaris lapis, qui amplius solvi nequit; cui prævenitur prædicta sæpissima agitatione. Etsi amplius in frigido solvere non potest salis spiritus, colloca vitrum in arena calida tam diu, donec spiritus flavissimo tingatur colore; quem tunc decanta, recentemque reaffunde, iterumque colloca in digestione ad extrahendum, nec agitare intermitte vitrum. Solutione peracta, filtra illam, & abjice residuam terram mortuam. Posteà colloca solutionem in arena, ignemque

administra, & ferè ; spiritus salis egredietur insipida, quod non nisi phlegma, etsi spiritus fuerit rectificatissimus; cujus rei ratio est siccissima lapidis calaminaris natura, cui maximè amicatur salis spiritus, ac propterea difficulter iterum separabilis ab ipso. Non enim novi aliquod minerale aut metallum (præter *Zinck*) quod siccitate excederet lapidem calaminarem. Tandem nihil phlegmatis amplius egrediente, fac ut omnia refrigerentur; quo facto exime vitrum & invenies oleum spissum & rubrum, instar olei olivarum pingue, nec nimis corrosivum; spiritus enim salis ferè mortificatus calaminari lapide, & acrimoniâ suâ privatus. Hoc oleum ab aëre præservandum, aliàs enim paucorum dierum spatio multum aëris attrahit quem in aquam convertit, unde debilitatur illud.

Hoc oleum est mirabilis virtutis, tam intrinsecè quàm extrinsecè usurpatum. Et miror quod tanto tempore nemo fuerit, qui laboraverit in lapide calaminari & naturam ejus descripserit, cum aureo sulphure sit præditus (de qua re in quarta parte) si enim artificiosè separatur ipsius terrestreitas, manifestatur aurum purum putum; maxima autem pars illius est volatilis & immatura, nec facilè in corpus reducibilis influxu, quarè hactenus à Chymicis non fuit æstimatus ille lapis; scientibus autem semper fuit charus &c.

Vsus

Vſus Olei Lapidis Calaminaris.

SI adminiſtratur à gutt. 1. 2. 3. uſque ad 10. & 15. cum congruis vehiculis, purgat hydropen, lepram, podagram, cæteroſque humores noxios fixos, vegetabilibus catharticis non obtemperantes. De qua re pluš in ſecunda parte de ſpiritu urinæ & ſalis tartari. Extrinſecè inſervit pro balſamo optimo vulnerario, cui vix par dari poteſt, non ſolum in omnibus vulneribus antiquis corruptis reſtituendis, ſed etiam recentibus, potenter enim ſiccat, mundificat & conſolidat.

In œconomia quoque uſurpatur, ſolutum enim viſcum in ipſo dat materiam quandam tenacem, inſervientem capiendis avibus, muribus &c. domi & ruri. Permanens eſt enim tam in ſolis æſtu, quàm hyemis frigore; quarè quovis anni tempore uſurpari poteſt; cuncta animalcula parva adhæreſcunt ipſi, ſi attingunt illam materiam.

Faſcia ea illita, & arbori alicui circumligata, prohibet adſcenſum aranearum, aliorumque inſectorum fructibus infeſtorum; id quod obſervatu dignum.

Hoc oleum aquæ affuſione non corrumpitur, nec inde præcipitatur, quemadmodum illud antimonii: quarè multis rebus inſervit. Sulphur commune flavum coctum in ipſo, igne ſcil. fortiore, ita ut diſſolvatur in ipſo, inſtar pinguedinis innatat ipſi, purificatur inde & tranſparens redditur inſtar vitri flavi pellucidi, meliorque medi-

medicina, vulgaribus illis nimirum floribus sulphuris: Inservit quoque aliis usibus, quos omnes & singulos recensere, nimis longum foret.

Mixtum cum arena munda, & per retortam destillatum igne fortissimo (secus spiritus salis non deserit lapidem calaminarem) dat spiritum planè igneum, remanente lapide calaminari in fundo retortæ.

Hic spiritus adeò fortis, quod vix conservari possit, solvens cuncta metalla, cunctaque mineralia (exceptis Luna & sulphure) quarè ipsius beneficio multa præclara medicamina conficiuntur, quæ cum vulgari, etiam rectificatissimo, confici nequeunt; qui etsi sæpissimè rectificatus, phlegmate tamen non caret, inseparabili vi rectificationis eatenus nimirum, ut cum lapide calaminari.

Hic spiritus multa præstat tam in Medicina, quam in Alchymia, prout & in aliis artibus, ut facilè conjecturam facere licet, sed jam non datur occasio de hisce plura dicere, in gratiam tamen ægrorum unicum saltem apponam, cui pauca comparanda, cujus processus simplex & brevis nolim tibi sit offendiculo. Misce nimirum ejusmodi spiritum cum spiritu vini rectificatissimo, mixturam digere aliquantisper, & salis spiritus separabit vini spiritum, & mortificato sale volatili, vini oleum innatare faciet, quod est cordiale egregium, cumprimis si prius aromata illius beneficio fuerint extracta (vini scil. spiritu) hoc verò (salis spiritu) aurum fuerit solutum. Tunc enim

enim in digeſtione mixtorum, oleum vini ſeparatum attrahit eſſentiam ſpecierum cordialium, aliorumque vegetabilium, antea vini ſpiritu extractorum; nec non auri tincturam, atque adeò medicinam efficaciſſimam & incomparabilem, univerſalem omnium morborum, humidum radicale confortantem, ut hoſtes ſuos evincere poſſit. Pro qua Deo immortali laus & gloria in æternum, qui nobis tanta ſecreta revelaverit.

De extrinſeco uſu ſpiritus ſalis culinario.

DIxi ſuprà, quod loco aceti & agreſtæ uſurpari poſſit, ut & loco ſucci limonum, nunc reſtat docere, quomodò ſit uſurpandus, & quidem in gratiam tam ſanorum quàm ægrorum. Paraturus igitur pullum, columbas, carnem vitulinam &c. adjiciat primò ſufficientem quantitatem aromatum, aquæ & butyri, poſteà pro lubitu etiam ſpiritus ſalis majorem vel minorem quantitatem: Atque hac ratione carnes citius perfectionem ſuam acquirunt coctæ, quam via illa vulgari. Gallina etſi vetus, vetuſque caro fuerit, tenera tamen redditur inſtar pulli, additione hujus ſpiritus. Uſurpaturus autem loco ſucci limonum cum carne aſſa imponat illi cortices limonum, conſervationis gratiâ, quia præſervat. Loco agreſtæ uſurpatur vel per ſe ſolus, vel mixtus cum modico ſaccharo, ſi nimis acidus.

Maceraturus carnem bubulam, teneramque factu-

facturus instar capreoli, solvat prius in ipso tartarum & parum salis, antequam humectet carnem cum ipso, & non modò præservabitur, sed etiam tenera reddetur inde caro. In longa autem carnium conservatione oportet aliquid admiscere aquæ, carnemque ponderibus aggravare, ut cooperiantur muriâ: hac enim ratione diu conservari possunt carnes.

Simili ratione præservari possunt omnia fructuum genera hortensia, utpote cucumeres, portulaca, fœniculum, genista, cappares Germanorum &c. & quidem melius quam cum aceto. Diu etiam ipsius beneficio conservari possunt flores & herbæ, ita ut per integram hyemem rosas habere possis.

Præservat etiam vinum, si parum saltem admiscetur ei. Parum mixtum lacti, præcipitat caseum, qui si ritè conficitur, nunquam corrumpitur, instar caseorum ferè qui dicuntur *Parmesan.* Serum illud lactis ferrum solvit; quod lavacri loco usurpatum curat quamvis scabiem.

Beneficio spiritus salis conficitur è melle & saccharo potus gratissimus, vino haud dissimilis. Conficiuntur similiter è quibusdam fructibus cum salis spiritu, acetum optimum, Rhenensi simile. Talia & alia plura, quæ nunc divulgare non licet, perpetrari possunt cum salis spiritu.

Atque sic aliqualiter docui usum salis spiritus, quod non sic capias, velim, ac si omnia revelaverim, nam brevitatis causâ, ut & propter alias rationes multa reticui. Nec ego omnia scio; quæ autem

autem scio, eatenus revelavi, ut alii inde ulteriorem quærendi ansam habeant. Descripturus autem omnes & singulas ejus vires & virtutes, integrum volumen conscribere opus habet, id quod non est nunc nostri instituti, poterit autem fortassis fieri alio tempore. Dabuntur quoque nonnulla arcana quæ hujus spiritus adminiculo præparantur, in parte secunda hujus libri: quomodò nimirum dulcificandus ad extrahendam auri aliorumque metallorum tincturam, relinquendo corpus album, quæ tinctura non est medicina spernenda. Quarè cum palam sit quanta hic præstare possit spiritus, nemo non ingentem ejus copiam pro sua œconomia optabit, cumprimis via tam facili brevique parati spiritus excellentissimi.

Quomodò spiritus acidus sive acetum destilletur ex omnibus vegetabilibus, utpote herbis, lignis, radicibus, seminibus &c.

PAucos quosdam primò fornaci vivos imponito carbones, deinde superimpone lignum destillandum ut comburatur: quod dum comburitur, egreditur spiritus ejus acidus in Recipientem, ubi condensatus descendit in excipulum, sapore ferè referens acetum commune, quare etiam *lignorum acetum* dicitur.

Atque hoc modo è quovis ligno, quovisque vegetabili elicere licet spiritum acidum, & quidem in magna quantitate sine sumptu; quia paucis sal-

cis ſaltem quibuſdam carbonibus vivis lignum deſtillandum ſuperimponitur, atque huic aliud; unum enim alterum accendit; nec aliàs hic ſpiritus requirit expenſas, quam ligni deſtillandi; quæ magna eſt differentia inter hanc & vulgarem illam deſtillandi rationem, ubi præter retortas etiam requiritur peculiaris ignis; & ex ingenti retorta 5. vel 6. horarum ſpatio, vix libra una elicitur ſpiritus; cum in noſtra unius diei ſpatio, & quidem ſine ſumptu & labore elici poſſint libræ 20. vel 30. quia lignum immediatè in ignem projicitur deſtillandum, & quidem non fruſtulatum ſed integrum. Poteſt autem hic ſpiritus (rectificatus) commodiſſimè uſurpari in variis operationibus chymicis, facilè enim ſolvit lapides animales, utpotè cancrorum oculos, lapillos percarum & carpionum, corallia, perlas &c. ad inſtar aceti vini. Solvuntur quoque illius beneficio vitra metallorum, utpote Jovis, Saturni, Antimonii, & extrahuntur, rediguntnrque in oleo dulcia.

Hoc acetum intrinſecè aſſumptum per ſe, ſudorem egregiè movet, quare in multis prodeſt morbis, cumprimis confectum è quercu, buxo, guajaco, junipero, aliiſque gravioribus lignis; quo enim graviora ligna, eò ſpiritum dant acidiorem.

Extrinſecè uſurpatum mundificat ulcera & vulnera, conſolidat, exſtinguit & mitigat inflammationes ab igne cauſatas; ſcabiem curat, cumprimis autem decoctio illius beneficio facta è proprio ligno. Mixtum cum aqua calida pro balneo

neo ventris inferiores; curat occultos mulierum morbos; ut & ulcera maligna crurum.

Dignus igitur hic ſpiritus alicujus loci in officinis, i. e. injuſtè rejicitur in officinis, cùm factu ſit facilis. In deſtillatione abſinthii aliorumque vegetabilium, remanet in fundo fornacis cinis, qui aquâ calidâ extractus, dat ſalem decoctione; qui denuò proprio ſpiritu vel aceto ſolutus & filtratus, phlegmatis evaporatione, collocatus in frigido abit in ſal cryſtallinum, ſapore gratum, lixivium non referens, nec inſtar aliorum ſalium in aëre ſolubile. Efficacius quoque eſt hoc ſal (in cryſtallos nimirum redactum per ſpiritum proprium) illo quod fit ſulphuris beneficio, vel aquæ fortis & olei vitrioli, aliorumque more illo conſueto Chymiſtarum & pharmacopœorum.

Spiritus papyri & linteorum.

FRuſtula lintea collecta & acquiſita à ſartorib. dant in fornacem ptojecta ſupra carbones vivos ſpiritum acerrimum, cutem, ungues & pilos flavo tingentem colore; reſtituentem membra frigore perdita, nec-non in gangræna, & eryſipelate utilem, ſi linteolis in ipſo madefactis applicatur, &c. Eadem præſtat ſpiritus è papyro confectus, è fruſtulis nimirum.

Spiritus Serici.

EAdem ratione è fruſtulis ſericis conficitur ſpiritus, qui non eſt adeò acris, ſicuti ille confe-

ctus è linteis & papyro, nec cutem tingit; est autem præstantissimus in vulneribus tam veteribus quam recentibus, cutemque venustam reddit.

Spiritus capillorum hominis aliorumque animalium; nec-non cornuum.

E Pilis etiam & cornubus conficitur spiritus, sed fœtentissimus, quare malè usurpari potest, quamvis alias variis artibus inserviat: rectificatus claritatem acquirit, urinæque spititus odorem: sulphur commune solvit, & dat aquam celerrimè curantem quamvis scabiem.

Inserviunt autem huic negotio frusta pannorum laneorum non tinctorum à sartoribus acquisita, & in magna copia in fornacem projecta. Frusta pannorum intincta in hoc spiritu & suspensa in vineis & agris, prohibent ingressum cervorum & aprorum metuentium odorem illius spiritus, tanquam venatorem insidiantem sibi.

Spiritus aceti, mellis, & Sacchari.

LIquida destillaturus, carbones candentes projicere opus habet ex. gr. in acetum in fornacem; vel si sit mel sive saccharum, solvantur prius oportet in aqua, quo à carbonibus devocari possint; qui postea ita imprægnati, per vices in fornacem projiciendi & comburendi; & dum comburuntur carbones, reliquum incombustibile egre-

le egreditur. Atque hac ratione in magna copia liquida destillare potes.

Acetum hâc ratione destillatum est ejusdem facultatis cum illo quod destillatur in vasis clausis.

Mel verò & saccharum hâc ratione destillata alterantur paululum, aliasque vires acquirunt: quomodo verò destillanda absque jactura spiritus sui volatilis; docebitur in parte secunda. Hâc alias ratione, quævis liquida, absorpta à corbonibus vivis destillari possunt.

De usu aceti destillati multa essent dicenda, sed quia omnium Chymicorum libri uberrimè de illo tractant, non opus esse duxi scripta repetere. Hoc tamen observatu dignum, quod acetum acerrimum, maximam habeat affinitatem cum quibusdam metallis, quæ ipsius beneficio extrahuntur, solvuntur & in medicamenta rediguntur: Multa siquidem ipsius beneficio confici possunt ut testantur omnium Chymicorum libri.

Cæterum est & aliud acetum, cujus sæpe fit mentio in libris Philosophicis, cujus beneficio mirabilia præstantur in metallorum solutionibus; cujus nomen veteres reticuêre; de quo hîc non tracto, quia per hanc confici nequit fornacem: tractabo verò de eo in altera parte, ita tamen ne incurram maledictioni philosophicæ.

Quomodò conficiantur spiritus è sale tartari, tartaro vitriolato, spiritu salis tartarisato, & ejusmodi aliis salibus fixis.

QUotquot fuêre Chymici, ferè omnes arbitrati, non posse elici spiritum è sale tartari, alijsque fixis. Experientia enin docuit, per retortam parum vel nihil omninò elici posse spiritus ex illo, quod sæpe accidit mihi ante inventionem hujus Furni: cujus rei ratio fuit admixtio arenæ, terræ, boli, farinæ tegularum &c. ad prohibendum fluxum salis tartari hac ratione dispersi. Sed factum hoc ex ignorantia authorum, qui salis tartari proprietates ignorarunt. Mixta enim materia lapidea, utpote arena, silex, bolus &c. Sali tartari, sentiens ignis calorem & candefacta cum ipso, arctissimè jungitur illi, ita ut spiritus nullus omninò elici possit inde, sed in durissimum abeat lapidem. Arena enim cæteraque ipsi similia, cum sale tartari tantam habent affinitatem, ut unita vix iterum separentur. Fieri tamen potest per artem, additione arenæ puræ vel silicis, quod tota salis tartari substantia in spiritum convertatur unius vel alterius horæ spatio, uti docebitur in parte secunda; qui viribus cætera cuncta excellit medicamina in curandis calculo & podagra: si artis regimine in illa destillatione relinquitur caput mortuum, habet illud aëre in liquorem solutum, facultatem metalla præparata sibi imposita, paucarum horarum spatio putre facere,

facere, ita ut nigrescant, & instar arborum excrescant cum suis radicibus, truncis & ramis, quæ quò diutius ibi relinquuntur, eò meliorantur magis.

E calce Saturni subtiliata & sale tartari confici potest spiritus gradatorius mirabilium virium proprietatum, tam in Medicina, quàm Alchimia: E capite mortuo per deliquium fit liquor quidam viridis miranda præstans; unde probatur, *Saturnum non esse planetarum infimum.* Sapienti satis.

Et sic fit Lac Virginis & sanguis Draconis Ph.

QUandòque reperitur terra aliqua, sive bolus, quæ nullam cum tartaro affinitatem habet, quæ mixta cum sale tartari dat spiritum, sed quantitate exiguum. Possnnt autem in hac fornace fixissima quævis elevari, quia species in illa non inclusæ, sed dispersæ, super ignem projectæ, ab igne per aërem elevantur, & in recipientibus refrigeratæ iterum condensantur, quod ita facilè nequit per retortam clausam.

Facturus igitur spiritum salis tartari, facere nihil aliud opus habet, quam tartarum calcinatum in ignem projicere, & totus abibit in spiritum: sed requiruntur tunc recipientes vitrei, quia terrei ipsum retinere non valent.

Atque hic est ille modus, quo fixissima salia destillantur in spiritum per fornacem primam.

In ſecunda fornace (partis nimirum ſecundæ fornace) id ipſum præſtari poteſt & melius & facilius, ubi etiam unà cum præparatione docebitur uſus ejus.

Spiritus, Flores & Salia Mineralium & Lapidum.

HAc ratione è quovis minerali & lapide elevari poteſt ſpiritus, & quidem abſque additione alterius cujuſdam ſpeciei; ita nimirum quod trita mineralia, tritique lapides, utpote ſilex, criſtallus, talcum, lapis calaminaris, marcaſita, antimonium, cum cochleari ferreo projiciantur ſupra carbones, & unà aſcendent cum ſpiritu quodam acido, ſal quoddam & flores, quæ poſtea ablutionis beneficio è Recipientibus iterum auferenda & filtranda; & flores remanebunt in charta emporetica ſive bibula, aqua enim unà cum ſpiritu & ſale tranſit per filtrum, quæ rectificationis beneficio ſeparanda, & ſeorſim ad ſuos uſus ſervanda. Hoc autem ſcito, quod eligenda mineralia, ignem nondum experta, ſi illorum deſideras ſpiritum.

Quomodò mineralia & metalla in Flores redigenda; & de illorum viribus.

HActenus metallorum & mineralium flores in uſu non fuêre, exceptis floribus antimonii & ſul-

ſulphuris, qui facilè elevantur: reliquorum enim metallorum mineraliumque fixorum ſublimationem tentare chymici non auſi fuerunt, contenti illorum ſolutione aquarum fortium ſive corroſivarum beneficio, & præcipitatione facta cum liquore ſalis tartari, edulcoratione & ſiccatione; atque ſic præparata ſuos flores appellârunt mineralia & metalla: per meos autem flores ejuſmodi intelligo materiam, quæ ignis beneficio abſque additione alterius materiæ elevatur, & in pulverem ſubtiliſſimum convertitur nec dentibus nec oculis perceptibilem; qui revera pro floribus (meo quidem judicio) habendus; Cum aliorum flores plus corporei, tam bene edulcorari nequeant, quin aliquid ſalſedinis retineant ſecum, id quod ex ponderis incremento percipere licet, ac proin oculis aliiſque partibus nocui.

Noſtri autem flores vi ignis per ſe ſublimati, non modò carent ſalſedine, ſed adeò etiam ſubtiles ſunt, ut intro aſſumpti ſtatim operentur vireſque ſuas exſerant, juxta Medici nimirum diſpoſitionem. Nec horum præparatio adeò ſumptuoſa, quemadmodum illorum.

Metalla quoque & mineralia maturantur & emendantur in ejuſmodi ſublimatione, ut tutius uſurpari poſſint; in illorum verò potius deſtruantur & corrumpantur, teſtante experientiâ, quomodò autem ejuſmodi flores conficiantur, nunc quoque docebo, & quidem ſingulorum metallorum ſeorſim, quo artifex in illorum præparatione errare nequeat & primò quidem.

De Auro & Argento.

Aurum & argentum vix in flores redigi possunt, quia plerique ferè opinantur, nihil ipsis decedere in igne, cumprimis verò auro, etsi relinqueretur ibi in æternum: quod etsi verum, auro nimirum nihil in igne, etsi diu ibi relinquatur; argento verò parum decedere, nisi admixtum habeat cuprum, vel aliud quoddam metallum, quod tamen paulatim evaporat.

Quod ut ut sit, possuut tamen fracta & subtiliata, carbonibus adspersa atque adeò dispersa, vi Ignis aërisque adminiculo sublimari, & in flores redigi.

Cùm autem prædicta metalla sint cara & pretiosa, & fornax cum suis recipientibus ampla, nolim ut aliquis illa, aurum cumprimis ita projiciat, quia non omnia recuperare licet. Desiderantibus igitur hosce flores dabitur alius in secunda Parte modus illos conficiendi absque metalli nimirum jactura; ad quam lectorem remitto. Hæc enim fornax inservit metallis & mineralibus sublimandis non pretiosis, quorum jactura non magni æstimatur. Atque hæc propterea dicta ut appareat aurum & argentum, ut ut fixa, sublimari tamen posse. Cætera verò metalla facilius sublimantur, unum tamen facilius altero, nec alia indigent præparatione, quam granulatione, antequam projiciantur in ignem.

Flores Martis & Veneris.

℞. LImaturam ferri vel cupri, q. v. nimirum; projice illam cum cochleari ferreo ſuper carbones vivos diſperſim ſcil. & aſcendet è Marte vapor ruber, è Venere autem viridis, elevabiturque in vaſa ſublimatoria: igne dificiente, oportet illum fovere recentibus carbonibus, & continuare projicere in fornacem Martis ſive Veneris limaturam, donec ſufficientem nactus ſis copiam florum; & tunc omnia refrigeſcere permitte. Quo facto aufer vaſa ſublimatoria & exime flores, eoſque ſerva, ſunt enim optimi ſi miſcentur ungentis & emplaſtris: qui ſi intrinſecè uſurpantur, vomitus provocant; meliores igitur in chirurgia, ubi vix aliquid illis comparabile. Venus ſoluta ſpiritu ſalis, & oleo vitrioli præcipitata, edulcorata, ſiccata & ſublimata, dat flores, qui in aëre reſolvuntur in balſamum viride, utiliſſimum in vulneribus & ulceribus antiquis putridis, ceu theſaurus pretioſiſſimus.

Flores Saturni & Iovis.

NOn opus eſt hæc metalla in granula redigere, ſufficit ſi fruſtulatim injiciuntur; ſed tunc oportet ſub crate collocare patinam terream vitreatam aquâ repletam, ad colligendum id quod liquefactum defluit, quod eximendum, iterumque in ignem projiciendum, atque id toties do-

nec totum metallum in flores fit converſum; qui poſtea vaſis refrigeratis iterum eximendi, ſicuti dictum de floribus Martis & Veneris. Atque hi flores ſunt præſtantiſſimi; mixti emplaſtris & unguentis, in vulneribus antiquis & recentibus, majorem enim habent vim exſiccandi, quàm metalla calcinata, teſte experientiâ.

De Mercurio.

HIc facilè redigitur in flores, quia admodum volatilis, non autem prædicta ratione, quia ſaltat in igne & deſcenſum quærit. Et ſi deſideras ejus flores, miſce illum prius cum ſulphure, ut mortificatum pulveriſare & injicere poſſis. Et ſi crucibulo collocato in fornace candenti injicis parum Mercurii vivi per vices ſcil. cum cochleari, avolabit eveſtigio, & pars quædam reſolvetur in aquam acidam, præferendam floribus, meo quidem judicio; reliquus autem Mercurius, ſtillat in receptaculum. Sed hîc requiruntur vaſa vitrea, quia in terreis amittitur aqua prædicta. Quæ ſine dubio aliquid præſtat in arte: Utilis autem extrinſecè uſurpata in ſcabie, venereiſque ulceribus.

Flores Zincki.

ESt mirabile metallum, repertumque ſpagyricâ anatomiâ eſſe purum putum ſulphur aureum, immaturum; Carbonibus vivis ſuperimpoſitum, ſubitò avolat totum; accenditur quoque,

par-

partimque comburitur instar sulphuris communis alterius coloris flammâ, aureâ nimirum purpureâ; datque flores elegantissimos albos & levissimos.

Vsus.

Adminiſtrati à gr. 4. 5. 6. usque ad 12. provocant sudorem egregiè, quandoque etiam vomitus & sedes, habita nimirum ratione peccantis materiæ. Vires illorum extrinsecæ sunt egregiæ, præstantiores enim non reperiuntur flores, non modò citò consolidantes vulnera recentia, sed etiam antiqua semper aquam stillantia, ubi reliqua cuncta excellunt medicamina. Tantæ enim sunt siccitatis quæ adjunctam sibi habet consolidandi vim, quod etiam incredibilia præstant. Diversimodè autem administrari possunt; & quidem vel per se adspergi superimponendo emplastrum sticticum, vel redacti in unguentum cum melle vulneribus imponendum; quod in vulneribus profundis ad duritiem coquendum pro formandis suppositoriis parvulis, vulneribus imponendis, quæ postea emplastro aliquo tegenda & ab aëre præservanda; hac ratione applicati fundamentaliter curant. Mixti cum emplastris stupenda præstant.

Si miscentur cum aqua rosacea vel pluviali, ita ut uniantur simul, si postea quotidiè aliquoties aliquid instillatur oculis rubris, lachrymantibus, aliis ophthalmicis non obtemperantibus, faciunt

ciunt quod restituantur & curentur iterum.

Hi flores linteolo excepti, si adsperguntur locis puerulorum (prius tamen lotis aquâ) vulneratis urinâ, sanat eos iterum. Curant quoque cutis unitatem solutam, profectam ex diuturno decubitu ægrotantium, unde ingens proficiscitur dolor, citò si adsperguntur.

Facilius quoque hi flores solvuntur in aquis corrosivis, quàm metalla & mineralia cætera; nec spiritus illos iterum deserit in igne, sed phlegma insipidum stillat solummodò, relinquens oleum pingue & spissum, ut supra de lapide calaminari dictum; iisdem usibus destinatum, efficacius tamen illo. Qui spiritus si ignis violentiâ expellitur, tantæ est fortitudinis, ut vix conservari possit. Nec solum uti dictum supra, spiritus salis hac ratione exaltari potest, sed etiam aqua fortis & regia, ita ut mirabilia præstet in separatione metallorum; quæ non sunt hujus loci, dicentur autem in parte Quarta.

Non autem opus flores eligere huic operi, quia crudum Zinckum idem præstat, quamvis flores id ipsum præstent melius: unde apparet, metallum sublimiorem gradum siccitatis contraxisse in sublimatione.

Flores Antimonii.

NUlla est difficultas flores antimonii conficere, diu enim in usu Chymicorum fuère, & quia

quia illorum præpnratio fuit tædiosa, vili pretio non venerunt.

Quare nemo fuit qui aliquid aliud in illis tentare voluerit, quia saltem vomitus provocandi causâ usurpati fuêre; quorum dosis fuit à gr. 1. 2. 3. 4, usquè ad 8. & 10. in affectibus stomachi & capitis, ut & in febribus, Peste, Morbo Gallico &c: Præterea nihil in iis tentarunt. Nec mirum, quia etiamnum reperiuntur, qui sibi persuasi, quod nihil à veteribus non inventum (viris doctissimis) inveniri hodiè possit; & si quid fuisset amplius reperibile, utique fuisset inventum. Quæ sane stulta est opinio, ac si Deus omnia dedisset veteribus, nec aliquid pro posteris reservasset. Nec illi naturam in suis laboribus cognoscunt; quæ indesinenter laborat, nec fatigatur in suis laboribus &c. Ut ut autem sit, palam est Deum hisce temporibus revelasse quæ olim occulta erant, quod non cessabit usque ad finem mundi.

Ad propositum iterum, quod est dare modum faciliorem conficiendi florum antimonii, quò major acquiritur quantitas, ita ut etiam aliis usibus inservire possint. ℞. Antimonii crudi pulverisati q. v. & primò quidem fac ut probè incalescat candeatque fornax; postea injice pro una vice libram integram antimonii, vel plus minus, dispersim nimirum supra carbones; & evestigio fluet, mixtumque carbonibus vi ignis per aërem elevabitur in Recipientes instar nebulæ, quæ ibi coagulabitur in flores albos. Observandum quod quandò combustis prioribus carbonibus

alij

alii imponendi ſublimationis continuandæ gratiâ, recentes ſemper ante impoſitionem accendendi, ne flores à pulvere carbonum, unà cum floribus adſcendente, inquinentur, griſeumque inde contrahant colorem: ſed nihil intereſt, ſi per ſe illos uſurpare nolis ad provocandos vomitus, quia nihil periculi inde, proficiſcitur enim ille color non niſi à carbonum fumo, quare non formidandus: Faſtidiens verò illum, carbones accendat antequam injiciat in fornacem, & acquiret flores albos. Oportet quoque non occludere foramen medium, per quod injiciuntur carbones & antimonium, ut ignis eò liberius ardere poſſit; alias enim flores ollarum ſuperiores flaveſcent & rubeſcent propter ſulphur antimonii, quod altius ſublimatur quam regulus. Poteſt autem hâc ratione ſpatio unius horæ confici libra una florum cum libris 3. 4. 5. carbonum. Parum eſt quod decedit de antimonio, ſulphur nimirum combuſtibile, quod comburitur, omni reliquo abeunte in flores. Oportet quoque tibi proſpicere de ſufficiente copia ollarum ſublimatoriarum, propter ſufficiens ſpatium requiſitum ad florum ſublimationem.

Hâc parati ratione flores viliſſimo pretio veneunt, ita ut libra una viliòris pretii ſit, quam uncia dimidia aliter præparatorum, Tutioreſq; ſunt, utpote liberâ ignis flammâ confecti, non enim tam vehementes provocant vomitus; quin imo inferiorum ollarum flores vomitivi non ſunt, ſed diaphoretici, ac ſi cum nitro eſſent præparati; ita

enim

enim corrigunrur per ignem. Atque hac ratione unâ eademque operâ diversarum operationum diversi flores confici possunt: inferiorum enim ollarum flores sunt diaphoretici, mediarum vomitivi mediocriter, supremarum verò vomitivi vehementer. Prout enim plus ignem passi eò magis sunt correcti, unde diversitas virium proficiscitur. Quare singuli seorsim conservandi, & superiores quidem pro emplastris, vel pro butyro, vel oleis, iisque vel dulcibus vel corrosivis inde conficiendis. Medii ad purgandum & vomendum: infimi autem ad sudorem provocandum: utpote præstantiores Bezoartico minerali, vel antimonio diaphoretico facto cum nitro. Sane non credo viam esse faciliorem conficieudi flores emeticos & diaphoreticos, hac nostra. Quod ad usum illorum: sciendum emeticos illos robustis saltem esse administrandos, vomere consuetis: Puerulis & senibus verò cum discretione, ut supra de Butyro antimonii dictum: Diaphoretici verò absque periculo senibus atque juvenibus administrari possunt; sanis & ægris in omni affectu diaphoresi egente; utpote peste, morbo Gall: scorbuto, lepra, febribus &c. Dosis illorum est à gr. 3. 6. 9. 12. usque ad 24. cum vehiculis appropriatis, ad sudandum in lecto; expellunt enim tam per sudorem quam per urinam omnes pravos humores. Et quia emetici copiosiores sunt diaphoreticis, nec ita necessarii ut hi, & ex una vel altera uncia plures confici possint doses, necesse est docere, quomodò emetici in diaphoreticos transmutan-

mutandi: Fit autem illud tribus modis, quorum duos ſupra tradidi de butyro antimonii confecto è floribus cum ſalis ſpiritu, tertius hic eſt: colloca flores in crucibulo (abſque lutatione) cooperto, ne quid incidat, ita per ſe ſolos in igne lento ne liqueſcant, ſed ſaltem obſcurè candeant aliquot horarum ſpatio; poſtea permitte ut refrigeſcant, facti enim ſunt fixi & diaphoretici. Etſi flavedinem aliquam vel cinereum colorem contraxiſſent, hac tamen ratione redduntur albi & elegantes, fixi & diaphoretici. Cæterum hi flores uſurpantur ad Emplaſtra Stictica, propter naturam ſiccam, quâ præditi.

Funduntur quoque in vitrum flavum tranſparens; nec datur via facilior antimonium per ſe redigendi in vitrum flavum tranſparens: ubi antimonium crudum primò ſublimatur, ſublimatum poſtea in vitrum funditur. Sublimatio hic inſervit loco calcinationis, cujus beneficio facilius ſublimantur viginti libræ, quam illius beneficio libra una redigitur in cinerem.

Nec hic periculum fumorum aſcendentium, quia antimonio projecto in ignem abire licet, quæ tuta faciliſque calcinatio, cum vulgaris continuam requirat artificis præſentiam agitantis materiam, qui materiam ſemel conglobatam eximat, iterumque conterat; qua ratione multum agere habet, antequam materia ad albedinem perveniat. Viâ autem noſtrâ, prima vice materia ſufficienter albeſcit & quidem plus quam illa vulgari calcinationis & agitationis. Autumo igitur

tur antimonii vitrum confecturo optimam, hactenusque incognitam monstrâsse viam; quâ revelatâ non sperabo quempiam stultorum more inposterum ambulaturum viam illam tædiosam priscorum, sed potius vestigia mea secuturum. Hac enim ratione facillimè quilibet medicorum sibi parare poterit flores emeticos & diaphoreticos, nec-non vitrum antimonii per se.

Ex hisce floribus confici possunt etiam olea dulcia & corrosiva aliaque medicamenta, ut supra dictum de spiritu salis, & postea dicetur in parte secunda.

Facturus flores è regulo hisce pulchriores, factis nimirum ex antimonio crudo, projiciat illum pulverisatum in ignem, & in omnibus procedat ut suprà dictum, & accipiet &c. Elevantur & hi facile. Quomodò autem hic conficiendus regulus compendiosè nimirum, invenire licet in parte quarta.

Sublimantur quoque scoriæ ita ut nihil pereat. Facturus autem flores in aëre solubiles in liquorem, adjiciat tartarum calcinatum, vel aliud quoddam sal fixum vegetabile, & accipiet flores solubiles in quovis liquore. Facturus autem flores rubros tam diaphoreticos quàm purgantes, admisceat Martem, & accipiet cinabrium referentes flores. Desiderans virides admisceat Venerem; lapidem calaminarem si purpureos.

Atque sic è quovis minerali flores confici possunt, sive illud sit fixum sive volatile; cogitur enim in altum avolare projectum in igne: Qui diversi-

modè in Chirurgia usurpari possunt, in emplastris & unguentis; exsiccant enim & adstringunt potenter, cumprimis confecti è lapide calaminari. Nec sunt spernendi confecti è marcasita aurea & argentea. Ex arsenico confecti & auri pigmento venenati sunt, pictoribus autem utiles, Arsenicum & auripigmentum calcinata cum nitro, si sublimantur postea dant flores, tutò intrò assumendos, expellentes omne venenum per sudorem & alvum. Dupliciter enim corriguntur, primò scil. per nitrum, secundò per ignem in sublimatione: non igitur formidandi, quia & antimonium venenum fuit, ante præparationem sui. Quò enim majus virus ante præparationem, eò major post medicina.

Flores sulphuris docentur in parte secunda, quamvis etiam per hanc confici possint fornacem, cognitâ nimirum illius naturâ & proprietate per expertum, aliâs sulphur comburitur.

Ita etiam lapides præparati rediguntur in flores aliaque plura, de quibus non opus verba facere; poterit qui velit experiri. &c.

Et quidem non dubito de revelatione plana & clara destillationis quæ fit per fornacem nostram primam, quare finem faciam. Intelligens igitur, sciensque fabricam fornacis (quam petere licet ex delineatione) ejusque usum, non negabit me bonum opus fecisse, nec laborem meum improbabit.

Atquè hæc est via optima destillandi & sublimandi incombustibilia. In secunda parte invenies aliam

aliam fornacem in qua destillantur combustibilia, nec-non spiritus subtilissimi &c. Inservit prima fornax aliis quoque usibus, utpote separationi metallorum, puri ab impuro; confectioni salis centralis, humidique radicalis illorum. Sed quia id prædictâ fieri nequit viâ, quâ res projiciuntur in ignem, ad consequendos flores & spiritus, sed viâ quâdam secretâ philosophicâ, vi ignis alicujus secreti, hactenus à philosophis occultatâ, nec ego Secretum illud prostituam coram omnibus, sufficiat igitur ansam dedisse ulterius inquirendi, viamque monstrasse aliis.

FINIS.

INDEX

Rerum præcipuarum partis Primæ.

Secretum

FINIS.

FURNORUM PHILOSOPHICORUM

PARS ALTERA,

In qua

Describitur secundæ fornacis proprietas; cujus beneficio destillari possunt omnia volatilia, subtilia & combustibilia; vegetabilia, animalia & mineralia; viâ quâdam incognitâ hactenus & compendiosâ; quâ nihil perditur omninò, sed spiritus etiam subtilissimi capiuntur, quod aliàs per retortas, aliaque vasa fieri nequit.

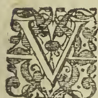
Per

JOANNEM RUDOLPHUM GLAUBERUM.

AMSTELODAMI,
Prostant apud JOANNEM JANSSONIUM,
cIↃ IↃC LVIII,

STRUCTURA SECUNDÆ FORNACIS.

As destillatorium esto confectum è ferro, vel è terra optima, & in igne fixa (de qua in quinta parte) majoris vel minoris pro lubitu quantitatis: Inservit autem ferreum spiritibus non corrosivis admodum; terreum verò illis rebus quæ ferrum in igne aggrediuntur & liquefaciunt, utpotè sunt sulphur & antimonium &c. quarè duo requiruntur vasa, unum nimirùm ferreum, alterum terreum; quò unicuique materiæ (sive ea sit corrosiva, sive non) suum peculiare vas, suusque peculiaris furnus attribuatur, ne per contraria perdatur. Speciem autem prædicti vasis videre licet è figura. Oportet autem infernè esse paulò amplius quàm supernè, cujus altitudinis proportio sit dupla ad amplitudinem; supernè præditum orificio cum certa quadam distinctione profunditatis unius digiti lati transversi ad minimum, pro excipiendo operculo, auriculâ prædito, ut forcipe auferri pro lubitu, iterumq; reponi possit; nec non prominentiâ aliquâ, distinctioni illi prædictæ partis inferioris correspondente. Oportet quoq; partem inferiorem præditam esse tribus prominentiis collateralibus, quibus innitatur murus fornacis, quæ alia esse non debet, quàm vulgaris destillatoria cum cupella, ut videre licet è figurâ. Et si nolis habere fornacem, non

opus erit illis tribus prominentiis, si modò sit planum in fundo vas destillatorium, vel pedibus præditum &c. Cujus tubulus unius spithamæ longitudinis, in anteriore parte paulò angustior quàm posteriore, egrediatur propè distinctionem illam prædictam, spiritibus stillandis destinatus.

Modus destillandi.

DEstillaturus accendat ignem in fornace, ut probè incalescat vas: quod si non incameratum, super cratem collocandum erit & circumcircà lateres, in quorum medio carbones accendendi, ad calefaciendum vas, cujus replenda distinctio plumbo fuso, quò arctissimè claudatur orificium vasis apposito operculo, spiritibusque interdicatur sive denegetur exitus.

Quo facto materia destillanda per vices injicienda venit, singulis nimirum vicibus parùm, quâ injectâ operculum apponendum, quæ calefacta emittit suos spiritus per tubulum in Recipientem luto adaptatum illi; quæ quia in pauca quantitate per vices injicitur, caret periculo ereptionis per lutum, & fractionis recipentis, quare deorsum cogitur. Quo facto plus injice materiæ, & in omnibus & singulis procede ut anteà; atque hoc continua donec sufficientem nactus sis spirituum quantitatem. Cave autem, ne plus unâ vice injicias, quàm recipiens ferre potest propter periculum fractionis. Repleto vase (destillatione nondùm finità) aufer operculum, & exime caput mortuum cum cochleari fer-

ferreo; eoque ablato injice novam materiam, paululum, nimirum per vices; quod sic continua pro lubitu.

Atque hac ratione spatio unius diei plus destillare licet è vase aliquo parvo, quàm per ingentem aliquam retortam, ubi nullum periculum jacturæ faciendæ spirituum vel recipientis. Licet etiam in hac destillatione pro lubitu cessare, iterumque inchoare, carente ignis periculo plùs debito aucti, inserviente destillationi spirituũ etiam subtilissimorum. Destillaturus enim spiritum aliquem viâ illâ vulgari per retortam, subtilem nimirum, utpotè tartari, cornu cervi, salis armoniaci &c. cum damno experietur, spiritus magno cum impetu erupturos (etsi illorum materia non nisi sit media libra) lutumque malum penetraturos, vel recipientem (si lutum sit optimum, transitum illis prohibens) fracturos; fieri enim nequit, quod tanta copia spirituum unâ vice, subtilissimorum nimirum capiatur, Egredientes enim cum impetu erumpunt, ità ut recipiens ipsos capere nequeat; unde fit quod frangatur, vel illi lutum transeant: id quod in hac destillandi ratione fieri nequit, quia parum saltem unâ injicitur vice, quod tantos & tàm copiosos dare nequit spiritus, qui recipientem frangant; quibus prima vice egressis & sedatis, injicitur plus materiæ vice nimirum alterâ, & sic consequenter usque ad sufficientiam. Tandem auferendus recipiens, eximendusque spiritus, qui conservandus in ejusmodi vitris qualia describentur in parte quinta.

Hac igitur ratione cuncta melius destillantur,

ſive ea ſint vegetabilia, ſive animalia, ſive mineralia, quam viâ illâ vulgari retortarum, cumprimis autem ſubtiliſſimi illi ſpiritus hîc capiuntur, qui aliàs capi nequeunt tranſeuntes per lutum, meliores & præſtantiores oleis illis gravibus, quæ falsò pro ſpiritibus vulgò habentur, ſunt enim non niſi aquæ corroſivæ: Verus enim ſpiritus volatilis eſt ſubtilis & penetrans; quæ attributa non reperiuntur in ſpiritu ſalis, aluminis, vitrioli officinarum, quia non niſi olea ſunt gravia, calore non exhalantia. Verus enim ſpiritus, ante phlegma veniat oportet nec id quod ſequitur phlegma & phlegmate gravius ſpiritus volatilis dici meretur, ſed potius oleum quoddam grave & acidum. Siquidem palam eſt ſpiritum vitrioli officinarum epilepſiam non curare, quæ tamen virtus aliàs adſcribitur ipſi, & quidem reverà. Nec ſpiritus vulgi tartari ſpiritus dici meretur, ſed potius phlegma fœtidum, vel acetum.

Quomodò autem veri illi ſpiritus eliciendi, id nunc aggrediar demonſtrare, quia multa præſtant in multis morbis: Inſervit autem hæc deſtillandi ratio quærentibus egregia medicamina; alii enim quibus perinde eſt, utrum benè vel malè parata ſua medicina, non opus habent exſtruere hanc fornaculam, horum ſpirituum conficiendorum gratiâ, quia vili pretio ſemper & ubique poſſunt à vulgaribus chymicis & pharmacopœis ſpiritus ſuos mortuos & inefficaces coëmere. Quarè non mirum, ſi nihil hodiè egregii præſtatur medicamentis illis Chymicis, aliis meritò Galenicis bonitatis ſuæ cauſâ præferendis. Eò enim nunc devenit, ut verus

rus Chymicus pius & honestus, appellatione chymicorum medicamentorum erubescere habeat, quia talia non edunt miracula, qualia de illis perhibentur. Est autem nulla alia causa, malæ nimirum illius famæ Chymicorum midicamentorum, quam ipsa incuria medicorum hodiernorum, qui etsi utuntur chymicis medicamentis (ostentationis scil. gratiâ) rem tamen domesticam pluris faciunt, quàm salutem ægrorum, coëmentium malè parata medicamina à Pseudo-chymicis, eaque incautè administrantium; undè plus damni sæpè quàm utilitatis ægrorum, nobilissimaque Chymia infamis redditur. Curiosus autem medicus pro virili nititur propriis manibus sua præparare medicamenta; & si non, coëmit ab honestis & exercitatis Chymicis parata, quibus fretus plus præstat in medicina, laudemque inde meretur, præ cæteris nimirum ignorantibus medicis, qui incognita sibi medicamina suis ægris administrant, ac proin rationem reddere aliquandò non valebunt coram supremo judice praxeos suæ injustæ.

Oleum vitrioli acidum, spiritusque vitrioli volatilis.

HActenùs dixi in genere quomodò subtiles illi spiritus eliciendi; nunc quoque in specie uniuscujusque materiæ præparationem aggrediar: & quidem primò agam

De Vitriolo.

VItriolum antequam destilletur, nullâ aliâ indiget præparatione, quàm manuali separatione à suis impuritatibus, sive rebus heterogeneis ne spiritus inde inter destillandum inquinetur. Si verò velis, poteris ipsum semel dissolvere in aqua pura, solutum, filtrare, iterumque posteà aquæ evaporatione redigere in vitriolum, ut certus sis purificationis ejus. Posteà instrumento calefacto, injice unciam unam vel alteram cum cochleari ferreo, quo injecto repone iterum operculum, & instar nebulæ albæ unà cum phlegmate egredientur spiritus in recipientem; quibus evanescentibus & condensatis, plus injice vitrioli, atque hoc tamdiu continua, donec vas tuum repletum sit; tunc enim operculum auferendum, & cum cochleari ferreo caput mortuum eximendum; quo ablato plus injice vitrioli atque id tamdiu repete, quamdiu volueris, vel donec sufficientem nactus sis copiam spirituum. Tandem omnibus refrigeratis aufer recipientem, liquoremque effunde in retortam, quam colloca in arena, ex lenissimo ignis calore spiritum volatilem separa ab oleo gravi; oportet autem vas recipiens spiritum illum volatilem, optimo luto retortæ unitum esse, quale docebitur in 5. parte. Spiritu volatili omni egresso, quod percipere licet è guttulis majoribus, aufer recipientem cerâ obturandum, aliumque repone (sed absque luto) ad phlegma seorsim capiendum, & remanebit in retorta oleum gra-

ve, nigrum & corroſivum, quod ſi vis, rectificationis gratiâ, poteris fortiori igne elicere: Et ſi non, fac ut omnia refrigeſcant, quo facto exime retortam, & affunde oleo ſpiritum prædictum volatilem, quam colloca in arena, ignemque adminiſtra moderatiſſimum, & unicè egredietur ſpiritus ille volatilis, relicto omni phlegmate cum oleo, attrahente illud ratione ſiccitatis ſuæ. Hac igitur ratione ſpiritus ille omni privatur phlegmate, & planè igneus redditur, ſed non corroſivus. Qui ſi non rectificatur ab oleo proprio, non diu perſeverat in bonitate ſua, quia temporis progreſſu, pulveris rubri præcipitatione, privatur ſuis viribus, & aquæ ſimilis redditur; quod ſi rectificat, fieri nequit. Cauſa autem hujus præcipitationis eſt debilitas ſpiritus, à nimia copia aquoſitatis cauſata, quâ fit ut ſulphur ſuum retinere nequeat; quod tamen facilè retinet rectificatus à proprio ſuo oleo. Pulvis autem ille ruber non ſpernendus, ſed conſervandus diligenter, quia non minoris pretii quàm ſpiritus: eſtque nihil niſi ſulphur volatile vitrioli virium mirandarum, quarum non nullæ recenſebuntur.

Vſus & Doſis Sulphuris narcotici vitrioli.

ADminiſtratur gr. 1. 2. 3. 4. vel plurium pondere, habitâ nimirum ratione ægrotantis: Mitigat dolores, dulcem provocat ſomnum, non inſtar opii, hyoſcyami, aliorumque ſoporiferorum, ſcil. non periculoſum, ſed tutum & ſuavem: Cujus beneficio graviſſimi curantur morbi, cui Paracelſus multum

tum attribuit, ubi scripsit de sulphure embryonato.

De usu & virtute Spiritus Vitrioli volatilis.

HIc spiritus sulphureus proprietate præditus subtiliandi & penetrandi; aliquot enim guttularum pondere administratus sudoris gratiâ, permeat universum corpus, aperit obstructiones, & instar ignis omnes vitiosos humores consumit: Estque egregia medela in Epilepsia, Mania, suffocatione matricis, scorbuto, melancholia hypochondriaca, aliisque morbis ab obstructione & putredine sanguinis proficiscentibus. Prodest quoque in peste, cunctisque febribus. Mixtus cum spiritu vini pro quotidiano usu, mirabilia præstat in extrinsecis accidentibus. Item in apoplexia, contractura, aliisque nervorum affectibus, parti affectæ affrictus; penetrat ad ossium medullam; calefacit & recreat nervos duros. In colica si præter intrinsecam administrationem, in clistere applicatur, evestigiò juvat. Loco podagrico illitus, mitigat dolores, tollit tumores & inflammationes; & præ cæteris scabiem curat, impetigines, serpigines &c. curat recentia vulnera & antiqua, cancrum, lupum &c. exstinguit ambustiones, inflammationes, gangrænam, & consumit nodos cutaneos. In summa hic spiritus à veteribus *sulphur Philosophorum* vocatus, universaliter operatur in cunctis morbis, cujus vires laudari satis nequeunt; quarè mirum, quod hodiè tam raro reperiatur. Aquæ fon-

fontanæ mixtus gratam illi conciliat aciditatem, ità ut referat acidulas. Curantur etiam domi per hunc ſpiritum alii morbi, qui aliàs thermarum uſû curantur. Poſſem hîc recenſere, quomodo hic ſpiritus in magna copia impetrandus & quidem abſque deſtillatione pro balneis, quo miracula præſtari queunt, ſed ob hominum ingratitudinem differetur ad aliud tempus.

De viribus & uſu Olei vitrioli corroſivi.

NOn multum in medicina uſurpatur, quamvis in omnibus fere officinis reperiatur, aciditatis conciliandæ gratiâ ſyrupis & conſervis. Poteſt quoque miſceri aquæ fontanæ, ad reſtinguendam ſitim præternaturalem & viſcera interna refrigeranda. Extrinſecè illitum mundificat ulcera ſive vulnera immunda, purum ab impuro ſeparando, & bonum fundamentum facit. Reſolvit quoque rectificatum nonnulla metalla & in vitriola redigit, cumprimis autem Martem & Venerem; miſceri autem oportet cum aqua; aliàs enim difficulter illa aggreditur, fit autem id ſequenti modo.

Vitriolum Martis & Veneris.

ACcipe oleum vitrioli grave unà cum phlegmate (ſeparato priùs ſpiritu volatili) & affunde illud laminis cupri aut ferri, & colloca vitrum in arena calida, donec oleum nihil amplius ſolvat; poſteà effunde ſolutionem, eamque filtra, quam denuò col-

colloca in cucurbita humili in arena calida, ad evaporandum phlegma, donec cuticula supernè appareat: tunc ignem exstingue, & ubi refrixerit, colloca exemptum vitrum in loco frigido, & intra paucos dies virides producentur crystalli è Marte, è Venere autem subcœruleæ, quas exemptas sicca super charta emporetica; residuum denuò colloca in arena ad evaporandum ut anteà; atque id toties, donec omnis solutio abierit in vitriolum. Est autem hoc vitriolum purius meliusque communi, meliorem enim dat spiritum volatilem &c. Conficitur etiam vitriolum è prædictis duobus metallis cum sulphure vulgari, sed via difficiliori prædicta, quarè hîc studio omittitur.

Vitriolum Lunæ cæruleum.

SOlve rasuram Lunæ cum oleo vitrioli rectificato additione aquæ, sed non tantæ, quanta requiritur ad confectionē vitrioli Martis & Veneris. Vel quod melius solve calcem Lunæ, præcipitatam ex aqua forti cum cupro vel aqua salsa; Solutione peracta, illam decanta & filtra, posteà guttatim affunde spiritum urinæ, vel salis armoniaci: donec strepere cesset, & ferè omne argentum præcipitabitur in pulverem album; quem unà cum liquore effunde in phiolam, & colloca in arena 24 horarum spatio ad coquendum, & ferè totam calcem solvet iterum liquor ille, & cœruleum inde acquiret colorem: solutionem decanta, filtra & abstrahe humiditatem superfluam, donec appareat cuticula: posteà in

fri-

frigido colloca od producendum vitriolum; cum residuo liquore procede, ut supra dictum de Marte & Venere.

Atque hac ratione conficitur argenti vitriolum egregium, quod per se administratum à gr. 4. 5. 6. ad 10. catharticum est Cephalicum. Et si habes ejus copiam, quod destillare illud possis, accipies non modò spiritum acidum, sed etiam volatilem, præstantissimum in omnibus affectibus cerebri: residuum in destillatione in corpus reducibile est, ità ut nihil pereat argenti, nisi quod abiit in spiritum

Cæterum Oleum Vitrioli acidum præcipitat cuncta soluta, sive sint metalla sive lapides, animalis etiam pisciumque lapides, corallia & perlas, salis spiritu vel nitri, eoque reducit in pulveres levissimos, (Magisteria officinarum) elegantiores præcipitatis cum sale tartari: Cumprimis coralia & margaritæ redigentur in pulverem nitidissimum, nec-non mater perlarum, & cochlearum testæ, margaritis orientalibus simillimũ. Qui modus hactenus fuit secretus, cui ille quo magisteria ex acèto per sal tartari præcipitantur, non comparandus. Pulveres prædicti adhuc pulchriores redduntur, si præcipitantur cum spiritu sulphuris acido, ità ut loco cosmetici cutis nigræ usurpari possint.

Non possum silere hîc abusum erroremque hactenùs commissum in præparatione horum magisteriorum. Paracelsus in suis archidoxis docuit præparationem Magisteriorum EXTRACTORUM; quibus planè dissimilia nonnulli ipsius discipulorum præscribunt, mentẽ Paracelsi prorsus non asse-

cuti

cuti. Sine dubio Paracelsus præscripsit magisteria confortantia & vitalia; discipulorum verò ejus sunt corpora mortua & inefficacia, etsi nitidissima.

Non negaverim quod è coralis & perlis confici possint medicamina præstantissima, quorum & ego nonnullas præscribo præparandorum vias, sed non instar vulgarium. Quid enim quæso utilitatis è lapide soluto cum aquis corrosivis, iterumque in lapidem præcipitato? poteſtne hac ratione virtus ejus multiplicari? minimè, potius verò diminuitur. Multa enim à corrosivis spiritib. ceu igne destruuntur, nec omnia in igne sive aquis corrosivis emendantur, sed potiùs major pars corrumpitur. Sed ais, propterea in talia rediguntur Magisteria, ut in subtilissimum redacta pulverem eò citiùs operentur. ℞. Coralia, Perlæ, aliaque soluta aquarum corrosivarum beneficio, iterumque præcipitata & edulcorata, vix, ac ne vix quidem solubilia iterum in ejusmodi spiritibus acidis. Quarè in illa præparatione res potiùs corrumpuntur quàm emendantur, & potiùs occluduntur quàm recluduntur: testatur enim experientia, magisteria illa prædicta non præstare promissa.

Liquet inde perlas & coralia cruda archeo stomachi esse gratiora, utpotè quibus essentia sua subtilis vi corrosivorum non combusta; cujus ratione multa sanè præstare possunt. Veteres enim coraliis & perlis attribuerunt virtutem renovativam sanguinis corrupti, ablativam melancholiæ & tristitiæ, & confortativam cordis, & lætificatiuam; quod etiam efficaciter præstant; minime autem

tem magisteria illa prædicta; quia cruda efficaciora magisteriis combustis. Non enim latet prædictos morbos utplurimum proficisci ex obstructione lienis, quæ non nisi succus tartareus, siue pituita acida, occupans viscera interna ibique coagulabilis. Ex quâ obstructione proficiscuntur cephalea, vertigo, tremor cordis & partium, lassitudo spontanea, vomitus, appetitus præternaturalis, nausea, horror, calor præternaturalis momentaneus, aliaque plura symptomata; nec quidem hæc solummodò, sed etiam putredo & corruptio sanguinis, producentes lepram, scorbutum, scabiem fœdam &c. quorum malorum omnium origo tartarus crudus acidus; id quod probatur vomitu crebriore acido melancholicorum, aliorumque, cui acetum acerrimum vix comparabile, dentes instar pomorum immaturorum stupefaciente. Quid hîc consilii? Ablatâ causâ tollitur morbus: quæ si catharticis auferretur, utique esset bonum, sed plerunque illa respuit. Per vomitum aliquatenus diminui potest, sed non unicuique consulendus vomitus, quibus periculosus. Utrum igitur tartarus ille mortificandus suis contrariis? id quod fieri quodammodò potest per vegetabilia & animalia, sale volatili prædita; utpotè sunt nasturtiorum genera, semen sinapi, raphanus major, cochlearia; spiritus tartari, cornu cervi, urinæ, &c. Penetrantia, tartarum microcosmi quærentia, & contrariorum instar mortificantia: in quo duello duorum contrariorum oritur effervescentia quædam insignis, corpus calefaciens, sudoremque producens; & quo-

ties

ties ejusmodi per contraria producitur sudor, toties aliquid tartari mortificatur. Sed quià parum singulis vicibus humoris acidi mortificatur & dulcificatur per spiritum volatilem, quare sæpius repetenda operatio ad mortificandum omnem tartarum. Et quia (ut dictum) sudor fortis provocatur qualibet vice, spiritus vitales labefactans, id quod periculosum, propter jacturam virium, ægro faciendam, consultius est humori acido famelico objicere concedenda, quibus corrosiva ipsius qualitas mortificatur & dulcificatur, non naturæ humanæ inimica & contraria, sed grata & amica, utpotè corallia & perlæ. Omnium enim, quotquot sunt lapides, solubiliora coralia, perlæ, oculi cancrorum &c.

Quod autem coralia & perlæ mortificent corrosiva, & quod coralliorum perlarumque ope tartarus coagulatus acidus reducatur in liquorem dulcem (medicinam naturæ humanæ amicam) nunquam iterum coagulabilem, demonstrabitur posteà, ubi acturus sum de tartaro.

Melius igitur non datur remedium in coagulationibus tartareis, viscerumque obstructionibus proficiscentibus à prædominio pituitæ acidæ, quàm coralliorum rubrorum & margaritarum pulvis, mane jejuno stomacho administratus à ℈ß ad ʒ. 1. habitâ ratione patientis, ad jejunandum posteà 1. vel 2. horarum spatio, quotidie nimirum usque ad curæ finem. Hac ratione humor acidus mortificabitur & dulcificabitur à coraliis & perlis, ut possit postea per naturam evinci, qua ratione obstructio reseratur & tollitur morbus. Hanc

Hanc meam opinionem de corallorum usu vero & magisteriorum abusu, operæ pretium esse duxi apponere, & si cum fastidio multorum imperitorum, scil. in gratiam nimirum veritatis amatorum indagantium, qui re ipsa experientur rem ita sese habere: incredulus sua sibi quisque retineat magisteria.

Et si tibi res mira videtur, corallorum perlarumque pulverem in stomacho concoctum vires suas exserere, quid tibi videbitur de corallis & margaritis integris devoratis ab humore melancholico consumendis, ita ut nihil illorum pec alvum excernatur? item de metallis duris & compactis utpotè ferro & Zinck: Sed hoc intelligendum velim de melancholicis, non item de sanguineis & pituitosis, quibus rarò ejusmodi præscribuntur. Sæpè enim vidi robustis administratam ferri rasuram à ℈ß ad ʒj pro una vice contra obstructiones, ad quos plus utilitatis inde rediit, quàm ex medicinis pretiosissimis officinarum; quorum inde facta fuerunt nigra excrementa, quemadmodum fieri consuevit in acidularum usu, à mineris ferreis, quas permeant, vires suas mutuantium.

Et si rasura Martis non consumitur, unde quæso illa excrementorum nigredo? patet igitur inde dura & cruda metalla à stomacho concoqui posse: Et si hoc verum, quid ni etiam corallia & margaritæ? Probatur idem exemplo puerulorum, quibus administrantur grana 4. 6. 8. 12. 16. limaturæ Martis subtilissimæ contra lumbricos, quos enecat & evacuat stomachum & intestina, excrementa nigricans. Sed hoc in hoc casu observandum, lum-

 bricis

bricis occisis & in intestinis relictis sive non expulsis, necesse esse posteà administrare purgans aliquod, illos evacuans, quia Mars in minori dosi non sufficienter operatur, sed solummodò laxat, ne renascantur alii è mortuis. Senioribus autem major administrati potest dosis, nimirum à ℈j. usque ad ʒj. ad mortificandos & expellendos simul lumbricos: Etsi qnandoque concurrat vomitus, nihil periculi inde, sed potius miliores inde evaduut. Non autem solum adversus lumbricos, sed & contra febres stomachicas, cephaleas & obstructiones totius corporis, tutò administrari potest Mars, ceu natnræ non inimica medicina, instar magnetis noxios attrahens humores. De cujus viribus mirabilibus vide *libellum* nostrum *de Sympathia & Antipathia rerum*. Quas nonnulli Medici animadvertentes cogitarunt illum arte emendare, sed inefficacem potius ipsum reddiderunt, admoventes nimirum frustum chalybis ignitum Sulphuri ad liquefaciendum chalybem, quem liquefactum excepêre in vasculo aliquo aquâ repleto, & posteà siccatum & pulverisatum contra obstructiones, sed frustrà administrarunt: quia Mars per sulphur redditur insolubilis, & per consequens inefficax: Sed si reddidissent ipsum solubiliorem, utique benè egissent. Sulphur enim solvi nequit neque per aquam fortem neque per regiam, quomodò igitur solubile per humorem aliquem animalem.

Atque hæc dixisse sufficiant de humore acido melancholicorum consumente lapides & metalla facilè solubilia, nec proin opus esse corrodere coral-

corallia & perlas antequam adminiſtrentur; quia archeus ſtomachi ſatis potens ad conſumenda illa, & ad ſibi amicum attrahendum ope nimirum prædictorum humorum. Non eſt autem mea opinio, id ipſum de omnibus metallis omnibuſque lapidibus intelligendum eſſe, non enim ignoro alia cruda abſque præmiſſa præparatione ægrotis minimè eſſe adminiſtranda. Quæ autem dicta, propterea dicta, ut videamus quomodò ſæpè res optimæ ex ignorantia potius corrumpantur quàm emendentur. Sperabo igitur neminem hac mea admonitione offenſum iri, quia hac in parte non meam ipſius laudem, ſed proximi utilitatem quæſivi. Nunc igitur iterum ad vitriolum.

De Oleo Vitrioli dulci.

MEminerunt veteres Olei vitrioli dulcis, curantis epilepſiam, necantis lumbricos, aliarùmque virium, *deſtillandi* (ut perhibent) *per deſcenſum*; Ad quod obtinendum juniores omnem moverunt lapidem, ſed fruſtra. Siquidem non intellexerunt veteres, dum ſtuduerunt vi ignis illud elicere; non enim dulce, ſed corroſivum & acidum, viribuſque illi diſſimile impetrarunt; cui nihilominus tantas vires (ſed falsò) attribuerunt, quantas veteres ſuo in rerum veritate. Teſtatur enim experientia, Oleum vitrioli vulgi non curare epilepſiam, nec lumbricos enecare; quod tamen Philoſophicum præſtat ſubitò. Quarè videre eſt, illud ſcil, vulgi, vero oleo vitrioli medicinali non eſſe comparandũ. Non

negaverim, quod è vitriolo communi vi ignis per descensum eliciatur oleum subviride, quod tamen alteri vulgariter facto non est dissimile, quia æque corrosivum ac si fuisset factum per retortam. Paracelsus, Basilius, aliique authores pauci olei nimirum dulcis, magni semper illud fecerunt, & pro Quarta Medicinæ columna statuerunt, perhibet enim Paracelsus, non privandum esse sua viriditate, (id quod exiguus calor præstare potest) quâ enim si privatus (perhibet ille) privatur etiam suis viribus & suavitate: Unde videre licet, non vi ignis conficiendum illud oleum &c. Verisimile quoque est, veteres qui tantoperè celebrarunt vitrioli oleum, nescivisse hodiè usitatam destillationem: quia simpliciter naturam secuti tot inventiones, stillandique modos non usurpârunt.

Sed utut sit, fieri non potest ejusmodi dulce oleum viride ignis nimirum violentiâ, sed potius vi purificationis via quadam peculiari; quia sæpè veteres per destillationem intellexerunt purificationem; uti apparet ex verbis illorum dicentium; *Destilla per filtrum*, sive *chartam emporeticam*; quæ nobis destillatio non est. Sed hisce omissis certè latet magnus in vitriolo sanitatis thesaurus; sed non in communi illo; ignis calorem experta, sed adhuc in minera sua latente in terra reperta. Quæ è terra eruta facilè privari potest calore solis spiritu suo subtili, qui arte elicitus suavior ambra & musco est; id quod est mirabile in oculis vulgi, quod tanta in tam vili re lateat medicina regia. Sed non est hujus loci illius præparatio, quia hîc agitur solummodò

modò de illis ſpiritibus, qui vi ignis eliciuntur; nec eſt hujus loci olei dulcis & viridis præparatio, quia abſque igne conficitur; & quamvis hoc non ſit hujus loci, dabo tamen hic ejus præparationem, quam hactenus ſemper ſecretam habui, in gratiam nimirum ægrorum relictorum. &c.

Ritè enim paratum non ſolùm curat epilepſiam ſenum atque puerorum, lumbricoſque citò enecat tam in corpore quàm extra corpus, ut perhibuêre veteres, ſed etiam per illud alii curantur morbi, aliàs incurabiles, utpotè peſtis, pleuritis, febres, cephaleæ, ſuffocationes uterinæ, nec non obſtructiones totius corporis, cum primis autem lienis & epatis, melancholia hypochondriaca, ſcorbutus, &c. Corrigit etiam ſanguinem, illumque renovat, quâ ratione curantur morbi abominabiles, utpote morbus Gallicus, lepra, aliæque ſanguinis impuritates. Curat etiam mala externa, utpotè ulcera fiſtuloſa fœtida totius corporis undecunque profecta citò & tutò, ſi non ſolùm extrinſecè ſed etiam intrinſecè adminiſtrantur.

Tales & alii hoc curantur oleo dulci feliciter, cumprimis abſque jactura dulcedinis rubificato; tunc enim incredibilia præſtat, ità ut mereatur nomen Panacêæ: Sequitur ipſa

Præparatio olei citrioli dulcis.

Reperitur plerunque in quavis terra pingui lutoſa, cumprimis verò alba lapis quidam rotundus vel oblongus quantitatis ovi, interdum etiam minoris, inſtar articuli alicujus digiti, externè

niger, quarè non æſtimatur; internè verò lotus & fractus aurei coloris inſtar Marcaſitæ aureæ, vel mineræ alicujus auro divitis; nullius ſaporis, nec alterius quàm aliorum lapidum; qui etſi pulveriſatus diù coquitur in aqua nec mutatur, nec mutat aquam, ità ut aqua remaneat eadem qualis fuit anteà, odore, ſapore & colore. Atque hic lapis eſt vera optimaque vitrioli minera, Metallorumque ſemen per naturam, inſtar ſeminis vegetabilis rotundum, in terra ſeminatum, è quo conficitur medicina egregia, ut ſequitur.

Expone hanc mineram fruſtulatam aëri frigido aliquantiſper, & intra 20. vel 30. dies attrahet ex aëre vi quadam Magnetica, peculiarem aliquam humiditatem ſalis naturæ participem, undè ponderoſior redditur, quarè fatiſcit tandem in pulverem nigrum; qui tamdiu in aëre relinquendus, donec albeſcat, & vitriolarem dulcedinem guſtatus referat. Cui poſteà affunde in vaſis vitreis aquam pluvialem puram ad eminentiam 1. vel 2. duorum digitorum tranſverſorum; & quotidie agita pulverem aliquoties; & intrà paucos dies aqua virideſcet; quam decanta, aliamque reaffunde, prioremque laborem toties repete, donec amplius non coloretur aqua. Quo facto aquam tinctam filtra per chartam emporeticam, & fac illam in cucurbita abſciſſa evaporare uſque ad cuticulæ apparentiam; poſteà colloca in loco frigido & producentur lapilli elegantiſſimi cærulei coloris, qui non ſunt niſi vitriolum puriſſimum. Quo ablato colloca aquam reſiduam iterum ad evaporandum, & cryſtalliſandum

ut

ut antè, atque id repete toties, donec non amplius producatur vitriolum, ſed remaneat liquor viridiſſimus dulcis & ſuavis permanens in calido, & frigido, qui verum eſt illud oleum vitrioli dulce viride, viribus prædictis præditum.

Quomodò verò abſque igne redigatur in oleum ſanguinis inſtar rubrum, dulce & ſuave; poſt apparitionem nimirum variorum colorum, viribuſque & ſuavitate excellens viride, ad inſtar uvæ maturæ excellentis immaturam; id non eſt hujus loci & temporis docere, poterit autem fortaſſis fieri alia occaſione. Sufficiat igitur nunc benevolo lectori oleum viride, cujus præparationem & uſum diligenter addiſcat; & abſque dubio plura mirabilia ipſius beneficio præſtabit, quàm hactenus cum illo corroſivo & acido.

VSVS & Doſis olei vitrioli dulcis.

ADminiſtrari poſſunt pro una vice gutt. 1. 2. 4. 8. uſque ad 10. vel 12. habita ratione perſonæ & ægritudinis, in vehiculis appropriatis, in vino, cerviſia, mane jejuno ſtomacho; ad inſtar aliorum medicamentorum, quorum doſis augetur & diminuitur, & quotieſcunque opus eſt repetitur.

Expellit omnes vitioſos humores non ſolùm per ſedes & vomitus, ſed etiam per urinam & ſudorem, habita nimirum ratione prædominantis ſuperfluitatis: & quidem abſque omni periculo: qua ratione multi curantur morbi radicitus.

Noli autem mirari, quod tantas huic oleo attri-

buam vires profectò è re vilissima, viaque simplicissima parato, cujus processus non artificiosus & tædiosus: quibus referta magna volumina, iisque falsis & dolosis, quibusque vita teritur humana. Sed mirum non est quod tanti æstimentur ejusmodi falsi processus & sumptuosi, quia non creditur aliquid boni delitescere in rebus vilioribus, sed pretiosa saltem & exotica æstimantur, quorum præparatio laboriosa & sumptuosa. Atque isti homines fidem non adhibent verbo Divino dicenti; *Deum non inspicere hominum personas, sed cunctos, quotquot sunt hominum diligentium & timentium Ipsum, accipere.* Quod si verum, necessariò sequitur Deum creasse medicinam sive materiam medicinalem tàm pro pauperibus quàm pro divitibus: quæ si pro pauperibus creata, utique talis quoque erit conditionis, ut possit facilè & comparari & præparari. Videre enim licet Deum non solum in agris divitum, sed etiam alibì, & quidem ubivis locorum produxisse salubria vegetabilia, animalia & mineralia, profligandorum nimirum morborum gratiâ. Unde liquet, voluntatem esse Divinam, quod ab omnibus cognoscantur illa; ille verò creator ab omnibus properereà honoretur & celebretur.

Sine dubio reperientur Zoili spernentes hoc subjectum, in quo nihil invenire licuit illis; quibus hoc; quod tam mihi quàm illis adhuc multa mirabilia naturæ lateant; Et quod ego non primus, qui de Vitriolo, ejusque medicina scripserit; multa enim semper vitriolo à veteribus attributa fuêre, ut patet è sequentibus:

Visitabis Interiora Terræ Rectificando Invenies Occultum Lapidem Veram Medicinam.

QUibus docuêre veram in ipso delitescereMedicinam. Noverunt illud quoque juniores Philosophi: Basilius enim & Paracelsus illud passim in suis libris summoperè celebrant. Et est mirabile quod prædicta Minera, sive semen Metallicum quod meretur nomen auri Medici (quia tanta inde parari potest Medicina) nunquàm sub terra alteretur instar aliorum, sed semper suam retineat speciem & formam, donec in aërem veniat, qui ipsius terra, in quo putrescit & crescit. Primò enim in ipso intumescit instar seminis vegetabilis in terra, attrahens ex aëre suum incrementum & nutrimentum instar seminis alicujus vegetabilis è terra, attrahentis. Nec solum aër ipsius matrix est in quâ crescit & augetur, sed est etiam ipsius sol qui ipsum maturat; spatio enim 4. septimanarum putrescit & nigrescit; albescit posteà 14. dierum spatio; tandem etiam viridescit; ut dictum supra. Et si ulterius cum ipso procedetur Philosophicè, sequetur tandem rubedo excellentissima, medicina nobilissima pro qua Deo omnipotenti grates immortales. Amen.

De Spiritu Sulphureo volatili & Acido Salis communis & Aluminis.

QUemadmodum ille vitrioli, ita etiam hic Salis & aluminis conficiendus. *Mo-*

Modus præparandi.

ALumen ita per ſe injicitur abſque mixtione; ſal autem mixtum cum bolo vel alia quadam terra, fuſionis ſcil. prohibendæ gratiâ: Egreditur autem unà cum ſpiritu volatili, Spiritus quoque acidus, cujus virtutes habentur in Prima Parte. Oleum aluminis eſt earundem ferè virium cum Oleo vitrioli; ſicuti etiam utriuſque ſpiritus volatilis unius ferè ejuſdemque proprietatis. Non autem dant tantam copiam ſal commune & alumen, quantam dat vitriolum, niſi mixta.

De Spiritu Volatili Sulphureo mineralium & Metallorum, eorumque præparatione.

EJuſmodi quoque ſpiritus ſulphureus volatilis elicitur è mineralibus atque metallis viribus excellentior illo, qui elicitur è vitriolo, alumine & ſale; ſequenti nimirum modo.

Præparatio Spiritus Volatilis metallorum.

SOlve Martem, Venerem, Jovem vel Saturnum, cum ſpiritu vitrioli, vel ſalis communis acido: Deindè abſtracta prius humiditate, elice iterum ſpiritum acidum, & trahet ſecum è metallis ſpiritum volatilem ſeparandum vi rectificationis à corroſivo: atque hi ſpiritus efficaciores ſunt illis qui conficiuntur è ſalibus.

Spiri-

Spiritus volatilis mineralium præparatio.

℞. MIneræ antimonii pulverisatæ, marcasitæ aureæ, vel alterius cujusdam mineralis sulphurei part. 2. Nitri purificati part. 1. Misce; & projice per vices mixturam in instrumentum, singulis nimirum vicibus parum, & egredietur spiritus viribus non cedens prioribus rectificandus.

Alius modus.

CEmenta metallum quodvis laminatum vel granulatum, (auro excepto) cum parte dimidia sulphuris, in crucibulo forti clauso, ne quid sulphuris evaporare possit, per horam dimidiam, donec sulphur laminas penetraverit & fregerit: quas tere in pulverem & misce cum æquali pondere Salis communis, & elice inde spiritum modo supra tradito volatilem efficacissimum. Usurpantur autem singuli, habitâ ratione diversitatis metalli ad partes humani corporis sibi proprias, utpotè Lunæ spiritus ad cerebrum, Jovis ad pulmones, Saturni ad lienem.

Spiritus è Zinck.

ELicitur ex hoc minerali spiritus volatilis & acidus, quorum ille prodest cordi sive sit confectus cum spiritu vitrioli, sive aluminis sive salis: quia Zinck aureis qualitatibus præditum.

Spiri-

Spiritus Volatilis Scoriarum Reguli Martis.

DAnt quoque ſcoriæ nigræ Martis ſtellati, poſtquam in aëre abivere in pulverem, ſpiritum ſulphureum volatilem efficacem, ſimilem prioribus.

Poſſunt quoque ex aliis mineralibus ejuſmodi ſpiritus elici volatiles & ſulphurei, quos omnes & ſingulos recenſere eſt ſuperfluum, quià iiſdem facultatibus præditi omnes & ſinguli.

Spiritus Salis nitri acidus albus & volatilis ruber.

℞. ALuminis part. 2. Salis nitri part. 1. miſce optimè, & per vices parum injice in inſtrumentum, modo ſuprà dicto, & egredietur unà cum ſpiritu volatili ſpiritus acidus: Oportet autem ad ſingulas libras ſpecierum, libram unam quoque aquæ immittere in recipientem, ut eò facilius capiantur ſpiritus volatiles: qui ſpiritus poſteà leviſſimâ balnei rectificatione ſuperandi; oportet enim ſpiritum volatilem purum & ſincerum capere, quare recipiens tempeſtivè mutandus, ne phlegma miſceatur ſpiritui rubro, cujus admixtione debilitaretur & albeſceret: hoc igitur obſerva; quandò egreditur ſpiritus ille volatilis, tunc intensè rubeſcit recipiens, qui veniente phlegmate iterum albeſcit; denuóque rubeſcit veniente ſpiritu acido, ſed non adeò prout in ſpiritus volatilis egreſſu.

Poteſt quoque aliâ capi ratione, utpotè ſi nitrum miſcetur cum dupla quantitate boli, farinæ tegu-

tegularum &c. fuſionis prohibendæ gratiâ; præſtantior autem eſt modus ille primus, cumprimis propter ſpiritum illum volatilem rubrum.

De uſu Spiritus volatilis rubri.

HIc ſpiritus cumprimis rectificatus ſemper permanet ruber, rubetque inſtar ſanguinis, viribuſque planè ſimilis eſt prioribus cum primis autem in gangræna & ſphacelo linteolis applicatus commendatur: ſimiliter excellit ferè cætera omnia in eriſypelate & colica, item in ſugillationem profecta ex lapſu vel contuſionibus tam externè (mixtus cum aquis appropriatis) quam internè adminiſtratus.

Qui ſi miſcetur cum ſpiritu volatili urinæ, dat ſalem mirabilem, de quo infra.

De uſu Spiritus Salis nitri acidi.

HIc non multum uſurpatur in medicina, etſi in omnibus ferè officinis reperiatur inſerviens iiſdem uſibus, quibus ſpiritus vitrioli acidus de quibus ſupra actum; miſcetur enim conſervis & ſyrupis aciditatis conciliandæ gratiâ. Uſurpatur quoque à quibuſdam in colicâ, ſed reverâ nimis eſt corroſivus & hebes, etſi aquæ admixtione ipſius acrimonia quodammodò obtunditur, comparari tamen cum illo nequit, quia maxima inter illos differentia, quemadmodum inter album & nigrum.

Quapropter ille ad medicos uſus reſervandus, hic verò ad metallorum mineraliumque tractationes

nes, ad redigenda nimirum metalla in vitriola; flores, calces & crocos.

Aqua Regis.

SOlve in hoc spiritu (acido nimirum nitri) salem communem calcinatum, & urge per retortam vitream ex arena igne forti, & ita fortificabitur, ut possit dissolvere aurum & cuncta cætera metalla & mineralia (Luna excepta & Sulphure) & quidem separare melius nonnulla quam Aqua Regia facta cum Sale Armoniaco. Et si rectificatur per lapidem calaminarem, vel per Zinckum, adeò exaltatur, ut possit cuncta metalla & mineralia solvere (sola Luna & sulphure exceptis) cum quo plus perpetrari potest in metallorum tractatione, quam cum spiritu nitri & aqua forti vulgari, ut postea demonstrabitur, & primo quidem per auri præparationem.

Præparatio auri tonitruantis.

℞. AUri puri granulati vel laminati purgati per antimonium vel per aquam fortem, q. v. cui affunde 4. vel 5. partes aquæ regis, colloca in cucurbita obturata in arena calida, & solvetur aurum ab aqua regia intra horas duas in liquorem flavum: quod si non fit, est signum debilitatis aq. regiæ, vel ejus affusæ insufficientis quantitatis; tunc decanta solutionem & plus affunde aquæ regiæ, iterumque colloca in arena calida vel in cineribus ad solvendum, & facta solutione auri remanebit

nebit calx quædam alba; quæ non nisi argentum insolubile ab aqua regia. Aqua enim R. sive sit facta vulgari modo cum sale Armoniaco, vel cum sale communi, argentum solvere nescit sicuti nec A. F. aurum solvere potest, nec etiam nitri spiritus: cum cætera cuncta metalla solubilia sint tam in aq. R. quam in A. F: Quare cave ne accipias aurum mixtum cupro, quod unà cum auro solveretur, & præcipitaretur impedimento futuro accensionis. In defectu vero ejusmodi auri cape Ducatus, vel Rosas Nobiles, quæ moneta creditur carere cupro, nullum enim periculum ob admixtum illis argentum, ab A. R. insolubile, & instar pulveris albi remanens in fundo insolutum. Quare accipe prædictam monetam (candefactam prius) & in gyros redactam, & projice illam in A. R. ad solvendum. Quo facto affunde solutioni flavæ oleum tartari guttatim, per deliquium nimirum factum, & aurum præcipitabitur instar pulveris coloris medii inter flavum & fuscum, ob contrarietatem liquoris salis tartari, relicta solutione clara. Cave autem ne plus quam sufficit præcipitationem, affundas olei tartari, alias enim aurum præcipitatum partim iterum solveretur & quidem non sine impedimento futuro. Auro præcipitato, decanta aquam claram ab auri calce, cui toties aquam calidam affunde, singulis nimirum vicibus aurum agitando spatula lignea, & in loco calido collocando, donec aurum iterum præcipitetur, & aqua pristinam suam acquirat claritatem, quoties opus fuerit ad auferendam omnem salsedinem & acrimoniam; quâ ablatâ aurum collocan-

locandum in solis, vel quovis alio moderato calore ad siccandum: sed hic cave, ne calor ille excedat calorem mensis Maii vel Junii, propter periculum accensionis, & consequenter adstantium; cumprimis si magna ejus esset copia, ingens inde fragor instar tonitruantis profecturus; quare prudens esto, si nolis facere jacturam auri & sanitatis.

Poteris etiam aliâ ratione aurum præcipitatum edulcorare, ut sequitur nimirum. Effunde illud unà cum liquore salso in chartam bibulam, sive emporeticam, duplicatam, collocatam in infundibulo vitreo, ut aqua destillet in excipulum vitreum appositum; qua ablatâ, affunde aliam, sed dulcem & calidam, atque id toties, donec omnis acrimonia fuerit ablata. Quo facto exime chartam bibulam unà cum auro, ex infundibulo, & colloca eam super aliam siccam nimirum & copiosam, & siccitas chartæ bibulæ omnem attrahet humiditatem ex auro, qua ratione facile siccatur aurum. Quod posteà auferendum & in alia munda ad usus suos conservandum. Aqua salsa filtrationis beneficio collecta, in vase vitreo, humiditatis evaporatione, in salem, ab aëre præservandum, coagulari poterit, qui quoque usui medico destinatus, ob latentem in ipso qualitatem auream; inperceptibilem nimirum ob ejus perspicuitatem; perceptibilem verò, si fundatur in crucibulo mundo cooperto, & effundatur in mortarium mundum cupreum calefactum; fit enim tunc sal subpurpurei coloris; cujus exhibentur grana 6. 9. 12. usque ad 24. purgans stomachum & intestina cumprimis in febri-

bus

bus, & aliis ſtomachi affectibus. Relinquiturque in crucibulo (ſale effuſo) materia quædam terreſtris, à ſale ſeparata, flaveſcens; quæ fuſa ignẽ fortiori, in crucibulo parvo abit in vitrum flavum, tinctura ſolis imprægnatum, præditum grano argenti, ſimillimi cupellati, in quo nullum omnino repetitur aurum, id quod admirandum; quia à pleriſque creditur Chymicis, argentum eſſe inſolubile in A. R. id quod etiam verum. Quæritur igitur nunc, unde illud argentum venerit, ſi in A. Reg. ſit inſolubile? Forte quis reſpondebit, delituiſſe illud in Oleo tartari, quia à multis creditur, *quod ſalia in metalla ſint tranſmutabilia*, cui opinioni non contradico, ſed ſaltem nego quod hic (in hac præparatione) id fieri potuerit: ſi enim argentum fuiſſet in ſale tartari, vel A. R. quæ tamen illud ferre nequit, utique etiam cum auro fuiſſet præcipitatum.

Quod autem non fuerit argentum, ſed aurum, quod in argentum abiverit, tinctura nimirum ablatâ, paucis probabo. Aqua enim illa ſalſa reliqua ex auri præcipitatione profecta, & mixtione ſalis tartari & aquæ regiæ, hanc habet proprietatem, quod pennam immiſſam, quamvis clara ſit & alba, purpureo inficiat colore, qui auri non argenti color eſt; argentum enim tingit colore rubro vel nigro: unde liquet, aquam illam ſalſam aliquid auri retinuiſſe ſecum. Inſtas; ſi aqua illa aliquid retinuit auri, quare in fuſione dedit argentum & non aurum? ℞ Nonnulla ſalia habent proprietatem privandi aurum in fuſione ſuâ ani-

mâ & tincturâ; qua revera ablata, non amplius aurum eſt, nec eſſe poteſt; ſicuti nec argentum, ſed corpus inutile nigrum & volatile, plumbo etiam volatilius, ignem ferre minimè potens, cumprimis autem examen capellæ, exiguum etiam ignem inſtar Mercurii & arſenici fugiens, quare auri fixitas ſuæ animæ ſive tincturæ attribuenda, & non corpori. Veriſimile igitur aurum eſſe ſeparabile in partes nobiliores & ignobiliores, & proin reducibile in medicinam tingentem. Nunc autem non diſputabo de medicina illa Philoſophorum antiquornm, cuncta metalla in aurum tingente, quod nimirum hoc impetretur modo; non enim negaverim, eſſe & aliud ſubjectum altiore Tinctura præditum, Tinctura nimirum auri, nihil per naturam præter neceſſitatem fixitati ſuæ requiſitam poſſidens. Attamen crediderim auri Tincturam ſive animam, rite ſeparatam à corpore ſuo nigro, eſſe exaltabilem, ita nimirum ut poſſit poſtea plus corporis alicujus imperfecti perficere, quam fuit corporis proprii perfecti. Sed ut ut ſit, hoc verum eſt & certum, quod aurum realiter privatum ſuâ animâ, amplius non ſit aurum, prout fuſius demonſtratur in *Tractatu* meo *de Auro potabili vero*: Atque hæc propterea hic apponere volui, ut artifex tale granum in laboribus ſuis inveniens, ſcire poſſit, unde proficiſcatur illud.

Potuiſſem hanc auri (fulminantis) ommittere præparationem, utpote ab aliis etiam traditam; ſed quia in Prima Parte promiſi flores auri, quos verò

vero ex auro fulminante conficere oportet, operæ prætium esse duxi, ejus descriptionem hic quoque dare, ne lector illius gratiâ alios evolvere libros opus habeat in confectirne horum florum. Atque hæc communissima omnium Chymicorum via, in qua facile erratur, & quidem vel in nimia affusione liquoris tartari, (cumprimis non puri, unde fit quod non omne præcipitatur aurum, non sine incommodo) vel calcis justo gravioris præcipitatione, ritè non fulminantis, inutilisque sublimationi. Quare meliorem dabo præcipitationis modum, cujus beneficio totum aurum absque omni jactura præcipitatur ex aqua regia, levissimum & flavissimum, duplo plus fulminans. Nec est alia inter hanc & illam præcipitationem differentia, quàm quod in hâc loco Olei tartari usurpatur spiritus urinæ vel salis armoniaci, ad aurum præcipitandum; cujus beneficio aurum melius præcipitatur, edulcorandum postea, ut supra dictum.

De usu Auri fulminantis.

DE usu medico hujus calcis adhuc corporeæ nec sufficienter reseratæ, & per consequens humanæ naturæ ingratæ, non multum dici potest, quamvis ita per se ad gr. 6. 8. 8. 12. & ℈j. sudoris provocandi causâ administretur in peste alijsque febribus malignis, sed sine fructu aliquo singulari. Nonnulli calcinarunt hanc calcem mixtam cum æquali pondere sulphuris communis, cujus

beneficio quidem ipsi adempta vis fulminans, sed non aucta fuit medica, quia calx illa hac ratione, utpotè cruda præparatione emendari non potest. Quomodò verò vitalis inde paranda medicina, testificans aurum aptum esse Medicinæ subjectum, quod in medicinam præparari possit efficaciter doctes sibi divinitus traditas demonstrantem, nunc paucis demonstrabo.

Fac ut habeas instrumentum cupreum, simile ferè illi, cujus beneficio conficiuntur spiritus volatiles, brevius tamen, nec supernè operculo præditum, sed fistulâ applicabili Recipienti, cui hic applicari debet absque lutatione, si modo illa hunc satis profundè, in ventrem nimirum ejus intret: fundus quoque hujus instrumenti planus esto, melioris commoditatis ergo, prope quem esto ostiolum arctissimè claudens foramen. Quibus omnibus peractis, fac quoque ut habeas duas scutulas argenteas vel cupreas, magnitudinis unius unguis, quarum beneficio imponitur aurum fulminans. Collocandum autem vas illud cupreum super tripode, ut carbones aliquos vivos infernè collocare possis, ad calefaciendum fundum: Quo ita collocato unâ cum recipiente vitreo immobiliter fundoque calefacto, imponenda unà scutularum cum gr. 2. 3. 4. fulminantis auri, quâ impòsitâ claudendum ostiolum, & aurum sentiens calorem ignis, accendetur cum fragore; unde fit, quod auri partes separentur, aurique corpus dissolvatur; facto enim fragore statim per fistulam in Recipientem adscendit aurum instar fumi

fumi purpurei, qui abit in pulverem purpureum. Poftea exime fcutulam evacuatam, alteramque impone cum forcipula, aurum continentem, quod etiam accendetur, fragoreque facto abibit in flores: & interea temporis prima refrigefcet, quæ ubi refrigerata, denuò replenda, & reponenda in inftrumentum calidum, exemptâ alterâ. Atque hoc, per vices unam poft alteram imponendo fcutellam, continuandum, donec fufficientem acceperis copiam florum. Tandem inftrumento refrigerato, exime aurum non fublimatum cum pede leporino nulli ufui inferviens, quare iterum reducendum in aurum beneficio fornacis, pallidius paululum priore. Flores autem in Recipiente non ita facile eximuntur, cumprimis facti additione nitri, ut de floribus Lunæ dicetur, quia humiditate aliqua præditi. Quare infunde tantum fpiritûs vini tartarifati, quantum fufficit ad illos agitatione feparandos à Recipiente, quo facto, effunde vini fpiritum unà cum Phœnice combufta in vitrum mundum colli oblongioris, quod colloca luto optimo prius obturatum in B. leni; vel in cineribus calidis, & fpiritus vini rubefcet, quem decanta, recentemque reaffunde; denuòque colloca in calido ad folvendum: quo facto, mifce extracta illa duo prædicta, & ex cucurbita vitrea abftrahe vini fpiritum in B. à tinctura; quæ quidem pauca in quantitate, rubicundiffima verò & fuaviffima fapore. Refidui flores tinctura extracta aquæ ablutione è vitro eximendi, qui ficcati fi funduntur, dant

aliquid auri pallidi, major enim pars abit in vitrum fuſci coloris, in quo forte aliquid latet mihi incognitum adhuc.

NB. Si aurum fulminans miſcetur cum nitro ante fulminationem, dat flores ſolubiliores, tincturam citius deſerentes, quàm aurum fulminans per ſe: Poteris igitur ſi vis triplum admiſcere nitri (ut dicetur de Luna) & poſtea in flores redigere.

Vſus tincturæ Solis ſive Auri.

Est medicina præſtantiſſima, cor hominis confortans & exhilarans, ſanguinem totum renovans, & propterea varios graviſſimos curans morbos, uti lepram, morbum Gallicum, &c. Utrum verò hæc Tinctura ſit rедncibilis in eſſe quoddam fixum beneficio Vulcani, id ipſum ignoro egomet ipſe, quia nihil ulterius tentavi.

De Floribus Lunæ, & ejuſdem Medicina.

UT ſatisfaciam promiſſis Primæ Partis, nbi egi de floribus metallicis, nunc etiam agam de floribus Lunæ traditis auri; qui ſequenti conficiuntur modo.

℞. Argenti puri laminati vel granulati q. v. cui affunde duplum pondus ſpiritus nitri rectificati, & eveſtigio hic incipiet diſſolvere illud: ceſſante verò ſolutione in frigido, colloca cucurbitam in arena calida vel cineribus, ibique relinque donec

nec omne argentum ſit diſſolutum: Deinde effunde ſolutionem è priori in aliam cucurbitam cui alembicum applicare poſſis, & in arena abſtrahe medietatem ſpiritus nitri: Poſtea ubi refrixerit, eximé cucurbitam, eamque cum ſolutione relinque ſtare immotam per diem unum & noctem, & Luna ſive argentum abibit in cryſtallos albas foliatas, ſeparandas à reſidua ſolutione, à qua denuò medietas ſpiritus abſtrahenda, & cum illa iterum ut antea procedendum, atque id toties donec ferè omne argentum abiverit in cryſtallos, exſiccandas ſuper charta emporetica, & ad uſus ſuos conſervandas.

Solutio verò reſidua, quæ non abiit in cryſtallos, coctione ſuper ignem in vaſe cupreo, cum aqua dulci præcipitatur in calcem, edulcorandam, ſiccandam & ad uſus ſuos conſervandam, vel in corpus iterum reducendam. Vel ſi præcipitatur cum aqua ſalſa, dat calcem poſt edulcorationem & ſiccationem, facile fuſilem non ſpernendarum virium, faciléque ſolubilem in ſpiritu urinæ, ſalis Armoniaci, cornu cervi, ſuccini, fuliginis, & capillorum; è qua optima parari poſſunt medicamenta, uti poſtea dicetur de ſpiritu urinæ. Vel ſi non vis præcipitare reſiduam illam ſolutionem, poteris inde cum ſpiritu urinæ extrahere egregiam Tincturam, uti poſtea docebitur.

De usu Cryſtallorum Lunæ.

POſſunt per ſe tutò uſurpari in medicina, ſi adminiſtrantur 3. 6. 9. 12. gr. pondere, habitâ ratione patientis, cum ſaccharo vel in forma pilularum. Purgant ſuaviter abſque periculo; ingratæ tamen ob amaritudinem, & inficientes palatum nigredine, niſi adminiſtrentur in forma pilularum: quæ autem cauſa ſit hujus nigredinis, non eſt hujus loci, illius reddere rationem, ſequetur autem mox. Inficiunt quoque metalla, utpote argentum, cuprum, ſtannum nigredine, quare uſus earum formidatur.

Et ſi in ſolutione illa argenti, antequam nimirnm producentur cryſtalli, medietas quoque ſolvitur Mercurii vivi, generabuntur inde cryſtalli alumen referentes, non ita facile ſicuti illæ in aëre ſolubiles, nec ita amaræ, celeriuſque operantes.

Quomodò prædictæ Cryſtalli in flores redigendæ, & ex hiſce medicina egregia conficienda.

℞. CRyſtallorum foliatarum Lunæ q, v. quibus admiſce pondus æquale nitri puriſſimi & ſicciſſimi, conterendo ſuper lapide calido: Poſtea impone inſtrumento ferreo carbones pulveriſatos ad eminentiam duorum digitorum tranſverſorum, cujus fiſtulæ ingens Recipiens optimo luto applicetur, & infernè accende ignem uſque adeò

adeò, ut ubique candeat unà cum carbonibus sibi impositis, instrumentum scil. prædictum. Postea amoto operculo injice cum cochleari ferreo ʒj. crystallorum Lunæ, vel plus minus, habita ratione Recipientis, quo facto repone operculum & unà cum crystallis accendetur nitrum à carbonibus collocatis supra fundum instrumenti, egredieturque fumus argenteus in Recipientem: paulò post nebula dissipata plus injice, & id continua donec omne argentum injeceris præparatum. Quo facto infunde spiritum vini alcolisatum ad flores eluendos è Recipiente, cum quibus procede in omnibus, ut suprà dictum de auro, & accipies liquorem subviridem cerebro proficientem.

Tandem exime quoque carbones è vase destillatio, eosque subtilissimè tere, & ablue pulverem levem, & accipies, multa granula argentea, a nitro relicta, reducibilia igitur in argentum bonum. Paratur etiam & alia medicina egregia ex hisce crystallis, viribus non cedens priori, efficacissima contra affectus cerebri; ut sequitur.

Oleum Lunæ viride.

AFfunde crystallis Lunæ duplum vel triplum pondus spiritus salis armoniaci fortissimi, colloca ad digerendum 8. vel 14. dierum spatio in vitro colli oblongioris, & tingetur spiritus salis armoniaci colore cæruleo: Solutionem decanta, filtra, & ferè omnem in B. abstrahe spiri-

 tum

tum ſalis armoniaci (denuò inſervientem) è cucurbita vel retorta, & remanebit in fundo graminis inſtar viridis liquor, ad uſus medicos conſervandus. Et ſi forte ad ſiccitatem uſque ſalis viridis abſtraheretur ſalis armoniaci ſpiritus, tantum ſpiritus reaffundere oportet, quantum ſufficit ad ſolvendum ſalem in liquorem. Quam Tincturam ſi deſideras præſtantiorem, omnem abſtrahe humiditatem, ad ſiccitatem uſque lapideam, cui affunde vini ſpiritum optimum, qui ſtatim lapidem illum diſſolvet: ſolutionem filtra, & fecibus rejectis accipies tincturam meliorem, à qua potior pars ſpiritus vini iterum abſtrahenda, qua ratione non modò ejus exaltatur color ſed etiam virtus. Volens autem poteris ſalem illum ſive lapidem viridem (antequam extrahitur vini ſpiritu) deſtillare per retortam vitream, & dabit ſpiritum ſubtilem, unà cum oleo quodam acri, relicto in fundo retortæ argento planè fuſili &c.

In affuſione ſpiritus ſalis armoniaci, vel vini huic lapidi ſolutionis gratiâ, vitrum adeo refrigeſcit, id quod mirum, ut vix manu tenere poſſis, quæ frigiditas aliunde non, niſi à Luna frigidæ naturæ proficiſcitur.

Vſus liquoris viridis in Alchimia & Mechanicis.

NON modò medicinæ inſervit, ſed aliis etiam operationibus (deargentat enim cuprum & vitrum) inſervit curioſis in re ſupellectili. Poſſunt

ſunt enim illius beneficio patinæ, diſci, ſcutellæ, ſalina, pocula, è vitro confecta inſtar argenteorum, facilè ſine ſumptu magno tam interne, quàm externe deargentari, ita nimirum ut pro argenteis habeantur.

Et præter prædicta medicamina aliquid aliud è Lunæ Cryſtallis fieri poteſt, ſi nimirum ſolvuntur in aquâ catholicâ per naturam deſtillata, nemini incognita, & ſuo tempore digeruntur, fiet inde abſoluta coctione brevi, poſtquam apparuerint colores varii, eſſentia quædam ſuavis, non ita amara uti liquor ille viridis, vi caloris nondum maturatus.

NB. Poſſunt etiam reliqua metalla (prius in vitriola & ſalia redacta) beneficio illius Menſtrui Univerſalis, diuturniore digeſtione medicinalia fieri, tunc enim non amplius mortua ſunt corpora, vitalia enim reddita beneficio illius præparationis; nec amplius avarorum ſed Philoſophorum & Medicorum ſunt metalla.

Extra Medicinam.

PRæſtant hæ cryſtalli, præter medicinam, & alia mirabilia: ſi nimirum ſolvuntur in aqua pluviali, colorant pilos, barbam, cutem & ungues hominum & beſtiarum, colore incarnato, rubro, fuſco & nigro: prout nimirum major vel minor quantitas diſſolvitur in aqua; vel ſæpius pili humectantur ſolutione illa. Qua ratione hominum & beſtiarum ſpecies alteratur & incognita redditur;

tur; quod in quibusdam casibus non ita spernendum. Quæ coloratio fieri quoque potest, cum Saturno & Mercurio, aliter autem præparandis, ut in Quarta parte docebitur.

Atque sic docui conficiendi rationem florum & tincturarum auri & argenti, quæ fit cum spiritu nitri acido: Possent quidem plura alia apponi medicamina ex illis parabilia sed non sunt hujus loci; de quibus tamen partim in hac, partim in sequentibus partibus mentio fiet ulterior. Et quemadmodum ex auro & argento, ita etiam è vilioribus metallis beneficio spiritus nitri bona eliciuntur medicamina: quorum autem præparationes rectius dantur alibi in hoc libro; nihilo minus unam dabo uniuscujusque metalli præparationem; incipiens de cupro.

Medicina cupri ad usus externos.

SOlve laminas candefactas in igne, nitri spiritu, & iterum abstrahe spiritum ad siccitatem, nec tamen ad nimiam; & remanebit massa subviridis: quam poteris per vices injicere in instrumentum ad destillandum, ut de Luna dictum; & dabit spiritum efficacem nec non flores copiosos, extrinsecè usurpandos in vulneribus antiquis corruptis, bonum curationis fundamentum facientes.

Medicina Martis.

EOdem etiam modo procede cum Marte, & remanebit crocus optimus magnæ virtutis ſtypticæ; è Marte cumprimis parata. Utiliter miſcentur cum unguentis & emplaſtris.

De Iove & Saturno.

SAturnus & Iupitet ſoluti, abſtractione partis alicujus ſpiritus dant cryſtallos claras & dulces. Facilius ſolvitur Saturnus quam Jupiter, nec hujus cryſtalli adeo dulces ſicuti illius: utrinſque tamen tutò in medicina uſurpari poſſunt. Poſſunt quoque inde elici ſpiritus & flores; quorum dare præparandi modum, non eſt neceſſe; prout enim Lunæ parantur, ita etiam cæterorum metallorum ſpiritus & flores.

Vſus cryſtallorum Saturni & Iovis.

SAturni cryſtalli in peſte ſudoris promovendi, venenique expellendi gratiâ merito uſurpantur. Extrinſecè ſi adminiſtrantur ſolutæ in aqua cum linteolis, cunctas exſtinguunt inflammationes ubicunque fuerint in toto corpore. Suum quoque præſtant officium ſpiritus (per ſe ſcil.) flores verò unguentis mixti. Cryſtalli Jovis non ita celeriter operantur, ſuum tamen quoque præſtant officium. Sunt gratiores Saturni Cryſtallis, eſt enim

eſt enim in Jove purum ſulphur auri, in Saturno verò ſulphur album argenti, ut demonſtrabitur in meo *libro de Natura & generatione metallorum.*

De Mercurio.

MErcurius vulgi ſolutus in ſpiritu nitri rectificato, dat abſtracto prius iterum ſpiritu, præcipitatum rubrum elegantem; qui non ita elegans, ſi ſolutio facta cum ſpiritu non rectificato, propter impuritatem relictam à ſpiritu nitri. Atque hic Mercurius calcinatus à nonnullis appellatur *Mercurius præcipitatus*, ab aliis *Turbith minerale*; quo Chirurgi, & Medici imperiti morbum Gallicum curare ſolent, adminiſtrantes pro una vice gr. 6. 8. 10. plus minus (habita ratione præparationis) ſi enim ſpiritus non ita fortiter abſtrahitur, violentior eſt tunc ejus operatio, quam ſi fortiſſimo igne abſtrahitur. Spiritus enim relicti cum Mercurio ſtimulant ipſum & operari faciunt, quod per ſe facere nequit.

Sicuti nec cætera metalla aliquid operari poſſunt, niſi præparata cum ſalibus & ſpiritibus, exceptis Zinck & ferro, facilè ſolubilibus, quæ abſque præmiſſa ſolutione (uti dictum ſupra de Oleo vitrioli) operari poſſunt.

Patet autem inde corriſivos ſpiritus operationis illius eſſe authores; ſi enim uncia dimidia Mercurii currentis propinaretur, Parum tamen facturus, ſed per alvum integer iterum deſcenſurus;

rus; cum alias aliquot ſaltem grana præparati cum ſalibus & ſpiritibus violenter operantur, cumprimis autem quo ſolubilior eo efficacior & violentior, ut videre eſt in ſublimato de ſale & vitriolo, cujus etiam granum unum plus valet quam gr. 8. vel 10. Turbith mineralis; grana enim 3. vel 4. ſufficiunt occidere hominem. Violentius operatur quàm ſublimatus ſolutus nimirum in nitri ſpiritu & cryſtalliſatus, ita ut abſque periculo non audeas admovere linguæ: quod aliqui animadvertentes, aquam fortem leni ſaltem igne ab ipſo abſtraxêre, & remanſit iis Mercurius flavus, qui minori doſi plus præſtitit quàm ruber.

Nec ſolum hunc extrinſecè uſurparunt carnis putridæ abolendæ gratiâ cum ingenti dolore patientis, ſed etiam intrinſecè adminiſtrarunt abs diſcrimine ſenibns atque juvenibus loco cathartici, quod ſanè omnium crudeliſſimum, Hic enim hoſpes quomodocunque paratus, non niſi nocere poteſt niſi redactus in eſſe irreducibile in argentum vivnm; tunc enim abſq; jactura ſalutis tutò intro aſſumi poteſt, de qua re alibi forte fuſius.

Nunc etiam detegam maximum qnendam errorem in gratiam puerulorum. Ubique ferè locorum mos eſt, quod ferè in quovis puerulorum affectu incognito, adminiſtretur Mercurius vivus lumbricorum occidendorum gratia, utpote medicina ob inſipiditatem, aptiſſima, à medicaſtris nimirum ignorantibus naturam Mercurii nervis nocuam. Multi enim arbitrantur Mercurium ita

præ-

præparatum, quod majori dosi administrari possit (qualis est sublimatus dulcis) esse optimè paratum medicamen, sed errant illi boni viri, melior enim est non ita exactè paratus, quia minori dosi exhibitus non tantum minatur periculum. Solutus enim in A. F. vel spiritu nitri, si administratur in adultis in morbo Gallico, tantā noxam inferre nequit quia minori dosi exhibitus operatur; quâ ratione natura juvatur in expellendo veneno: cumprimis autem frangitur malitia Mercurii salivationibus, a se excitatis; quam proprietatem natura provida implantavit ipsi. Quare non tantum quantum dulcis minatur periculum; qui puerulis administratur à 10. usque ad 30. gr. causans in illis (nisi robusti) infirmitatem membrorum, vix evincibilem contracturam minantem. Errant quoque illi, qui tam diu aquam vel cervisiam concutiunt cum Mercurio, donec turbida redditur, quàm postea propinant puerulis contra lumbricos, dicentes se non substantiam Mercurii sed solummodo virturem ejus propinare; at si paululum relinquerent immotam illam aquam, utique inventuri essent Mercurium vivum in fundo, Et ut verum fatear, nunquam adhuc vidi fructuosum successum ab exhibitione mercurii dulcis, & aquæ illius turbidæ. Verisimile autem, Mercurium præcipitatum lumbricos occidere posse, quia potenter operatur. Sed quis adeò insanus, qui puerulis suis medicinam crudelissimam maximéque pestiferam administrare velit, cum reperiantur, quæ absque periculo usurpari possunt, quales videre

dere licet ſupra ubi actum de Marte, & oleo vitrioli dulci.

Atque hæc dixiſſe ſufficiant de abuſu Mercurii: & ſperabo neminem in poſterum tam incautè hoſpitem hunc ingratum & malignum, ruinam hoſpitii molientem, hoſpitaturum, nec aliis hoſpitandum præſcripturum: Et ſanè illa cura commendari nequit quâ curatur unum, duo verò vel tria perduntur membra. Quemadmodum videre licet in morbo Gallico, ubi unum aliquod infectum membrum malè curatum per Mercurium, toti corpori reliquo minatur periculum. Conſulo igitur abſtinere à peſſimis ejuſmodi medicinis, & loco illorum eligere ſalubriores, quæ abſque periculo uſurpari poſſunt, quarum plurimæ reperiuntur in hoc libro. Et ſi quis male tractatus per Mercurium malè paratum, tunc meliora non dantur remedia, quam metallica, cumprimis parata ex auro & argento, affinitatem habentia cum Mercurio; quæ ſi ſæpius adminiſtrantur, attrahunt Mercurium ex omnibus partibus, ſecumque evacuant; unde corpus ab ipſo iterum liberatur.

Aliàs, in defectu nimirum aliorum, extrinſecè uſurpari poteſt Mercurius minori cum periculo quam intrinſecè, utpote in tollenda carne ſuperflua vulnerum; tutius autem adminiſtrantur oleum corroſivum antimonii, vitrioli, aluminis & ſalis communis &c. ſed rectius procederetur, ſi vulnera in principio non negligerentur ex incuria; ſi ſtatim nimirum optima applicarentur

medicamina præcaventia ſymptomata & accidentia, tollenda poſtea corroſivis illis crudeliſſimis. Optimè autem inſervit prædictus ille Mercurius pediculis afflicto, utpote militibus & ſcholaribus, quos occidit adſperſus, ubicunque ſuerint, tam in veſtibus, quam capitibus puerorum : ſed & in hoc caſu cautè procedendum, *omne* enim *nimium vertitur in vitium*, propter periculum cutis corrodendæ per illum.

De aqua Forti.

E Partibus æqualibus ſulphuris & vitrioli, vel è partibus duabus vitrioli & una ſulphuris (ſi debiliorem deſideras) elicitur aqua per deſtillationem, inſerviens metallorum ſolutioni & ſeparationi; utpote auri ab argento, & vice verſa argenti ab auro, de qua re videre licet Partem Quartam. Inſervit quoque ejuſmodi aqua fortis aliis operationibus chymicis, quibus metalla rediguntur in ſalubria medicamina. Et quia nitri ſpiritus & aq. fortis unum ſunt ferè idemque, aqua enim fortis rectificata idem præſtat quod nitri ſpiritus, & vice verſa, nitri ſpiritus quod aqua fortis, nihil hic locorum amplius de iis dicendum judicavi, quare reſiduum uſque ad Partem Quartam reſervabo. Sine dubio erunt, cùmprimis ignari Chymici ex uſu ſolummodo operantes, qui reprehendent hanc meam opinionem de aq. forti facta è nitro & vitriolo; & de nitri ſpiritu facto abſ-

cto absque vitriolo, affirmantes illam participem esse spiritus vitrioli.

℞. Etsi admiscetur vitriolum nitro in præparationem aquæ fortis, parum tamen vel nihil egreditur illius spiritus in alla destillatione cum nitri spiritu; quia ille moderato calore ignis non ita sicuti hic elevari potest; alterius enim causa non admiscetur vitriolum, quam ad prohibendam fusionem nitri, quo eo facilius spiritus ejus eliciatur. Et si nolis credere, misce parum olei vitrioli rectificati cum nitri spiritu, argenti deaurati solvendi gratiâ, & experiere nitri spiritum ineptum factum additione spiritus vitrioli metallorum separationi, quia aurum aggreditur quod aquæ forti non attribuitur.

De nitri spiritu sulphurato.

Fieri quoque potest nitri spiritus cum sulphure, ut moris est apud quosdam, qui nitrum in retorta ampla terrea furno incamerata superiore parte tubulata, fluere faciunt, & in fluxu per tubulum injiciunt sulphuris particulas magnitudinis pisorum per intervalla quod accensum à nitro, abijt unà cum nitro in spiritum, quem nonnulli *Nitri spiritum*, alij autem *sulphuris oleum* appellavere; sed neque hoc est neque ille, nec enim metalla instar illorum dissolvit, nec adeò efficax in medicina.

Qui si inserviret operationibus Chymicis, utique posset commodius fieri per nostrum instru-

mentum & quidem in majore quantitate, quàm viâ illâ vulgari.

Sulphur verò mixtum nitro certi ponderis & in ignem projectum Primæ Fornacis, dat factâ combustione utriusque peculiarem quendam spiritum, de cujus viribus alibi.

De Clisso.

MOderni medici mentionem faciunt alicujus spiritus confecti ex antimonio, nitro & sulphure, mixtis in anatica quantitate, *Clissum* appellatum, quem in magno & quidem merito, habent pretio; multa enim præstat rite paratus. Et in præparatione illius inventor ejus usus fuit retortâ tubulatâ, cujus mentio facta apud spiritum nitri sulphuratum. Qui modus, ignoto meliore, non contemnendus, ast si author scivisset meum, utique retortam suam tubulatam omisisset. Species prædictum spiritum ingredientes optimæ, sed non item pondus illarum: ad quid enim tantum sulphuris, quod cum tam modico nitro comburi nequit?

Et si non comburitur sed sublimatur, & proin collum retortæ obstruit, unde destillatio impeditur, quomodò vires suas de se dare hac ratione potest? Quarè non tantum sulphuris, sed debita ejus proportio admiscenda quanta sufficit nitro comburendo; Talis nimirum: ℞. Nitri lib. 1. sulphuris ℥iiij. sed propter admixtionem antimonii (quod copiosi particeps sulphuris combustibilis, ut de-

ut demonstrabitur in Parte Quarta) non opus est tantum sulphuris antimonio admiscere combustionis gratiâ, utpote sulphure prædito. Quarè meam, quam meliorem illâ judico, compositionem apponam. ℞. Antimonij lib. j. salis nitri lib. ij. sulphuris ℥iij. Misce species optimè contritas; & de mixtura pro una vice accipe unciam unam vel alteram, quam cum cochleare injice in instrumentum; & egredietur spiritus sulphureus acidus antimonii, qui miscebitur aquæ Recipienti antea impositæ, qui facta destillatione exemptus diligenter conservandus.

Est egregium sudoriferum in peste, febribus, epilepsia, aliisque diaphoresi egentibus: caput mortuum in flores redigi potest in Fornace Prima.

De spiritu Nitri Tartarisato.

EAdem ratione destillatur spiritus è nitro & tartaro, æquali pondere mixtis, præstantissimus in peste & febribus malignis. Caput mortuum inservit calcibus metallorum reducendis; vel loco humido in oleum tartari dissolvi potest.

De spiritu Antimonii Tartarisato.

ADhuc efficacior elicitur spiritus è tartaro, nitro & antimonio; æquali pondere mixtis tritis, qui ob ingratitudinem non formidandus. Non enim solum in peste & febribus, sed etiam

in omnibus obstructionibus sanguinisque putredine mirabiliter & celeriter operatur. Caput mortuum fusum dat regulum, de cujus usu in Parte Quarta. E scorijs elici potest Tinctura cum vini spiritu rubra præstantissima in multis morbis; vel etiam si nolis Tincturam, poteris inde conficere lixivium rubrum cum aqua dulci, in scabie præstantissimum; quod lixivium aceti vel alterius cujusdam spiritus acidi affusione præcipitatur in pulverem rubrum medicis usibus destinatum, appellatum à nonnullis sulphur auratum diaphoreticum; ast non est diaphoreticus ille pulvis, quia vomitus excitat; quare in casu necessitatis in defectu aliorum vomitoriorum administrari potest à gr. 6. 7. 9. ad 15. Elicitur etiam è scoriis cum spiritu urinæ sulphur quoddam elegans, & per alembicum elevatur, præstantissimum in omnibus pulmonum affectibus.

De Carbonibus mineralibus.

HI carbones cum nitro æquali pondere mixti, dant spiritum mirabilem, extrinsecè usurpandum, mundificat enim & consolidat vulnera celeriter. In destillatione hujus spiritus simul egreditur aliquid metallicum, in forma pulveris rubri, quod à spiritu separandum & seorsim conservandum.

Si per se destillantur prædicti carbones, non solum dant tunc spiritum quendam acrem, sed etiam quoddam sanguinis instar rubrum & calidum,

dum, ulcera humida exsiccans & consolidans; porriginem cumprimis curans; consumens quasvis cutis excrescentias humidas ubicunque locorum fuerint. Sublimati verò carbones fossiles in Prima fornace, dant unà cum spiritu quodam acido metallico, copiosos flores nigros levissimos, quamvis hæmorrhagiam cito sistentes qui mixti emplastris aliis metallorum floribus non sunt minores viribus.

D spiritu Nítri, vel Aqua forti sulphurea.

℞. SUlphuris partem unam, salis petræ partes duas, vitrioli partes tres, misce & destilla aquam, quæ graduatoria separatoria est, sulphur valde redolens, quod per nitrum & vitriolum ad volatilitatem redactum, in metallorum separatione longè efficacior illâ communi.

Denigrat argentum sibi impositum sed non fixat; affusa solutioni Lunæ præcipitat calcem nigram, sed non fixam. Per rectificationem fit inde spiritus fortissimus volatilis sulphuris, ijsdem cum aluminis & vitrioli spiritibus viribus præditus, extrinsecè usurpatus in balneis.

De spiritu Arsenici Nitroso.

℞. ARsenici albi & nitri puri ana; misce, tere subtilissimè & destilla: & dabunt spiritum cœrulei coloris; qui albescet si aqua est in

Recipiente, arſenicum, cujus cœruleus ille color, præcipitans, quarè hic ea omittenda.

Hic ſpiritus ſolvit cuprum, illudque argenteo, ſed non fixo tingit colore, & malleabile reddit. Dealbat quoque cuprum caput mortuum, ſi cementatus cum ipſo, ſed non malleabile reddit. Quomodò verò bonum cum fructu ſeparetur argentum ab arſenico, docebitur in Parte Quarta. Hic ſpiritus cœruleus prodeſt in cunctis corroſivis & cancroſis vulneribus mortificandis & curandis illitus.

Spiritus ſulphuris, Tartari & Nitri.

℞. Sulphuris part. j. Tartari crudi part. ij. Nitri part. iiij. contere & deſtilla philoſophicè, & egredietur ſpiritus mirabilis, præſtantiſſimus in Medicina & alchymia. Sed nemini author fuerim deſtillare illum per retortam, quia illa mixtura ab infra calefacta, inſtar pulveris tormentarii tonat & percutit; ſupernè verò cum carbone vivo accenſa non fulminat, ſed celerrimè conſumitur; inſerviens metallis fundendis & reducendis.

Spiritus ſalis Tartari, ſulphuris & Nitri.

℞. Salis Tartari part. j. ſulphuris part. $1\frac{1}{2}$. ſalis Nitri part. iij. miſce & contere. Hæc mixtura inſtar auri tonitruantis fulminat, & ſicuti ſupra dictum de auro, flores inde & ſpiritus eliciuntur vi-

tur virium non contemnendarum. Nam unius corruptio, alterius generatio est.

Spiritus scobis, sulphuris & Nitri.

℞. Scobis ligni Tileæ part. j. sulphuris optimi part. 2. nitri purissimi & siccissimi part. 9. misce, & per intervalla modicum injice in instrumentum destillatorium, & egredietur spiritus acidus, mundificans immunda vulnera. Prædicta mixtura mixta cum mineralibus & metallis pulverisatis, dat non solùm spiritum efficacem metallicum, sed etiam flores juxta proprietates metallorum & mineralium. Destruuntur enim metalla & mineralia igne hoc vehementi, & quasi emendantur, de qua re non consultum plus dicere, considera modò dictum Philosophi: Est impossibile sulphur sine flamma delere calcis adustibile quod præstat fossa minera.

Nec autem solum mineralia, & metalla funduntur & quidem subitò in manu vel nucis putamine, sed etiam cupellantur hujus mixturæ beneficio; quâ ratione nonnullæ mineræ, nonnullaque metalla melius probantur, quam viâ illâ vulgari cupellarum: vide Partem Quartam de hac re. Atque hic *Ianua aperta cognitionis Magnorum Secretorum*, quam si intrare licet, librorum lectione amplius non opus est.

Spiritus & flores metallici, ex linteo beneficio nitri.

SOlve metallum quodvis in menſtruo ſuo appropriato, in qua ſolutione ſolve certum nitri pondus; poſtea humecta linteola in illa, quæ iterum poſtea exſiccanda; & habebis metallum inflammabile, ubi ſicuti paulò ante de ſcobe dictum, combuſto ſulphure ſuperfluo, mercurialis metalli ſnbſtantia revelatur. Facta deſtillatione, relinquitur certa quædam calx purificata, affricta alijs, colorans metalla; auri enim calx deaurat argentum, argenti deargentat cuprum; calx cupri cupreo colore afficit Martem &c. quæ etſi non ſit fructuoſa coloratio, poſſibilitatem tamen artis demonſtrat: ſine dubio latet aliquid in ea, quod multis velatum.

De pulvere tormentario.

MUlta eſſent dicenda de compoſitione, abuſuque diabolico hujus pulveris, ſed quia mundus ſanguinem ſitiens ferre nequit vituperationẽ injuſtitiæ, laudeſque juſtitiæ, conſultum eſſe duxi ſilere de ejuſmodi rebus, veniet enim tempus, quando quilibet actionum ſuarum reddet rationem coram Iudice juſto, cordium ſcrutatore, ſeparatore bonorum & malorum, ad inſtar auri à ſcorijs, ſeparandorum. Et tunc quidem apparebit, quales Chriſtiani fuerimus; omnes quidem profitemur Chriſtum, quem tamen re ipſâ denegamus,

gamus, ſpernentes alij alios, & damnantes vel propter verbuli alicujus ſenſum, ac proin maledicentes alij alijs, & lethali odio proſequentes; id quod Chriſtus nos non docuit, ſed mutuam nobis commendavit charitatem; malarumque actionum recompenſationem faciendam non malis, uti fieri ſolet hodie, ſed bonis actionibus: nemo eſt qui quærat honorem divinum, ſed proprium; ubique enim prævalet avaritia, ambitio, & Phariſaica pietas literatorum adeò obſtinatorum, ut ne unguem latum quidem ab opinione præconcepta decedere velint, quantumvis vel totus illorum cauſâ interiret mundus.

Ecce Chriſtianos è fructibus dignoſcendos! Nunc adeò lupi lanâ ovillâ amicti, ut vix dignoſcantur, niſi ex operibus. Omnia nunc in pejus ruunt, fœminæ mutantur in viros, & vice verſa viri in fœminas, & quidem contra Dei & naturæ ordinem. In ſummâ Mundus grallatur. Procul dubio ſi Heraclitus & Democritus reviviſcerent, ſi unquam antea, certè nunc ſat cauſæ mundum deridendi & deplorandi habituri eſſent. Non igitur mirum: ſi Deus nos hodie terribili hac pœna tormentarij nimirum pulveris, affligit, quam ſine dubio ſequetur horribilior (nobis non reſipiſcentibus) cum tonitru & fulmine cœlitus, mundum aliquando deſtructuris, finemque facturis avaritiæ, ambitionis, fraudis, omniſque vanitatis, à qua omnis creatura liberari anhelat.

Eſtque pulvis tormentarius (venenum perniciosiſſimum, terrorque omnium viventium) non

niſi

nisi fulmen terrestre, annuncians nobis iram divinam, Christique adventum. Et quia Christus veniet judicatum vivos & mortuos, cum tonitru & fulmine, procul dubio hoc terrestre nobis datum futuri illius reminiscentiæ causâ: quod cum ita sit, nihilominus non modò non consideratur, sed potius à plurimis malè usurpatur, nimirum ad affligendos & perdendos homines, sicuti palam est.

Nemo enim negabit, quod non detur velocius venenum pulvere tormentario. Aiunt de Basilisco, quod oculis suis occidat homines, à quo quis sibi præcavere potest, qui si est, rarò tamen reperitur; hoc verò veneni genus ubivis terrarum reperitur. Sæpe enim accedit, ut locus conservationis hujus pulveris feriatur fulmine tanquam à suo simili; unde fit quod omnia & singula circumcirca ruinam patiantur in aërem avolantia subitò. Nec desunt testimonia urbium in obsidione hujus beneficio miserrimè destructarum; Plura quoque alia & quidem inevitabilia pericula minatur pulvis tormentarius.

Et quia semper à Philosophis & Chymicis statutum, quod quò majus virus, eò major inde paretur Medicina virus adimenti; cujus rei veritatem probat quotidiana experientia; uti videre est in antimonio, arsenico, Mercurio, aliisque mineralibus, quæ cruda venenata sunt; præparata verò præstantissima & excellentissima medicamenta, id quod non quilibet, excepto Spagyro, capere potest. Quarè agens in hac parte de spiritibus medi-

medicinalibus alijſque medicamentis, operæ pretium eſſe duxi, ea quoque que è pulvere tormentario parantur, utpote non minora alijs, quantum fieri quidem poteſt, hic locorum communicare & deſcribere: ut ſequitur.

Spiritus pulveris tormentarij.

Vaſe diſtillatorio calefacto, illique applicato Recipiente ampliſſimo (ſine luto nimirum) aqnam dulcem continente, impone ſcutellam unam poſt alteram cum gr. 12. vel 15. pulveris tormentarij, ut ſupra dictum de auro, plus enim imponere non audes, ob nimium inde profecturum ventum Recipientem fracturum: pulvere impoſito, ſubitò claude oſtiolum, & pulvere accenſo excitabitur ventus commovens Recipientem, & nebula alba egredietur. Pulvere combuſto plus injice, non enim exſpectandum donec nebula evanuerit, id quod tædioſam facturum eſſet deſtillationem: atque id tantiſper continua dum ſufficientem nactus ſis copiam ſpiritus. Tandem omnibus refrigeratis, aufer Recipientem & effunde ſpiritum una cum aqua ipſi infuſa in principio deſtillationis (ablutis prius floribus) in cucurbitam vitream rectificationis gratiâ in B. & ſtillabit aqua turbida ſulphur redolens, quam ſerva; in cucurbita verò invenies ſalem album, conſervandum in cucurbita.

Exime etiam caput mortuum è vaſe deſtillatorio ſalem referens cinerei coloris, quem in crucibulo

bulo cooperto calcina ut albescat (cave tamen ne fluat) cui affnnde aquam prædictam fœtidam per alembicum destillatam solutionis gratia, & feces abjice insolubiles. Solutionem filtra, & affunde sali albo reservato in cucurbita, à quo spiritus ille sulphureus abstrahebatur; quam collеca cum alembico copulandam circa juncturas optimè munitum in arena, & abstrahe aquam sulphuream flavescentem nunc, & sulphur magis redolentem. Quæ aqua si aliquoties reaffunditur sali, denuoque abstrahitur, instar lactis ferè albescet & dulcescet, sulphur amplius non redolens; præstantissima in omnibus pulmonum affectibus: quæ argento illita, inficit illud aureo colore non fixo; & in digestione maturata abit in meliorem Medicinam. Sali verò reliquo in cucurbita administra ignem fortiorem, ita ut arena candescat, & sublimabitnr in alembicum sal albissimus sapore ferè referens salem armoniacum; sublimabitur etiam alius ad medietatem cucurbitæ subflavi coloris, saporisque mineralis & mordicantis. Prædicti duo sales commendantur in peste, febribus malignis, alijsque morbis diaphoresi egentibus; potenter enim movent sudorem, & quandoque lenes sedes, purgant & roborant stomachum. Reliquas vires medicas ignoro. Usurpari quoque possnut in Alchimia, sed non est hujus loci, tractatio usus Chymici. Tandem sali, qui in cucurbita remansit aquam affunde pluvialem, si remansit integra; sin minus salem exime siccum, eique affunde aquam & solve; solutionem

nem filtra, & feces plurimæ ſeparabuntur; poſtea coagula iterum in ſalem flaveſcentem, quem in crucibulo mundo & cooperto fac fluere, & ſanguinis inſtar rubeſcet, eritque ſaporis ignei mordicantis, qui denuo ſolvendus, filtrandus & coagulandus. In quo labore admodum purificatur ſal ille; cujus ſolutio ante coagulationem virideſcit, ejuſdemque cum ſale mordicationis. Solutio illa graminis inſtar viridis, iterum coagulata in ſalem rubrum, poterit denuo (facta prius coagulatione) in crucibulo forti liquefieri, & acquiret majorem rubedinem & acredinem.

NB. Apparentes in fuſione prædicti ſalis ſcintillulæ igneæ non accendunt, inſtar aliarum carbonum ſcintillæ. Expoſitus aëri humido reſolvitur in oleum rubrum, aurum diſſolvens in digeſtione (Lunam verò intactam relinquens) quæ ſolutio coagulata ad Chymicos uſus reſervanda. Extrahitur quoque inde Tinctura cum vini ſpiritu alcoliſato, argentum aureo colore non fixo tingens, ſive deaurans.

Efficaciſſima quoque eſt illa Tinctura in medicina, quare etiam inſtar theſauri conſervanda. Poteris quoque iſtius ſalis Tincturam (antequam aurum diſſolvatur in eo) elicere cum vini ſpiritu, quæ etiam egregia, non tamen adeò efficax ſicuti illa, inſerviens quoque Alchimiæ, cujus tractatio non eſt hujus loci; quia hic ſolummodò agitur de medicina.

De

De usu Medico medicinæ sive Tincturæ pulveris tormentarii.

HÆc tinctura, tam sine, quam cum auro parata, est præstantissima ferè omnium mearum scil. medicinarum, si modo rite paratur. Mirificè enim mundificat sanguinem, sudorem pellit & urinam, quarè in peste, febribus, epilepsia, scorbuto, melancholia hypochondriaca, podagra, calculo &c. item in omnibus obstructionibus hepatis & lienis, nec non pulmonum affectibus, tutissimè maximo cum fructu usurpari potest. Mirabile igitur, quod è re tam noxia, tanta paretur medicina: Quamobrem, esset consultius præparare inde Medicamina salubria in ægrorum salutem, quam illam usurpare in hominum perniciem.

Novi Chymicum qui diu *Philosophorum lapidem*, sive *Universalem Medicinam* quæsivit in hoc dracone venenato, & quidem non sine magnis expensis; cumprimis varietate colorum apparentium motus, quorum Philosophi mentionem faciunt, in præparatione suæ medicinæ &c. utpote *sanguinis Draconis*, *Lactis virginei*, *viridis* & *rubri Leonis*, *nigri nigrioris nigro*; *albi albioris albo*, aliorumque non hujus loci, credulos decipientium. Qui postea animadvertens leprositatem & immunditiem sui subjecti, ineptum illud judicavit ad confectionem tanti lapidis (homines atque metalla perficientis) contentus

Medici-

Medicina particulari inde parata. Atque hæc dicta sufficiant de Dracone hoc venenato, pulvere nimirum tormentario, ejusque medicina.

Non autem negaverim esse & alium Draconem, & quidem prædicto puriorem, cujus Philosophi sæpissimè faciunt mentionem, natura enim arcanorum Dei dives, nonnisi (annuente Deo) revelandorum, & per consequens celandorum coram impiis, avaris, ambitiosis & immisericordibus.

Spiritus & Flores è nitro & carbonibus.

NItrum supremè purificatnm à sale suo superfluo, mixtum cum carbonibus dat destillatum, ave solari combusta, aquam peculiarem, hominibus atque metallis utilem; cujus cinis combustus tartaro calcinato non dissimilis, facit ad metallorum purificationem.

Flores & spiritus silicum, crystallorum vel arenæ quomodo conficiantur additione carbonum & Nitri.

℞. SIlicum vel arenæ part. j. Carbonum tiliæ part. 3. & nitri optimi part. 6. Misce. Mixturam injice per intervalla in instrumentum, & accendetur sulphur combustibile silicum, ab igne nitri vehementissimo, qui facta separatione, partem aliquam in spiritum & flores (per filtrationem

nem ſeparandos) converſam ſecum elevat. Spiritus odore & viribus refert confectum ſpiritum è ſale tartari & ſilicibus; cujus relictum caput mortuum ſimiliter reſolubile eſt in oleum ſive liquorem, in omnibus ſimilem illi, qui conficitur è ſale tartari & arena; quare non neceſſe naturam ejus hic deſcribere, quam reperire licet ubi agitur de ſpiritu ſalis tartari facto cum ſilicibus.

Spiritus & oleum Talci cum Nitro.

℞. TAlci ſubtiliſſimè triti part. 1. carbonum Tiliæ part. 2. Nitri optimi part. 5. vel 6. Miſce: mixturam injice in vas deſtillatorium per intervalla cum cochleari ferreo, & egredietur ſpiritus cum paucis quibuſdam floribus, quos ſeparare oportet, uti dictum de ſilicibus. Spiritus ferè refert ſpiritum arenæ. Caput mortuum griſei coloris oportet ut probe calcinetur in crucibulo, vel liquefiat, & effundatur liquefactum; qua ratione dabit maſſam albam inſtar ſilicum & cryſtallorum, ſolubilem in loco frigido & humido in liquorem pinguiorem oleo arenæ, acrem inſtar olei tartari; mundificantem & albificantem cutem, pilos & ungues. Spiritus intrinſecè uſurpatus pellit urinam & ſudorem; extrinſecè verò curat vulnera & ſcabiem. Cæteræ me latent qualitates. In Parte Quarta docebitur, quomodò Talcum, ſilices & alia ita præparanda, ut cum vini ſpiritu diſſolvi & in optima Medicamina redigi poſſint.

Stanni spiritus, Flores & Oleum.

℞. Nitri optimi part. j. limaturæ stanni part. 2. misce & injice ut supra dictum. Et Iovis sulphur accendet nitrum, facietque flammam, ac si fuisset facta cum sulphure vulgi, quam separatio sequitnr; pars enim quædam stanni abit in spiritum & flores. Caput mortuum exemptum, & aëri humido expositum solvitur partim in liquorem sive oleum, extrinsecè usurpandum ad ulcera mundificanda; tinctoribus quoque aptum ad exaltandos colores vegetabilium & animalium, rite nimirum usurpatum. spiritus pellit sudorem. Flores edulcorati propterea quod siccant, inter emplastra miscendi.

Spiritus, Flores & Liquor ex Zinck.

QUemadmodum cum Jove, ita etiam cum hoc procedendum, quod dat flores copiosos, nec-non spiritum & oleum, earumdem ferè virium cum illis quæ è Iove conficiuntur Atque hi flores per nitrum correcti sunt meliores illis, qui per se conficiuntur, de quibus in Parte Prima.

Spiritus, Flores & oleum Lapidis calaminaris.

℞. LApidis calaminaris pulverisati part. j. nitri part. 2, misce & injice: & egredictur spiritus

ritus acerrimus faciens ad metallorum ſeparationem, cum paucis quibuſdam floribus flavis: quod remanet in fundo vaſis caput mortuum ſubviride, linguam mordicat inſtar ſalis tartari; ſolutio inde facta cum aqua pluviali graminis inſtar viridis eſt; quæ ſi non mox coagulatur in ſalem, ſeparabitur viriditas a nitro fixo, & præcipitabitur pulvis ruber ſubtiliſſimus, qui edulcoratus & ſiccatus adminiſtrari poteſt a gr. j. ad 10. & 12. facitque vomitus & ſedes leniores antimonio vomitorio: hic enim lapis & Zinck qualitatem habent auream, ut in Quarta Parte demonſtrabitur. Lixivium verò illud album viriditate privatum, coagulari poteſt in ſalem album, ſali tartari ſimilem. Solutio autem illa viridis coagulata, antequam ſeparetur viriditas a Nitro, dat ſalem viridiſſimum acriorem ſale tartari, ſingularia in Alchimia præſtantem, quæ non ſunt hujus loci. Uſurpaturus autem hujuſmodi ſal in Alchimia non opus habet, ſpiritum è mixtura elicere; ſed ſaltem miſcere ad unam partem lapidis calaminaris, 3. vel 4. partes nitri: mixtaque coquere in crucibulo forti in furno ventoſo, donec nitrum viridi coloretur colore, poſtea effundere, & viridem inde elicere ſalem aureum, ad uſus ſuos ſervandum.

Facturus verò Tincturam & Medicinam, affundat ſpiritum vini pulveriſato (ſali) ad extrahendum; & dabit ſanguinis inſtar rubram Tincturam nec in Medicina, nec in Alchimia contemnendam.

Cæte-

Cæterùm obſervandum, non dari metallum vel minerale (quantum quidem per me ſcire licet) Sole & Luna exceptis, è quo fixa in igne eliciatur viriditas, præter lapidem calaminarem: id quod notatu dignum.

Spiritus nitri, ſulphuris & ſalis communis.

℞. Salis part. 1. ſulphuris part. 2. Nitri part. 4. Miſce & injice per intervalla, cochleare unum poſt alterum; & egredietur ſpiritus quidam acer flavus; qui mixtus in debita proportione cum aqua communi, dat balneum multis morbis utiliſſimum, cumprimis ſcabiem ſanans. Sal ſolutionis beneficio è capite mortuo elicitum, ad balnea quoque uſurpari poteſt, ſed non eſt tantæ efficaciæ, quantæ ſpiritus eſt, qui penetrat & celeriter operatur in contractura aliiſque nervorum affectibus; de qua re fuſius in Parte Quarta. Commendatur etiam ſal ille fixus & flavus in Alchimia, quia Lunam vi cæmentationis quodammodò emendat.

Spiritus, Flores & Oleum Reguli Martis, & Nitri.

℞. Reguli Martis ſtellati Confecti ex parte 1. Martis, & 3. partibus antimonii (cujus præparatio dabitur in Parte Quarta) partem nimirum unam, nitri puri partes 3. Miſce; & projice mixturam per intervalla in vas deſtillatorium, &

dabit ſpiritum & ſublimatum album, ab invicem ſeparanda uti ſupra dictum de floribus, cum aqua, ſudorem promoventia.

Caput mortuum, vulgò, ſic dictum, non mortuum ſed vivum quid eſt, multa enim præſtat in Medicina & Alchimia. Maſſa illa reliqua (quæ erit alba, ſi regulus fuit purus; ſecus verò erit ſubflava) acerrima & ignea, redigitur in lixivium cum aqua dulci, ſimillimum tartaro calcinato, acrius tamen & purius; ijſdem ferè uſibus cum tartaro calcinato deſtinatum; oportet autem regulum prius eſſe præcipitatum aquæ beneficio, antequam lixivium in ſal coagulatur uſibus ſuis reſervandum. Antimonium aquæ beneficio præcipitatum & edulcoratum, pulvis eſt albus & ſubtilis, in peſte commendatus, & febribus aliiſque morbis diaphoreſi egentibus; vomitus, quem quandoque nimia doſi exhibitus excitat, non eſt formidandus; & quia inſipidus non eſt ingratus.

Adminiſtratur puerulis à gr. 3. 4. uſque ad 12. gr, adultis verò à ℈ß ad ʒ ß. feliciſſimèque ſudorem provocat in morbis diaphoreſi egentibus.

Hoc antimonium diaphoreticum, in vitrum fuſione redigi poteſt, quod poſtea vel extractionis vel ſolutionis beneficio cum ſpiritu ſalis, in varia optima elaborari poteſt medicamina, quæ omnia & ſingula hic recenſere non eſt opus. Lixivium coagulatum miris & incredibilibus virtutibus præditum eſt, utpote confectum è re adeò vili; ad quas omnes & ſingulas explorandas non ſuffi-

cit

cit vita humana, quas etiã Zoilorum causâ, cuncta vituperantium, hic recensere non licet. Meminit hujus rei Basilius Valentinus in curru triumphali, ubi de regulo stellato loquitur, quod à paucis observatur. Sæpe etiam Paracelsus ejus meminit sub velamine alterius cujusdam rei. Sed ejus præparationem & usum numquam apertè tradidere Philosophi ingratorum gratiâ; atque hæc instructionis causâ.

Extrahitur quoque è regulo, prædicto modo calcinato cum nitro, antequam in lixivium redigitur, Tinctura qnædam medicinalis cum vini spiritu. Qui si solvitur spiritu salis, dat talcum foliatum, montano simillimum, a quo liquor paratus mundificat cutem. At si calx illa antimonii viva, antequam cum vini spiritu extrahitur, & cum salis spiritu solvitur, pulverisata aëri exponitur, resolvitur illa in liquorem pinguem; qui etsi acris, rite tamen usnrpatus, noxam non infert cuti, quam præ cæteris omnibus alijs, nec non pilos & ungues egregiè venustat; abluendus tamen iterum postquam usurpatus fuit, aliàs enim non solummodò nigram & immundam, sed etiam mundam ablaturus cutem; quarè cautè usurpandus, *Omne* enim *nimium vertitur in vitium.* Mixtum aliquid cum aqua calida pro balneo, aufert à toto corpore cutem crassam & impuram, ita ut homo quasi renovatus appareat.

Commendatur quoque idem balneum in aliis quoque morbis, aperit enim poros, qua ratione totum mundificat sanguinem, vitiosos eliciens humo-

humores, & per consequens totum roborans hominem, præmissa evacuatione. Prodest Melancholicis illud balneum & scorbuticis, nec non leprosis mirificè, cumprimis si simul quotidie usurpetur Tinctura inde extracta cum vini spiritu. Idem balneum quoque commendatur pedibus illorum, qui vexantur clavis, alijsque excrescentiis, durisque unguibus &c. quæ omnia emolliuntur illo balneo instar ceræ, ita ut abscindere possis ea. Nihil enim sub sole quod duritiem cutis, pilorum & unguium magis emolliat, quam prædictum oleum. Atque hæc in gratiam supradictis excrescentiis vexatorum. Prædictum oleum, coagulatum in salem, fundendum in crucibulo & effundendum in pelvim æneam, ita ut dilatatus frustulari possit, dat optimum causticum. Tartarus crudus solutus in ipso, iterumque coagulatus, dat salem inservientem multis operationibus Chymicis; qui extractus cum vini spiritu dat Tincturam sanguinis instar rubram, in obstructionibus præstantissimam. Sulphur quoque combustibile solvitur in ipso, quod mixtum cum balneis mirabilia præstat. Cocta cum ipso alea aromatum dissolvuntur, & fit inde balsamum, aquæ miscibile; intrinsecè usurpandum, contra quosdam affectus; gravidis vero interdictum, propter abortum quem minatur: Post partum commendatur ad expellendam secundinam, aliaque superflua. Oleum ligni Rhodij coctum cum illo liquore & aqua rosacea, donec omnia uniantur, dat superflua humiditate ablata saponem albissimum, præstan-

ſtantiſſimum ad manuum lotiones, optimi odoris: Qui cerebrum roborat, caput & capillum præ cæteris mundificat, ſi lavantur cum ipſo. Qui etiam ſapo deſtillatus dat oleum penetrantiſſimum, nervis utiliſſimum.

Et quemadmodum hic reguli antimonii liquor, præ cæteris aliis cutem emollit, ungues, pilos, plumas & cornua; ita etiam metalla diſſolvit & duriſſimos lapides; ſed non coctionis beneficio, ut de ſulphure dictum, ſed alia ratione, quæ non huc pertinet, ſufficiat igitur anſam dediſſe aliis. Cum ſpiritu ſalis, vel cum aceto deſtillato ſolvitur nitrum fixum igneum & ſublimatur in terram foliatam: quibus uſibus autem illa ſit deſtinata, non eſt hujus loci illud tradere, forte tamen alibi plus.

Butyrum ex antimonio, ſali communi & vitriolo, ſimile illi quod conficitur ex Mercurio & antimonio.

℞. Antimonii crudi part. 1. ſalis communis part. 2. vitrioli calcinati ad albedinem part. 4. Miſce ſpecies has pulveriſatas, & projice mixturam in vas deſtillatorium, uti de aliis dictum, & veniet oleum antimonii ſpiſſum inſtar butyri, rectificandum, ſimile confecto ex antimonio cum Mercurio ſublimato, ijſdem etiam uſibus deſtinatum, quos videre licet in Parte Prima, ubi etiam in majore copia minoribuſque

ſumptibus comparatur, vi ignis aperti, cujus ratione majorem calorem ferre cogitur.

Butyrum ex Arſenico & Auripigmento.

ID ipſum, ſicuti de Antimonio dictum, intelligendum quoque de Arſenico & auripigmento, è quibus ſalis additione & vitrioli, deſtillatur oleum ſpiſſum, tam intrinſecis quam extrinſecis uſibus deſtinatum; ita corrigi poteſt, ut non modò non cedat antimoniali, ſed etiam præferatur illi; quod peregrinum quid quibuſdam videbitur, ſed non intelligentibus, naturas mineralium cognoſcentibus.

Spiritus vitrioli peculiaris.

SOlve vitriolum in aqua; cum ſolutione coque Zinckum granulatum, & omne ſulphur & metallum præcipitabitur ad fundum verſus Zinckum; ſolutio verò albeſcet. Limoſitas præcipitata non eſt aliud niſi ferrum, vel cuprum & ſulphur, attracta per Zinckum è ſale vitrioli. Cauſa hujus præcipitationis & aſſociationis, non eſt hujus loci, quod demonſtretur, pertinet enim ad Partem Quartam. Solutio alba (facta præcipitatione) ad ſiccitatem ſalis coagulanda, quæ per ſe deſtillata, dat ſpiritum, facile adſcendentem, viribus & ſapore oleo vitrioli non diſſimilem, puriorem tamen.

Forte hic objicies, quod hac ratione privetur viridi-

viriditate vitriolum, quam conservari vult Paracelsus. ℞. Non docetur oleum vitrioli, hoc in loco, dulce & rubrum, de quo Paracelsus, sed oleum acidum album; æquale non modo vulgari illi, sed etiam præstantius, utpotè confecto ex vitriolo impuro. Ad quid etiam destillare vitriolum viride, cum viriditas ejus unà cum spiritu elici nequeat per ignem? Etsi eliceretur, quare oleum illud viride, albo esset præstantius? cum viriditas illa vitrioli vulgaris non sit nisi cuprum & ferrum, soluta ab aqua salsa, percurrente mineras. Quod vitriolum quam primum senserit ignis calorem, rubrum redditur, amissâ viriditate; quæ rubedo nihil aliud quam ferrum vel cuprum calcinatum: id quod probat metallorum reductio.

Paracelsus non docuit ignis violentiâ viriditatem eliciendam, & in oleum dulce rubrum destillandam, sed aliam monstravit viam, paucissimis cognitam, de qua in principio hujus Partis Secundæ.

Hic spiritus sive oleum acidum è vulgari destillatum vitriolo, est gratæ aciditatis, præditum ijsdem facultatibus cum oleo vitrioli acido, de quo supra: Hujus saltem causæ ejus stillandi ratio tradita, ut nimirum appareat, quomodò facilius destilletur vitriolum purificatum, spiritumque det gratiorem, quam illud crudum & impurum.

Sed ut appareat veritas hujus purificationis facta per præcipitationem metalli attracti aquâ mineras

neras percurrente; ſolve metallum quodvis in menſtruo ſuo appropriata; & quidem vel ſpirituum beneficio, vel ſalium cum aqua mixtorum, vel via ſicca per ignem in crucibulo: Poſtea impone ſolutioni aliud metallum, ſolventi amicabilius & reipsa experiere, ſolvens derelicturum primum, & recepturum alterum ſibi amicabilius: De qua re fuſius in Parte Quarta.

Hoc autem hic cumprimis notandum, non eſſe metallum quod adeò ſolubile ſit quam Zinckum quare illius beneficio, cætera omnia (ſoluta) & quidem vel viâ ſiccâ, vel humidâ, facile præcipitantur in calces ſubtiliſſimas, ita quidem ut ejuſmodi calx ſolis vel Lunæ (rite parata) ſuum etiam retineat ſplendorem inſtar ſubtiliſſimi pulveris apti ad exarandas literas calamo.

Spiritus & oleum è Zinck.

FActa mentione hujus mineralis (Zinck) conſultum eſſe duxi dare ejus ſpiritus penetrantis, ejuſque olei ſalutiferi præparandi rationem cum aceto; ut ſequitur.

℞. Florum, quos docui in Prima Parte, part. 1. & affunde part. 8. vel 10. aceti acerrimi è melle confecti, in cujus defectu affunde acetum vini; colloca matratium unà cum floribus & aceto in loco calido ad ſolvendum; poſtea decanta ſolutionem claram flaveſcentem, filtra, & abſtrahe phlegma, relinquens in fundo liquorem vel balſamum rubrum, miſcendum cum arena pura calcinata,

nata, & destillandum; in qua destillatione egreditur primò phlegma insipidum, quod sequitur spiritus quidam subtilis, atque hunc oleum flauum & rubrum, à spiritu separatum seorsim servandum, tanquam thesaurus vulnerum citò consolidandorum. Spiritus non est minorum virium; intrinsecè usurpatus pellit sudorem; extrinsecè inflammationes exstinguit: Estque hic spiritus, atque hoc oleum proculdubio aliis quoque dotibus medicinalibus præditum, quas ceu ignotas prætereundas censui.

Spiritus & oleum Plumbi.

Elicitur similiter è plumbo spiritus quidam subtilis, & oleum dulce, hac nimirum ratione. Affunde minio, vel aliter calcinato Saturno sed non cum sulphure, acetum acerrimum, colloca in arena vel cineribus calidis ad solvendum, donec nimirum acetum flavescat & dulcescat: Postea decanta solutionem; aliudque reaffunde acetum, atque id repete toties, donec acetum amplius nihil solvat, nec dulcescat. Quo facto singulas misce solutiones, & omnem abstrahe humiditatem usque ad remanentiam melleam dulcem & flavam (id quod accidit cum aceto non destillato, destillatum enim relinquit sal album & dulce) quæ remanentia sive sit instar mellis, sive salis, postea destillanda, sicuti dictum de Zinck; & dabit spiritum subtilem & penetrantem, cum pauco quodam oleo dulci flavo & efficaci,

caci, earundem virium cnm illis, quæ parantur è metallo Zinck. NB. Non opus eſt aceto deſtillato, quia non deſtillatum idem præſtat in hac operatione & plus dat olei: quærens autem ſalem album accipiat deſtillatum, quod dabit Cryſtallos, quas non deſtillatum dare nequit, ſed ſaltem liquorem melleum.

Nec opus eſt vitreis vaſis, ſufficiunt enim terrea vitreata, non in digeſtione, ſed unà cum minio & aceto collocanda in igne carbonum; quia hîc nullum periculum evaporationis aceti, cujus Spiritus omnes in univerſum attrahuntur à plumbo &c. Oportet quoque Saturnum continuè ſpatulâ ligneâ agitare, (aliàs enim lapideſceret, ac proin non ſolveretur) tam in vitreis quàm terreis vaſis: Poteſtque hâc ratione ſolutio perfici ſpatio 3. vel 4. horarum, quæ aliàs in vitris vix perficitur 3. vel 4. dierum ſpatio: quare cumprimis quia nulla alia differentia inter hanc & illam, quàm quæ dicta; conſulo breviorem longiori præferendam.

Deſiderans ſpiritum & oleum efficaciora; admiſceat ſingulis libris Saturni ſoluti & purificati unciam unam tartari crudi pulveriſati, & poſtea procedat ut antea in deſtillatione per ſe facta, & accipiet ſpiritum ſubtiliorem oleumque efficacius.

Spiritus & oleum tartari crudi.

MUlti ſibi perſuaſum habent, artem tartari ſpiritum deſtillandi eſſe facillimam, imponentes

nentes retortæ tartarum crudum, indeque elicientes in Recipientem appositum aquam aliquam igne violento; non considerantes hâc verum & genuinum evanuisse spiritum destillandi ratione, relicto phlegmate acido, sive aceto fœtido.

Quod nonnulli animadvertentes prospexêre sibi de maximis & amplissimis Recipientibus; qui factâ destillatione ponderantes suum spiritum & remanentiam, magnam se jacturam fecisse ponderis observarunt, quare impossibile judicarunt integrum capere spiritum; quod etiam hac ratione fieri nequit. Etsi enim ingens apponitur retortæ parvæ (parum saltem continentis tartari crudi) Recipiens, juncturæque optimè muniuntur, nec non ignis successive s. a. accenditur & administratur; spiritus tamen ultimò venientes cum oleo fœtido, retorta candescente, vel evanescunt lutum penetrantes, vel frangunt Recipientem vel Retortam, quia copiosi cum impetu erumpunt. Quare meam hujus spiritus utilissimi & præstantissimi componendi rationem apponam.

Præparatio & usus Spiritus tartari.

℞. Tartarum crudum purum, rubrum vel album, tere in pulverem subtilem; cujus pro una vice, & quidem singulis, non nisi unciam dimidiam projice in vas destillatorium candens; spiritibus egressis & condensatis injice aliam unciam dimidiatam, atque id continua donec sis nactus sufficientem copiam spirituum.

Quo facto exime remanentiam nigram, quam calcina

calcina in crucibulo, cui poſtea cucurbitæ impoſitæ affunde ſpiritum deſtillatum unà cum oleo fœtido nigro, & deſtilla igne quidem primo lento, & egredietur primò ſpiritus ille ſubtiliſſimus, quem poſtea ſequitur phlegma, phlegma verò acetum quoddam unà cum oleo, quæ omnia & ſingula ſcorſim capienda. Et ſi ſpiritum prædictum fortiorem deſideras, oportet *capiti mortuo* (vulgò ſed immeritò ſic dicto) optimè denuò calcinato reaffundere illum, iterumque abſtrahere, & purus putus ſtillabit ſpiritus, relicta omni aquoſitate cum tartaro calcinato. Qui ſpiritus maximè penetrativus adminiſtrari poteſt cum vino vel liquore appropriato, à grano dimidio (forte à dragma ſemis) ad unciam unam, ad pellendum ſudorem, quod egregiè præſtat: Eſtque præſtantiſſima medicina in omnibus obſtructionibus, in peſte, febribus malignis, in ſcorbuto, melancholia hypochondriaca, colica, contractura, epilepſia, aliiſque affectibus, qui feliciſſime illius beneficio (volente Deo) curari poſſunt.

Phlegma tanquam inutile abjiciendum: acetum mundificat vulnera: oleum tumores & dolores mitigat, ſcabiem ſanat, tollit nodos aliaſque cutis excreſcentias, ſi nimirum tempeſtivè uſurpatur. NB. Oleum fœtidum rectificatum à capite mortuo claritatem acquirit, mitigat non ſolum dolores podagricos breviſſimo temporis ſpatio, ſed etiam ſabulum in renibus coagulatum diſſolvit & expellit, in forma nimirum emplaſtri vel unguenti applicatum; item tartarum coagelatum

tum in manibus, genubus & pedibus reſolvit, locumque illius cauſſâ male affectum reſtituit. Latet enim in hoc oleo ſal quoddam volatile magnarum virium; cujus rei veritatem experiri ſic licet: Affunde oleo prædicto fœtido ſpiritum quendam acidum, utpote ſalis communis, vitrioli, nitri; vel acetum deſtillatum, & effervеſcet oleum, uti fieri ſolet in affuſione aq. fortis ad ſalem tartari, mortificabiturque ſpiritus acidus, & in ſalem convertetur.

Reſolvit autem extrahitque oleum prædictum tartarum coagulatum (ſed non in lapidem durum) ad inſtar ſaponis abſtergentis immunditiem pannorum; vel ad inſtar ſimilium ſimilia attrahentium, ſimilibuſque gaudentium, ſicuti è contra diſſimilia diſſimilia reſpuunt; quemadmodum videre licet è panno abſtergenda pice cum aqua, quod ob contrarietatem amborum fieri nequit ſubjectorum; aqua enim cum pice aliiſque pinguedinibus non eſt miſcibilis, abſque medio, nimirum utriuſque naturæ participe, utpote ſunt ſalia ſulphurea, nitroſa, ſive ſint fixi ſive volatilia; ſicuti videre eſt apud ſaponarios, miſcentes aquam cum ſevo & oleo, adminiculo ſalium ſulphureorum. Si igitur reſinæ vel pici duræ affricatur oleum calidum, vel alia quædam pinguedo mollis, fit aſſociatio illius ad hanc ob ſimilitudinem, atque hac ratione pix diſſolvitur & è panno elicitur: Et ſi poſtea pinguedini reſiduæ affricatur lixivium, vel ſapo in aqua diſſolutus, extrahitur quoque illa, & pannus priſtinam

ſuam munditiem iterum acquirit. Et ſicuti dictum de rebus ſulphureis, ita etiam de Mercurialibus intelligendum: ex. gr. ſi velles carnes ſalſas edulcorare cum lixivio, non poſſes tamen ob contrarietatem ſalis nitroſi & acidi; ſed ſi affunderes aquam mixtam cum modico ſalis communis (ejuſdem nimirum, quo condiuntur piſces & carnes) utique ſal in carnibus & piſcibus, ſolveretur & extraheretur ab aqua ſalſa tanquam à ſuo ſimili, & quidem melius quam ab aqua dulci communi. Atque hâc ratione duriſſima quæque metalla, duriſſimique lapides junguntur aquæ, de quâ re plus in reliquis meis libris; quæ hic dicta, demonſtrationis ſaltem cauſâ dicta, ut appareat ſimilia per ſimilia extrahenda.

Mortificantur quidem contraria contrariis, unde pro tempore quidem mitigantur dolores, ſed non tollitur cauſa mali. Forte hîc objicies mihi differentiam facienti ſalium ſulphureorum & Mercurialium, quod in utroque genere reperiatur ſulphur & Mercurius. ℞. Ignorans ſalium proprietates hoc capere non poteſt; Nec fert occaſio illud nunc demonſtrare, ſed differetur ad *librum* meum *de Natura ſalium*; ubi copiosè demonſtrabitur nonnulla ſulphurea eſſe, nonnulla etiam Mercurialia. Et qui deſiderat informationem majorem, legat *ſcripta* noſtra *de ſympathia & anthipathia rerum*, ubi demonſtantur, quomodo à condito mundo ſemper duæ contrariæ naturæ invicem dimicaverint ſive certaverint atque ſuum certamen continuaturæ ad finem uſque ſeculi, quando

do Chriſtus Jeſus venturus, finem hujus certaminis facturus, bonum à malo ſeparaturus, quando fulgure & flammâ accendetur & conſumetur ſulphur illud ſuperfluum, relicto centro Mercuriali puro.

Quomodo Spiritus & olea conficienda è Tartaro, metallorum & mineralium additione.

SOlve quodvis metallum vel minerale in ſuo appropriato Menſtruo; ſolutioni admiſce ſufficientem quantitatem tartari crudi pulveriſati, ita ut fiat ex ambobus pulmentum; de quo projice pro una vice in vas deſtillatorium quantum capit cochleare commune; & accipies ſpiritum & oleum, quæ poſtea rectificationis beneficio ſeparanda, & ſeorſim ad ſuos uſus reſervanda.

Vſus ſpiritus & Olei Tartari Metalliſati.

SPiritus citò & celeriter operatur, juxta proprietates metalli vel mineralis admixti: Spiritus enim & oleum ex ☉ & tartaro, confortant cor, ejuſque hoſtes profligant. Ex ☽ & tartaro proſunt cerebro: ex Mercurio & Tartaro hepati. Ex Saturno & Jove, lieni & pulmonibus: Ex Marte & Venere, renibus & genitalibus. Ex antimonio & tartaro omnibus affectibus totius corporis.

Pelluntque ſpiritus ejuſmodi, ſudorem efficaciſſimè; uti olea quoque metallorum tartariſata, quorum nonnulla uſque adeò tutò intrò non aſſumuntur, qualia ſunt Veneris & Mercurii, propter ſalivationes & vomitiones, quas excitant; extrinſecè autem uſurpata mundificant ulcera putrida, & curam perfectam accelerant. Remanentia ſpirituum & oleorum deſtillatorum, reducibilis eſt in metallum; quare hac ratione nihil perit.

Eadem etiam ratione è vitriolo & tartaro deſtillatur ſpiritus & oleum, ut ſequitur: ℞. Tartari pulveriſati part. 1. vitrioli puri part. 2. miſce & deſtilla. Spiritus qui egreditur, etſi ingratus, præſtantiſſimus tamen eſt in omnibus obſtructionibus, ſanguiniſque putredine, cumprimis rectificatus à proprio capite mortuo, nec privatus in deſtillatione, ſua volatilitate. NB. Si deſideras hunc ſpiritum adhuc efficaciorem, fac ut vitriolum & tartarus coctionis beneficio jungantur in aqua & cryſtalliſentur, antequam deſtillantur, & accipies ſpiritum puriorem & ſubtiliorem, propter ſeparationem in ſolutione fecum copioſarum.

Et ſi accipis vitrioli part. 1. tartari verò part. 2. in ſolutione, non producuntur cryſtalli, quando ſolutio filtrata coagulatur, ſed ſuccus mellis inſtar ſpiſſus, è quo ſpiritus vini beneficio Tinctura extrahitur præſtantiſſima in obſtructionibus: Qui ſuccus ſi intro aſſumitur à ℈j. ad ʒ1. leniter purgat & quandoque vomitus excitat, cumprimis ſi vitriolum non fuit purum. Deſtillatur quoque ex illo ſucco ſpiritus viribus priori ſimilis. Præter hunc modum

modum, eſt & alius modus deſtillandi ſpiritum tartari metalliſatum, quo eliciuntur ſpiritus & olea gratiora, ſicuti ſequitur.

℞. Tartari pulveriſati albi Rhenenſis part. 1. aquæ dulcis fluviatilis vel pluvialis part. 10. vel 12. quantum ſufficit ad ſolvendum: Fac ut mixta coquantur in alieno ſtanno intrinſecè obducto, vel in olla (quod melius) vitreata, donec tartarus ſit diſſolutus in aqua, interea oportet diligenter auferre omnem ſpumam cum cochleari ligneo; qua nulla apparente, tartaroque diſſoluto omni, filtra ſolutionem calentem per linteum extenſum ſuper fictile vitreato, ad ſeparandam reſiduam limoſitatem. Quo facto relinque aquam colatam immotam 24. vel 30. horarum ſpatio, & vaſis parietibus adhæreſcet tartarus cryſtalliſatus, qui effuſâ aquâ, auferendus, & aqua frigida abluendus, ablutuſque ſiccandus. Atque hunc ad uſus reſerva, de quibus paulò poſt: Eſtque hic tartarus ſufficienter purificatus ad metallicorum oleorum deſtillationem; ſicuti etiam ad uſum medicum, abſtergit enim & laxat: Qui verò elegantiorem deſiderat iuſtar cryſtallorum majorum, ſic procedat.

Requiritur autem ad cryſtallorum majorum productionem major quantitas ſalium cryſtalliſandorum, minor enim ſemper dat minores, quamvis nulla ſit differentia alia, quam quod majores oculis magis arrident. Quare ſic procede:

℞. Tartari crudi albi pulveriſati lib. 20.30. plus minus; affunde aquæ quantum ſufficit, & adminiſtra ignem magnum ſub aheno obducto intrinſecè

ſtanno, uſque ad omnimodam tartari diſſolutionem, quam experiri licet cum cochleari ligneo, cum quo etiam diligenter omnem aufer ſpumam. Cave quoque ne majorem vel minorem aquæ quantitatem affundas, quam ſufficientem; minor enim non ſufficit ſolutioni, quare id quod reſiduum rejicitur cum fæcibus; quantitas verò nimia impedit cryſtalliſationem, ita ut totus tartarus in cryſtallos abire nequeat, quare poſtea pars quædam unà cum aqua effunditur.

Multi enim conqueruntur de tartari bonitate, paucas cryſtallos è libra una accipientes: quæ tamen non tartari, ſed malè operantis culpa eſt, projicientis unà cum aqua dimidium ferè pondus tartari: alias enim 4. libræ tartari, dant 3. libras cryſtallorum albiſſimarum.

Solutione peracta, omnique ablata ſpuma, fac ut ahenum refrigeſcat ſponte relictum in calido: quod fiet 3. vel 4. dierum ſpatio, ſi ingens ſit; oportet autem auferre ignem ab aheno, quod relinquendum in ſuo loco immotum: Et interea temporis cryſtalli tartari producentur ad latera aheni; quas aquâ effusâ, eximere oportet, & lavare; lotaſque iterum ut antea cum recenti aqua coquere, deſpumare & cryſtalliſare, atque id toties quoties opus fuerit, id quod plerunque fit tertia vel quarta vice, tunc enim ſufficienter ſunt purificatæ. Quibus omnibus rite peractis ſiccare oporter cryſtallos & ſervare ad uſus. Si enim adminiſtrantur cum vino, cerviſia, aqua, brodio vel jure carnium, alioque liquore appropriato à ℈j. ad ℥j. pul-

℥j. pulverisatæ leniter purgant; sunt igitur pro delicatis. Acuuntur cum diagridio, aliisque fortioribus catharticis, ita ut minori dosi exhiberi possint.

Desiderans verò saltem tartarum depuratum, sequenti procedat modo, & accipiet elegantissimas crystallos parvulas, quas terere non opus habet, ita arte elaboratas, ac si fuissent super marmore contritæ, non quidem adinstar pulveris alicujus mortui, sed adinstar nivis candentis. &c. Accipe aliquoties solutas & coagulatas crystallos, i. e. sufficienter purificatas; quas denuò dissolve in aqua limpida, solutionem effunde in vas mundum ligneum, cupreum, vel terreum vitreatum, sed non relinque illam donec refrigescat immotam, ut antea, sed continuò illam agita cum ligno mundo & indefinenter, donec nimirum refrigescat, quod plerunqne fit horæ spatio dimidiæ: Quo temporis intervallo in crystallos abire nequit tartarus, sed coagulatur in pulverem subtilissimum scintillantem, jucundissimum oculorum spectaculum, ad fundum Præcipitatum, instar nivis maximo frigore congelatæ apparentem, effusâ aquâ siccandum & ad usus reservandum.

Remanentia aquarum, quæ ab aliis tanquam inutilis effunditur, decoquenda ad coagulationem, tartari residui recuperandi gratiâ, ne quid pereat. Atque hac ratione non solum tartarus albus, sed etiam ruber, frequentiori solutione & coagulatione redigitur in crystallos albissimas. Est & alius modus, tartarum nimirum prima vice

redigendi cryſtallos elegantiſſimas, præcipitationis ſcil. beneficio; ſed quia priores modi ſufficiunt huic negotio (medicamentorum è metallis præparandorum) nolo amplius tempus terere in hiſce rebus.

Alius conficiendi modus ſpiritum Tartari metalliſatum.

℞. Tartari ſemel ſaltem purificati q. v. affunde ipſi aquæ pluvialis, vel alterius dulcis quantum ſufficit ſolutionis in quâ laminæ metallicæ tamdiu coquendæ, donec tartarus amplius ſolvere nequeat; cujus rei ſignum eſt tartari ſolutio metalli colore intensè colorata; oportet autem ſubinde aquam renovare, ne tartarus comburatur propter aquæ evaporationem. Commodiſſimè verò fit prædicta ſolutio in vaſis metallicis, quare ad Martis ſolutionem eligatur vas ferreum; ad Veneris vas cupreum; & ſic conſequenter de alijs.

Scito autem aurum, argentum & Mercurium inſtar Martis & Veneris non eſſe ſolubilia, niſi præparentur prius: id ipſum quoque intelligendum de quibuſdam mineralibus, quæ abſque præmiſſa præparatione cum tartaro & aqua uniri nequeunt. Vaſa verò vitrea fortia, & figulina vitreata inſerviunt uniuſcujuſque metalli ſolutioni. Quæ ſolutio non ſolum per ſe venit in uſum Medicum, ſed elicitur quoque inde unâ cum oleo ſpiritus quidam efficaciſſimus.

Spiritus & oleum Saturni & Iovis.

COque rasuram Saturni vel Jovis cum aqua tartari, in vase plumbeo vel stanneo, donec aqua tartari dulcescat, nec amplius solvat; quod plerunque fit 24. horarum spatio: difficulter enim solvuntur hæc duo metalla, facilius verò illorum calces, quæ infra horam solvuntur. Solutio postea filtretur, & in balneo omnis abstrahatur humiditas usque ad melleaginem (liquorem dulcem & amicabilem) quæ ita per se in usum venit medicum, & in omnibus illis morbis tutò administrari potest, in quibus cætera è prædictis confecta metallis medicamina commendantur. Cumprimis verò dulcis ille liquor Iovis & Saturni commendatur in peste, non enim solum sudorem egregiè movet, sed etiam calorem præternaturalem restinguit; quos effectus felix sequitur cura. Liquor Saturni felicissime extrinsecè administratur in cunctis inflammationibus; in vulneribus quoque tam recentibus, quàm antiquis & putridis ulceribus fistulosis celerrimè curandis: Tartarus enim mundificat, Saturnus verò consolidat. Iovis liquor rectius intrinsecè usurpatur, quam extrinsecè; nec vires ejus adeò manifestæ, sicuti Saturni. Destillaturus inde spiritum, projice in instrumentum destillatorium, per intervalla parum illius cum cochleari, sicuti in aliis destillationibus sæpe mentio facta; & egredietur spiritus subtilissimus tartari comitatus viribus metalli, præ-

li, præſtantior ſimplici ſpiritu tartari, per ſe facto. Qui rectificatus ceu theſaurus Medicus reſervandus & uſurpandus, (nimirum tam Iovis, quam Saturni) in cunctis obſtructionibus, cumprimis autem lienis, præ cæteris medicamentis; ubi autem ſimul purgantium neceſſariorum uſus non negligendus.

Comitatur ſpiritum oleum quoddam celerrimæ operationis, præſtantiſſimum in omnibus oculorum vulneribus, ubi difficulter adminiſtrantur alia unguenta & emplaſtra; non enim ſolum ſubitò tollit calorem præternaturalem, communiſſimum ſymptoma oculorum vulnerum, ſed etiam præſervat oculos ab aliis ſymptomatibus, id quod pauca rêmedia præſtare poſſunt.

Si tandem (oleo & ſpiritu elicitis) ignis adminiſtratur fortior (fortiſſimus nimirum) dat remanentia ſublimatum, aëre in oleum ſolubilem, tam chymicis quam medicis uſibus deſtinatum: Saturnuſque funditur in regulum, plumbo longè puriorem, retinente ſecum tartaro nigredinem, petente locum ſuperiorem, inſtar ſcoriæ fuſibilis, Saturni ſulphure impragnatæ, conſtanter colorantis pilos, oſſa, plumas & ſimilia, colore nigro & fuſco. Feci hanc aliquando ſolutionem in vaſe ferreo, quod inde intrinſecè argenteo coloratum fuit colore: quod aliquando iterum experiri volui, ſed non uſque adeò bene ſucceſſit: quod nemini mirum videatur, miranda enim, quæ præſtat, ſcribere de tartaro, ſi liceret poſſem. Et ſi Zoilorum obloquia non metuerem, appellarem tartarum

rum

rum *ſaponem ſapientum*, quia miras in ipſo (in purificatione metallorum quorundam) proprietates longâ experientiâ inveni.

Quod non ita intelligi velim, ac ſi ipſum ſtatuerem *Azothum* illum *Philoſophorum univerſalem* lotonem dealbantem: ſaltem affirmo, quod ipſius beneficio nonnulla metalla particulariter mundificentur & purificentur, mira enim erga metalla affinitate præditus.

Spiritus & oleum tartariſatum Martis & Veneris.

Facturus è Marte vel Venere medicinam cum tartaro, elige ad Martem vas ferreum mundum & ad Venerem vas cupreum ab omni ſorde mundificatum; poſtea adde ad raſuram Martis vel Veneris duplum pondus tartari puri pulveriſati, & aquæ tantum, quantum ſufficit tartaro ſolvendo; & fac omnia ſimul tamdiu coquere donec aqua à metallo intenſè coloretur, & quidem à Marte colore rubro, à Venere verò viridi; oportet autem aquam ſubinde renovare evaporantem, ne tartarus comburatur: tanta enim ſemper aquæ copia requiritur, quæ impediat ſupernè naſci cuticulam tartari: nec tamen nimia affundenda quantitas, ne ob nimiam dulcedinem impediatur metalli ſolutio.

Facta igitur ſolutione, à Marte quidem rubra & dulci vitriolari; à Venere verò viridi & amara; decanta illam calentem in aliud vas mundum, quod

quod colloca ſuper ignem carbonum lentiſſimum, donec ferè omnis aqua evaporaverit, ad remanentiam nimirum metalli cum tartaro ſoluti melleam, ſive mellis inſtar ſpiſſam. Poteſtque hic liquor mellis inſtar ſpiſſus, cumprimis ferreus, ſecurè tam intrinſecè, quam extrinſecè uſurpari: Et quidem leniter purgat ferreus, & tollit obſtructiones hepatis & lienis, ventriculum purgat, & lumbricos enecat: Extrinſecè uſurpatur loco balſami vulnerarij, longè excellentioris vegetabili quovis; mundificat enim & conſolidat non ſolum vulnera recentia, ſed etiam antiqua putrida fiſtuloſa. Liquor Veneris non uſque adeò tutò intrinſecè uſurpatur, non ſolum propter ingratitudinem, ſed etiam propter vehementes, quos excitat vomitus: quare uſum ejus diſſuadeo, niſi velis illum adminiſtrare robuſtis, lumbricorum interficiendorum gratiâ, in quo negotio excellit cætera medicamenta omnia: puerulis autem cave ne adminiſtres. NB. Obſervandum in hujus adminiſtratione etiam contra lumbricos & febres ſtomachicas, vomitum digito quandoque eſſe provocandum, caſu nimirum neceſſitatis, ut evacuato corpore ſequatur ſanitas; ſecus faſtidium illius generatur in ſtomacho. Quare cum diſcretione uſurpandus, & quia amarus, ſaccharo dulcificari poterit. Ferreus ille liquor hac non indiget correctione, quia ſubdulcis, quare ejus uſum conſulo potius quam illius.

Uſurpaturus autem Cupreum, fugiat aërem illo die, ob violentiam ejus, nec ſtatim ab operatio-

tione, cibo & potu repleat ſtomachum, contentus juſculo carnis, & hauſtulo vini vel cerviſiæ, & ſequetur altero die appetitus cibi & potus melior. Extrinſecè uſurpatus Veneris liquor, efficacior eſt Martis liquore; utinam igitur omnes Chirurgi ejus ſcirent compoſitionem, eoque uterentur loco unguentorum ſuorum, quorum miniſterio tot vulnera recentia curabilia negliguntur, abeuntia in ulcera fœtida putrida, cumprimis quia facile & vili pretio comparatur.

Et ſi hoſce liquores deſideras puriores, affuſione ſpiritus vini extrahe illorum tincturas (quas facile extrahere licet) relinquentes feces copioſas inutiles, quare tincturas neceſſario efficaciores liquoribus eſſe oportet; ita ut illarum gutt. 1. 4. 5. purgare ſufficiant; cum aliàs crudorum liquorum requirantur gutt. 4. 6. 8. uſque ad 12. & 16. Operatur quoque Tinctura extrinſecè uſurpata melius, nec ita facile corrumpitur ſicuti liquor, qui temporis curriculo albam cuticulam contrahit, ſed potius perennis eſt & perpetua. Deſtillaturus autem liquorem, non opus habet extrahere illum, quia ſufficit illum deſtillare eo modo, quomodo dictum ſupra de Saturno; & Mars quidem dabit ſpiritum flavum, Venuſque viridem. Martis ſpiritus & oleum tutò intrò aſſumitur in peſte, febribus, obſtructionibus & ſanguinis corruptione, a ʒj. ad ℥j. efficaciorque eſt in promovendo ſudore, ſpiritu illo tartari ſimplici.

Idem præſtat Veneris ſpiritus & quidem efficacius, qui vomitum quandoque excitat nimia nimi-

nimirum doſi exhibitus. NB. Etſi cuprum ab omnibus fere Chymicis præferatur ferro tanquam metallum maturius, experientia tamen teſtatur, ferri uſum intrinſecum, ob dulcedinem eſſe tutiorem. Extrinſeca autem medicina Venus eſt appropriata ulcerum, ubicunque etiam fuerint in toto corpore, ſi ſimul etiam neceſſaria adminiſtrantur purgantia. Non enim hæc ſolummoda è cupro parabilis Medicina, ſed & aliæ plures, quas reperire licet in meis libris.

Operæ pretium eſſe duxi catharticum dare ex ferro vel cupro conficiendum, pauperculis, robuſtis, ruſticis, & procul à pharmacopæis habitantibus, ad evacuandum ventriculum nimiâ repletione corruptum, unde proficiſcuntur Cephaleæ, febres, lumbrici. &c.

Admonitos autem velim puerulos, ſenes & emaciatos, ut abſtineant ab uſu hujus Medicinæ, quæ robuſtis & juvenibus datur, ne unà cum lumbricis vitam etiam ejiciant; quià alias feliciter curantur febres ſtomachicæ, lumbricique expelluntur: Fit autem ſequenti modo. ℞. Tartari puri pulveriſati ℥ß. Sacchari ſive mellis ℥j. vel ½ unciam; aquæ fontanæ vel pluvialis ℥. v. vel vj. Miſce ſingula, mixtaque coque in vaſe cupreo mundo, igne nimirum carbonum tanto temporis ſpatio, quanto opus eſt ad ovi coctionem, vel paululum majore, vel ad ſummum octavæ partis unius horæ ſpatio; auferque ſpumam in coctione apparentem: quo facto aufer ab igne (ut tepeſcat) potionem, & tepidam, vinum ſaccharatum tepidum

dum referentem propina patienti, quem fac ut jejunet postea, & intra horam dimidiam operabitur supernè & infernè, quod non formidandum; quia unius horæ spatio actum erit, ubi se ab aëre frigido abstinuerit patiens. Pro puerulis purgandis, lumbricis vexatis, accipe loco cuprei vasis, vas ferreum mundum, & minorem quantitatem tartari, sacchari & aquæ; plerunque autem hæc potio saltem infernè operatur; & si quandoque excitat vomitum (qui lenis tamen) nihil interest quia magis prodest, magis enim tunc evacuatur stomachus: Etsi forte prima vice nihil operaretur, oportet potionem eandem altera die repetere, oportet autem tunc augere pondus ingredientium, vel diutius continuare coctionem. Hæc potio caret omni periculo, si rectè præparatur & administratur, gratiorque est semine illo amaro santonico, &c. Causa hujus operationis est solutio metallorum facta cum tartaro & saccharo, coctionis beneficio in aqua, quâ extrahitur vis illa metallica purgans supernè & infernè, quam adjuvat tartarus. Atque hæc dicta sint robustis, non puerulis & debilibus.

Spiritus Mercurii tartarisatus.

MErcurius vulgi non ita facile, absque præmissa præparatione, beneficio tartari dissolvitur in aqua; sed requirit sui sublimationem à vitriolo & sale, vel crystallisationem in Aq. forti: Et tunc quidem coctione dissolvitur à tartaro & aqua

aqua in balſamum, externè uſurpandum, non autem intrinſecè; niſi diuturnâ digeſtione privetur ſuâ malitiâ. Extrinſecè autem commendatur in ulceribus putridis, Venereis cumprimis, ceu medicina præſtantiſſima. Eſt autem præſtantiſſimus in Alchimia, quamvis pauci ipſum noverint, ſolet enim ſe occultare coram plurimis. Spiritus inde elicitus non ſolum in Medicina ſed etiam in Alchimia hoſpes eſt mirabilis; cautè tamen & circumſpectè tractandus, ne loco amici hoſtem recipias; eſt enim potentia ejus maxima.

Spiritus Tartariſatus Auri & Argenti.

AUrum & argentum ſolubilia non ſunt in tartaro per viam nimirum humidam; etſi per viam ſiccam adminiculo adjutoris; id quod non eſt hujus loci. Facturus autem ſpiritum ex auro & argento, oportet ut ea priùs reducat in Cryſtallos ſolutionis & coagulationis beneficio, quas poſtea cum tartaro & aqua ulterius diſſolvere poteſt; & accipiet ex auro flavam, ex argento verò albam cum viriditate mixtam ſolutionem, quæ ad mellaginem redacta abſque periculo uſurpari poteſt. Auri ſolutio purgat, corroborat ventriculum, hepar & pulmones &c. Argenti ſolutio vehementer purgat inſtar oleorum catharticorum, ſine tamen periculo; ita ut in omnibus morbis, evacuatione indigentibus tutò adminiſtrari poſſit à ℈j. ad ʒ½. Auri autem ſolutio minori adminiſtratur doſi. Et quamvis utraque (auri & ar-

& argenti ſolutio ad mellaginem redacta (ſaluberrima ſit extrinſecè uſupata; attamen, quia vilioribus metallis eadem præſtare poſſumus, meritò hæc loco illorum eliguntur.

Spiritus inde eliciti maximis viribus præditi ſunt quia pars metalli volatilis unà in deſtillatione egreditur cum ſpiritu tartari; cujus remanentia reducibilis in metallum, uti de aliis dictum metallis.

Hic ſpiritus, auri cumprimis, efficaciſſimus eſt in peſte, alijſque morbis diaphoreſi egentibus; non enim ſolum malignitatem expellit per ſudorem, ſed etiam cor roborat & præſervat. Laudabilis quoque Lunæ ſpiritus, cumprimis è capite mortuo (ſicuti ſupra dictum de præparatione ſpiritus Tartari ſimplicis) rectificatus. Vires enim ſpiritus tartari rectificati, virtutibus aureis impraegnati neminem in Chymia verſatum latere poſſiunt. Quare de hiſce plura verba facere non opus eſt.

Spiritus Antimonii tartariſatus.

NEc Antimonium crudum prædicto modo diſſolubile niſi in flores redactum, vel in vitrum. Quare ℞. Florum antimonii, vel vitri antimonii per ſe facti & ſubtiliſſimè triti part. unam: Tartari puri part. 3. Aquæ limpidæ communis part. 12. vel 15. Mixta fac ut unà coquantur in fictili vitreato, 3. vel 4. horarum ſpatio; ſubinde quoque aliam reaffunde aquam, propter

evaporationem, ne comburatur tartarus, & ſpatula lignea ſolutionem agita, ſi vitrum acceperis, flores enim agitatione non opus habent; & colorabitur aqua tartarea colore rubro ab antimonio, relicta ſuperfluitate antimoniali; à quo ſolutio decantanda, quæ (facta filtratione & evaporatione) denuo extrahenda cum vini ſpiritu: quæ extractio (ſanguinis inſtar rubra) intrinſecè adminiſtrata, à gutt. 1. 2. 3. ad 10. 12. ſuaviſſime operatur ſuperne & inferne in omnibus morbis evacuatione indigentibus, carens omni periculo; nec enim ſcio aliud emeticum quod ſuavius operetur. Quam ſi vis per inferiora ſaltem operari ſic procede: Aſſumpto hoc vel alio vomitivo, admove panem toſtum calentem ori & naribus, quem ubi refrixerit fere, mutare, aliumque optime toſtum admovere oportet; atque hoc tam diu continuandum, donec nulla amplius percipiatur nauſea, antimoniumque inferne operari cœperit: atque hæc cautela eſt pro delicatis antimonium ſaltem formidantibus propter vomitiones. Quod ſi albor ille extractionis eſt tædioſus tibi, procede cum antimonio, ut ſupra de cupro dictum; accipe nimirum pro adultis gr. 10. vel 12. antimonii præparati; pro pueris verò gr. 5. 6. plus minus, habita ratione perſonæ, cui adjice tartari puri ℥j. vel ℥iß. & aquæ limpidæ ℥j. vel 5. Mixta coque in fictili mundo per $\frac{1}{4}$ unius horæ. Quo facto effunde ſolutionem inanem in poculum, cui admiſce parum ſacchari ad obtundendam aciditatem tartari, & propina potionem calidam, & fac patientem

tem abſtinere ab aëre frigido; & melius operabitur, quàm infuſio illa facta per noctem cum vino, non omnium palato grata manè, qua gratior eſt hæc decoctio vino calido dulci ſimilis: Quam etiam ſi vis infernè ſaltem operari, utere pane toſto, uti paulo ante dictum.

NB. Antimonium rite præparatum nunquam fruſtra uſurpatur, etiam in minima doſi adminiſtratum: Etenim etſi non operatur per vomitus & ſedes, inſenſibiliter tamen operatur, ſanguinem nimirum mundificat, ſudorem excitat, quâ ratione graviſſimi morbi tolluntur abſque ſenſibili operatione. Quod mihi ſæpe accidit, anſamque dedit rem altius perpendere, quomodo nimirum antimonium ita præparandum ut poſſit quotidie uſurpari abſque metu vomituum & ſedium; id quod fit ſequenti ratione: Fac ut habeas magnam quantitatem hujus ſolutionis factæ ex floribus antimonii cum tartaro; & elice inde (factâ prius aquæ evaporatione) ſpiritum, quem comitatur oleum quoddam nigrum, ſeparandum ab illo & rectificandum per ſe, quod non ſolum extrinſecè præſtat, quæ adſcripta ſupra oleo tartari ſimplici, ſed etiam longè efficaciora propter aſſociatam nobiliſſimam antimonii eſſentiam, vires olei tartari duplicantem: tollitque hoc oleum non modò cito dolores podagricos; ſed alios etiam (quia ſummæ ſiccitaris eſt) ab aquoſitate & ventis profectos in toto corpore; ſal enim volatile propter ſummam quâ præditum ſubtilitatem, ſecum fert antimonii vires ad interiores corporis partes mi-

rificè, qua ratione multa præstantur in Chirurgia. Spiritus verò non modo feliciter usurpatur in peste, morbo Gallico, scorbuto, melancholia hypochondriaca, febribus, obstructionibus & sanguinis putredine, ita nimirum per se; sed etiam cnm musto vel cervisia nova mixtus fermentationis gratiâ, adeò efficacem reddit cervisiam, nec-non vinũ, quod quotidie usurpata, hominem præservent à cunctis morbis profectis ab humoribus superfluis; & sanguinis corruptela, ita ut neque pestis, nèque lepra, neque scorbutus, Melancholia hypochondriaca, alijque radicem agere possint in homine; id quod, præter aurum, nullum aliud præstare potest minerale. In defectu autem hujus spiritus, accipe prædictam solutionem cum tartaro factam, antequam destilletur, & quidem ad cadum unum musti vel cervisiæ recentis lib. unam vel libram unam cum dimidia, mixtaquè fac ut una effervescant vel fermententur, Antimonij enim vires exaltantur vini fermentatione.

In defectu vini naturalis, poteris tibi arte conficere vinum, è melle, saccharo, pyris, ficubus, alijsque fructibus, sicuti docebitur in Parte Quarta, loco naturalis usurpandum. Vinaque ejusmodi medicata non solum præservant hominem à varijs morbis gravissimis, sed etiam natos in corpore tollunt. Curantur quoque Illorum usu quotidiano cuncta vulnera antiqua, alias incurabilia, radicitus & fundamentaliter; quod non solum non ignorarunt Basilius Valentinus & Theophr. Paracelsus, sed alii etiam quam plurimi, tam

ante quam post illorum seculum, scriptores; quod ab aliis, *ignorantibus* nimirum, illorumque scripta obscura non intelligentibus, fuit neglectum. id quod etiam facile *meis* accidet *scriptis*, quia non tædiosos, diuturnos & sumptuosos præscribo processus; studens in simplicitate inservire proximo, superbis & ambitiosis non arridente, contentis potius processibus inutilibus quàm veritate. Non igitur mirum, si Deus ejusmodi ambitiosos sublimia submissis præferentes, in erroribus suis affectatis relinquit.

Quarè tantis lucubrationibus quærimus medicinam tot laborum tædiosorum, cum Deus per naturam longè nos doceat aliter? Certè rectius meliusque si à natura instrueremur simplici, quærentes enim abjecta, ardua inventuri essemus: si quidem plerique saltem quærunt ardua, quare etiam illis denegantur vilia. Non igitur abs re esset, si vilioribus aliquid etiam attribueretur utpote tartaro & antimonio, tunc enim multum parceretur tempori, sumptibus, vasis vitreis, carbonibus & materialibus: *non* enim *omne quod fulget aurum est*, sed sæpè *sub veste vili* absconditur *arduum & magnum* quid.

Quæres autem forte, quarè doceam copulare Antimonium cum Tartaro per aquam, ante ejus fermentationem cum vino; an non sufficeret admiscere pulverem, vel potius solutionem cum spiritu salis factam, utpote faciliorem. ℞. Vinum in fermentatione (nec alius in fermentatione potus) amplecti nequit calces metallicas, nec me-

tallorum ſolutiones, ſicuti prædictam cum tartaro & ſpiritu vini factam, Mixturus enim antimonium aliudve minerale ſolutum in ſpiritu ſalis, vitrioli, nitri, vel quovis alio acido, cum muſto fermentationis gratiâ, experietur rei ſiniſtrum ſucceſſum, quia ſpiritus acidus impediet fermentationem, & deſeret metallum ſolutum, perdetque negotium: Præſtat etiam tartarum admiſcere potibus, quam ſpiritum corroſivum: Et ſicuti dictum de antimonio, ita & de cæteris intelligendum mineralibus atque metallis miſcendis muſto, cerviſiæ. Uſurpatur autem vinum antimoniatum non aliter ac potus alius, tempore nimirum prandij & cænæ, & poſt, ſitis extinguendæ gratiâ; non tamen nimia quantitate (naturæ intolerabili) vomitus excitante præter ſcopum, qui eſt inſenſilis antimonii operatio, quod dum fit, corpus præſervatur non ſolum à cunctis morbis profectis à ſanguine corrupto, utpote peſte, lepra, ſcorbuto, morbo Gallico &c. ſed etiam curatur propter innatam caliditatem occultam, ad inſtar Solis conſumentem humores ſalſos & vitioſos, quos expellit per ſudorem & urinam, unde ſanguis purgatur ab ejuſmodi humoribus acribus, &c. Non autem ſolum curantur prædicti morbi ſed etiam vulnera externa antiqua, & fiſtuloſa ulcera, alias incurabilia propter abundantiam humoris ſalſi. & quidem brevi temporis ſpatio.

Poteſtque hic potus propinari tam ſanis quam ægris (minori tamen doſi) quia univerſum corpus

egregiè

egregiè purgat, tam ſenibus quam juvenibus abſque omni periculo.

Nolim igitùr te offendere doctorum quorundam opinionem, antimonium pro veneno proclamantium, ejuſque uſum interdicentium, ſed ex ignorantia, ex relatione aliorum judicantium; quibus illud Apellis: *Ne ſutor ultra crepidam.*

Quid igitur? Non omnis fert omnia tellus: Aſini cadaver putrefactum. Scarabæos producit, in aërem volantes, id quod aſino, ſcarabæorum origini impoſſibile erat: atque hæc dicta ſunto oſoribus regii antimonii: Poſteros nimirum illorum aliquando oculos ſuos aperturos, ſibique velata non ita contempturos. Fateor equidem antimonium male paratum, ſiniſtrè que adminiſtratum ab inexpertis, noxium eſſe, ſicuti etiam vegetabilia male uſurpata. Sed malè agitur ſi abjicitur quid propter abuſum. Culterne propter abuſum infantis abjiciendus in ſe bonus? Bona inſtrumenta faciunt bonum artificem; Medicamina ſimiliter bona & efficacia faciunt bonum Medicum: & ſicuti quandoque & quidem ſubito errare poteſt, ſive errorem aliquem committere optimis ſuis inſtrumentis artifex aliquis, ſic etiam medicus optimis ſuis medicinis, ſi non rite adminiſtraverit; quæ alias ſ. a. adminiſtratæ, celerius officium ſuum præſtant & plus etiam, quam aliæ longioris temporis intervallo.

Et ſicuti inſtrumenta optima requirunt magiſtrum peritiſſimum; ſic optima quoque medicamina peritiſſimum in arte ſuâ requirunt Medi-

cum, administrantem medicinam suam secundum artem, habita nimirum ratione ægritudinis, personæ, sexus, ætatis atque virium.

Nec aliquis miretur, velim, quod antimonio (primo ente auri prædito) tantas attribuam vires; quarum etsi plures adderem, non mentirer tamen. laudes enim ejus satis deprædicari nequeunt in mundificatione sanguinis (rite nimirum parati & administrati). sicuti enim aurum sibi proximum ab omni sorde, ita etiam hominem purgat ab omni immunditie. Estque magna inter aurum & antimonium harmonia, inter hujus & illius Medicamenta. conficitur namque aurum bonum ex Antimonio (uti in Quarta parte docebitur) separationis beneficio: quinimò bona pars antimonii transmutatur in aurum digestione diuturniore; unde apparet auri proprietatibus præditum esse, & commodius ipso auro ad medicos usus applicari posse, quia in ipso vis auri est volatilis, in hoc verò fixa, ad instar infantis flexilis respectu senis. Consulo igitur in Antimonio quærendam medicinam, quæ non invenitur in rebus caducis.

Et si desideras vires Antimonii vel alterius cujusdam mineralis magis concentratas, redige solutionem beneficio tartari factam, humiditatis evaporatione ad mellaginem in B. cui affunde vini spiritum extractionis gratiâ, & intra paucos dies rubescet, postea tinctum decanta, recentemque reaffunde spiritum; atque id toties, donec omnem extraxerit Tincturam. Quo facto extracti-

tractiones singulas misce, & colloca in vitro colli oblongioris in B. tepido ad digerendum tamdiu, donec essentia Antimonii à spiritu vini separata, præcipitetur ad fundum instar olei spissi, pinguis & rubri; quod post a spiritu iterum albificato separationem, auferendum & instar thesauri Medici asservandum; est enim oleum absque omni corrosivo paratum.

Sed & spiritus vini aliquid retinet virium Antimonii, ita ut possit per se in multis morbis tam intrinsecis quam extrinsecis, usurpari cum fructu. Tinctura verò est instar Panaceæ, mirifice operantis in quibusvis morbis, &c.

Et sicuti dictum de Antimonio, ita etiam de cæteris mineralibus atque metallis, & quidem absque destillatione, eliciuntur olea dulcia beneficio tartari, medicamina non contemnenda.

Nemo enim chymiæ peritus negabit vires maximas latentes in oleis metallorum mineraliumque non corrosivis, utpote reductis a crassa & corporea ad essentiam subtilem & spiritualem.

Spiritus & olea Corallorum, Perlarum, oculorum cancrorum, aliorumque lapidum facile solubilium, animalium & piscium.

℞. PErlarum subtilissimè tritarum (vel corall.) part. 1. tartari puri part. 3. vel 4. aquæ quantitatem sufficientem; mixta colloca in cucurbita

vitrea in arena, & tantum adminiſtra ignem, quantus coctioni requiritur (poterit quoque & quidem melius fieri in olla vitreata, quia aqua evaporans renovanda ſubinde, uti ſupra dictum de metallis) facta ſolutione, fac ut omnia refrigeſcant: poſtea illam filtra, & ad mellaginem humiditatem abſtrahe; quæ ita per ſe, vel cum ſpiritu vini extracta, vel deſtillata ſicuti ſupra de metallis dictum, ad uſus venit medicos. Extractum ſive Tinctura viribus præſtantior eſt liquore; ſpirituſque præſtantior Tincturâ.

Singula tamen tutò uſurpantur, confortant cor & cerebrum, cumprimis perlarum & corallorum, pellunt urinam & alvi obſtructiones prohibent: Oculorum cancrorum, lapidumque percarum præparationes prædictæ aperiunt & purgant ureteres, calculumque renum & veſicæ pellunt. NB. Spiritus corall. rubr. deſtillatus & rectificatus conducit epilepticis, apoplecticis; & melancholicis; expellit omnes malignitates per ſudorem; quia aureis proprietatibus præditus, de qua re alibi fuſius.

Spiritus è ſale tartari & tartaro Crudo.

℞. TArtari crudi & ſalis tartari quantitatem æqualem, mixta ſolve in aqua limpida, ſolutionem deſpuma, quam iterum in loco frigido redige in cryſtallos, quæ ſi deſtillantur adinſtar tartari crudi, dant ſpiritum puriorem, ſubtiliorem & ſuaviorẽ deſtillato è tartaro crudo; cujus vires

hîc

hîc recenſere non opus eſt, quia habet eaſdem cum ſimplici ſpiritu tartari. Antequam autem deſtillarur ſpiritus, uſurpari poſſunt cryſtalli adinſtar tartari vitriolati loco Cathartici lenioris; leniter enim purgant, pellunt quoque urinam atque calculum; nec ingratæ ſunt. Doſis illarum eſt à℈j. ad ʒj. in aquis appropriatis. Hoc ſal ſolutum in aqua, metalla melius purificat ſi coquuntur in ipſius ſolutione, quam tartarus crudus communis.

Spiritus ſalis tartari efficaciſſimus additione arenæ vel ſilicum deſtillandus.

DOcui in Prima Parte ejuſmodi ſpiritum; ubi ſpecies deſtillandæ immediaté projiciuntur in ignem, cujus rei cauſâ remanentia perditur; quam etiam fornacem utpote hâc majorem, majuſque ſpatium requirentem, quilibet exſtruere non poteſt; nunc quoque docebo, quomodò hic ſpiritus deſtillandus in fornace noſtra ſecunda, quæ minor Primâ, & quidem abſque jactura remanentiæ, quæ non minoris valoris quam ipſe ſpiritus: Nimirum ut ſequitur.

Fac primò ut habeas ſalem niveum è tartaro calcinato beneficio ſolutionis & coagulationis; quem pulveriſa in mortario calido, eique admiſce $\frac{1}{2}$ cryſtallorum vel ſilicum pulveriſatorum, vel ſaltem arenæ mundæ lotæ, eaque optime permiſce: quo facto projice in vas deſtillatorium ſingulis vicibus quantum capit cochleare commune,

mune, postea appone operculum vasi sive orificio vasis (quod terreum esto) & è vestigio candescens, mixtura ebulliet & ascendet instar aluminis sententis ignis calorem subitaneum, dabitque spiritum crassum & ponderosum album; quo egresso iterum injice parum; iterumque exspecta donec spiritus egressus condensetur, & remanentia, quæ candescens in altum adscendit, iterum ad fundum descendat: apparente signo, parum iterum injice cum cochleari; atque id toties repete donec omnis mixtura in vas destillatorium sit projecta: Et egresso omni spiritu, amove operculum, & exime remanentiam candentem & mollem, similem vitro albo, claro, transparenti fusili, cum cochleari ferreo mundo; quam præserva ab aëre, in quo dissolvitur, & ad usus suos reserva, de quibus paulò post.

Spiritus ita per se, vel rectificatus per retortam vitream ex arena, servandus ad usus Medicos; alio sapore præditus quam spiritus salis communis & vitrioli; non enim est adeò acris, odorem præferens sulphureum siliceum, & urinosum saporem, Hic spiritus prodest podagricis, calculosis & phthisicis, promovet enim sudorem & urinam, & quia ventriculum purgat & roborat, appetitum excitat.

Cæteræ vires me latent, facile autem crediderim plures in ipso latere: Et meo quidem judicio, cum spiritus salis tartari simplex, per se factus, commendetur in calculo, non dubito quin hic silicibus & arenâ (signaturam calculi microcosmici

ſmici habentibus) exaltatus, ſit medicina particularis præſtantiſſima nephritica. Suum tamen cuique liberum eſto judicium.

Extrinſecè uſurpatus ambuſta reſtinguit, cutemque mundificat. Remanentia ſervata vitro ſimilis non eſt niſi fixiſſima pars ſalis tartari & ſilicum vi caloris unitorum & in vitrum ſolubile redactorum: in quo latet ingens calor, qui quamdiu ab aëre præſervatur, ſic cum non cernitur, manifeſtatur autem affuſâ aquâ. Quod pulveriſatum in mortario calido, & aëri humido expoſitum, reſolvitur in oleum ſpiſſum & pingue, relictis quibuſdam fecibus.

Hoc oleum ſive hic liquor Silicum, Arenæ, cryſtallorum, non ſolum ita per ſe venit in uſum Medicum tam intrinſecum, quam extrinſecum; ſed etiam uſurpatur ad metallorum mineraliumque non modo præparationes medicinales, ſed etiam ad ipſorum in Chymia emendationes. Multa enim latent in ſilice & arena, rebus ſcil. vilibus & abjectis, incredibilia inexpertis. Mundus namq; hodiernus eſt adeò poſſeſſus diabolica avaritia, ut nihil niſi aurum ambiat & argentum, ſpretis & neglectis artibus & ſcientiis honeſtis; quare etiam meritò Deus nos excæcat; ne quæ coram oculis noſtris, apparere viſui noſtro poſſint. Præſtantiſſimus ille Paracelſus dixit hâc de re in *libro* ſuo *vexationum Alchimiſtarum* dum in hæc erumpit verba: *Silex ſæpe numero à tergo vaccæ projectus, carior vaccâ,* non ſolum propterea, quod aurum inde eliciatur vi liquefactionis,

factionis, ſed etiam viliora metalla adeò ipſius beneficio purificentur, quod auro naturali & argento in omnibus ſimilia appareant.; quod etſi nondum præſtiti magno cum fructu, vidi tamen poſſibilitatem & veritatem aliquoties, id quod demonſtrabitur ſuo loco.

Hic Silicum liquor admodum venuſtat metalla, non adinſtar muliercularum ſupellectilem ſuam ſtanneam, cupream, ferream &c. arena & lixivio mundificantium, omnemque rubiginem abſtergentium, donec ſplendorem priſtinum adipiſcantur vaſa; ſed longè alia ratione, ubi metalla in ipſo Chymicè diſſoluta, aliquantiſper poſtea & quidem vel via humida, vel ſicca digeruntur in eo; quod eſt ſecundum Paracelſum, *intrare in uterum maternum & regenerari*; quod ſi rite peragitur, matrix dabit ſive pariet partum mundum. Cuncta metalla generantur in arena vel in lapidibus, quare meritò *metallorum matrices* appellantur, qui quo puriores, eò puriorem dant fœtum: Eſt autem omnium lapidum puriſſimus Chryſtallus, ſilex & arena (unius naturæ lapides ſi ſimplices nec metallis imprægnati) quarè ſilex & arena aptiſſimum metallorum balneum. Noli autem opinari hoc balneum eſſe Philoſophicum illud menſtruum ſecretiſſimum, Regem ſupreme purificans; quia illud magis amicatur auro propter affinitatem, quam reliquis metallis; hoc autem magis cæteris quam auro. Hinc videre eſt, quod hoc balneum non ſit *Fontina Bernhardi*, ſed ſaltem particularis quædam metallorum purgatio;

tio: ſed hiſce omiſſis (volens enim poterit ſeſe in illa re exercere) accedamus uſum medicum hujus liquoris, cujus gratiâ hic liber conſcriptus; quæ autem dicta, propterea dicta ut appareat non ſemper res caras, & prætioſas eſſe reſpiciendas, ſed etiam viliſſimas ob bonitatem in illis abſconditam, utpote ſunt ſilices & arena.

Quomodò ſanguinis inſtar rubra Tinctura eliciatur è liquore ſilicum, cum vini ſpiritu.

EXtracturus Tincturam Medicam vel Chymicam accipiat loco alborum, flavos elegantiſſimos ſilices, virides, cœruleos &c. continentes aurum volatile vel fixum: è quibus elice primo ſpiritum ſalis tartari additione; quem ſi non deſideras, funde ſolummodo mixturam in crucibulo mundo cooperto, & fac inde vitrum tranſparens fuſile, quod redige in mortario calido in pulverem ſubtiliſſimum, cui affunde in vitro colli oblongioris ſpiritum vini rectificatum (nihil intereſt etſi phlegmate non ſit orbatus ſi modo purus ſit) & colloca tamdiu in digeſtione (vitrum ſubinde agitando, quo ſilex diſperſus eò facilius ſolvatur) donec ſpiritus rubro tingatur colore; quem poſtea decanta, recentemque reaffunde, donec etiam rubeſcat; atque id toties repete, donec nihil extrahatur amplius. Quo facto abſtrahe iterum in balneo vini ſpiritum per alembicum à tinctura in

ra in fundo cucurbitæ remanente instar succi vel liquoris rubri, quem postea ad usus suos servare oportet.

Vsus Tincturæ Silicum in Medicina.

HÆc Tinctura, cumprimis parata è silice vel arena aureæ naturæ participe, non comtemnenda, efficacissimè enim resistit omnibus coagulationibus tartareis solubilibus manuum, genuum, pedum, renum & vesicæ; etsi confecta è vulgaribus in defectu aureorum, quamvis non adeò eminenter. Nec mirum si tanta vis in arena vel silice potabili, non enim omnia omnibus nota. Estque ejusmodi tinctura efficacior, si antequam extrahitur, solvitur aurum in liquore silicum.

Nolim autem te suspicari hanc salis tartari (uniti cum arena, spiritum vini tingentis) esse tincturam, quia inter hanc & illam est maxima differentia. Salis enim tartari tinctura destillata per retortam, egreditur primò vini spiritus clarus, secundò phlegma insipidum, remanente sale in fundo, simillimo sali tartari, nullo post calcinationem colore prædito: Quæritur igitur nunc, quid factum cum tinctura, nulla enim stillavit, nulla etiam remansit in fundo cucurbitæ?

℞. Non fuit vera Tinctura, quia sulphur vini additione salis tartari exaltatur, ac proin rubedine aliquâ inficitur, quæ etiam tollitur iterum ablato sale tartari quod etiam accidit in digestione salis

ne ſalis urinæ, cornu cervi, fuliginis &c. cum vini ſpiritu, qui rubro inde tingitur ſed non fixo colore; ſi enim iterum ſeparantur rectificationis beneficio, ſingula etiam iterum priſtinam ſuam ſpeciem acquirunt, quare uti dictum, non vera tinctura; incredulus ſolvat unciam unam ſalis tartari albi vulgaris in lib. una ſpiritus vini, qui adeò inde rubeſcet, ac ſi diu ſtetiſſet ſuper tartaro calcinato ad viriditatem vel cæruleitatem: Et ſi non aliquoties ipſe probaſſem, utique irem in eandem ſententiam. Sed rem ſe habere longè aliter expertus; quare volui hanc meam opinionem publicare, non dubitans de invidia illorum, quibus cum majore parte errare placet. Sed propterea non inefficax Tinctura ſalis tartari putatitia, quia in multis morbis efficaciſſima, propter puriorem ſalis tartari partem à ſpiritu vini ſolutam, eumque colorantem. Sed longè aliter ſe habet Tinctura è ſilicibus præparatis extracta cum vini ſpiritu, qui etſi deſtillatus albus egreditur, relinquit ſalem rubberrimum, retinentem ſuum colorem etiam in maximo igne; quare meritò vera judicanda Tinctura.

Quomodò beneficio hujus liquoris auri extrahatur color.

OLeum ſive liquor ſilicum metalla præcipitat corroſivis menſtruis ſoluta, ſed non adinſtar ſalis tartari; Calx enim metallica hujns li-

quoris beneficio præcipitata ponderosior redditur, propter silicum admixtionem.

Ex. gr. solve aurum in aq. regia; affunde solutioni sufficientem quantitatem hujus liquoris, quanta nimirum sufficit ad auri præcipitationem, ad instar pulveris flavi, donec nimirum solutio iterum albescat, quam decantare, aurumque præcipitatum edulcorare & siccare oportet, sicuti supra dictum de auro fulminante, sed sine periculo accensionis, hæc enim exsiccatio caret illo periculo, cui obnoxia illa facta nimirum cum sale tartari vel spiritu urinæ. Aurum præcipitatum terræ flavæ simile, duplo ponderosius nunc quam ante solutionem sui ob admixtos silices in præcipitatione. Annihilavit enim A. R. aciditate sua salem tartari, illudque viribus suis spoliavit, ita ut deserere coactus fuerit assumptos silices &c. Et vice versa sal tartari annihilavit aciditatem aquæ regiæ, ita ut aurum solutum amplius retinere nequiverit: qua ratione & aurum & silices liberata à suis solventibus.

Colloca hunc pulverem flavum exsiccatum, in crucibulo mundo inter carbones vivos ut candescat aliquantísper, & mutabitur flavedo prædicta in colorẽ purpureum elegantissimum, qui etam evanescit, si diutius relinquitur in igne pulvis, acquirens colorent egularum; quare tempestive ab igne auferẽdus, si desideratur color ille purpureus.

Hic pulvis ditioribus administrari potest à ℈j. ad ʒ ß cum vehiculis appropriatis, in omnibus affectibus diaphoresi egentibus: non enim solum sudo-

sudorem provocat & cor roborat; sed etiam renum & vesicæ calculum (nondum induratum) virtute silicum instar sabuli per urinam expellit.

Quomodo Rubinus solubilis conficiendus è pulvere illo purpureo, id docebitur in Parte Quarta; non enim est hujus loci, quia fit in crucibulo, fortissimi ignis beneficio, &c.

Extracturus autem auri prædicti colorem, affunde pulveri præcipitato, nondum vi ignis calcinato, spiritum salis acerrimum, qui partem auri in calido soluturus colore elegantiorem, solutione nimirum illa, quæ fit cum A. R. Affunde postea solutioni prædictæ 5. vel 6. spiritus vini optimè rectificati partes, & pars quædam auri longa digestione præcipitabitur instar pulveris albissimi, reducibilis cum borrace, vel cum tartaro & nitro in corpus adinstar argenti album, grave adinstar auri, facile iterum colorem suum recuperans ex antimonio. Residuum verò in præcipitatione, spiritus nimirum salis vini spiritui mixtus oportet ut abstrahatur à tinctura, remanente in fundo cucurbitæ instar liquoris acidi suavissimi auri colore tincti, ijsdem viribus ferè præditi, de quibus alibi, ubi dictum de auri coloribus. Cumprimis autem hic liquor roborat cor, cerebrum & ventriculum. NB. Quandoque unà cum spiritu vini adscendit parum olei rubri (separati à vini spiritu, spiritu illo fortissimo salis) imprægnati tinctura solis; quod est cordiale egregium, cui vix aliud comparari potest, in reficiendis senibus & emaciatis (si aliquot gutt. admini-

miniſtrantur) mortem cum vita mutaturis ex defectu humidi radicalis.

Sed quæritur utrum hæc pro vera Tinctura habenda, vel utrum detur melior? Etſi à multis affirmetur, & à me quoque antea eo nomine appellata ſit; non tamen revera eſt: Etſi enim prædictâ ratione auro aliquid decedit virium, vita tamen non privatur ſua: Etſi enim palleſcit, colorem tamen priſtinum iterum recuperat facillimè minerali aliquo vili & abjecto. Si enim revera anima ſua ſpoliaretur, utique tam facilè non reviviſceret adminiculo mineralis alicujus vilioris, id enim fieri nequit niſi per rem aliquam, quæ ex abundantia ſuæ perfectionis & vitæ, inopiam aliorum reſarcire poteſt; Ut videre eſt in homine debili & infirmo, mortique proximo, qui egregiis medicamentis refocillatus priſtinam ſuam ſanitatem recuperat. Cadaver verò ſive corpus animâ privatum per medicamenta nunquam revivificari poteſt, ſed in captivitate mortis detinetur, uſque ad tempus miſericordiæ illius, in cujus poteſtate ſunt omnia.

Sic etiam de auro capiendum colore ſuo, non animâ privato, qui ipſi facile reſtituitur ex antimonio ceu Medicina ſua, item ex cupro & ferro, ita quidem ut amplius defectus ejus non percipiatur, Sed ſemel privatum vitâ ſuâ, verâque animâ, fieri nequit, ut adminiculo mineralis alicujus vulgaris reſtituatur ipſi ſuus defectus quem reſtituere nequit auro imperfectius quid, ſed bene per aliquid auro perfectius, Quemadmodum

modum enim homo vivus mortuum revivificare nequit, quod ſolius Dei munus eſt creatoris; ita etiam aurum auro (mortificato) vitam reſtituere nequit; multo minus ergo minerale quoddam auro inferius; id quod ſolius Philoſophi eſt cognitionem auri veram habentis. Et ſicuti dictum modò de rebus per æqualia non perficiendis, ſed potius per plusquam perfecta; ita etiam cape de Tinctura, quæ non vera Tinctura, cujus corpus reſiduum adhuc aurum eſt.

Vera enim in ſuis tribus conſiſtit Tinctura principiis, id quod de illa prædicari nequit, cujus corpus adhuc vivit in Ternario ſuo conſiſtens; homo enim vivus, animâ privatus dici nequit.

At infers, quod hæc nihilominus vera dici mereatur Tinctura, etſi corpus remanſerit aurum poſt extractionem, vitâ non privatum; adinſtar ſanguinis ſuperflui copioſe extracti, unde quidem palleſcit & debilitatur homo, qui tamen iterum vires ſuas recuperat victus ratione ſalubri. Sed apage cum ejuſmodi nugis! quis enim ſapientum unquam comparavit manipulum ſanguinis cum vita hominis? Etſi enim homo cum ſanguine privatur vita, ſanguis tamen *vita* dici non meretur, aliàs enim mortuos cum ipſo ſuſcitare poſſemus propinato nimirum, id quod nuſquam viſum neque auditum. Atque ejuſmodi nugis ſunt qui audent veritatem, in *Tractatu* meo *de auro potabili* demonſtratam ſubvertere, dicentes hanc Gebri & Lullii fuiſſe opinionem, ſtatuentium auro ſuam extrahi poſſe tincturam aureitate ſuâ illæsâ. Quæ-

ritur igitur quid amiserit aurum permanens aurum extracta vera Tinctura? Sed hic nullus & nemo.

Quid mihi cum Gebri & Lullij scriptis, quorum obtrectator non sum utpote Philosophorum celeberrimorum, scientium (si essent superstites) defendere sua scripta, sicuti ego defensurus mea. At siccine intelligitis Gebri & Lullij scripta secundum literam; quæso quis unquam ex illis comparavit sibi Tincturam? Profecto si ita sese res haberet, quilibet vulgariter doctus Tincturam aliquam & ipsum lapidem (de quo copiose scripsere) ex ipsorum scriptis confecturus esset. Sed res longè se habet aliter. testatur enim quotidiana experientia, multos annos, dies noctesque studuisse in illorum libris viros etiam literatissimos & in omni genere doctrinarum versatissimos, sed frustra. Si enim secundum literam intelligerentur illorum scripta, non tot certe reperirentur Alchymistarum myriades pauperculorum, secundum mysticum & occultum solummodo sensum explicanda. Veritate igitur sub obscuritate verborum (processuum fallacium) comprehensa, difficile erit illam ex illorum scriptis eruere, nisi forte per aliquem Divinitus illuminatum intelligentem scripta illorum virorum obscura; vel per aliquem artificem pium, qui Divina assistentia aliquid ex suis laboribus animadverterit, ancipitem primò, confirmatum verò postea verorum Philosophorum scriptis authenticis: aliàs enim vix aliquis voti sui compos futurus ex lectione ejusmodi autho-

thorum, sed in extremam paupertatem factâ temporis, bonorum & sanitatis jactura, prolapsurus.

Nec Venus Tincturâ verâ privata amplius est metallum, cujus corpus residuum nulla arte, nec ignis violentia reducibile in corpus metallicum. NB. imperfecte extracta relinquit corpus friabile griseum adinstar ferri in reductione.

Alius modus extractionis tincturæ Solis cum liquore silicum vel arenæ.

℞. Calcis auri præcipitatæ cum oleo arenæ part. 1. liquoris crystallorum vel arenæ part. 3. vel 4. Misce solis calcem optime in crucibulo cum liquore, & colloca in calore moderato ad evaporandam humiditatem olei arenæ, quod difficulter succedit, difficulter enim silex & arena propter siccitatem, humiditatem attractam deserunt, ascendentes in crucibulo instar boracis & aluminis; quare ad medietatem saltem replendum, ne propter angustiam liquor unà cum auro effluat. Quo facto materiâ nimirum amplius non ascendente, auge ignem donec candeat crucibulum, & appone operculum arctissimè ne quid incidat, tantumque in furno ventoso administra ignem, quantus sufficit ad fusionem liquoris & calcis, quæ instar aquæ fluere debent, ignemque continua fluxus continuationis gratiâ, donec calx solis & liquor abierint in Rubinum transparentem elegantissimum, quod plerumque fit u-

unius horæ ſpatio, quem effunde in mortarium cupreum mundum; cui refrigerato & pulveriſato affunde ſpiritum vini extractionis gratiâ; qua facta abſtrahe iterum vini ſpiritum ab extracto, referente ſanguinem tenuem, viribus prædito efficacioribus extracti prioris &c.

Remanentia cum plumbo cocta (adinſtar minerarum) præcipitata & fulminata dat corpus auri reſiduum Lunæ inſtar pallidum, colorem ſuum ex antimonio recuperans abſque ſingulari jactura ponderis. Coctionis illius, ſeparationis & fulminationis modus explicabitur in Parte Quarta. Habeo alios etiam extractionis (aurei coloris) modos, qui non ſunt hujus loci, propter aurum in crucibulis præparandum, cui operi hæc fornax non ſervit, quare differetur ad Partem Quartam, ubi non ſolum docebitur ptæparatio auri, antimonii, aliorumque mineralium, qua apta redduntur ad extrahendum, ſed etiam reductio illorum in Rubinum fixum, ſolubilem tranſparentem, medicinam excellentiſſimam. Et ſicuti de auro dictum, ita etiam cape de argento aliiſque metallis & mineralibus extrahendis, quare non opus omnium & ſingulorum dare Tincturas, utpote comprehenſas ſub uno aliquo ſcil. auri proceſſu: alias enim ingens ex hoc libro volumen futurum eſſet. Atque hæc dicta ſufficiant de Tinctura ſolis extrahenda via nimirum vulgari, quæ quidem optima Medicina, inutilis autem, quantum per me ſcire licet, in Alchymia. Auri verò veram deſiderans tincturam, deſtruat primo aurum

rum per *Mercurium* illum *universalem*, faciatque manifestum occultum, & vice versa occultum manifestum, secundum artem laborando; qnod si faciet, facile conjunget auri animam cum vini spiritu, redigetque in optimam Medicinam. De qua re fusius in Tractatu de auro potabili. Possessor *Chalybis Sendivogii* facile absque magno negotio impetrare potest Medicinam optimam, quæ nobis ingratis haud immeritò à Deo denegatur linquente nos in erroribus nostris voluntariis.

Quid amplius præstat liquor Silicum?

VAria præstare potest hic liquor tam in Alchimia quam Medicina: nimirum illius beneficio conficiuntur è metallis optimi colores, in omnibus elementis permanentes, item è crystallis lapides duri transparentes, naturalibus pulchritudine nihil cedentes, & quandoque excellentiores: item amausæ &c. quæ non huc pertinent, sed ad Partem Quartam, ubi fusius hac de re.

Quomodò arbores in hoc liquore è metallis crescere facias cum suis coloribus.

QUamvis hic processus ad medicinam pertinere non videatur, attamen ipsum hic inserere volui, utpote utilissimum Medico Chymico ad explorandas proprietates & alterationes rerum naturalium.

 ℞. Olei

℞. Olei ſive liquoris prædicti ſilicum, ſive cryſtallorum &c. quantum vis, cui adde eandem proportionem (vel circiter) lixivii tartari, probéque miſce, ita ut ex ambobus fiat unum quid tenue, nec amplius liquor ille ſpiſſus percipiatur in lixivio tartari; & erit parata aqua germinare faciens metalla; quæ prius ſolvere oportet in ſuis menſtruis appropriatis corroſivis, atque hæc ab illis iterum abſtrahere ad ſiccitatem calcis, cautè tamen ne fortiori igni adminiſtrato metallica calx candeſcat, qua ratione privaretur germinandi facultate. Quæ poſtea è cucurbita exempta in particulas inſtar piſorum confringenda, collocandas in prædicto liquore, in vitro pellucido majoris apparentiæ gratiâ arbuſcularum germinantium, è veſtigio nimirum poſt exemptionem; oportet enim illas ab aëre præſervare, quia aliàs privantur ſua facultare. Siccas igitur illas particulas imponere oportet per diſtantiam unius digiti lati tranſverſi, unius nimirum ab altera in fundo vitri liquorem continentis; collocandi in loco aliquo tranquillo immobiliter; & eveſtigio metallum intumeſcet cum excreſcentia unius vel alterius trunci cum ſuis ramuſculis, jucundiſſimo oculorum aſpectu mirabili. Nolim autem tibi perſuaſum habeas hæc jucunditatis ſaltem gratiâ indicata fuiſſe; latet enim peculiare quid in hac re. Si quidem omnis arena & ſilex (quantumvis alba) occultam in ſe habet tincturam aureumque ſulphur, quod nemo inexpertus facilè credet. Si enim raſura Saturni liquori illi imponitur, manifeſtatur aurum

aurum in eo occultum, & adhærescit Saturno (aquæ beneficio separabilè) apparenti instar metalli inaurati; quod aurum aliunde non profectum, quàm ex arena & silice, quantumvis albis, in quibus delituerat.

Eadem etiam ratione demonstrat (liquor ille) perfectivam suam & meliorativam facultatem circa metalla aliquantisper secum digerenda. Satis enim evidenter apparet, metalla crescentia multiplicari è liquore illo per assimilationem sui similis: quod inde patefit, quod particula magnitudinis unius pisi liquori imposita germinando multiplicatur in duplum & triplum; id quod notatu dignum. *Metallorum* enim *matricis* sunt, silices & lapides arenosi, & proin magna sympathia inter hos & illa, cumprimis imperfecta; ac si natura vellet, incocta & imperfecta metalla in matricem suam intrare, & ibi aliquantisper manere, donec nimirum perficiantur, ac si fuissent præter voluntatem suam inde eruta ante tempus.

Conficitur quoque ex hoc liquore optima Borax faciens ad metallorum reductionem: item optimi colores pro fictilibus colorandis instar Porcellanorum. Item beneficio coctionis in aqua per præcipitationem terra quædam albissima, è qua formari possunt fictilia porcellanis simillima. Item alia mechanica quæ non sunt hujus loci, Maturantur etiam ipsius beneficio & fixantur mineralia volatilia, ita ut hac ratione non solum apta reddantur ad usum Medicum; sed etiam dispo-

diſponantur deſerere aurum ſuum & argentum volatile; de qua re plus in Parte Quarta.

NB. Huc pertinet proceſſus de ſpiritu Saturni, Lacte virginis, ſanguineque Draconis.

De ſpiritu Vrinæ & ſalis Armoniaci volatili.

CONficitur ex urina & ſale Armoniaco ſpiritus ſubtiliſſimus modis diverſis, utiliſſimus non modò in Medicina, ſed etiam Chymia & mechanicis. Ut ſequitur:

Collige magnam quantitatem urinæ virorum ſanorum caſtorum in vaſe ligneo, quam facta putrefactione deſtilla: & rectifica ſpiritum deſtillando è retorta ampliſſima colli ampliſſimi à tartaro calcinato; atque in hâc rectificatione qui primò egreditur ſpiritus ſeorſim aſſervandus, uti etiam Secundus & Tertius; in illum nimirum finem, ut debilior ad medicos veniat uſus, & quidem vel per ſe, vel mixtus vehiculis: fortior verò inſerviat præparationibus medicinarum metallicarum. Sal autem in rectificatione aſcendens unà cum ſpiritu fortiori, vel miſcendus debiliori fortificationis gratiâ, vel per ſe in vitro mundo aſſervandus. Sed quia hic modus eſt admodum tædioſus, apponam etiam alium faciliorem nimirum cum ſale Armoniaco. ℞. Salis Armoniaci & Lapidis calaminaris ana. ſeorſim pulveriſatos miſce, de qua mixtura injice in vas deſtillatorium candens (copulatum cum ingenti Recipiente) non

non nisi unciam unam vel dimidiam pro una vice.

Hic enim spiritus tanta cum violentia erumpit, ita ut absque periculo per retortam destillari nequeat; siquidem egomet ipse antequam hoc instrumentum inveni, aliquot fregi Recipientes in hujus spiritus destillatione.

Spiritibus in Recipiente condensatis, plus injice mixturæ, atque hoc continua donec omnis injecta mixtura. Quo facto exime spiritum, & serva ipsum in vitro fortissimo, arctissimè obturato; sed non cum cera & vesica quia illam liquefacit, hanc verò penetrat; sed cum papyro & lacca, vel loco laccæ cum sulphure liquefacto, & exhalare non valebit. Vel poteris tibi comparare illa vitra, quorum descriptio datur in Parte Quinta, quæ retinere possunt quosvis spiritus subtilissimos, majoris securitatis gratiâ.

Atque hic spiritus rectificatione non opus nabet, nisi mixtus cum aqua præposita in Recipiente: Qui verò vult poterit illum rectificare per retortam vitream & postea ad usus servare.

Atque hic est modus optimus destillandi spiritum salis Armoniaci, qui etiam destillari potest additione limaturæ Zincki, salis tartari, salis è lixivio lignorum confecti, calcis vivæ &c. sed spiritus illorum additione elicitus non est comparabilis cum illo facto nimirum cum lapide calaminari & Zincko, quantumvis eadem præstet.

Sequi-

Sequitur Processus.

℞. SAlis Armoniaci pulverisati & salis tartari ana lib. 1. mixta misce cum lixivo tartari, vel cum aqua communi, ut fiat inde pulmentum, quod per vices injice cum cochleari communi in vas destillatorium, atque id continua, donec sufficientem habeas copiam spiritus. NB. Si vis poteris Armoniacum salem miscere cum tartari sale absque lixivio vel aqua; sed præstat mixturam humectare; sicca enim dat spiritum siccum in forma salis volatilis; humida autem spiritum dat maxima parte, igneum urentem. Mixtura quoque humida, facta è sale armoniaco & calce viva cum lixivio, plures dat spiritus quam sicca.

Quæres amtem fortassis, quare talia, utpote lapis calamin: Zinck, calx viva, tartarus calcinatus, sal è cineribus lignorum, nitrum fixum & similia combusta, adjiciantur sali armoniaco in destillatione hujus spiritus; utrum non sufficiat admiscere bolum, vel aliam tertam? R. Duplex est sal in sale Armoniaco; nimirum sal quoddam acidum, nec-non sal urinæ votatile, vix ab invicem separabilia absque mortificatione unius vel alterius; quibus sentientibus ignis calorem, sal acidum elevatur una cum sale armoniaco in sublime, atque sic ex ambobus fit sublimatum, ejusdem facultatis & essentiæ cum non sublimato, illud tamen hoc purius. Quod mixtum cum bolo, farina late-

rum

rum, arena, vel alia quavis terrâ, non dabit ſpiritum in deſtillatione, ſed ſalem integrum relicta ſaltem terreſtreitate. Lapis autem calaminaris (etſi terræ ſimilis) aliter ſe habet quia admixtus ſali armoniaco facit ſeparationem ſalium in deſtillatione ſpiritus (ſicuti etiam Zinck) propter affinitatem quam cum acidis habet; propter quam ſeſe mutuo amant (de qua re aliquid in Parte Prima) unde fit ut ſal acidum adhæreſcat illi in calido, & ſal volatile liberetur & conſequenter abeat in ſpiritum; quod fieri non potuiſſet abſque lapide calaminari & Zinck ſalem acidum atrahentibus. Ratio verè eſt deſtillationis hujus ſpiritus in admixtione ſalium fixorum, ipſa contrarietas ſalium fixorum cum acidis, quæ ab illis prævalentibus mortificantur, unde etiam id quod admixtum illis liberatur; id quod etiam accidit ſali armoniaco in admixtione ſalis alicujus fixi vegetabilis mortificantis aciditatem illi adhærentem, quare ſal urinæ à vinculis illius liberatum, ſublimatum ſtillat in ſpiritum; id quod ſalis communis admixtione fieri non potuiſſet, inſtar inimici ſalem armoniacum mortificantis & ligantis ita ut ſpiritum ſuum dare nequeat.

Atque hæc ignarorum cauſâ (non ſcientium) indicaſſe volui, ut lumen habeant in ſuis laboribus. docet enim quotidiana experientia, vulgus Chymicorum ex uſu ſaltem laborare quæ ſciunt ex relatione aliorum, audita ſcil. viſa & lecta, nullius rei rationem reddere ſcientium, non ſcrutantium ſalium, mineralium aliorumque natu-

ras;

ras, contentorum formulâ descriptionis sui processus, hujus vel illius authoris quorum scripta non sunt, nisi (plerumq; nimirum) compilata opera. Rarò etiam lectioni multæ addicti voti sui compotes fiunt, ducti ex uno in alterum labyrinthum, donec miserè vitam suam finiant tandem multis curis atque vigiliis; qui si ante susceptum opus naturam rimarent diligenter, utique majorem inde cognitionem sibi acquisituri &c. Atque hæc dicta sufficiant in transitu errantium gratiâ, non scientium quos nolim invidere illis, nec mihi illorum gratiâ scribenti.

Remanentia quoque non abjicienda, illa enim ab admixtione salis tartari facit ad reductionem metallorum: A lapidis calaminaris verò & Zincki admixtione, dat per deliquium oleum clarum & album, acre & grave, profectum à solutione lapidis calamin: facta ab aciditate relicta salis armoniaci; ejusdem ferè virium in Chirurgia cum illo quod docetur in Parte Prima, factum ex lap: calam: & spiritu salis; sed hoc non dat adinstar illius in destillatione spiritum fortem, sed tantum sublimatum acre.

De usu & viribus spiritus Salis Armoniaci.

HIc spiritus valde penetrativus, natura aërea, humida & calida præditus est, quare in multis morbis commendatur. Administratus à gutt. 8. 9. 10. ad 12. plus minus, subito universum permeat corpus, sudorem provocat celerrime, obstructiones lienis reserat; resolvit & expellit humo-

humores vitiosos per sudorem & urinam; curat quartanam, colicam, suffocationem matricis &c. In summa efficacissime incidit & attenuat humores crassos & lentos, eosque evacuat. Extrinsecè etiam feliciter usurpatur, restinguit enim inflammationes & combustioues, curat gangrænam & erisypelata; mitigat dolores podagricos, linteolis applicatis, & si pustulas trahat, nihil tamen refert. Pulsibus applicatus commendatur in febribus ardentibus: tumores tollit & dolores; sanguinem congelatum resolvit; luxatis opem fert membris, & nervis rigidis; olfactus curat hemicraniam, aliosque capitis affectus diuturnos, quia solvit materiam peccantem, eamque evacuat per nares: auditum amissum restaurat, extrinsecè nimirum alligatus cum instrumento aliquo congruo. Nec-non in obstructione mensium, administratus extrinsecè, modo spirituali, beneficio alicujus apti instrumentuli; citò aperit obstructiones, purgat uterum, & fœcundas reddit mulieres &c. Mixtus aquæ fontanæ in ore retentus mitigat odontalgiam ab acribus humoribus profectam. Cum clistere parum administratus lumbricos necat, & colicam mitigat.

Cæterum diversimode usurpari potest hic spiritus, cumprimis autem in præparatione medicamentorum egregiorum metallicorum & mineralium, quorum nonnulla recensebuntur in subsequentibus.

NB. Est & alia materia semper & ubique reperibilis absque destillatione & omni sumptu, ejusdem

dem bonitatis in prædictis morbis cum ſpiritu illo prædicto deſtillato; quæ ſi ſciretur, utique non tot ægroti, pharmacopœi & Doctores reperirentur.

Oleum vitrioli rubrum deſtillandum beneficio ſpiritus urinæ.

SOlve vitriolum Hungaricum, vel quodvis aliud commune bonum in aqua communi, ſolutionem filtra per chartam emporeticam; poſtea ſpiritum prædictum tantiſper affunde, dum omnis viriditas evanuerit, & aqua clara & limpida facta, præcipitato ſulphure flavo ad fundum: quo facto aquam claram decanta, turbidam verò filtra per chartam bibulam, retinentem terram vitrioli tranſmiſſâ aquâ; quam ſiccare & deſtillare oportet, & dabit oleum ſanguinis inſtar rubrum efficaciſſimum, cunctas obſtructiones deopilans, & radicitus curans epilepſiam. Clara verò ad ſiccitatem evaporata dat ſalem, è quo per deſtillationem elicitur ſpiritus mirabilis. Sal verò antequam deſtillatur, eſt purgans quoddam ſpecificum; quod tutiſſime uſurpatur in cunctis morbis à gr. 3. 10. 12. uſque ad 24. gr.

Tinctura Vegetabilium.

EXtracta cum ipſo Aromata, ſemina, flores, digeſta & deſtillata, dant eſſentiam ſimilem olei rubri.

Vitrio-

Vitriolum Veneris.

AFfuſus calci Veneris, factæ crebriore ignitione & exſtinctione, unius horæ ſpatio extrahit calorem cæruleum; quem facta ſolutione decantare & in loco frigido collocare oportet, & dabit vitriolum elegantiſſimum cæruleum; quod exigua doſi propinatum vehementes excitat vomitus; reſiduum vitrioli manet oleum cæruleum, bonum in ulceribus.

Tinctura Tartari crudi.

Colloca cum tartaro crudo in digeſtione, & extrahet ſanguinis inſtar rubram Tincturam: ſpiritus iterum avocatus relinquit oleum rubrum ſuave, magnarum virium.

Olea vel Liquores Salium.

CRyſtalli quoque alijque lapides hoc ſolvuntur ſpiritu, ſoluti nimirum prius & præcipitati, atque in pulverem redacti inpalpabilem; rediguntur que in olea & liquores uſibus tam chymicis quàm medicis deſtinata.

Metalla ut præcipitentur cum illo.

PRæcipitantur illius beneficio cuncta metalla in acidis ſpiritibus ſoluta, & quidẽ melius, quàm

beneficio liquoris ſalis tartari; aurum enim fulminans illius beneficio præcipitatum fortius fulminat præcipitato cum oleo tartari.

℞. Succus limonum auro ſoluto admixtus antequam præcipitatur, facit ne omne præcipitetur aurum, ſed pars quædam maneat cum ſolvente, quæ temporis progreſſu abit in lapillos virides, ſimillimos vitriolo, purgantes quoſvis humores noxios parva quantitate exhibiti.

Oleum & Vitriolum Lunæ.

SOlve Lunam in aq. forti, affunde ſolutioni ſpiritum prædictum, donec ſtrepere ceſſet, & pars quædam argenti præcipitabitur inſtar pulveris nigri, reliqua verò pars manebit cum ſolvente; à qua in baln. abſtrahe phlegma uſque ad cuticulæ apparitionem, quæ poſtea in frigido collocata producet cryſtallos albas, quas ſiccare oportet: Proſunt in mania, hydrope, febribus aliiſque; ſunt enim catharticum, quod abſque periculo ſenibus æque atque juvenibus adminiſtrari poteſt. Liquor reſiduus, qui non abijt in cryſtallos., vini ſpiritu extractus, dat extractionem fecibus abjectis ſuaviorem, quæ à vini ſpiritu iterum ſegregata Medicina eſt præſtantiſſima in omnibus affectibus cerebri.

Tinctura rubra Antimonii & Sulphuris.

COque ſulphur vel antimonium pulveriſatum tamdiu in lixivio ſalis Tartari, donec rubeſcat lixivium; cui poſtea affunde hunc ſpiritum; & lento balnei calore deſtilla, & unà cum ſpiritu volatili ſtillabit Tinctura, quæ argento affricta, aureo ipſum inficit colore non fixo; utiliſſima in omnibus pulmonum affectibus.

Quomodò ſulphur & antimonium ſint maturanda ita ut præbeant odorem inſtar vegetabilium.

SOlve Antimonium vel ſulphur in liquore Silicum vel arenæ: ſolutionem coagula in maſſam rubram, cui affunde ſpiritum urinæ extractionis gratiâ in leni quodam calore; quem rubro colore tinctum decanta, recentemque reaffunde, donec nimirum nullam amplius extrahat Tincturam. Poſtea ſingulas miſce extractiones, & iterum abſtrahe in balneo urinæ ſpiritum, quo abſtracto remanebit liquor ſanguinis inſtar ruber: cui affuſus vini ſpiritus, extrahit Tincturam elegantiorem relictis fecibus, allii odorem referentem; quæ in digeſtione collocata 3. vel 4. ſeptimanarum ſpatio acquirit odorem ſuaviorem, prunorum nimirum pallidorum; quæ ſi denuo relinquitur diutius in digeſtione, adhuc ſuaviorem acquirit, muſcum ſcil. & ambram referentem odorem.

Quò enim diutius relinquitur in digestione Tinctura, eò suaviorem acquirit odorem. Non autem solum in igne mutantur odor & sapor, sed etiam vires ejus egregiè; Et quotquot observantur, proficiscuntur singuli (odores scil. varii suavissimi) quantum scil. attinet illorum emendationem, ab urinæ spiritu maturante, in quo non destructivus sed conservativus & multiplicativus delitescit ignis cunctos colores exaltans, de qua re alibi fusius.

NB. Magna est sympathia inter spiritum urinæ, & Venerem tam animalem quàm mineralem: non enim solum præ cæteris amat cuprum, illudque amplectitur & venustat, sed etiam ad medicos usus præparat; ita ut tam intrinsecè quam extrinsecè usurpatum, cunctos venereos affectus contumacissimos curet radicitus absque additione aliorum medicamentorum.

Fertiles reddit & steriles mulieres, habitâ ratione diversæ administrationis: matricem purgat; suffocationem uteri tollit, & menstrua provocat præ cæteris mirabiliter.

Mixtio hujus spiritus cum spiritu volatili vitrioli vel salis communis, dat salem fusibilitate cætera omnia excellentem, pertinentem ad chymiam & medicinam.

NB. Liquor salis Tartari, vinique spiritus absque aquâ non miscentur tanquam medio, quibus nec urinæ spiritus admiscetur adjectus, retinens suum quoque locum, quantumvis agitetur vitrum, sicuti etiam reliqui duo liquores: inter quos infi-

infimum occupat locum ſalis tartari liquor, medium verò ſpiritus urinæ, ſummumque vini ſpiritus, quibus ſi adjicitur oleum aliquod deſtillatum, ſupremum omnium id occupat locum, ita ut hac ratione quatuor in uno vitro impermixta aſſervari poſſint. Etſi hæc nullius utilitatis, indicata tamen diſcriminis gratiâ ſpirituum differentium.

De Spiritu & oleo cornu Cervi.

℞. Cornua cervina redacta in fruſtula magnitudinis unius digiti; quorum unum projice pro unâ vice in vas prædictum deſtillatorium; ſpiritibus egreſſis & condenſatis injice alterum, & ſic conſequenter: Vaſe repleto, exime cum forcipe iterum fruſtula injecta; quibus exemptis injice recentia, atque id continua, donec ſufficientem nactus ſis copiam ſpiritus. Factâ deſtillatione, aufer Recipientem, & infunde ſpiritum vini rectificatum, ad abluendum ſal volatile: quo facto effunde oleum, ſpiritumque cum ſale volatili in chartam emporeticam, aqua communi madefactam vitreo infundibulo impoſitam, & ſpiritus vini unà cum ſpiritu cornu cervini & ſale volatili ſtillabit per chartam emporeticam, relicto oleo ſubnigro, quod ſtatim effundendum, aliàs etiam percurrit chartam. Spiritus ſali volatili mixtus rectificandus per retortam, & melior pars ſpiritus aſcendit unà cum ſpiritu vini & ſale volatili primo nimirum, quem ſequitur phlegma,

quod ſeorſim mutato Recipiente cape, ne tanquam res inutilis miſceatur cum illo, quem diligenter ſerva, quia admodum volatilis: Oleum verò per retortam à ſale tartari rectificandum clarificationis gratiâ; quod ſi deſideratur clarius, cum ſpiritu ſalis rectificari oportet: ſed à ſale tartari rectificatum præſtantius eſt, curat quartanam, ſudorem pellit, curat vulnera interna, tollitque dolores, à lapſu, contuſione &c. Profectos, adminiſtratum à gutt. 6. 8. 10. ad 20. cum vino ad ſudandum in lecto. Spiritus verò eſt præſtantiſſima medicina in omnibus obſtructionibus totius corporis. Doſis ejus eſt a ℈j. ad ʒ½ cum vehiculis appropriatis. Urinam pellit & menſtrua retenta; ſanguinem mundificat, & ſudorem egregie movet in peſte, morbo Gallico, lepra, ſcorbuto, melancholia hypochondriaca, febribus malignis aliiſque diaphoreſi indigentibus.

Spiritus capillorum hominis pro medicina.

PRædicto modo è quibuſvis animalium cornubus & ungulis deſtillare licet ſpiritus, qui tamen in medicina rejiciuntur propter ingratitudinem odoris, quamvis mirabilia præſtent in quibuſdam morbis graviſſimis, utpote in ſuffocatione uteri & epilepſia &c. Sed hoc hic advertendum deſtillatum è capillis hominum non eſſe rejiciendum in metallicis; ſolvit enim ſulphur commune & in lac convertit, quod digeſtionis beneficio convertitur in ſanguinem; quod nullus præter ipſum

ipſum præſtare poteſt ſpiritus. Et quamvis per ſe abſque ſulphuris additione figatur in Rubinum, melior tamen cum ſulphure maturatus. Et ſi ignis beneficio privatus ſuo fœtore & fixatus, tunc labores & expenſas reſarcire poteſt.

NB. Huc pertinet proceſſus de metallis ſolutis a limatura cornuum cervinorum deſtillandis.

De Oleo Succini.

SUccinum cumprimis album egregium dat oleum, flavum enim non adeò bonum, quo inferius nigrum, quod propter feces intrinſecè uſurpari nequit: non autem ſolummodò dat oleum, ſed etiam ſal volatile & aquam acidulam, quæ omnia & ſingula ſeparare oportet.

Aqua (ni fallor) exiguis prædita viribus: Sal a ſale tartari ſublimatum & rectificatum eſt diureticum optimum in calculo & podagra; poteſtque tam extrinſecè quam intrinſecè uſurpari. Oleum rectificatum cumprimis id quod primo egreditur, non ſolum eſt medicina intrinſeca, adminiſtratum a gutt. 6. 8. 10. uſque ad 20. contra peſtem, epilepſiam, ſuffocationem uteri & hemicraniam, ſed etiam extrinſeca, admotum naribus. Quod ſi rectificatur cum ſpiritu ſalis, majorem acquirit claritatem, quam ſi per ſe rectificatur: rectificatum verò a ſale tartari, etſi non tantam inde claritatem, præſtantius eſt rectificato per ſpiritum ſalis.

NB. Hoc oleum rectificatum cum ſpiritu ſalis, ſi denuò rectificatur cum aq. Regia fortiſſima, tantam acquirit ſubtilitatem, ut Venerem & Martem ex parte diſſolvere & in bona medicamina redigere valeat.

In ſecunda rectificatione per A. R. non tota ſubſtantia olei prædicti ſtillat, ſed pars quædam coagulatur & in maſſam abit maſtichi elegantiſſimæ ſimilem, in calore molleſcentem ac proin digitis tractabilem inſtar ceræ, quæ aliàs in frigido adeò dureſcit, ut conteri poſſit, coloris aurei fulgentiſſimi.

De Oleo Fuliginis.

E Fuligine collecta è caminis ubi ligna cremantur, diſtillatione elicitur ſal volatile & oleum quoddam igneum. Sal iiſdem viribus præditum cum illo quod elicitur è cornubus cervinis & ſuccino, & quaſvis combuſtiones reſtinguit. Oleum (non rectificatum) eſt optima medicina extrinſeca in ſcabie fœda, pſora, porrigine. &c. Rectificatum verò adinſtar olei tartari, ſuccini & cornu cervi, tutò intrò aſſumitur in omnibus illis affectibus in quibus commendantur olea prædicta, & quidem quandoque illis præfertur.

Oleum Fuliginis abſque deſtillatione.

COque fuliginem tamdiu cum aqua, donec ſanguinis inſtar rubeſcat aqua (quà melior urina)

urina) quam expone hyemali tempore in vase terreo frigori intensissimo; donec omnia in ollâ congelentur in glaciem albam: quo facto omnia confringe & in medio glaciei invenies oleum calidissimum rubrum instar sanguinis, viribus nihil cedens oleo destillato; quod etiam rectificare licet unde vires ejus exaltantur. Non autem succedit prædictus labor nisi in summo frigore.

De spiritu & oleo mellis.

Elicitur è melle spiritus subtilis & aqua acida, si nimirum mixtum cum 2. partibus arenæ mundæ calcinatæ, vel quod melius cum floribus antimonii, vim spiritus exaltantibus & ebullitionem prohibentibus, destillatur: Egreditur autem spiritus suavissimus, acetum acerrimum, & parum olei rubri quæ singula separare oportet; spiritus rectificatus intrinsecè usurpatur in omnibus pulmonum affectibus, angustiam pectoris tollit, cor roborat, deoppilat obstructiones hepatis & lienis, frangit & pellit calculum, resistit sanguinis putredini, præservat & curat pestem, febres, hydropem &c. si quotidie administratur à ℈j. ad ʒj. cum aquis appropriatis. Acetum crines & ungues aureo inficit colore, scabiem curat & pruritum, mundificat & consolidat vulnera tam antiqua quam recentia lotione. Oleum rubrum per se usurpari nequit, nisi mixtum cum spiritu subtili, qui inde efficacior redditur.

De oleo & ſpiritu Sacchari.

ITa etiam è ſaccharo elicitur ſpiritus & oleum, mixto nimirum cum arena munda, vel cum floribus Antimonii; ſi nimirum ſ. a. ſingulis vicibus non niſi cochleare unum iſtius mixturæ injicitur. Dat autem ſpiritum flavum cum modico olei rubri, quæ facta deſtillatione tamdiu in balneum digerenda, donec ſpiritus reaſſumpſerit oleum, & rubrum inde contraxerit colorem. Rectificatione non opus habet, poteſt enim ita per ſe vel cum vehiculis quotidie uſurpari in omnibus prædictis de melle affectibus; hic tamen illo ſuavior ſpiritu, renovans & reſtaurans ſanguinem humanum, cumprimis propter vires attractas è floribus Antimonii diaphoreticis.

Et quidem tutò abſque omni periculo uſurpari poteſt tam in frigidis quam calidis affectibus; naturam roborat, aliaque plura præſtat, cumprimis aliquantiſper quotidie uſurpatus a ℈j. ad ʒj. Remanentia nigra ad eoſdem uſus reſervari poteſt, miſcenda cum novo ſaccharo, & melle; vel in flores redigi beneficio Primæ Fornacis; vel beneficio Quartæ in regulum cum ferro, tartaro, nitro. &c.

Spiritus & Tinctura rubra corallorum & Sacchari.

SAccharum mixtum cum corallis rubris contritis dat in deſtillatione ſpiritum, & ſanguinis inſtar

inſtar rubram Tincturam in forma olei; quæ reunita ſpiritui in balneo per digeſtionem; viribus nihil cedit factæ cum Antimonio diaphoretico. Curat epilepſiam radicitus tam in ſenibus quam juvenibus, ſanguinem ab omni ſorde purgat, origine lepræ &c. Uſurpatur, ſicuti dictum de ſpiritu ſacchari.

De Spiritu Muſti.

MUſtum ſtatim ab expreſſione ad mellaginem decoquendum, quæ poſtea mixta cum arena, corallis, floribus Antimonii (qui meliores) dat ſpiritum deſtillatione ſubtilem, ſimilem mellis & ſacchari; hic tamen mellis ſpiritu parum acidior.

Poſſunt etiam nonnulla metalla in coctione diſſolvi cum melle, ſaccharo & muſto, & conſequenter vel per deſtillationem vel abſque deſtillatione in optima redigi medicamina, uti dictum de Tartaro; non enim ſunt mel, ſaccharum atque muſtum niſi ſal quoddam dulce, quæ acidorum additione vi fermentationis tranſmutantur in tartarum naturali in omnibus ſimilem. Conficitur etiam tartarus è ceraſis, pyris, pomis, ficubus, alijſque fructibus dulcibus; item è frumento, utpote tritico, avena, hordeo &c. de qua re in Parte Tertia. Quilibet enim ſuccus dulcis vegetabilis vi fermentationis tranſmutatur in tartarum acidum. Falſa igitur illorum opinio, qui ſtatuunt ſolummodo in vino naſci tartarum, qui uſu quotidia-

tidiano unà cum nutrimento (cumprimis in famelicis) transiens ad viscera, coaguletur vel lapidescat; quod si verum, utique in regionibus frigidioribus, vino carentibus, non tot reperientur podagrici, calculosi &c.

Fateor quidem vinum præ cæteris vegetabilibus abundare Tartaro; cujus rei ratio aciditas dulcedinem transmutans in tartarum. Quò enim acidiora vina eò plus generant tartari; & quò dulciora, eò minus. Ex hoc discursu addiscere licet sedulo Chymico, originem tartari, naturam & proprietates; & in ejus defectu conficere ipsum ex aliis vegetabilibus.

Cum melle, saccharo & sapa sal commune vel tartari destillatum, dat spiritum metalla solventem, ad usus Medicos & Chymicos.

De Oleo Olivarum.

EX omnibus oleis expressione factis, utpote olivarum, lini, nucum, cannabis, raporum &c. destillatur oleum efficacissimnm, tam intrinsecè quam extrinsecè usurpatum, uti sequitur: ℞. Terram figulinam arenâ non permixtam, quam redige in globulos ovorum instar, quos igne crema, non tamen nimio, ne in durum lapidem conversi oleum attrahere possint; quos calentes non candentes projice in oleum olivarum (quod omnium optimum) eosque ibi relinque donec satis sint imprægnati, quod 2. vel 3. horarum spatio contingit (alij candentes in oleum pro-

projiciunt, sed perperam, quia oleum inde Empyreuma contrahit). Deinde exime hos globulos & unum vel alterum projice in vas destillatorium candens singulis nimirum vicibus, donec omnes injeceris, & sufficientem nactus sis copiam olei. Vase repleto, exime illos iterum cum forcipe vel cochleari, & perge alios injicere. Nullum hic periculum ruptionis Retortæ & Recipientis, nec empyreumatis. Factâ destillatione aufer Recipientem & effunde oleum in retortam vitream, illudque rectifica ab alumine calcinato vel vitriolo, retinentibus nigredinem & fœtorem, oleo stillante claro, quod semel atque iterum (majoris penetrationis gratiâ) rectificandum ab alumine calcinato; & id quod primò venit seorsim capiendum, quod est clarum, pellucidum, & subtilissimum: quod sequitur subflavum est nec adeò penetrativum, quare extrinsecè usurpandum, Maceratum enim cum floribus & herbis dat balsamum egregium præstantissimum in ulceribus sive vulneribus frigidis & humidis.

Solutio succini, mastichis, thuris. aliorumque attrahentinm, illins beneficio facta, redacta in emplastrum cum cera & colophonia, commendatur in ulceribus malignis & bubonibus sanandis, è quibus extrahit malignitatem. Sulphur commune pulverisatum solutum in ipso, dat sanguinis instar rubrum balsamum, curans quamvis scabiem & cutis impuritatem, cumprimis si adjicitur aliquid æris viridis purgati; & in calidioribus affectibus saccharum Saturni; quæ omnia facilem

cile in ipſo diſſolvuntur (calore leni) continuè agitata. Nec opus habes hic vaſis vitreis, ſufficiunt enim figulina.

Vſus olei benedicti.

OLeum primum clarum maximè eſt penetrativum, cujus aliquot guttulæ cum ſpiritu vini propinatæ, è veſtigio mitigant dolores colicos à ventoſitate profectos; it. ſiſtunt ſuffocationem uteri, cumprimis ſi etiam aliquid umbilico affricatur. Hoc oleum manu calida affrictum, nervos duros & rigidos à defluxionibus frigidis reſtaurat, quare meritò *Oleum ſanctum* appellatum ob ejus efficaciſſimas vires, quas celeriter exſerit. Laminæ Veneris & Martis ipſius beneficio extractæ, reddunt ipſum viride vel rubrum, & remedium egregium calefactivum vulnerum frigidorum & humidorum; conſumens ſuperfluas humiditates vulnerum & ulcerum, nec-non cutis excreſcentias; curans impetigines & porriginem, aliaque ab humoribus vitioſis profecta. Euphorbium aliaque gummata in ipſo diſſoluta, faciunt inuncta contra frigoris offenſionem etiam inteniſſimi. Nonnulla quoque horum balſamorum denuo deſtillata præſtantiora ſunt in quibuſdam caſibus non deſtillatis.

Oleum Ceræ.

SImiliter deſtillatur ceræ oleum, priori in omnibus ſimile ſive par viribus, in cunctis neruorum frigidis affectibus, imò excellentius.

Spiritus contra calculum.

E Lapillis in uvis repertis deſtillatur ſpiritus acidus, qui eſt certum ſpecificum contra renum & Veſicæ calculum, nec-non contra dolores podagricos; non ſolum intrinſecè uſurpatus, ſed etiam extrinſecè linteolis applicatus loco dolenti, tollit dolores.

De ſpiritu & oleo acido ſulphuris.

MUlti ſed fruſtrà tentarunt elicere ſpiritum acidum è ſulphure: plurimi enim hactenus ſtuduêre illum elicere beneficio campanarum vitrearum, qua ratione parum accepêre olei (ſive ſpiritus) quia campanæ incaleſcentes illud retinere non potuerunt, quare evanuit. Alii tentarunt illud elicere vi deſtillationis, alii vi ſolutionis, ſed fruſtra ubique locorum; quare fere nullibi purum & ſincerum reperitur. venditur enim plerunque illius loco oleum vitrioli, quod tamen incomparabile cum ſulphuris oleo, virium nimirum reſpectu: non enim ſolum ſua-

viore aciditate præditum sulphuris oleum, sed etiam facultatibus efficacioribus. Quare propter multiplices ejus usus tam Chymicos quàm Medicos (mixtum enim cum potu ad gratam illi conciliandam aciditatem, sitim præternaturalem restinguit, ventriculum roborat, pulmones & hepar reficit, gangrænam extrinsecè curat:& metalla nonnulla in crystallos & vitriola (in Medicina & Chymia præstantissima) redigit) operæ prætium esse duxi ejus dare præparationem, quamvis per hanc fieri nequeat fornacem, sed per aliam combustionis beneficio; ut sequitur: Fac ut hadeas fornaculam cum craticula, supra quam, oportet ut incameretur crucibulum fortissimum incumbens duobus baculis ferreis, ita nimirum ne fumus egrediatur juxta crucibulum supernè sed per fistulam aliquam collateralem. Crucibulum oportet ut repleatur sulphure ad summitatem usque, quod etiam igne carbonum (non flammâ) accendendum, accensumque eodem igne conservandum: Præterea opus est accommodare, & quidem supra sulphur accensum, vas figulinum (confectum è terra optima lapidescente) patinam referens, margine altâ præditum, continuò repletâ aquâ frigidâ quod ferientе sulphuris flammâ, consumitur pinguedo sulphuris, sal verò acidum liberatum sublimatur ad fundum vasis frigidum, ubi ab aëre solutum, destillat à vase cavo instar olei aëris in receptaculum subinde auferendum: oportet quoque plus adjicere sulphuris, quo continuò ardeat, &

flam-

flammâ suâ alembicum frigidum feriat: quod si rite peregeris, intra paucos dies maximam accipies copiam olei sulphuris, quam alias aliquot septimanarum spatio acquirere non potuisses. NB. Impetratur quoque ejusmodi spiritus sive oleum acidum unà cum floribus sequenti ratione: si nimirum per intervalla singulis vicibus sulphuris frustum magnitudinis ovi gallinacei projicitur in vas destillatorium candens, & unà cum floribus egredietur oleum acidum in Recipientem, separandum à floribus aquæ affusione; quæ iterum ab illo in cucurbita abstrahenda: in fundo post aquæ evaporationem oleum quod relinquitur, odore sapore & viribus idem cum superiori illo; sed ejus tantum hâc ratione copiam tibi comparare non potes, quod si non quæris, relinquas illud cum floribus, qui inde vulgaribus gratiores redduntur aciditatis nimirum gratiâ.

LECTORI BENEVOLO.

Atque sic finem imponam Parti Secundæ, ubi alios etiam processus Medicinales inserere potuissem, nisi id supervacaneum judicassem, propter sufficientem modò traditam informationem aliarum etiam rerum destillandarum. Quæ autem hic locorum omissa, sequentur in partibus sequentibus.

FINIS.

INDEX

Rerum præcipuarum Partis Secundæ.

Anti-

FINIS.

A. Fornax cum ſibi incamerato inſtrumento ferreo, & recipiente.
B. Artifex ſiniſtrâ auferens operculum, dextrâ autem injiciens materiam deſtillandam præparatam.
C. Forma Vaſis externa.
D. Forma Vaſis interna.
[illegible] non incameratum, incumbens carbonibus

FURNORUM
PHILOSOPHICORUM,
PARS TERTIA.

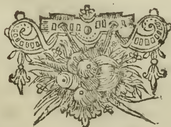
In qua

Deſcribitur tertiæ fornacis natura, cujus beneficio & quidem abſque veſicis & ahenis, aliiſque cupreis, ferreis, ſtanneis & plumbeis inſtrumentis, ſpiritus varii vegetabiles ardentes, extracta, olea, ſalia, &c.

Adminiculo autem exigui alicujus inſtrumenti cuprei, vaſorumque ligneorum, ad uſus tam chymicos quàm medicos præparari poſſunt.

Per

JOANNEM RUDOLPHUM GLAUBERUM.

AMSTERODAMI,
Proſtant apud JOANNEM JANSSONIUM,
cIↃ IↃC LVIII.

PRÆFATIO INSTRUMENTI Cuprei & Fornacis.

PAratur autem inſtrumentum illud è laminis cupreis robuſtis ſequenti modo: Oportet conficere hemiſphæria duo robuſta è cupro vel orichalco, magnitudinis capitis humani (vel circiter,) eaque conjungere fortiſſimâ ferruminatione, & quidem abſque ſtanno, quorum alterum fiſtulatum eſto: eſſe autem oportet fiſtulam exactiſſimæ rotunditatis, ut foramen terebrâ factum accuratiſſimè repleat ad prohibendum aquæ tranſitum, adinſtar Epiſtomii, ſpithamæ unius longitudinis ad minimum, poſteriore parte propè globum ampliorem quàm parte anteriore, quam etiam habita ratione magnitudinis globi, majoris vel minoris capacitatis eſſe oportet; exactiſſimeque optima ferruminatione junctam hemiſphærio ſuo, cujus diameter partis anterioris adinſtar epiſtomii rotundiſſimi exactiſſimè replentis foramen rotundum, eſto duorum digitorum latorum tranſverſorum. Requiritur autem ad prædictum inſtrumentum ſive globum peculiaris aliqua fornacula confecta è ferro vel cupro cupreis ſcil. laminis robuſtiſſimis, intrinſecè vel lapidibus vel optimo luto obducta, cui imponitur ille globus inſtar retortæ, ità ut incumbat duobus baculis ferreis, à craticula unius diſtantiæ ſpithamæ, vel

unius cum dimidia; cujus collum (fistula illa) fornacem egrediatur spithamam unam ad minimum. Oportet quoque fornaculam habere infernè suum cineritium, & supernè operculum cum suo foramine pro emittendo fumo, igneque regendo, uti ex apposita figura apparet. Oportet quoque infernè tribus pedibus constare, quibus immittatur fornacula, & duobus manubriis (collateralibus) quorum beneficio de loco in locum amoveri possit; id quod maximè necessarium, non enim solum usurpatur in destillatione Spirituum ardentium per vasa lignea instituenda loco cupreorum; sed etiam in illa destillatione & digestione, quæ fit in cucurbitis, matratiis, aliisque instrumentis vitreis, lapideis, cupreis, stanneis, &c. collocandis in Balneo: uti etiam in coctione cervisiæ, hydromellis, vini aliorumque potuum, peragenda beneficio vasorum ligneorum.

De Instrumentis ligneis usurpandis loco Vesicarum, Balneorum & Ahenorum.

ET Primò quidem de vasis ligneis usurpandis loco cuprearum vesicarum, in destillatione spirituum ardentium è vino, cervisia, amurca, polenta, frumento, farina, radicibus, herbis, floribus, seminibus, aliisque vegetabilibus; nec non oleorum vegetabilium.

Fac ut habeas dolium quernum adinstar illorum in quibus vina conservantur & cervisia, justæ magnitudinis, correspondentis nimirum magnitudini

tudini globi, quanta ſufficit coctioni: dolium enim juſto amplius tardiſſimam & tædioſiſſimam cauſabit coctionem. Major globus accommodari poteſt dolio parvo, ſed non vice verſa dolium ingens globo parvo. Quò enim mojor globus, doliumque minus, eò magis acceleratur opus. Invento autem hoc artificio parcendorum ſumptuum causâ, qui aliàs expenduntur in comparandis veſicis, ahenis, fornacibus, &c. conſultum non eſt habere globum nimiæ magnitudinis, requirentem majorem fornacem, difficulter portabilem, utpotè argillâ vel muro intrinſecè obductam; ſufficit enim illam tantæ eſſe magnitudinis, quanta ſufficit coctioni: Quarè utriuſque, globi nimirum & vaſis dabo proportionem juſtam & debitam, quam in deſtillationibus aliiſque operationibus imitari habet benevolus lector.

Globus magnitudinis capitis humani, continens 3. vel 4. cantharos, quorum ſinguli habent 4. libras, ſufficit calefaciendo dolio 30. 40. 50. 60. & 100. menſurarum; quod qúo remotius à 100. & propinquius 30. eò citius calefit & proin coctio promovetur; & vice versâ quo propinquius 100. & remotius 30. eò tardior coctio. Non igitur conſulo ingens dolium eligendum eſſe ad globum parvum, propter longam & tædioſiſſimam operationem: Etſi adeò accuratè & ad amuſſim omnia & ſingula non obſervantur, non multum tamen refert, quia ſufficit idem præſtare beneficio inſtrumenti alicujus parvi cuprei, quod alias diverſis diverſarum formarum inſtrumentis cupreis per-

petratur. Facilius enim in hâc deſtillandi ratione comparantur vaſa lignea requiſita ad deſtillationem ſpirituum, & cerviſiæ coctionem, item ad Balnea, quam in vulgari illa tot vaſa cuprea Non autem ſolum hac ratione parcitur ſumptibus & expenſis, ſed etiam loco exſtruendorum furnorum; quia uſurpato dolio aliquo, removere illud licet, aliudque ſubſtituere pro alia operatione, id quod fieri nequit cum veſicis & ahenis incameratis. Hæc quoque eſt inventio pro carentibus artificibus, fabris nimirum cuprariis; quia lignea facilius comparantur. Beneficio quoque hujus globi perpetrari poſſunt operationes ſecretiſſimæ.

Fornacula enim cum globo cupreo exſtrui poteſt in alio, in alio quoque loco B. muro ſcil. diſtinctis locis, ita ut qui fovet ignem neſciat quid agatur in laboratorio; ſæpè enim incautis famulis ignis concreditur cura, inſtrumenta vitrea ex incuria frangentibus, qua ratione pretioſiſſima ſæpè amittitur medicina; quo periculo caret hæc inventio.

Quarè globus ille cupreus cum vaſis ligneis commodior cupreis illis veſicis & ahenis. Sed hoc te ſcire velim, quod hæc noviter inventa deſtillatio ſit tardior vulgari illa quæ fit veſicarum beneficio, & conſequenter longiorem ignis requirat adminiſtrationem. Conſulo igitur ditioribus habitantibus in amplis & ſpatioſis ædibus antiquam illam deſtillandi rationem: pauperculis verò, quibus rara ſupellex, & avaris globum hunc cupreum cum vaſis ligneis: Etſi enim hic lon-

longior ignis adminiſtratio requiratur, non tamen hi cum illis comparandi ſumptibus qui expenduntur alias in tot & tam diverſarum formarum vaſa cuprea. Retineat igitur vaſa ſua cuprea, qui capere non poteſt, nihil enim mea refert: ſine dubio verò erunt, quibus hæc mea noviter inventa arridebit ſtillandi ratio, præ cæteris; communicata in gratiam pauperculorum laborantium & patrum familias, ex inopia vaſorum coquere cerviſiam & ſtillare ſpiritus ardentes non audentium. Facilius enim comparatur globus 3. vel 4. librarum, quam alia vaſa cuprea 60. 80. 100. librarum: facilius quoque vaſa illa lignea quam fornaces, quas nonnulli ex defectu ſaltem loci exſtruere non poſſunt: Elige igitur quam vis viam, quæ enim ſcripſi, in gratiam pauperculorum ſcripſi potius quam divitum. Certe non habent quod erubeſcant divites, ſpatioſa laboratoria poſſidentes, hanc ſequi viam. liberum enim unicuique breviori inſiſtere, niſi malit antiquam & tritam viam præferre inuſitatæ compendioſæ, quem ego juvare neſcio, contentus publicatione quæ facta in gratiam proximi mei, ſive ea dextrè vel ſiniſtrè capiatur, bono animo, certò ſciens, quod plus commodi quam incommodi illius beneficio perpetrari poſſit. Non igitur pœnitebit illum ſui laboris, qui vaſa cuprea & lignea ritè parare & uſurpare noverit.

Sequitur nunc vasis præparatio

VAs confectum fundo uno collocandum ſuper ſedile appropriatum, quo facto fac foramen cum terebra circa fundum pro collo globi cuprei recipiendo, linteolo obducto: fac quoque circa fundum (inferiorem) aliud foramen pro epiſtomio, cujus beneficio remanentia deſtillationis extrahitur. Oportet quoque facere foramen amplum in fundo ſuperiore, cujus diameter habeat ſpithamam unam pro materia deſtillanda per infundibulum infundenda: ſimiliter opus eſt ut fiat foramen propè fundum ſuperiorem duorum vel trium digitorum latorum tranſverſorum, cui fiſtula cuprea unius ſpithamæ longitudinis, clavis ſtrictiſſimè applicanda; atque huic (fiſtulæ) aliud vas quernum cum ſerpente cupreo, & aqua frigida adinſtar aliorum refrigeratoriorum, applicare ſive accommodare opus eſt. Oportet quoque juncturas fiſtulæ modò dictæ brevioris, dolii primi, & ſerpentis dolii ſecundi i. e. refrigeratorii arctiſſimè ſtrictiſſiméque unitas eſſe, quo luto deſtillationis gratiâ congruo copulari poſtea poſſint melius. Atque hæc eſt forma & ſpecies Vaſis lignei uſurpandi loco vaſorum cupreorum in deſtillatione ſpirituum ardentium & oleorum. At objicies ejuſmodi vaſa lignea poroſa, abſorbere magnam copiam ſpirituum & oleorum.

℞. Nullus ſpirituum tranſitum quærit violentum per ligna, viis nimirum apertis: Nullum igi-

tur

tur hîc periculum, cum detur illis egressus per fistulam satis amplam. Nec oleum in distillatione illis adhærescit, quicquid enim vi aquæ ferventis est separabile ab aromatibus & seminibus, id ipsum etiam est sublimabile vi aquæ calentis, ita ut stillare possit in refrigeratorium, qua ratione plus non quam in vesicis perditur. Facta destillatione rectificari quoque possunt spiritus prædicti in vasis illis ligneis (prius lotis) æque ac in vesicis cupreis.

Confectio vasis lignei pro Balneo, usurpandi loco ahenorum cupreorum & plumbeorum, digestionis gratiâ & destillationis per vasa vitrea.

FAc ut habeas vas quernum majoris pro lubitu vel minoris quantitatis, habita ratione vitrorum majorum vel minorum, multorum vel paucorum, altitudinis 2. vel 3. spithamarum, supernè paululum angustius quam infernè, ita etiam supernè formatum, quod operculum ligneum, cupreum sive plumbeum arctissimè ipsi copulari possit; operculum nimirum foraminibus majoribus, vel minoribus habita ratione vitrorũ, præditum, sicuti alias in Balnei structura fieri solet, & ex apposita figura apparet. Oportet quoque hoc vas collocari supra sedile aliquod sive scabellum altitudinis unius ulnæ, vel tantæ quanta requiritur ad copulationẽ globi cuprei cum Balneo, quod foramine præditum esto propè fundum inferiorem, pro ex-

cipiendo collo globi prædicti. In defectu ejuſmodi Vaſis, alias facilè comparabilis, accipe dolium vini vel cerviſiæ, in medio diviſum, & fac foramen propè fundum pro collo globi; fac quoque operculum ligneum foraminatum, &c. Qui verò curioſus, ſecundum artem ſingula ſibi comparare poterit.

Vas ligneum aquè ſerviens coctioni cerviſiæ, hydromellis, aceti, &c. ac vaſa cuprea, ferrea & ſtannea.

CUra ut habeas vas ligneum majoris altitudinis quam amplitudinis ſive latitudinis, ſupernè paululum anguſtius, quam infernè, pro lubitu nimirum: vel accipe dolium vini vel cerviſiæ in medio diviſum; & prope fundum fac foramen pro collo globi; aſſeribus nimirum cooperiendum, æque ſerviens coctioni cerviſiæ, &c. ac cuprea illa.

Vas ligneum pro B. aquæ dulcis vel mineralis, pro lubitu conſervando calido, ſanitatis conſervandæ gratiâ.

FAc ut habeas labrum oblongum ligneum, commodioris inſeſſionis gratiâ, ſcabello juſtæ altitudinis imponendum competentis nimirum, ita ut fundus vaſis correſpondeat cum collo globi fornaculæ impoſiti. Poteris quoque comparare operculum, cooperiens integrum labrum, diviſibile

bile & reunibile ibi loci ubi caput egressum suum habet, uti apparet è figura. Vel poteris ipsum stragulis cooperire mediantibus bacillis gracilibus incurvatis, labro applicatis, ita tamen ut caput libertate sua fruatur, cum primis in B. vaporoso aquæ dulcis communis, vel medicinalis: Vel fac ut habeas operculum altum ligneum, arctissimè claudens, pro B. sicco sudoris gratiâ, ubi nihil refert si caput est inclusum, sive non.

De usu vasorum ligneorum in destillatione, coctione, balneatione, &c. Et primò quidem de vase destillatorio,

DEstillaturus spiritum quendam ardentem beneficio vasis destillatorii N. I. è vino, hydromelle, cervisiâ, Polentâ, frumento, farinâ, pomis, pyris, cerasis, ficubus &c. item è floribus, seminibus, radicibus aliisque rebus vegetabilibus, opus habet præparare suas species, ut spiritus suos elargiri possint. Quarè operæ pretium esse duxi aliquid dicere de vegetabilium singulorum præparatione, melioris informationis gratiâ, aliàs enim fructifera destillatio non speranda, sed labores incassum & frustra exantlatos metuendum.

Et primò quidem de præparatione Amurcæ vini, cervisiæ, Hydromellis, aliorumque potuum.

AMurca (sive feces seu sedimentum) vini, cervisiæ, Hydromellis, &c. nulla opus habet præparatione, quia ita per se facilè suos elargitur spiritus, nisi forte omni humiditate privata, & siccata, quam liquidam reddere oportet admixtione aquæ communis, ne inter destillandum comburatur & adhærescat vasi; qua de re plus in ipsa destillatione. Flores autem, radices, herbæ, semina, fructus, poma & pyra, absque præmissa præparatione destillari nequeunt, oportet igitur antea præparare, ut sequitur.

De præparatione omnis generis frumentorum utpotè tritici, avenæ, hordei &c. præmittenda spiritus destillationi.

ET primò quidem oportet ut fiat è frumento polenta, quemadmodum in cervisiæ confectione fieri solet. Modus autem confectionis polentæ ferè omnibus manifestus, quarè non opus multa de eo dicere, quia ubivis locorum vino carentium, vix domula reperitur, in qua non conficiatur polenta & cervisia, tam ruri quam in civitatibus. Sed ut ut sit magna tamen est differentia confectionis illius, non enim longus culter facit bonum coquum, nec omnes potatores vini plan-

plantatores ſunt. Plurimi enim perſuaſum ſibi habent, quod ſi parentum veſtigia ſequantur, rem benè ſeſe egiſſe, (etſi erraverint) cumprimis naſuti eruditionem reſpuentes. Quarè aliquid dicendum de differentia hujus confectionis. Etſi nunquam exercuerim artem cerviſiariam, certus tamen ſum, me palmam in illa præ cæteris omnibus deſtillatoribus & cerviſiariis deportaturum. Sæpè enim vidi, & quidem cum admiratione multorum ſimplicitatem in ſuis laboribus, communiſſimis etiam & quotidianis; quibus etſi concederetur ætas aliquot ſeculorum, nunquam tamen illi ad meliorem frugem abituri, contenti antiquis ſuis moribus. Bone Deus! quàm mundus nunc eſt perverſus, ubi nemo ferè laborat aliquid boni invenire, nec eſt qui cogitet inventa perficere & emendare; ubi omnia in pejus ruunt, & quævis vitiorum genera increſcunt: Nunc enim ferè ſinguli divitias ſolummodò quærunt *per fas & per nefas*; perinde enim illis eſt, ſi modò habeant, non cogitantes malè acquiſita malè perdi, nec illis tertium hæredem gaudere, nec non injuſtas divitias devorare honeſtè comparatas, cum periculo etiam æternæ damnationis. Quæſo ſi veteres noſtri adeò fuiſſent negligentes, nihilque reliquiſſent nobis, quæſo, inquam, quas artes, quas ſcientias habituri nos? Eò nunc devenit, quod virtutes decreſcant & vitia increſcant.

De

De differentia confectionis polentæ.

DIfferentia polentæ, cujus ratione meliorem vel pejorem dat cervisiam & spiritum, consistit maxima ex parte in sola ejus præparatione: facta enim vulgari via retinet suum saporem, quare bonum spiritum dare nequit, nec bonam cervisiam, quod à paucissimis observatum, quare bonos spiritus elicere non potuerunt è frumento sed redolentes polentæ & saporem & odorem: quæ non frumenti sed artificis culpa non recte laborantis in præparatione polentæ, destillatione & rectificatione. Si enim rite proceditur in omnibus, dat frumentum spiritum optimum, sapore, odore aliisque viribus, haud dissimilem confecto è sedimento vini. Quod artificium etsi non omnibus innotescat, non tamen sequitur ipsius impossibilitas: Non autem dixerim esse viam illam communissimam, qua ejusmodi spiritus, vini spiritui similis destillatur, sed aliam subtiliorem & ingeniosiorem. Ex omnibus vegetabilibus elicitur spiritus ardens; quod autem percipitur differentia aliqua saporis & odoris id non spiritus culpa, sed vegetabilis, utpote herbarum, seminum, frumentorum &c. communicantium spiritui suas vires, suum odorem & saporem: unde ejusmodi non simplex dici meretur sed compositus spiritus; aliàs enim omnis spiritus ardens (rite rectificatus & phlegmate privatus) e quavis re paratur, iisdem cum vini spiritu præditus viribus, etsi non veri simile

mile videatur multis. Non autem negaverim unum præ altero simplici plus vel minus dare spiritus suavioris, vel appropriati viæ vulgaris. Suaviora enim vina dant suaviores spiritus; vinum quoque clarum suaviorem dat spiritum amurcâ sive vini sedimento, quamvis ex uno eodemque dolio profecta: vinum enim clarificatum & à fecibus separatum suaviorem dat spiritum amurca sive sedimento impuro & heterogeno inquinante spiritum simplicem & suavem, peregrino sapore & odore: ita ut meritò ille tanquam simplex præferatur hoc accidentaliter inquinato: atque hæc etiam de cæteris omnibus spiritibus intelligenda. Quæ autem hactenus dicta, illorum gratiâ dicta, qui sibi persuasi, quod operationes suas chymicas non adeo benè cum spiritu frumentorum ac cum vini spiritu perpetrare possint, nunquam enim ullam reperi utriusque differentiam in extractionibus tam mineralium quam vegetabilium. Capiat igitur qui capere potest meam opinionem & experientiam, cum obtrectatoribus contradicentibus rem habere nolo. Absque damno aliorum, non audeo revelare artificium stillandi spiritum suavem magno cum lucro è frumento, in omnibus similem confecto è fecibus vini, absque polentæ nimirum præparatione & attritione, communicandum aliquando alibi. Hic enim libellus non secretorum publicandorum gratiâ conscriptus, sed saltem noviter inventæ novæ destillationis. Hoc autem scito destillaturus spiritum ardentem suavem è pollenta vel melle, quod peculiari

ri quâdam viâ in polentam redigi debeat frumentum, privarique vel ſapore ſuo ingrato, ante ſui deſtillationem & fermentationem, ſecus more ſolito elicietur inde ſpiritus quidam ingratus, vini ſpiritui incomparabilis. Tota igitur ars hujus negotii conſiſtit in vera præparatione. Res enim ingratæ in gratiam redeunt arte, & vice versâ gratæ ingratæ redduntur inertiâ. Atque hæc informationis gratiâ.

De Fermentatione Polentæ.

℞. POlentæ Mola contritæ q. v. cui in vaſe ligneo erecto affunde aquam frigidam, quantum nimirum ſufficit ad humectationem illius, mixtionem & comminutionem; deinde tantum etiam aquæ calidæ affunde, quanta ſufficit ad reddendam mixturam mollem & tenuem, nec-non tepidam; calida enim vel frigida eſſe non debet: quo facto aliquid admiſce fermenti cerviſiæ recentis, & tege vas ſtragulis, & brevi temporis ſpatio, calori expoſita, fermentare incipiet (quarè vas non ad ſummitatem replendum) & tamdiu in fermentatione relinque, donec iterum deſcendet mixtura, quod plerunque tertio die fieri ſolet, & erit parata polenta ad deſtillationem.

De Fermentatione Mellis.

NEc mel ſingulari opus habet artificio in ſui fermentatione, quia mixtum cum 6.7.8.10.

par-

partibus aquæ calidæ, diſſolvitur & ſolutioni adjicitur fermentum, uti de polenta dictum, quæ poſtea relinquitur in calore cooperta fermentationis gratiâ, apta ad deſtillandum facta efferveſcentia. Scito autem nimiam mellis copiam tardiſſimam, aliquot nimirum ſeptimanarum & menſium, facere fermentationem; quarè accelerationis gratiâ majorem aquæ quantitatem adjicere monui; quamvis aliàs copioſos det ſpiritus ſed ingratos, quos proin nemini (niſi ſciverit ejus tollere ingratitudinem) tanquam parum utiles deſtillare conſuluerim.

De Præparatione Fructuum, Seminum, Florum, Herbarum, Radicum, &c.

FRuctus arborei, utpotè ceraſa, pruna, poma, pyra, ficus, grana juniperina, grana ſambuci, ebuli, mori &c contunduntur in vaſis ligneis piſtillis ligneis; contuſa perfunduntur aquâ calidâ, & fermenti adjectione ſtimulantur, uti ſupra dictum de Polenta. Semina franguntur molâ; flores, herbæ & radices minutiſſimè inciduntur, & admixtione aquæ calidæ & fermenti irritantur ad fermentandum.

Annotatio.

ANtequam deſtillaveris prædicta, fermentationis beneficio præparata vegetabilia, diligenter perpende, accuratiſſiméque obſerva, u-

trum mixtura ſufficienter fermentaverit : quandoque enim plus juſto aquæ frigidæ vel calidæ adjicitur; quandoque non ritè tegitur vas, quâ ratione aëri frigido datur ingreſſus, undè impeditur fermentatio, & conſequenter ſpiritus deſtillatio: Fermentationis enim beneficio liberatur ſpiritus vegetabilium ardens, ſine qua fieri nequit: Impeditur quoque deſtillatio nimiâ feſtinatione, ut & nimiâ cunctatione : ſi enim deſtillare inceperis ante tempus, fermentatione nimirum nondum perfecta, pauciſſimos accipies ſpiritus, quarè etiam à multis imperitis melior projicitur ante porcos, non quidem cum jactura aliqua ſingulari ſi polenta fuerit materia, quia ſaginantur inde porci; Sed non item ſi aliæ res vegetabiles fuerint materia deſtillationis. Similiter nimia tardatio, ubi materia aceſcit antequam deſtillatur, pauciſſimos dat ſpiritus; id quod ſæpiſſime accidit, dum herbæ, flores, &c. ex inſcitia relinquuntur in fermentatione 3.4.5, & plurium ſeptimanarum ſpatio, antequam deſtillantur, maxima enim pars ſpiritus tunc convertitur in acetum; quod non adeò malè actum eſſet, ſi modò ſcirent ejuſmodi homines clarificare remanentiam & in acetum convertere, ut nihil periret; aceta enim herbarum, florum, ſeminum atque radicum non contemnenda. Atque ſic ſæpè (id quod dolendum) potior pars cumprimis ſi aromata &c. pretioſa fuerint.

Materia deſtillationis, aliaque egregia utpotè ſemina & herbæ cum damno & jactura abjicitur; quarè admonitionis gratiâ talia apponere volui,

ut operatores rem paulò altius secum perpendendi ansam habeant, vel saltem discendi à rusticis artem destillatoriam, non permittentibus polentam suam putrescere, acescere & mucorem contrahere, antequam suas destillationes instituunt, sed statim facta fermentatione (tertia scil. vel quarta die) destillationem suam inchoantibus.

At objiciet aliquis, spiritus meos vegetabiles non esse puros propter fermentum admixtum spiritu præditum. ℞. Tanta non admiscetur portio fermenti, quæ possit spiritum vegetabilem inquinare: Etsi enim magnæ quantitati aliquot cochlearia adjiciuntur fermenti dantia non nisi aliquot guttulas; nihil tamen inde detrimenti accedit tot cantharis spiritus vegetabilis. Vidi quosdam superciliosos non adjicientes fermentum sui spiritus materiæ sed saccharum vel mel, quibus fermentationem promovere voluerunt, atque adeò purum putum spiritum impetrare cogitârunt, non considerantes mel quoq; & saccharum facta fermentatione suos de se dare spiritus, quorum cochleare plus spirituum dat quàm 10. vel 20. fermenti. At melle & saccharo difficulter fermentantibus, quomodò aliorum fermentationem promovere possunt? qui etiam reipsa experti additionem fermenti sui fuisse supervacaneam, dum flores illorum & herbæ aliquot septimanis stetêre in maceratione, antequam fermentare inceperint, & sæpenumero aciditatem, mucorem & fœtorem contraxisse, cujus rei ratio fuit fermentum inconveniens. Sunt quidem nonnulli fructus arborei,

ſucco dulci & pingui prædititi, utpote uvæ, ceraſa, poma, pyra, ficus, &c. qui non opus habent adjectione fermenti, naturali fermento præditi, ſed nonitem alia vegetabilia macilenta, utpote herbæ, flores & radices. Neceſſe igitur eſt promovere fermentationem adjectione fermenti convenientis, ne temporis diuturnitate ſpiritu ſuo (in maceratione) exhalante priventur herbæ, flores. &c. Atque hæc informationis gratiâ dicere volui, & quidem in gratiam illorum, qui optima ſelectiſſimaque quærunt medicamina, indigentium bono ſpiritu ardente tanquam ſocio illis applicabili. Non enim ſolum ita per ſe ceu aqua vitæ venit in uſum medicum tam externum quàm internum, cumprimis paratus è cordialibus & cephalicis herbis; ſed etiam unitus cum oleis propriis herbarum illarum, in morbis multis deploratiſſimis, ubi eminenter ſuas exſerit vires.

Atque hæc dicta ſufficiant de præparatione vegetabilium præmittenda deſtillationi ſpiritus ardentis.

Sequitur modus deſtillandi in genere.

DEſtillaturus igitur opus habet materiam ſuam fermentatã optimè agitare baculo, quò probe miſceantur partes craſſiores cum tenuioribus, agitatâ verò replere vas deſtillatorium collocatum ſuper tripode, copulatum cum cupreo illo globo in fornacula ab una parte, ab altera verò cum refrigeratorio, ubivis locorum juncturis probe munitis

tis vel veſicis bubulis vel aliter cum amylo & papyro. Colli quoque pars anterior globi, in vaſe deſtillatorio munitum eſto caniſtro cupreo, vel ligneo, ne herbæ, ſemina aliaque intrent globum, quem ſola aqua influere debet. Oportet quoque foramen ſuperius ſtrictiſſime obturari obturaculo convenienti linteis involuto (foramen nimirum illud, per quod ſpecies deſtillandæ infunduntur) adinſtar doliorum vini obturatorum. Quibus ritè peractis ignem accendere oportet in fornacula ſub globo; donec omnis materia in toto vaſe probe bulliat, & elevabitur ſpiritus ille ardens, & egredietur per refrigeratorium, (ubi condenſatur) in appoſitum excipulũ vitreum non minus quàm à veſicis deſtillatus; ignemque continuare oportet donec omnis ſpiritus ſit egreſſus, id quod guſtu experiri licet. Quo facto, omnibuſque refrigeratis, auferatur remanentia per epiſtomium illud inferius amplum pro eſca porcorum, vel aliis uſibus. Spiritus egreſſus pro lubitu exaltari & rectificari poteſt ex eodem vaſe, purgato tamen prius unà cum refrigeratorio. N.B. Relinquitur aliquando oleum pingue cum phlegmate in ſpiritus rectificatione, profectum ab herba illa, cujus ſpiritus ille fuit, quod in prima illa deſtillatione igne fortiori è materia unà cum ſpiritu exſtillavit, in rectificatione verò igne leniori cum ſpiritu adſcendere non potuit, ſed coactum remanſit cum phlegmate inſipido. Atque hoc oleum ſuis quoque viribus præditum, cumprimis rectificatum è cucurbita vitrea in B. cum ſpiritu Salis, & clarifica-

ficatum. Impetratur autem ferè ex omnibus herbis, radicibus, ſeminibus, floribus & fructibus oleum ejuſmodi, ex uno tamen ſubjecto plus quàm ex altero, habita ratione temperiei calidæ & frigidæ, cumprimis vini ſedimentum bonam dat quantitatem talis olei, quod medicinale, utpote verum vini oleum rectificatum non antea ſuavi ſapore præditum, cordiale egregium; quamvis neminem noverim qui illud cognoverit hactenus.

Atque ſic tradidi generalem ſtillandi modum ſpirituum ardentium beneficio vaſis prædicti lignei deſtillatorii. Nunc etiam ſequitur

Modus deſtillandorum eorum, utpotè aromatum, ſeminum, florum, herbarum, radicum, lignorum, &c.

ET primò quidem oportet ſemina confringere molâ, flores, herbas & radices minutiſſime incidere, lignaque fruſtulare vel limare, quibus poſtea ſufficiens aquæ quantitas (cui innatare illa poſſint) macerationis affundendæ gratiâ, ita ut finita deſtillatione remaneat aqua ſuperſtes, ne ex defectu aquæ comburantur in deſtillatione, nec empyreuma ſapiens, ſed ſuave elargiantur oleum. Nec tamen nimia affundenda aquæ quantitas, ſed quanta ſufficit ad præcavendam combuſtionem prædictorum vegetabilium, in olei ſui deſtillatione. Et quidem recentia vegetabilia ſtatim abſque præmiſſa maceratione, cum aquis ſuis appropriatis vaſi deſtillatorio immiſſa deſtillari poterunt; a-

rida

rida verò oportet prius aliquot dierum ſpatio macerare in aqua antequam deſtillentur. Oportet quoque aquam macerationi dedicatam, eſſe ſalſam, utpote materialia illa prædicta emollientem & aperientem, quò facilius olea ſua elargiri poſſint. Viridia verò & recentia non opus habent aquâ ſalsâ, interim tamen nihil detrimenti inde ſi admiſcetur, quia ſal adjuvat aquam ferventem ita ut olea illa eò facilius adſcendant: adjuvant quoque promoventque deſtillationem, tartarus & alumen, ſi admiſcentur ritéque adminiſtrantur. Quibus ritè peractis oportet ſpecies maceratas per infundibulum infundere in vas deſtillatorium, ignemque adminiſtrare, uti dictum de ſpiritu ardente, & unà cum aqua in coctione egredietur oleum ſeminis vel ligni macerati in aqua. Et quamvis hâc ratione plus egreditur olei, factâ nimirum maceratione, ſalis additione, quam abſque ſale, ſolius aquæ dulcis beneficio, uti nunc ubivis locorum moris eſt olea aromatica deſtillare; multum tamen remanet inſeparabile per aquam nec conſequenter ſublimabile cum aqua. Melior igitur via eſt, quam tradidi in Prima Parte cum ſpiritu ſalis inſtituendam, quam ſi placet ſequere. Oleo egreſſo omni (id quod percipitur recipientum mutatione) ignis extinguendus, & remanentia eximenda, quæ ſi ſeminum, herbarum vel fructuum, adhuc calens additione fermenti fermentari poteſt ſpirirus deſtillandi gratiâ, cujus tanta quantitas eſſe non poteſt propter olei ablationem, quanta aliàs elicitur è rebus oleis ſuis non

privatis: omnis enim ſpiritus ardens multi olei particeps, de cujus eſſentia & natura paulò poſt plura. Oportet autem olea fuiſſe facta abſque ſalis additione, ſal enim impedit fermentationem ſine qua ſpiritus ardens haberi nequit. Aqua verò unà cum oleo ſtillata collocanda in loco quodam temperato, i. e. ſubtepido, donec oleum aſcendens innatet aquæ à qua ſeparandum per tritorium (de quo in Parte Quinta) ſunt etiam nonnulla olea non adſcendentia ſed deſcendentia ad fundum ſimiliter per tritorium ſeparanda, ad uſus ſuos reſervanda. Quomodò verò ejuſmodi olea diu conſervanda clara, lentorem non acquirentia, docebitur in Parte Quinta: quomodò autem temporis diuturnitate claritate ſpoliata & tenacia facta reſtituenda & clarificanda iterum, id habetur in parte Prima, quarè non eſt opus repetere.

Quomodò Olea in Balſama coagulanda.

IAm diu moris fuit, Olea aromatica in balſama convertere, ubi ſemper alter alterum excellere voluit in hoc artificio, quod nihilominus nihil aliud fuit hactenus quàm opus ſmegmaticum: non enim intrinſecè uſurpari potuerunt, ſed ſaltem extrinſecè propter odorem cordis & cerebri confortandi gratiâ. Multifariam autem prædicta olea coagulantur, & portabilia redduntur in pyxidibus ſtanneis, argenteis, eburneis. Nonnulli pinguedinem agni admiſcuêre caloris beneficio, & in linimentum convertêre, quod diverſis etiam coloribus

ribus colorarunt; exempli gratiâ, olea herbarum viridium, utpote rorismarini, majoranæ, lavendulæ, rutæ, salviæ, viridi colore inquinaverunt, æris viridis (cerebro & cordi noxii) admixtione, ubi quod unum roborat & refocillat, id ipsum destruit iterum alterum. Balsama cinnamomi & ligni Rhodii rubro tinxerunt colore cinabrio venenato. Alii diligentiores olea sua tinxerunt coloribus extractis vegetabilium, quæ balsama tutius intrò assumuntur: sed non sunt durabilia lentorem & fœtorem acquirentia, quarè ceram albam coagulationis gratiâ admiscuerunt, quà ratione durabiliora quidem facta nec fœtentia, sed tamen temporis diuturnitate tam tenacia, ut cuti illita vel affricta reluctata sint propter ceram admixtam. Tandem alii meliorem invenêre viam olea aromatica & alia coagulandi additione nimirum olei nucis myristicæ per expressionem facti, colore & odore privati cum vini spiritu, quod *matrem balsamorum* appellauêre. Atque hic modus jam diu à pharmacopæis tanquam Arcanum occultatus fuit, donec tandem aliquando publici juris factus, ita ut ferè in omnibus officinis hac ratione parata vendantur balsama. Sed ut ut sit optima via, non tamen sunt perpetua balsama illâ parata viâ, utpote sale carentià; non autem contemno sive improbo illa balsama hac ratione, quia si melior via innotuisset, utique meliora facta fuissent; nemo enim ultra posse cogitur. Quare non modò excusandi, qui usi fuerunt axungiâ agni, cerâ & oleo nucis muscatæ in confectione suorum balsa-

morum, ſed etiam honorandi propter communicationem. Cum autem prædicta balſama intrò aſſumi nequeant, nec adeò benè extrinſecè adminiſtrari poſſint ob unctuoſitatem, conſuluerunt alii coagulare olea admixtione ſalium fixorum propriorum: quâ ratione parata balſama immunia redduntur à lentore & tenacitate, & ſolubilia in vino, cerviſia, & quovis liquore: quarè non ſolum commodè intrò aſſumuntur, ſed etiam commodius illis antiquis extrinſecè affricantur odoris gratiâ, quià facilè iterum abſterguntur aquâ. Non autem ſolum affricta ſuaviſſimum exhibent odorem, ſed etiam propter admixtionem ſalis fixi, ſalis tartari naturam habentis cutem venuſtant. Quarè commendantur ſoluta in aqna pura calida pro lavacro capitis & faciei, venuſtante non ſolum ſed etiam roborante odoris gratiâ eximii, id quod pinguia illa præſtare nequeunt. Quarè hic modus reliquis longè præferendus; capiat igitur qui velit, *Rara* enim *& nova non ſemper acceptantur* cum primis *obſcura:* ſpero autem ſeculi futuri approbationem.

Sequitur modus præparandi.

℞. Remanentiam ſpiritus ardentis, & ſacco immiſſam fortiter exprime; expreſſam aquam redige in acetum, & è roſis quidem habebis roſaceum, & ex aliis aliud, optimum in œconomia, ad condiendos cibos: Poſtea exime remanentiam è ſacco, eamque in furno figulino redige in cine-

res

res albos, quibus affunde phlegma proprii ſpiritus ardentis (ſeparati) ad extrahendum ſalem, a quo iterum avoca omnem humiditatem in olla fictili vitreata: ſalem coagulatum leniter calcina in crucibulo mundo, & albeſcet, & ſalis tartari ſaporem referet; à quo aliquoties ſpiritum proprium ardentem abſtrahe, ſingulis vicibus ſalem prius calcinando; & adeò exaltabitur ſpiritus à proprio ſale, ita ut ſtatim oleum proprium aſſumat, illudque ſibi aſſociet illi affuſus, ita etiam ne amplius percipiatur in ſpiritu, clariſſimo permanente: quo facto calcina ſalem adhuc ſemel probe in crucibulo, & cum proprio phlegmate ſolve tantum, quantum ſufficit coagulationi olei: poſtea miſce hanc ſolutionem cum ſpiritu ardente mixto ſuo oleo, & colloca in phiola colli oblongioris optimè obturata ſive clauſa in balneo, ne ſpiritus exhalare poſſit, coctionis gratiâ, & ſpatio paucarum horarum fiet unio mixturæ lactis inſtar albeſcentis: Quo facto, fac ut vitrum refrigeſcat, facta enim conjunctio ſpiritus, olei & ſalis, ita ut neutrum præ altero diſcernatur, quæ effundenda in vitrum ampli orificii, & in frigido congelabitur inſtar unguenti nivei, non ſolum inungibilis ſed etiam in quovis liquore ſolubilis odoris egregii, quod intrinſecè adminiſtrari commodè poteſt, & extrinſecè admininiſtratum cutem reddit venuſtam, & odoram; quarè Magnatum & Domicellarum balſamum optatiſſimum. Atque hâc ratione tria vegetabilium principia ſeparata, & purgata reünita ſunt, in qua unione totius illius vegetabilis

repe

reperitur tota vis, ſapor & odor. NB. Coloraturus balſama, extrahat colorem è vegetabilibus cum V. SP. quem faciat ſimul coagulari. Prædictâ igitur ratione è quovis vegetabili, ſale, ſpiritu & oleo prædito, elicere licet balſama ſolubilia, bene redolentia, abſque additione alicujus rei peregrinæ non contemnenda.

Et quia hic quoque docetur balſamum roſarum odorantiſſimum, roſæ verò dent pauciſſimum oleum, ſine quo illud fieri nequit, ſcito non ſolas roſas, ſive roſarum folia eſſe accipienda ad confectionem prædicti balſami, ſed unà cum foliis integros illos nodos; luteum enim illud contentum in illis dat oleum illud, non folia roſarum, &c. Atque hæc dicta ſufficiant de præparatione noſtra balſamorum, quæ ſi ritè parantur, non contemnenda judico, non rejiciens illa abſque ſale parata: Non carpat noſtra, ſed det meliora qui habet. Atque ſic omnes & ſingulos ſub uno aliquo generali comprehenſos volo proceſſus, deſtillandi ſpiritus ardentes & olea, beneficio vaſis deſtillatorii lignei, illorumque reconjunctionem beneficio ſalis fixi proprii. Potuiſſem plura addere de uſu & viribus Sp. V. & oleorum illorum ſuaviſſimorum vegetabilium, ſed quia illa ab aliis ſatis luculenter tradita, ſuperfluum quid eſſe duxi, aliorum dicta repetere, contentus deſcriptione unius ſolius generalis proceſſus, quem imitari liceat in cæteris particularibus.

Se-

Sequitur nunc usus vasis secundi lignei, usurpandi loco cuprei vel plumbei, inservientis destillationibus, digestionibus, extractionibus & fixationibus.

VAse parato secundum præscriptionem traditam pag, 11. nihil aliud agere opus habes, quàm accommodare fornaculam cum globo, & pro lubitu aquam in illo calefacere, ignis regimine in fornacula. Possunt autem omnia & singula hic perpetrari, quæ aliàs perpetrantur in B. communi; ubi nulla alia differentia quàm vasorum; hic usurpatur vas ligneum, ibi verò cupreum, plumbeum, ferreum, &c. Usurpatur quoque in hac operatione eadem fornacula cum eodem globo, quæ supra usurpabatur in destillatione, quare non opus aliquid præterea adjicere, nihil enim communius Balneo in destillatione; sufficiat igitur usus globi cuprei demonstratio. Operæ autem pretium esse duxi aliquot apponere extracta chymico-medica, non communia, quæ beneficio hujus B. confici possunt, quæ ritè parata in plurimis morbis multa præstant.

Et primò quidem de extracto vomitivo.

℞. FLorum Antimonii unciam unam; Tartari purgati uncias duas; Sacchari Candi uncias sex; aquæ pluvialis lib. 2. mixta colloca in phiola vitrea

vitrea fortiſſima in B. coctionis gratiâ, & fac bulli-re ſtrenue 10. vel 12. horarum ſpatio. Poſtea balneo refrigerato, exime vitrum & effunde decoctionem, illamque filtra per chartam bibulam infundibulo impoſitam; aqua filtrata erit rubella, ſaccharata ſubacida, quam accipe (abjectis fecibus in filtro) & ex cucurbita vitrea parvula ignis calore lento in B. omnem abſtrahe humiditatem, uſque ad remanentiam melleam fuſci coloris: cui denuò affunde libram unam ſpiritus vini effuſæ in phiola colli oblongi, & colloca in B. moderati caloris 8. vel 16. horarum ſpatio, & vini ſpiritus denuò ſeparabit extrahetque eſſentiam puriorem & nobiliorem, relictis fecibus in fundo; quæ poſtquam omnia refrixerint, filtrationis beneficio ſeparanda per chartam bibulam nimirum duplicatam. Poſtea accipe tincturam rubram filtratam, & ex cucurbita vitrea in B. leni omnem ferè abſtrahe vini ſpiritum uſque ad remanentiam ſyrupi dulcis & ſuaviſſimi; quem exemptum ſerua tanquam excellentiſſimum vomitivum, in multis morbis utiliſſimum, ubi reliqua cathartica nihil præſtare poſſunt: hæc enim medicina leniſſimè operatur; quarè puerulis etiam $1\frac{1}{2}$ anni abſque periculo adminiſtrari poteſt, nec-non ſenibus. Purgat hæc medicina cunctos humores, è genere nervoſo & venoſo attrahit omnes humores vitioſos, reſerat obſtructiones hepatis, lienis, pulmonum & renum: qua ratione varii graviſſimi curantur morbi.

Nondum reperi vomitivum huic comparabile, tutò

tutò & citissimè operanti. Dosis ejus est à gutt. 1. 2. 3. 4. usque ad 10. & 30. habita ratione ætatis & ægritudinis; ita per se, vel cum vino, cervisia, &c. & quidem infra $\frac{1}{4}$ horæ operari incipit, finitque operationem intra horas duas. Quandoque non vomitus excitat, sed solmmodò sedes, ubi adjuvat clister statim ante administrationem medicinæ prædictæ administratus, factus è 2. vel 3. cochlearibus olei olivarum & aqua salsa; clister enim inferne præparat viam, ita ut raro vomitivum superne operari possit: ubi etiam poterit æger statim ab assumptione medicinæ ori & naribus admovere panem tostum calidum, qui vomitiones prohibet, & infernam operationem promovet. Sed meo quidem judicio melius, medicinam non impedire qnærentem operationis viam spontaneam, non coactam: Multis enim vomitus magis convenit quàm purgatio illa per secessum. Illa autem diximus in gratiam illorum, qui etsi vomitiones abhorrent, purgari tamen desiderant per essentiam antimonialem, quæ omnium & singulorum, quotquot novi, catharticorum tutissimum & suavissimum medicamen est. Præ cæteris enim omnibus universum visitat corpus, & à multis ægritudinibus occultis liberat, id quod cætera cuncta vegetabilia cathartica præstare nequeunt. Hoc etiam commodi habet, ut etsi vel ob minorem dosin vel obstinatam naturam patientis non operetur per vomitus vel secessum, non tamen instar aliorũ noxam inferat corpori humano, sed vel per sudorem vel per urinam operetur, ita ut antimonium

rite

ritè paratum rarò abſque fructu adminiſtretur. Cum econtra cathartica vegetabilia minori doſi exhibita, vel alias ob cauſas non operantia, etſi non ſemper inde corpus intumeſcat & manifeſti morbi proficiſcantur, inviſibiles tamen & occultas corpori minentur ægritudines. Antimonii verò arcanum non modò non infert noxam, ſi non ſenſibiliter operatur, ſed inſenſibiliter operando benefacit corpori humano: quarè magna differentia inter purgantia mineralia & vegetabilia. Mineralia enim in minori doſi abſque nauſea adminiſtrantur, vegetabilia verò cum maxima nauſea & quandoque periculo ægrotantis in majori doſi. Nauſea quoque illa ſæpènumero profecta à maxima doſi potionum ingratarum amararum plus damni infert quàm ipſa potio. Utinam aliquando abrogarentur ejuſmodi craſſa Minervâ parata, & ſubſtituerentur extracta vegetabilium ſuavia, & mineralium eſſentiæ.

Extractum purgans.

℞. RAd. Hellebori nigri, juſto temporè collectarum, aëreque ſiccatarum lib. 1. Rad. Mechoacæ, jalappæ, ana ℥ iiij. cinnamomi, ſem. aniſi & fœniculi ana, ℥ 1. Croci Britannici ʒ 1. Redige has ſpecies in pulverem, cui affunde ſpiritum vini optimè rectificatum in cucurbita vitrea alta, atque huic appone alembicum cæcum, & colloca in digeſtione balnei, donec S. V. rubro tingatur colore, quem tunc decanta re-

cen-

centemque reaffunde, iterumque colloca in digestione, donec rubescat spiritus, quem etiam decanta; recentemque reaffunde toties nimirum, donec spiritus non amplius tingatur colore rubro, quod communiter 3. fit vicibus. Tinctos spiritus misce, filtra, & in B. per alembicum vitreum lentissimo calore abstrahe à tinctura, & remanebit in fundo succus spissus subfusci coloris, quem adhuc calentem eximere & in vitro mundo ad usus suos reservare oportet. Spiritus vini ab extracto abstractus ad eundem usum prædictum reservari potest. Extractum verò administratur à gr. 3. 6. 9. 12. ad. 31. habita ratione ætatis & personæ cum saccharo mixtum, non enim ingrato sapore præditum, leniterque operatur tutissiméque si non nimia administratur dosi. Et si vis habere in forma pilulari, admisce ipsi calenti unc. 1. Aloës lucidæ, & unc. sem. Diagrid. pulverisati, mixta redige in massam pilularem, & serva ad usum. Dosis est à gr. 1. ad ℈j. evacuat cunctos humores superfluos; sed non comparabilis cum antimonii medicina. Atque hoc extractum apposui in gratiam formidantium mineralia & vomitus abhorrentium, quod penes me optimum omnium vegetabilium catharticorum.

Extractum Diaphoreticum.

℞. Ligni sassafras, sassaparillæ, ana unc. VI. Zingiberis, Galangæ, Zeduariæ. ana. unc. III. Piperis longi, Cardamom. Cubebarum ana. unc. I.

Cinnamomi, Macis, ana, unc. ſemis, Croci Britannici, Nucum M. Caryophyllorum ana dragma. I. ligna lima comminuantur, radices & aromata pulveriſentur, mixtis affundatur V. Sp. & in B. extrahatur Tinctura, uti ſupra dictum de extracto purgante; & extractio ſpiritus vini abſtractione redigatur ad mellaginem; quam ad uſus ſervare oportet. Prodeſt in peſte, febribus, ſcorbuto, lepra, morbo Gallico, aliiſque à ſanguinis impuritate profectis ægritudinibus diaphoreſi è gentibus. Doſis hujus extracti eſt à ℈j. ad ʒj. cum vehiculis appropriatis; potenter promovet ſudorem, venenoſitates à corde abarcet, & ſanguinem mundificat.

Et quamvis ſit efficaciſſimum diaphoreticum vegetabile, comparari tamen nequit cum ſpiritibus illis ſubtiliſſimis mineralium, de quibus in parte ſecunda. Suas quoque habent commendationes animalia diaphoretica, utpote caro viperina, ſal aranearum & bufonum fixum in ſuis operationibus peculiaribus, ubi ſingula ſola abſque alterius admixtione ſuas operationes exſerunt & demonſtrant; nec quadrant cum diaphoreticis animalibus & vegetabilibus mineralia, utpotè bezoarticum minerale, antimonium diaphoreticum & aurum diaphoreticum.

Extractum Diureticum.

℞. SEm. Saxifragiæ, carui, fœniculi, petroſelini, urticæ ana unc. III. Rad. Glycyrrhizæ, lap-

pæ

pæ majoris ana unc. I. pulveris mille pedum unc. ſemis. Mixta & contritione in pulverem redacta extrahantur cum Spir. junip. Secundum artem. Poſtea extracto admiſceantur ſequentia R. Salis ſuccini, fuliginis, Urinæ ana ℥ß. Nitri purgati ℥j. Mixta pulveriſentur & extracto admiſceantur, & ad uſus ſervetur mixtura. Doſis eſt à ℈j. ad ʒj. in aq. petroſelini, fœniculi, &c. Hoc extractum pellit urinam, aperit ureteres, purgat renes & veſicam ab omni pituita viſcosa, matre tartareæ coagulationis, ſi tempeſtive nimirum uſurpatur: In hoc caſu commendatur quoque ſolutio ſilicum & cryſtallorum facta cum ſpiritu Salis. Majorem commendationem habent ſalia herbarum nephriticarum facta per expreſſionem & cryſtalliſationem abſque calcinatione, quorum præparatio non hic ſed alibi docebitur.

Extractum Somniferum.

℞. OPii Thebaici unc. IIII. Sp. Salis unc. II. Tartari purgati unc. I. Mixta colloca in maceratione in B. in vaſe vitreo per diem & noctē, & ſalis ſpiritus cum tartaro reſerabit opium, & ad extrahendum præparabit, cui affunde ſpiritus vini optimi lib. ſemis, colloca extractionis gratia in B. leni, Spiritum tinctum decanta, recentemque reaffunde, colloca in digeſtione donec coloretur ſpiritus. Poſtea miſce extractiones, & admiſce in cucurbita vitrea croci optim. drag. II. olei caryophyll. drag. I. & abſtrahe in B. vini

ſp. & remanebit ſuccus ſpiſſus niger, eximendus & in vaſe vitreo mundo ſervandus. Doſis ejus eſt à gr. 1. ad 5. vel 6. pro adultis, puerulis verò ſufficit $\frac{1}{6}$ vel $\frac{1}{8}$ unius grani. Uſurpari poteſt in omnibus affectibus calidis abſque periculo: tranquillum provocat ſomnum, mitigat dolores tam externos quam internos, ſudorem movet; cumprimis verò eſt certum remedium epilepticum puerulorum noviter natorum; quam primum enim illis in paroxyſmo adminiſtratur $\frac{1}{8}$ grani unius cum vino vel lacte muliebri, ſtatim quies ſequitur & cum ſomno ſudor, qua ratione malignitas expellitur, pueruli recreantur, victum appetunt, & in poſterum paroxyſmus non revertitur. Etſi forte aliquando percipiantur ejuſmodi ſymptomata iterum, ſi tamen denuo prædicta doſis adminiſtratur, fit quod pueruli refocillentur & curentur integre, vitam cum morte alias permutaturi, &c. quorum non paucos hâc medicina reſtitui. Cæterum ſunt quoque medicinæ efficaciſſimæ anodynæ, ſpir. illi volatiles, vitrioli, aluminis, antimonii aliorumque mineralium; quibus uti etiam ſulphuri illi narcotico præcipitato è ſpiritu vitrioli volatili nihil comparari poteſt.

Extractum cordiale.

ROſarum rubrarum unc. iiij. Lilior. conval. unc. ij. Flor. Borrag. Roris mar. Salviæ ana unc. 1. Cinnamomi electi, ligni aloës ana ʒ ij. Caryophyll. Macis, Nucis muſcatæ, Galangæ, Cardam,

dam. minoris ana ℥ß. Rasuræ Eboris, Cornu Cervi ana ℥j. Croci Britannici ʒj. Nucis Vomicæ. ʒj. Boleti cervini. ʒjß. Mixta pulverisentur subtilissimè & cum V. Sp. extrahantur tinctura in B. iterum abstrahendus V. Sp. usque ad justam consistentiam. Extractum servetur ad usus. Usurpari verò potest ferè in quovis animi deliquio aliisque affectibus, comitem non habentibus calorem præternaturalem. Dosis ejus est à gr. 3. 6. 9. ad ℈j. cum vehiculis appropriatis; sæpè administratum recreat spiritus, corroborat cerebrum cæterasque partes corporis. Efficacius redditur additione essentiarum mineralium cumprimis auri, de qua re vide part. primam de Oleo auri dulci.

De Extracto Odorifero.

NOn opus est docere confectionem extracti alicujus odoriferi vegetabilis, quia paulò antè traditus modus eliciendi sive destillandi olea vegetabilium suavissimis odoribus præditorum, utpotè herbarum, florum & seminum, quæ vegetabilium sunt essentiæ nobilissimæ & suavissimæ, quarum odore cor roboratur & cerebrum, quæ in balsama redacta, transportabiles redduntur. Meliora igitur extracta & excellentiora vegetabilium, meo quidem judicio, confici nequeunt, quàm prædicta illa olea, nisi quis velit extracta aromatica facta cum sp. Vini, miscere cum solutionibus metallicis, mixtaque digerere, tunc enim separatum ibit ab extracto oleum quoddam odoratissimum

viribus non modò non minus, ſed præſtantius etiam oleo illo deſtillato vulgariter, propter admixtionem virtutis ſpiritualis metallicæ cumprimis auri & argenti, ſolutorum in menſtruo acido, oleo aromatico ſuas vires communicantium. Cæterum unumquodque oleum vegetabile odore & viribus exaltari poteſt beneficio ſpiritus urinæ vel ſalis Armoniaci; cujus beneficio non ſolum olea odorata exaltantur, ſed etiam inodora vegetabilium odora redduntur, ſi aliquantiſper digeruntur cum ſpiritu urinæ; nec hoc ſolum, ſed etiam ſulphur minerale & metallicum unumquodque, etſi odor ejus ſit duriſſimis vinculis ligatus, ejus beneficio recluditur, & in ſuaviſſimam odoratiſſimamque eſſentiam temporis curriculo in digeſtione redigitur. Spiritus urinoſi exaltant ſulphurum odores & colores; acidi purgant ſulphura, ſed mutant ipſorum colores & odores. Muſcus & Zibetha acquirunt odoris ſui ſuavitatem & excellentiam à felis alicujus ſpiritu ſubtiliſſimo urinoſo, digerente certam aliquam pinguedinem, & convertente in ejuſmodi materiam odoratiſſimam.

Atque hæc de extractis dicta ſufficiant, quæ omitti potuiſſent, quia paſſim aliorum authorum, in omnibus linguis, exaratis ſcriptis plurima ejuſmodi reperiuntur extracta; apponere autem placuit illa, ne hic libellus præter novam ſtillandi rationem, aliud nihil continere videatur, ſed inſtructus quoque optimis medicaminibus,

De Balneis.

Supra pag. 11. data deſcriptio labri pro balneo, cui toto corpore, capite excepto, inſidere quis poſſit, non ſolum ad lavandum in aqua dulci calida, ſive medicinali & minerali, ſed etiam ad ſudandum abſque aquâ, ubi vas calefit à vaporibus profectis calidis aquarum ſive dulcinm, ſive mineralium. Atque ejuſmodi balnea quilibet ſibi pro neceſſitate ſua domi comparare poteſt, quibus iidem qui alias thermarum beneficio curantur morbi, ita ut thermarum causâ non opus habeat amplius tam peregrè ire, ſed domi manens cum familia, officio ſuo ſive munere abſque moleſtia fungi queat, tempore neceſſitatis.

Et cum negari nequeat thermarum uſu graviſſimos mediciſque incurabiles morbos curari ſæpè nnmero feliciter, volui in gratiam proximi publicare hoc inſtrumentum, una cum præparatione aquarum mineralium. Quæ publicatio ſine dubio non erit ſine fructu & commodo. Quarè breviter dabo præparationem aquarum mineralium & dulcium, earumque uſum. Et primò quidem.

De Balneo aquæ dulcis vel communis.

Nulla ars eſt conficere Balnea aquæ dulcis; nihil enim aliud agere habes, quàm vas tuum replere aquâ fluviatili, vel pluviali, ignemque ad-

miniſtrare, qui beneficio globi cuprei calefaciet aquam; quâ ſufficienter calefactâ inſidere oportet, & cooperire labrum, ne calidi vapores evaporent, nec aër frigidus intret, & exteriores corporis partes feriat; propterea etiam oportet linteum mundum collo applicare, ne ibi vapores calidi evaporare poſſint: quibus ritè obſervatis, inſidere oportet 1. 2. 3. horarum ſpatio, vel quamdiu poterit æger, vel ægritudo poſtulat: oportet quoque interea continuum conſervare calorem neceſſarium, beneficio globi illius adminiſtrandum. Patiente quoque ſitiente interea temporis, propina ipſi potionem appropriatam deſtillatam ægritudini, de qua re nihil nunc, quia decrevi conſcribere peculiarem *libellum de Balneis*, hic verò ſaltem uſum revelare globi illius cuprei, in calefaciendis balneis. Etſi non perfecta omnium, quorundam tamen balneorum, eorumque proprietatum dabitur in hoc libello brevis inſtructio.

De Natura & proprietate thermarum.

SCito quod maxima pars aquarum medicatarum Germaniæ, aliarumque regionum, tam calidarum quàm frigidarum, ſecum è terra adferant aciditatem quandam ſulphuream, ſecundum plus minus; in qua aciditate conſiſtit facultas illa medica & vis hujus vel illius aquæ. Et ſi privantur ejuſmodi aquæ odore & ſapore exhalatione ſpirituum ſuorum ſubtilium, tunc etiam privantur ſuis viribus; quamvis etiam reperiantur aquæ ſulphure

phure non ſolum præditæ ſpirituali, ſed etiam imprægnatæ minerali aliquo ſive metallo corporali, mixto cum alumine vel vitriolo ; quod aliundè non proficiſcitur quàm ab aqua communi mineras percurrente. Reperiuntur etiam alia Balnea, quorum vis & virtus non conſiſtit in ſulphure aliquo ſpirituali, nec in aliquo metallico corpore & ſale ; ſed tantum in ſale quodam ſpirituali, mixto cum terra aliqua ſubtiliſſima fixa, quæ aquæ non ſicuti illæ mineras metallicas percurrunt, ſed potius ſaxa montium calcinata igne ſubterraneo, unde etiam ſubtilem ſuam mutuant aciditatem cum terra ſua inſipida. Atque hæc nemo inficias ibit notitiam ſive cognitionem habens volatilium atque fixorum cum ſalium tum mineralium atque metallorum: id quod plurimis & evidentiſſimis rationibus demonſtrare poſſem, ſi tempus & occaſio nunc ferret, fiet autem aliquando in peculiari aliquo, uti dictum, tractatu. Nunc igitur ſaltem docebo, quomodò è ſalibus, mineralibus atque metallis artificioſa conficiantur balnea, naturalibus illis non modò viribus non cedentia, ſed etiam ſæpè præſtantiora, & quidem ſine ſumptibus & laboribus inſignibus, quibus domi quis uti poteſt loco naturalium in profligandis morbis & ſanitate recuperanda. Et quamvis libellum edere decrevi, prolixè agentem de natura & origine thermarum, nec-non illarum uſu, volui tamen aliquid hac de re breviter nunc quoque dicere & quidem ex fundamento, videns tot, totque virorum doctorum opiniones diverſas, & diſcrepantes

nec-non maximâ ex parte incertas.

Quod igitur attinet originem aciditatis tam volatilis quam corporeæ, nec-non caliditatem thermarum, ſcito eam non eſſe unam eandemque, alias enim ſingulæ iiſdem proprietatibus præditæ eſſent, contrarium autem quotidiana teſtatur experientia. Palam enim eſt nonnullas thermas aliis prodeſſe, aliis verò non ægritudinibus ſed potius nocere, quod aliundè non quam a differentia proprietatum proficiſcitur aquarum mineralium profectarum à diverſitate minerarum imprægnantium illas aquas. Summatim, aquæ dulces attrahunt ſuas vires & virtutes in montium cavernis a quibuſdam metallis & mineralibus diverſarum ſpecierum, natura præditis ſpiritu ſalis acerrimo; utpotè ſunt varia genera marcaſitarum continentium cuprum & ferrum, & quandóque aurum & argentum; nec-non vitriolorum & aluminum genera, ab antiquis appellata Miſii, Rarii, Chalcitis, Melanteria & Pyrites, quorum nonnulla candida inſtar metallorum reperiuntur, alia verò diſperſa in terra pingui, figuræ rotundæ, in fruſtulis majoribus vel minoribus. Quas mineras ſulphureo-ſalſas percurrente & humectante aquâ, ſtimulatur ſpiritus ille ſalis, vehiculo acquiſito, & aggreditur mineras illas ſolvendo, in qua ſolutione incaleſcit aqua, ac ſi fuiſſet affuſa calci vivæ, vel adinſtar ſpiritus vitrioli ſive ſalis aqua mixti affuſus ferro, aliiſque metallis; ubi continuò quotidiéque aliquid ſecum trahit aqua illa percurrens mineras, quarum naturas & proprietates imitatur

tur aqua: quarè tot & tam diversa thermarum genera, ob diversitatem nimirum profectarum tot & tam diversarum minerarum, à quibus incalescit aqua. Incredulus accipiat minerale aliquod prædictæ qualitatis, illudque involvat in linteo madido nimirum aliquantisper, & reipsâ experietur lapidem illum mineralem ab aqua accensum, atque adeò calefactum, ac si fuisset in igne, ita ut vix manu illum tenere possis, qui tandem etiam diuturniore actione aquæ instar calcis vivæ fatiscet & consumetur.

Hanc meam opinionem paucissimis verbis traditam, aliquandò (volente Deo) prolixius & clarius in peculiari tractatu publicabo: quamvis ægrotis perindè sit nihilque referat illis à quâ causâ proficiscantur thermæ, undéque suas mutuentur vires, si modo uti illis liceat, relicta Philosophis naturalibus altercantibus hâc controversia, quam nemo illorum melius decidere potest Chymico perito mineralium, metallorum saliumque cognitionem habente.

Et primò quidem de Thermis Sulphureis subtili aciditate præditis.

IN tractatu secundo demonstravi modum destillationis spirituum subtilium, volatilium, sulphureorum, salis nimirum communis, vitrioli, aluminis, nitri, sulphuris, antimonii aliorumque salium, mineralium atque metallorum, eorumque vires & proprietates intrinsecas, nunc quoque dabo

bo illorum uſum extrinſecum aquis miſcendorum pro balneis. Virtutibus igitur thermarum, non ab aqua inſipida ſed à ſpiritibus illis ſubtiliſſimis, volatilibus, ſulphureis & ſalſis proficiſcentibus; hiſce verò ita per ſe, aquæ non permixtis, ineptis pro Balneis, recuperandæ ſanitatis gratiâ uſurpandis, ob nimiam caliditatem & ſubtilitatem; revelavit nobis indignis & ingratis hominibus, Deus altiſſimus paternam ſuam providentiam, oſtendens nobis per naturam illorum uſum & utendi modum ſanitatis adverſæ tollendæ gratiâ: quæ (natura) nunquam otioſa indeſinenter operatur, & tanquam ancilla, Dei valuntatem exſequitur, demonſtrando nobis varia deſtillationum, tranſmutationum & generationum genera. A quo Doctore oportet ut addiſcamus omnes artes & ſcientias, quærentes certam & infallibilem informationem, tanquam è libro mann divina exarato, repletoq; innumeris magnalibus atque ſecretis. Atque hæc longè certior ſcientia philoſophorum illorum vulgariũ altercantium philoſophiâ inani & putatitia. Putaſne veram illam, 100. imperialium pretio venalem philoſophiam? Quomodò quis judicare poteſt de abſconditis in terra, qui cæcutit & quidem volens in rebus ſolari luci expoſitis, eruditionem abhorrens. Utinam ſcientia nomini eſſet conſentanea: Quomodò ignis naturam ignorans, per ignem operari noverit? Ignis multa revelat, in quibus ceu ſpeculo abſcondita cernere licet; ignis nobis patefecit, quomodò ſingula, aquæ, ſalia, mineralia atque metalla, unà cum cæteris innu-

numerabilibus in terræ visceribus generentur per reflectionem ignis nimirum illius centralis & astralis : Sine ignis enim cognitione tota natura permanet velata & occulta. Ignis (à philosophis semper in summo honore habitus) clavis est maximorum secretorum reserandorum: & ut uno verbo dicam, ignem ignorans naturam ignorat cum suis fructibus, nec aliquid habet præter lecta & audita, quæ plerunque falsa, secundum illud ; *Facile mentitur qui loquitur audita.*

Imperitus ob ignorantiam nesciens discernere inter verum & falsum, unum pro altero arripit. Quæso tu qui facilè credis, putasne Doctorem tuum suos scripsisse libros ab experientia desumptos, vel à lectione aliorum depromptos ? Utrumve non longa vetustate, sæpissimaque descriptione sint illi corrupti & sophisticati ? Vtrum etiam tum illorum verum & genuinum habeas sensum ? Scire igitur melius quam opinari ; opinionibus enim multi seducuntur, multi etiam falluntur fide, scientiam non secum habente comitem.

Multi quidem scientiarum ambitiosi, avari nimirum & otiosi, carbonum nigredinem, forcipumque abhorrentes rubiginem, tractare malunt citharam & panduram, quam carbones, &c. Atque hi merito comparantur adolescenti illi, de quo apud Matt. cap. 19. Veritatis discendæ cupido, nolenti autem Christum sequi in paupertate & miseria. A pavonibus superbis, garrulisque psittacis, non nisi clamores proficiscuntur tædiosi ; cum econtra avicularum vocibus recreentur & ex-

exhilarentur auditores. Dolenda igitur mortalium conditio perversa, affectantium potius vanitates mundi superbi, quam virtutes & laude dignas artes, quibus nihil honestius, nihilque utilius à verbo Divino, revelante nobis voluntatem Dei de charitate proximi. Atque hæc juventntis gratiâ dicere volui, ne ita annos suos teneros in vanitatibus terere velint, sed potius in igne periculum facere, sine quo nemo veram rerum naturalium cognitionem adipiscitur; quod etsi durum in principio videatur, dulce tamen erit in senectute.

Sequitur nunc mixtura Spirituum illorum subtilium, mineralium, sulphureorum & salsorum, cum aqua.

QUod ad pondus prædictorum spirituum aquæ dulci admiscendorum, conciliantium ipsi naturam & proprietatem thermarum naturalium, hoc scire te oportet, quod illorum, quorum diversos & varios docui in secunda parte, viribus nimirum & virtutibus impares & inæquales, pondus non semper idem adeò accurate observari possit; siquidem habenda semper illorum ratio fortitudinis, viriumque ægrotantis.

Poteris autem in principio unam vel alteram admiscere libram spirituum, aquæ sufficientis quantitatis, & in sessione periculum facere virium balnei artificialis, quæ si debiliores justo, augendæ adjectione majoris quantitatis spirituum; si verò justo

justo fortiores, abstractione diminuendæ, de qua re fusius in *Arte nostrâ Balneatoriâ.* Hoc autem nunc observa, præstare balnea in principio administrari debilia, postea verò viribus aucta paulatim nimirum & successive, quò ægrotantis natura illis assuescat etiam paulatim, non verò obruatur & destruatur ab usu illorum inconsueto, justo fortiorum. Quare cautè & cum discretione administranda balnea, cujus rei gratiâ recommendatam volo lectori tactam *Artem meam Balneatoriam*, in qua planam & perfectam inveniet instructionem; sufficiat igitur hic indicasse usum globi illius cuprei in calefaciendis balneis, quibus (dictis) interea æqui bonique consulat æger, donec plura sequantur. Sequitur nunc usus

Balneorum Sulphureorum.

APplica fornaculam cum globo cupreo labro prædicto modo, & infunde sufficientem quantitatem aquæ dulcis, quam calefacito igne accenso in fornacula, globi illius beneficio: qua sufficienter calefacta fac insidere patientem, & affunde tantum spiritus sulphurei, quantum tibi sufficere videtur; quo facto fac ut ubique ritè cooperiatur labrum, ne evanescat spiritus ille volatilis, & pro necessitate continua caloris administrationem, usque ad egressum patientis. Scito etiàm singulis vicibus mutandam aquam, recentesque admiscendos spiritus. Atque hic est usus ille globi illius cuprei, in calefaciendis balneis aquæ dulcis,

cis,

cis, vel medicatæ & quidem vel vegetabilis, vel mineralis: atque hujus vel naturalis vel artificialis ſulphureæ; quo multi graviſſimi & incurabiles feliciter curantur morbi: De quo ſatis nunc in hoc tractatu.

Vſus Globi Cuprei in Balneis ſiccis, excellentioribus illis humidis in quibuſdam caſibus.

POtuiſſem hanc materiam differre uſque ad tractatum proprium, ubi omnia fuſius clariuſque tractabuntur: propter impedimenta tamen nonnulla inopinata editionem promiſſi tractatus aliquantiſper procraſtinatura, aliquid de illorum uſu, poſtquam humidorum mentionem feci, dicere decrevi, & quidem non ſolum de uſu ſpirituum illorum ſubtilium, ſulphureorum & ſiccorum, ſed etiam de uſu ſpirituum ſubtiliſſimorum vegetabilium & animalium medicinalium, cumprimis propterea quod in plurimis ægritudinibus commodius adminiſtrentur ſicca, quam balnea humida. Provocaturus igitur ſudorem via nimirum ſicca, ſine aqua ſcil. proſpiciat ſibi de arca lignea ſive vaſe ligneo congruo, i. e. inſeſſioni conveniente, ſcamno videlicet prædito perforato, pro lubitu ſecundum plus minus in altum elevabili; itemque aſſerculis, brachiis & pedibus incumbentibus deſtinatis. Oportet quoque hanc arcam præter januam majorem, habere oſtiolum parvum infernè deſtinatum impoſitioni lampadis ardentis cum vini ſpiritu, vel teſtæ alicujus cum carboni-

bus

bus calefactionis gratiâ. Arcâ probè calefactâ, ingrediendum ægro, scamnoque insidendum; quo facto arcam ubique locorum accuratissimè claudere oportet & accommodare fornaculam cum globo cupreo, sub quo parvus solummodò ignis accendendus, cujus beneficio spiritus ille volatilis incalescens egreditur in arcam instar vaporis subtilissimi & penetrantissimi circumcirca patientem. Sed cum hic spiritus non sufficiat calefacere arcam, collocare in ea lampadem cum spiritu vini ardentem, vel testam aliquam cum carbonibus (quorum omnium optimi, qui è junipero vel vite conficiuntur, cumprimis è radicibus, utpotè diu durabiles, nec facilè exstinguibiles à vaporibus illis spirituum) ne refrigescat æger, & ut vapores illi spirituum corpus ægri eò melius penetrent. Elychnium verò pro vini spiritu ardente in lampade, esto incombustibile confectum ex auri filis subtilissimis; de qua re plus in arte balneatoria. Interea temporis penetrat, permeat & calefacit spiritus ille volatilis universum corpus, suumque sæpè officium melius præstat hâc ratione administratus, quàm mixtus aquæ. Tempore insessionis elapso, egrediendum iterum & decumbendum in lecto calefacto, sudoris absolvendi gratiâ. Antequam autem Patiens ingrediatur arcam, assumat dosin spiritus illius volatilis, ad promovendas extrinsecè administrati, accelerandasque actiones. Atque hâc ratione non solum spiritus illi volatiles sulphurei salium, mineralium atque metallorum, sudoris gratiâ extrinsecè sine aqua administrantur; sed etiam mul-

torum vegetabilium, utpotè seminis sinapi, nastur-tii hortensis, tartari crudi, nec- non animalium, ut-potè cornu cervi, urinæ, salis armoniaci, &c. ad profligandos morbos gravissimos & desperatissimos. Sunt autem, prædicti spiritus diversis proprietatibus præditi, aliis enim præditi sunt viribus spiritus illi volatiles salium, mineralium atque metallorum; aliis quoque vegetabilium & animalium; quorum illi essentiâ præditi sulphureâ & igneâ; hi verò Mercuriali aëreâ; quarè diversis etiam usibus destinati. In quibusdam enim ægritudinibus præferuntur sulphurei illi; in aliis verò vegetabiles & animales; ubi ratio habenda ægritudinis & balneorum, ne quid pro quo, in ægrotantis maximum incommodum administretur. Omnes enim ferè thermæ, spiritusque salium volatiles, mineralium, ac metallorum participes sunt spiritus alicujus subtilissimi penetrantis, calefacientis & exsiccantis, sulphureo-salsi: vegetabilium verò & animalium spiritus participes sunt volatilitatis cujusdam subtilissimæ penetrantis, calefacientis, aperientis, incidentis & attenuantis urinosæ sive nitrosæ; contrariâ nimirum illis primis; uti apparet ex affusione spiritus alicujus volatilis sulphurei, utpotè salis communis, vitrioli, aluminis, mineralium, & metallorum; ad spiritum rectificatum urinæ, vel salis armoniaci; ubi è vestigio alter alterum occidit sive mortificat, & suâ volatilitate & subtilitate privat; ita ut ex ambobus spiritibus subtilissimis diversarum naturarum proficiscatur sal quoddam nullius odoris & efficaciæ particeps. Unde liquet non

non omnes iiſdem facultatibus prædito s eſſe ſpiritus diverſarum naturarum & eſſentiarum participes. Cautus igitur eſto in adminiſtratione ſpirituum potentiſſimorum, ne inimicum amici loco adminiſtres; eorumque addiſcito naturas, vires & eſſentias, antequam illis utaris in medicinâ. At interrogas, quorſum quaſi in momento abiverit ſpirituum illorum vis maxima? Utrum in duello illo evaporaverit? Non, inquam, ſed tranſmutata in ſubſtantiam corpoream, è puriſſimo enim ſulphure minerali, & ſubtiliſſimo, ſumméque volatili & penetrativo Mercurio animali factum ſal quoddam corporale mirabile, quod *aquila philoſophica* dici meretur, quia facile leni calore ſublimatur; in quo multa latent: non enim ſolum facit ad metallorum, cumprimis verò auri ſolutionem, ſed etiam ita per ſe abit vi maturationis in medicinam efficaciſſimam: De qua re nihil amplius nunc temporis, quia ſaltem volui admonere lectorem, eſſe diligentem in ſpirituum naturæ indagatione, qui etſi mutant corpora, non mortui tamen propterea dicendi, ſed potius ad meliorem perfectionem redacti. Atque hæc dicta ſufficiant de ſicca adminiſtratione ſpirituum, in provocando ſudore, profligandorum morborum gratiâ: Quibus verò morbis hic vel ille ſpiritus ſit dedicatus, reperire habes lector in tractatu proprio, cujus facta mentio ſupra, ſummatim autem ſcito, ſpiritus illos volatiles ſulphureos ſalium, mineralium & metallorum, prodeſſe in omnibus obſtructionibus viſcerum interiorum, lienis nimirum, pulmonum, & hepatis,

cumprimis autem præstantissimos esse omnium in nervis refrigeratis calefaciendis; quia efficacissimè calefaciunt, attenuant, incidunt, expellunt & mundificant, quare commendantur in contractura, paralysi, epilepsia, Scorbuto, melancholia hypochondriaca, morbo Gallico, scabie, aliisque ulceribus corrosivis, fistulosis, &c.

Spiritus verò alterius generis, utpote tartari, cornu Cervi, salis armoniaci, urinæ, &c. calidi quoque sunt, sed non adeò sicci; præter calefaciendi vim, vi præditi penetrandi, incidendi, emolliendi, attenuandi, abstergendi & expellendi; quarè etiam mirifice operantur in omnibus obstructionibus tam internarum quàm externarum partium; præ cæteris enim omnibus poros cutaneos aperiunt, sudoremque promovent; emolliunt, aperiuntque hæmorrhoides; menses provocant tam vetularum quàm juvencularum; purgant & calefaciunt uterum, ac proin fœcunditatis authores; calefaciunt & purgant cerebrum frigidum & humidum; acuunt intellectum & memoriam. Caveant sibi ab illis gravidæ, item cutem porosam habentes. Tales & aliæ plures proprietates & quidem meritò his adscribuntur spiritibus. Sunt autem prædicta illa duo Balnea (in quorum uno spiritus illi via humida, aquæ calidæ permixti administrantur, balneationis gratiâ & sudationis toti corpori; in altero verò viâ siccâ, ubi vapores vi ignis globo substrati, pelluntur in arcam sudatoriam, versus patientem, qui hâc ratione administrati sæpè efficacius penetrant & operantur, quàm viâ illâ

illâ humidâ) media non ſpernenda recuperandæ ſanitatis, utpotè incredibilia præſtantia. Spiritibus autem illis non repertis in officinis nec etiam cuivis parabilibus ſecundum modum à me traditum in Parte Secunda, ſcire te volo, quod ſit & alia materia, deſtillatione non opus habens, mineralis nimirum; quæ cupreo inſtrumento impoſita ſpontè, ſine igne, dat ſpiritum ejuſmodi ſulphureum, penetrantem copiosè, egredientem in arcam ſudatoriam, in omnibus & per omnia ſimilem confecto è ſalibus, mineralibus atque metallis. Natura quoque præparavit nobis materiam aliam, ubivis reperibilem, quæ ſimiliter inſtrumento impoſita per ſe, & ſponte abſque igne dat ſpiritum, prorſus ſimilem viribus illi, qui conficitur è tartaro crudo, vel ex ſale armoniaco, fuligine, urinâ, &c. De quibus in Parte II. eadem nimirum præſtans cum illo qui ſumptibus & laboribus comparatur: Poſſunt igitur prædictæ illæ duæ materiæ eadem præſtare, quæ requiruntur ad Balnea & ſudandum, quæ prædicta illa duo genera ſpirituum, mineralium nimirum ſulphureorum, & mercurialium animalium, &c. Quænam verò ſint iſtæ duæ materiæ facilè ubivis reperibiles, ſcire deſideras, ſed non audeo, etſi vellem piorum causâ, ingratorum & indignorum gratiâ revelare; nefas enim perlas ante porcos projicere quas tamen annuente Deo, piis invenire licet lectione reliquorum meorum ſcriptorum.

Sequitur nunc vas ligneum loco aheni usurpandum in coctione cervisiæ, hydromellis, aceti, &c.

MUlta essent de hac dicenda materia, etsi enim ubivis terrarum reperiantur, qui sciant è frumento conficere polentam, & ex hac cervisiam & acetum; multa tamen hâc de re correctionis gratiâ dici possent: sed quia non est nostri instituti, talia nunc docere, dicemus saltem de usu cuprei illius globi, quem quilibet sibi in defectu ahenorum comparare potest, usurpandi unà cum vase quodam ligneo in cervisiæ coctione, quàm hâc ratione, uti supra dictum de aliis operationibus, æque benè conficere potest ac ahenorum beneficio. Cæterum hic quoque locorum docere possem nonnulla alia utilissima secreta; quomodò nimirum mel privandum odore suo & sapore ingrato beneficio præcipitationis; & quomodò postea eliciendus spiritus suavissimus, in omnibus & per omnia simillimus vini spiritui: item quomodò vinum optimum & suavissimum, clarum & durabile, malvatico simile, conficiendum indè. Item Quomodò facta purgatione crystallisandum, ita ut bonitate & sapore referat saccharum candi. Item quomodò ejus dulcedo in tartarum convertenda, naturali simillimum. Item Quomodò è fructibus arboreis, utpotè cerasis, pomis, pyris, &c. Vinum optimum & durabile, bonitate, colore, sapore & viribus naturali simillimum conficiendum. Item, Quomodò

modò ex uvis immaturis; vel ob regionis, vel aëris inclementiam, maturitatem suam non adeptis, aciditate earum mutata in dulcedinem, vina optima Rhenensibus similia conficienda. Item: Quomodò ex acetosa aliisque vegetabilibus tartarus conficiendus optimus, & quidem in magna copia, absque ingentibus sumptibus, Rhenense referens colore, sapore, aliisque virtutibus. Item Quomodo è frumento (in polentam non redacto, neque molâ attrito) conficiendus sit spiritus optimus; nec-non acetum optimum Rhenensi simile. Item Quomodò è frumento molâ contrito, sive farina spiritus destillandus optimus, absque ulla aliqua jactura farinæ, aptæ manentis panis confectioni. Talia & ejusmodi plura possent quidem hic doceri locorum, sed quia omnia simul & semel divulgare nocet, & libellus hac ratione præter voluntatem augeretur, si talia nunc docerentur, faciemus finem hujus libelli, (omissis illis egregiis naturæ possibilibus secretis) qui quantumvis parvus & exiguus, multis tamen sine dubio proderit: atque sic vale Lector.

FINIS.

FORNACUM PHILOSOPHICARUM

PARS QVARTA,

Continens

Descriptionem Fornacis Quartæ, cujus beneficio Mineralia & Metalla probantur & examinantur viâ quâdam compendiosiore, quàm hactenus modo illo vulgari; item Metallorum separationem vi fusionis; aliaque necessaria vi fusionis perpetranda.

Vtilissima Chymicis, Mineralium probatoribus & fossoribus.

Per

JOANNEM RUDOLPHUM GLAUBERUM.

AMSTELODAMI,
Prostant apud JOANNEM JANSSONIUM,
CIƆ IƆC LVIII.

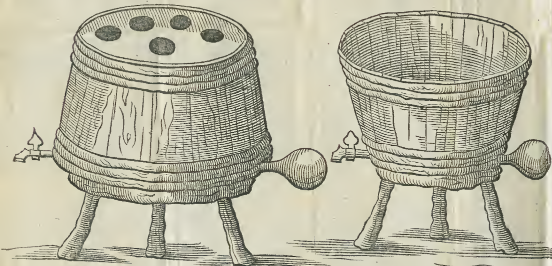
A. Cineritium cum ſuo oſtio.
B. Regiſtrum ignis regimini dedicatum.
C. Foramen cum ſuo oſtio dedicatū imponendis crucibulis & carbonibus.
D. Foramen cum oſtio cameræ primæ.
E. Fiſtula ferrea longa in ſummitate fornacis.

A. Fornax cum globo cupreo.
B. Globus cupreus.
C. Vas destillatorium.
D. Vas refrigeratorium cum serpente.
E. Excipulum sive vas recipiens.
F. Sedilia, quibus vasa insident.

Labrum p balneo humido calefaciendum per globum cueum.

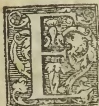
Balneum cum operculo pro vitris foraminato, locatum super tripode.

Vas ligneum pro cervisiæ confectione.

Arca ligna pro Bal. sicco, ad sudorem provocandum cum f ribus volatilibus.

De Structura Fornacis.

T quidem hæc fornax pro lubitu major vel minor exſtrui poteſt, habitâ ratione quantitatis materiæ probandæ: & ſi diameter ejus intrinſecè pedem unum continuerit, poteris, in illâ collocare crucibulum continens 2. vel 3. libras: majora crucibula majorem requirunt furnum. Oportet autem hanc fornacem quadrangularem erigere conſtructam è lapidibus & luto in igne permanentibus, altitudinis unius vel alterius pedis à fundo uſque ad cratem, quæ talis eſto quod à ſcoriis carbonibus mixtis purgari poſſit, vel talis, qualis primæ fuit fornacis craticula conſtans è duobus baculis robuſtis ferreis tranſverſis furno incameratis, certis quibuſdam interſtitiis præditis pro 5. 6. 7. aliis baculis ferreis minoribus excipiendis mobilibus, ita aut obſtructi amoveri & à ſcoriis purgari queant; Inferior furni pars habeat prope fundum foramen (in anteriore parte) altitudinis & latitudinis ſpithamæ unius minoris, cum ſuo oſtio ferreo vel cupreo arctiſſimè claudente: habeat quoque inferior furni pars & quidem prope cratem aliud foramen in altero quovis latere cum ſuo regiſtro ignis regiminis, ventique attrahendi gratiâ. Supra cratem & quidem à crate diſtans manum unam latam tranſverſam habeat aliud, carbonibus & crucibulis imponendis dedicatum, proportioni fornacis conſentaneum, & quidem

quidem altitudo ejus est ferè unius pedis & latitudo pedis dimidii, si diametrum habeat fornax intrinsecè pedis unius, quò commodius crucibula tractari, carbonesque injici possint cum batillo; Esto quoque hoc foramen præditum suo ostio fortissimo & in igne durabili lapideo, vel ferreo luto obducto, strictissimè claudente, ne inde ignis aërem (crucibulò in igne collocato) attrahere valeat, sed è foramine collaterali sub crate. A foramine crucibulis & carbonibus imponendis dedicato, altitudo murorum fornacis (supernè fornicatæ) esto unius spithamæ magnæ; esto quoque foramen rotundum in fornice, habens tertiam partem diametri intrinseci fornacis, flammæ & fumo dedicatum; cui, si vis igne uti violentissimo, appone fistulam ferream fortem altitudinis 5.6.8. 12. pedum; quò enim altiorem apposueris fistulam, eò majorem administraveris ignem. Et si vis, poteris supra fornicem erigere 1.2.3. cameras cum suis ostiis, suis usibus destinatas propter flammam in iis collectam; diversis nimirum operationibus, ob diversos ignis gradus, quibus illæ præditæ: inferior enim adeò incalescit, ut possit in fluxu continere facilè fusibilia metalla, mineralia & salia; & inserviat cæmentationibus, calcinationibus, & reverberationibus; item cremationibus crucibulorum aliorumquè fictilium, ex optima terra confectorum (de quâ re in parte quinta) & vitrificationibus; nec-non quandoque probationibus, torrefactionibus, &c. Secunda camera caloris remissioris inservit torrefactionibus mineralium, metal-

metallorumque, utpotè plumbi, ſtanni, ferri & cupri calcinationibus neceſſariis; nec-non calcinationi tartari neceſſariæ, aliorumque vegetabilium ſalis fixi gratiâ deſiderati in laboribus Chymicis, prout etiam calcinationibus oſſium & cornuum pro cupellis, & cinerum lignorum elotorum. Tertia camera adhuc remiſſior inſervit exſiccationibus crucibulorum aliorumque vaſorum ex optima terra factorum, cremandorum poſtea in camera prima. Poſſunt etiam alia beneficio harum camerarum perpetrari, ita ut non opus habeas illorum gratiâ, peculiarem accendere ignem. cæterum ſi vis ignem adminiſtrare fuſionis omnium violentiſſimum, applica canalem oblongum foramini inferiori vento trahendo dedicato, regiſtro prædito; quò enim longinquius aërem attrahit ignis, aliuſque flamma ferire cogitur, eò major caloris poteſtas in metallorum fuſione. Cujus rei gratiâ opus habes canali illo inferiori ut & fiſtulâ illâ ſuperiore in cacumine furni. Et ſi habes cubiculum opportunum, in quo prope proprium caminum alius adſcendit ab infrà, poteris exſtruere fornacem in camino ſuperiore, & perforare murum cum applicatione regiſtri, ut ignis aërem attrahere cogatur ab infrà per caminum collateralem, ubi non opus canali illo oblongo, ſed ſaltem aperire oportet januam vel feneſtram cubiculi inferioris, ut aër ſuum ingreſſum habeat in caminum; & ignis ventum attrahet è camino collaterali quàm vehementiſſimè & quidem violentius quàm follibus adjutus, ita ut etiam for-

nax nisi esset è terra optima & fixa constructa, præ nimio calore & æstu corrueret; sæpè enim robustissima crucibula nimio calore liquescunt, quare registrum appositum ignis nimirum regiminis gratiâ.

Atque hujus fornacis beneficio, Divinâ favente gratiâ, selectissima mea secreta inveni. Antea enim & quidem à juventute tuli molestiam laborum illorum vulgarium, follibus & ventosis vulgaribus exantlatorum, non sine jactura sanitatis, ob inevitabiles fumos malignos & venenatos; quo non solum periculo caret hæc fornax, (fumorum nimirum venenatorum & malignorum) sed etiam omnis caloris excessivi: Non enim alium, quam supernè, emittit fumum nostra fornax, adeò trahens, ut ostio aperto carbonum imponendorum gratiâ, peregrinum fumum ignis violentiâ per distantiam ulnæ dimidiæ attrahat & arripiat. Et quia ignis adeò vehementer attrahit, suum in sese retinet calorem, ita ut nullum indè periculum combustionis; manum tamen tenentem forcipem munire oportet chirothecâ linteâ madidâ triplicatâ; alterâ verò manu tenere oportet tutelam ligneam perspectibilem, parcendorum oculorum gratiâ; alias omni caret periculo & vaporum sive fumorum, uti dictum, & omnis excessivi caloris: id quod magnum in arte beneficium. Ingenuè fateor quod si hanc paucis ab hinc annis non invenissem, totam cum laboribus suis tædiosissimis non sine damno deseruerim Alchymiam. Contriveram enim plurimos vitæ meæ annos in magna mise-

miseria laborum meorum, in superfluis curis & vigiliis ut & fœrore, ita ut ingrediens laboratorium cum nausea & fastidio adspicerem tot in tot & tam variis scutulis, pyxidibus aliisque vasculis materialia, ut & tot tam fracta quàm integra instrumenta terrea, vitrea, ferrea & cuprea, adeóque me infelicem judicarem, quod me mancipium fecerim hujus artis, cumprimis etiam propterea, quod è 100, vix unus victum & amictum acquireret quorum ego unus. Hisce de causis decreveram valedicere Chymiæ, & animum applicare Medicinæ & Chirurgiæ, in quibus semper fueram felix. Sed quid! dum cogito decreta perficere & ante fores projicere omnia & singula variorum generum vasa, invenio aliquot crucibula fracta, & in iis multa granula auri & argenti, olim in illis fusi; quæ unà cum aliis collectis cogitabam liquefacere; sed cum talia cumprimis difficulter fusibilia absque follium (quos vendideram) ope & auxilio liquefacere nequirem, rem altius mecum perpendere cœpi, atque sic hanc inveni fornacem, inventam evestigio exstruxi & probavi, quam in examine adeò probam reperi, ut spem iterum capessere meorum laborum nec amplius desperarem. Videns igitur viam facilem & compendiosam metalla fundendi, incepi laborare & quærere de novo nimirum, & indies inveni magis ac magis in natura, maxima nimirum naturæ arcana & secreta jucundissima; quarè indesinenter quæsivi, nec cessavi, donec Deus oculos aperuerit mihi videre, quod jam diu frustra quæsiveram. Ubi etiam hoc

 obser-

obſervavi, quod etſi antea majorem habuiſſem naturæ cognitionem, vix tamen ſine hâc fornace aliquid ſingulare præſtare potuerim. Atque ſic volente Deo, adminiculo hujus fornacis, indies plus atque plus inveni; pro quo beneficio Deo immortali immortales ago gratias, proponens hanc novam inventionem in gratiam proximi candidè & fideliter communicare. Judicato igitur Spagyre, utrum hæc vel illa, quæ fit follium beneficio & vulgarium ventoſorum, ſit melior? Liquefacturus enim metallum durum in furno ventoſo, quamdiu ignem adminiſtras illi, antequam fluat, & quidem cum jactura temporis & carbonum? Liquefacturus autem follium beneficio opus habes ſocio ſufflante, cum periculo crucibuli à vento imminente, carbonibus deficientibus, & quidem vel frangendi, vel cadendi; vel etiam incidentium impuritatum in caſu operculi, quamvis nihil detrimenti ex impuritatibus incidentibus ſi materia ſit metallica, ſed non item ſi ſal vel minerale, ſine quibus illa in igne perfici nequit, carbonum impuritates non tolerantia, ſed illarum causâ ebullientia. Noſtra autem fornax vacat hoc periculo, quia ventus ab infrà venit, crucibulaque ſemper in conſpectum veniunt, non ita carbonibus obruta, quemadmodum viâ illâ vulgari, &c. Hâc enim ratione materia fundenda funditur, etſi non carbonibus obruta crucibula, nec cooperta; etſi non habeas ſocium ſufflantem, quia pro lubitu quemvis gradum ignis adminiſtrare licet directione regiſtri. Commendatam igi-

tur tibi habeas hanc fornacem, periculum in igne facturus, quam rectè exstruito registro suo dotato, ignis regiminis gratiâ, ventique trahendi, & sine dubio labor tuus non erit incassùm.

Quomodò mineralia examinanda.

MOdus examinationis mineralium jam dudum innotuit, quarè non opus multa de hâc re scribere, quia diversi authores, utpotè Georgius Agricola, Lazarus Ercker, aliique sufficienter scripserunt, ad quorum scripta te relegatum volo; cumprimis autem ad scriptum celeberrimum celeberrimi Lazari Erckeri laudati *de Probatione Mineralium* tam malignorum (obstinatorum) quàm benignorum. Sed ut ut sit, experientia tamen testatur, nec ipsum nec ipsius antecessores perfectam omnium rerum cognitionem habuisse; neu cognita revelare voluisse; optima enim quæque adhuc latent, & fortè aliquantisper adhuc latebunt ob mundi ingratitudinem; quàmvis celeberrimi Philosophi unanimiter affirment, Metalla imperfecta, utpotè plumbum, stannum, ferrum, cuprum & Mercurium, intrinsecè esse aurum & argentum, quamvis verisimile non videatur à plerisque incuriosis contentis parentum suorum placitis; arbitrantibus mineralia sterilia, nihil in cupella relinquentia, examinata per plumbum; cum tamen cupellarum Proba, quantumvis celebrata, non sit verum illud Examen Metallorum philosophicum, sed non nisi vulgi, adstipulantibus philosophis, utpotè Isaaco Hollando, aliisque cumpri-

mis verò Paracelso in locis plurimis de metallis tractantibus, præcipuè autem in libello vexationum Alchymistarum continente veram metallorum proprietatum & perfectionum delineationem. Qui etsi non ab omni intelligatur, nihil refert; non enim omnibus communicanda ars facillima, secundum Paracelsum dicentem, Imperfecta metalla privata suis impuritatibus, copiam possidere auri & argenti: quomodo verò purganda & separanda metalla non docet; sed solummodò commendat *plumbum* authorem; quod Alchymistarum peperit opinionem de plumbo vulgari, ignorantium aquam ejus (plumbi) purgantem non solum cætera metalla sed ipsum etiam plumbum; opinantium stanni, cupri & ferri examen factum in cupella cum Saturno, esse verum & genuinum illud lavacrum; non animadvertentium plumbum cum ferro & stanno non habere affinitatem in igne fortiori, sed nigra & immunda rejicere absque ulla perfectione. Hoc autem potest plumbum, si nimirum mixtum cum minerali, aurum vel argentum perfectum possidente, illique incorporatum in igne funditur, quod unà cum illorum impuritatibus cupellam intret, relicto auro bono vel argento in cupella; quæ mineralium fossorum & tractatorum proba est; id quod accidit hâc de causâ; quod nimirum aurum & argentum naturaliter sint purgata à sulphure suo superfluo, ita ut in posterum amplius non radicaliter cum imperfectis misceri queant, utpotè inquinatis copioso sulphure crudo impuro, quantumvis

unà

unà in igne fusa misceantur; mixturâ tamen illâ retentâ in igne, agit sulphur illud combustibile metallorum communium in proprium suum argentum vivum, illudque convertit in scoriam, quæ à metallis separata intrat in materiam porosam cupellarum, id quod non accidit in testis in igne fixis, quas scoria illa à metallis separata intrare nequit confectas è terra in igne durabili, permanens in illis scoria, quæ alias cupellas è cineribus ossium vel lignorum confectas intrare solet. Quarè paulatim abit in cupellam, quantum ignis redegit in lithargyrium sive scoriam, donec omne auro & argento mixtum plumbum, unà cum cæteris metallis imperfectis, sibi mixtis abiverit in scoriam, seseque in cupellam absconderit, relicto auro puro vel argento in cupella. Plumbum enim in vasculo plano sentiens calorem supernè, infernè verò frigus, convertitur in lithargyrium; quod si fit in vasculo terreo fixo, permanet lithargyrium, abitque tandem in vitrum flavum transparens si non permixtum aliis metallis utpotè ferro, cupro, stanno; quæ admixta dant vitro colorem viridem, rubrum, nigrum vel album habitâ ratione quantitatis metallicæ; in cupella verò porosa facta è cineribus, lithargyrium sive scoria inveniens poros, intrat cupellam paulatim & successivè, donec omne intraverit plumbum, quod in lithargyrium non conversum, facere non potuisset. Est igitur vulgare illud examen, non nisi transmutatio plumbi cum additis sibi imperfectis in scoriam, quæ cupellam intrans relinquit in cupella

aurum

aurum purum putum & argentum, inconvertibilia in ſcorias ob puritatem ſuam.

Sed fortè tibi videbitur hic diſcurſus inutilis & ſuperfluus, quia examen illud metallicum ubivis terrarum manifeſtum; cui, non eſſe ſuperfluum, reſpondeo, quia plurimi examinatores errant, arbitrantes plumbum corporale intrare in cupellam cum additis ſibi imperfectis, in lithargyrium non converſum, quia corporale iterum inde eliquatur; quorum gratiâ propriè hic diſcurſus non inſtituitur, utpotè ex uſu ſolummodò & conſuetudine abſque diſcretione laborantium; ſed illorum potius gratiâ qui indeſinenter quærunt & naturalia ſecreta rimantur, quærentium nimirum gratiâ Examen illud Philoſophicum, ut ſciant differentiam utriuſque laboris. Quodnam verò ſit examen illud philoſophicum, pauciſſimiſque cognitum, cujus beneficio plus impetratur auri & argenti, quàm viâ illâ vulgari, id non eſt hujus loci revelare; non enim omnes & ſingulos decet ejus habere cognitionem; quia ſufficit demonſtraſſe poſſibilitatem. Hoc tamen ſcito, plumbum ſi noveris ſtannum, cuprum & ferrum præparare; & apta reddere unioni radicali, aquæ nimirum illius dictæ Saturni, ita ut ignis vim unà ferre & tolerare poſſint, ſeparaturum & attracturum aurum & argentum è dictis imperfectis metallis, & cum lucro in cupella relicturum; alias enim parum vel nihil elicies inde. Etſi enim illa, viâ illâ vulgari, cum plumbo probare intendis, & in ſcorias redigis, nihil tamen efficis, quiá ſtannum & ferrum, auro &

argento

argento abundantia, non permanent cum plumbo in igne fortiori, sed tolluntur in altum adinstar cutis sive scoriæ, propter sulphur suum superfluum; adinstar etiam pinguedinis innatantis aquæ absque ullâ aliquâ separatione, nisi fuerit stannum vel ferrum, quod aurum vel argentum acquisiverit è minera, in prima sui fusione.

Atque hâc ratione accidit quandóque ut aliquis faciat probam bonam, sed ex ignorantia, rationem reddere nesciens sui laboris, quarè iterum eandem præstare nequit. Si enim Chymici & examinatores rem suam altius perpenderent, causam inquirentes, quarè plumbum examinatum, argento suo privatum, & è cupella eliquatum, adhuc tamen in sese contineat argentum, sine dubio bonum fundamentum tacturi essent; sine quâ cognitione, omnis labor frustraneus in metallis imperfectis. Atque hæc dicta sufficiant de Examine illo philosophico, paucis cognito: De vulgari illo nihil dicere opus, ceu ubivis locorum manifesto, de quo Lazarus Ercker planè & plenè.

Est & alia mineralium Proba, quæ fit absque plumbo, cum vitro Veneto, vel alio bono fusibili: ubi gr. 1. vel 2. mineralis pulverisati, miscentur cum uncia dimidia vitri pulverisati, mixta in crucibulo cooperta funduntur & effunduntur; quâ ratione vitrum attrahet solvetque illud minerale, indéque colorabitur, quod indicabit metallum in minera contentum, ulterioremque Probam per Saturnum instituendam postea, facto periculo primæ probæ cognitionis gratiâ. Estque hæc aptissima

ſima proba mineralium duriſſimorum & invincibilium ferè, utpote ſunt lapis hæmatites, ſmiris, granata, talcum nigrum & rubrum ac abundantia auro & argento ſæpènumero; impermiſcibilia verò plumbo, quarè non æſtimantur, ſæpeque abjiciuntur, quantumvis auro & argento abundent, propterea quod probari nequeant. Quibus probatis prædictâ ratione, & conſequenter patefactis in iis latentibus theſauris; poteris poſtea confidentius illa tractare & ad meliorem frugem redigere. Sunt autem colores ſequentes tenorem illorum indicantes: Vitrum maris viriditatem referens, ſignificat purum putum cuprum: graminis verò inſtar viride ſignificat cuprum & ferrum mixta: vitrum ferruginei coloris ſignificat ferrum: vitrum ſubflavum ſignificat ſtannum: Vitrum flavi coloris aurei, vel rubini inſtar rubri ſignificat argentum: Vitrum cœruleum ſive ſapphirinum ſignificat aurum purum: color ſmaragdinus ſignificat aurum argento mixtum: color amethiſtinus ſignificat aurum, argentum, cuprum & ferrum mixta. Præter hos, alios quandoque nanciſcitur vitrum colores, pro diverſitate ponderis diverſorum metallorum mixtorum; quos uſus docebit cum practica ulteriore cum Saturno inſtituenda.

Eſt & alia præcurſoria proba mineralium atque metallorum, quæ fit cum ſale petræ; ubi ſtannum cumprimis, ferrum & cuprum largiter ſuos depromunt in ſe reconditos theſauros; quos per plumbum examinata elargiri nolunt; id quod non indicium

dicium inopiæ, ſed potius non veræ probæ per Saturnum, qui metallorum non verus & genuinus judex ſive probator; aliàs enim (ſi eſſet) tam ex majore quàm ex minore quantitate metallica depromturus eſſet illorum theſaurum. Sequitur proba per nitrum: Fac mixturam ex 1. parte ſulphuris; 2. partibus tartari puri, & 4. partibus nitri purificati. ℞. Poſtea hujus mixturæ unc. 1. mineralis ſive metalli contriti drag. 1. Miſce, mixtiſque & crucibulo impoſitis adhibe ferrum candens vel carbonem vivum; & accendetur illa mixtura, dabitque ignem vehementiſſimum, minerale illud in ſcoriam redigentem: Et quicquid non redigitur in ſcoriam, denuò miſceri oportet cum prædicta mixtura, igneque admoto comburi, donec totum illud conſumatur ab igne. Poſtea fac illas ſcorias, vel ſalem continentem in ſeſe metallum devoratum, tamdiu fluere in crucibulo forti, donec vitrum indè evadat; quo effuſo reperitur granulum auri vel argenti, profectum à minerali vel metallo probato. Eritque hic tibi labor (ritè peractus) jucundum ſpectaculum, ſed abſque fructu, quia in magna quantitate perpetrari nequit; & propter pretium nitri. Quarè non niſi demonſtrationis gratiâ hæc appoſita proba, ut appareat quomodo ferè omne ſtannum, ferrum & cuprum, in ſeſe contineant aurum & argentum, quamvis non depromant in cupella.

Noli autem opinari hanc tranſmutationem eſſe, quæ ſolummodò ſeparatio eſt; quarè tecum perpendere habes, quomodò aliter illa inſtituenda.

da. Cave autem ne hanc mixturam infernè accendas carbonibus impositam, sed supernè propter periculum fulminationis: Probantur etiam metalla facile fusibilia per sequentem mixturam. ℞. Part. 1. Scobis ligni tiliæ aridi, part. 2. sulph. part. 8. vel 9. Nitri puri, fac stratum super stratum in crucibulo, & accipe ad part. 11. vel 12. hujus mixturæ, part. 1. mineralis subtilissimè triti; & accende; dabitque minera fusa granum; quod erit purum putum aurum vel argentum, si minera non fuerit nimis impura, consumptâ ab igne illo vehementissimo, impuritate. Etsi hæc Proba non commodi alicujus, non tamen absque ratione apposita, sed instructionis gratiâ.

De Fusione minerarum & metallorum.

HOrum fusio in majore scil. quantitate non est hujus loci, quia per hanc confici nequit fornacem: tradita verò ab aliis satis apertè in suis scriptis de Mineralibus.

De separatione metallorum.

HÆc est ars antiquissima & utilissima, quâ unum ab altero separetur metallum: Fit autem plerumque quatuor modis, nimirum per aq. fort. per cæmenta, per fluxum cum sulphure & plumbo, & denique per antimonium: quos modos ingeniosissimus ille Lazarus Ercker, clarè & distinctè descripsit; cujus descriptio irreprehensibilis,

cui

cui etsi nonnulla adjici possent necessaria; quæ tamen cum sint paucula, superfluum esse duxi instructionem & informationem clarissimam ex antiquo libro repetere in hoc opusculo novo. Consistit autem illa separatio in Metallis præcipuis tribus, auro, argento & cupro: Cæterorum metallorum nullam fecit mentionem. Duo autem prædictorum quatuor modorum in usu sunt, tanquam facillimi, nimirum qui fiunt per aq: fortem & cementa; neglectis duobus reliquis utplurimum, qui fiunt fusionis beneficio per sulphur & plumbum; & per antimonium: id quod admirabile; quia metalla horum duorum modorum beneficio facilius separantur, quam per aq. fort. & cementa; suspectorum spolii: cum tamen non sulphur & antimonium sed operator potius sit culpandus imperitus ignorans sulphuris & antimonii naturam, eaque regere nesciens, & consequenter respuens viam separationis compendiosiorem. Fateri autem cogor quod absque hac fornace nolim ipse, ipsorum beneficio separare. quia via illa vulgari furnorum scil. ventosorum & follium, &c. cum periculo sanitatis attrahitur fœtor ille naribus sulphuris & antimonii, noxius hepati & pulmonibus, cerebro & cordi. Cujus rei gratiâ non miror, quod hactenus fuerint rejecti prædicti illi duo modi majorem etiam diligentiam requirentes primis illis duobus per aq. fort. & cementa. Publicata verò hac fornace, in qua absque ullo periculo fundere licet, non dubitabo de duorum ultimorum modorum prædominio in posterum, utpote

primis duobus utiliorum. Antimonium enim qui noverit, non solum facilè potest exiguo sumptu aurum separare ab additione absque ulla sui jactura, celerrimèque purgare, sed etiam facilius separare argentum deauratum, quam per sulphur, plumbum, &c. in magna copia, absque ulla jactura auri & argenti.

Atque hæc facillima separationis via auri & argenti, quæ fit fusionis beneficio, nullos alios præter carbones requirens sumptus; non enim reperitur antimonium quod non æquivalens sui pretii aurum possideat, in lucrum cedens separatoris. Hoc autem scire te velim, quomodò separetur iterum ab auro & argento antimonium, non nimirum via illa vulgari quæ fit follium beneficio, sed peculiari alia separatoria, qua antimonium conservatur, ita ut iterum ad ejusmodi similesque usus applicari possit: id quod fortè docebitur alibi. Præter prædictos quatuor datur & alius separationis modus omnium excellentissimus per spiritum salis nitrosum, nimirum sequenti modo: ℞. Spiritum salis (in copia parabilem per Furnum nostrum Primum & Secundum) exasperatum nitro in ipso dissoluto; cui impone aurum mixtum argento & cupro, granulatum; colloca in cucurbita in arena calida ad solvendum, & aurum unà cum cupro solvetur relicto argento in fundo cucurbitæ: Solutionem decanta, cui adde rem aurum præcipitantem, & fac ut una coquantur, & separabitur, præcipitabiturque aurum purum putum, farinæ instar subtilissimum, scriptoribus etiam

jam & pictoribus serviens; relicto cupro in aqua, quod ex aqua præcipitare poteris si velis; sed præstat abstrahere aquam, iterum utilem ad similes labores. Aurum præcipitatum si lavatur & siccatur, dat fusione (quâ nihil ipsi decedit) aurum optimum & purissimum. Purius enim aurum neque per aq. fort. per Quartam, neque per antimonium fieri potest. Est igitur hic modus omnium præstantissimus, non solum propter exiguos sumptus, sed etiam propter facilitatem, aurum dans præ cæteris excellentissimum.

Deinde accipe Lunæ calcem relictam in cucurbita, edulcora ipsam & sicca; quo facto fac fluere parum salis tartari in crucibulo, cui per intervalla, singulis vicibus parum adjice calcis Lunæ cum cochleari, & statim reducetur in corpus absque ulla aliqua jactura. Poteris etiam illam calcem adhuc humidam recenter è cucurbita tractam, coquere cum lixivio salis tartari usque ad evaporationem omnis humiditatis; & remanentiam siccam fundere, ubi etiam nihil perditur. Absque hoc medio argenti calx (tracta ex aq. Regia) per se fusilis non est, abiens in materiam fragilem, referentem cornu pallidum seu medii coloris inter album & flavum quarè à Chymicis *cornu Lunæ* dicitur: in quo reducendo multa tentarunt, cujus reductionem modo docuimus. In defectu spiritus salis accipe aq. reg. communem factam ex aq. fort. & sale armoniaco, quæ eadem præstat sed majoribus cũ sumptibus. Hæc etiam aliis præferenda viis, quia facit ad cujusvis auri separationẽ cujuscunq; gradus,

gradus, si modò pondere excedat Lunam; id quod necessariò requiritur in solutione per aq. reg. instituendam.

Sed ut videas prærogativam hujus separationis, attende parum. Separaturus per Quartam, & per aq. for. oportet ut prius Lunæ purgatæ part. 2. vel 3. ad unam auri impuri adjicias, ubi primò sumptus & labor requiruntur purificandi Lunam, cum auro fundendam & granulandam: Deinde magna quantitas aq. fort. Lunæ solvendæ gratiâ copiosæ præcipitandæ, edulcorandæ, siccandæ & fundendæ, &c. Perpende quæso differentiam laborum & sumptuum separationis meæ & vulgaris! Separaturus autem cementorum beneficio, opus habet pyxidum, ignisque continui unius gradus diuturni, qui labor est tædiosus temporis gratiâ, & sumptuosus carbonum causâ, quem etiam bis terve repetere oportet laborem, habita ratione impuritatis admixtæ. Nunc denuò perpende differentiam laborum & sumptuum utriusque separationis. Separaturus autem sulphuris & antimonii beneficio, quæ quidem optima via, carens magnis sumptibus, si aurum sciveris separare ab antimonio absque sufflatione, sed tædiosa ob labores triplo majores, quam in nostra, tædiosos nimirum, propter difficilem separationem auri & argenti perfectam à scoriis antimonialibus. Præmeditare igitur & considera, quam separationis viam eligere velis auri cito purificandi gratiâ, certe sine dubio meam electurus es.

Hanc etiam prærogativam habet hic separandi modus,

modus, quod non opus habeat argenti purificatione quæ fit ustionis beneficio, sed saltem ejus granulatione & solutione sive separatione aquæ fort. beneficio: ubi etsi cuprum argento mixtum faciat prædam, beneficio tamen hujus salis facilè præcipitatur. Hac etiam ratione facile argentum deauratum separatur, soluto auro per spiritum nitrosum, & præcipitato materia prædicta præcipitante. Quod verò attinet separationem argenti deaurati, fusionis beneficio faciendam, non datur facilior, quam quæ fit cum sulphure & antimonio, ubi cognitis manualibus necessariis magna quantitas brevissimo temporis spatio separatur. Ignorans autem tractare antimonium (cui tamen negotio apprimè convenit hæc nostra fornax) & sulphur, relinque ea & utere via usitatissima, ne mihi postea culpam imputes erroris tui, scribenti tui commodi gratiâ.

De separatione metallorum viliorum.

Nondum innotuit separationis modus stanni à plumbo, & cupri a ferro, absque nimirum jactura utriusque metalli, vel potius cum utriusque metalli conservatione; quod mihi impossibile videtur ob utriusque metalli combustilitatem; & superfluum ob vilitatem, parcendorum sumptuum causâ.

Quomodò verò aurum & argentum separetur à stanno, qnibus plerumque hoc abundat, sine damno aliquo, hoc jam diu quæsitum sed frustra.

Sed rem altius perpendenti apparebit possibilitas. Et quamvis nunquam tentaverim in majori quantitate, contentus præcipitatione facta in quantitate minori; facile tamen crediderim, hoc negotium in maxima etiam quantitate successurum & quidem maximo cum fructu; beneficio nimirum furni alicujus peculiaris, ubi auro & argento præcipitato cum plumbo & *Halb Kopf* ignis calore intentissimo, illud (stannum) abstrahitur usque ad remanentiam partis decimæ, quam etiam remanentiam peculiariter capere & reservare oportet. Quo facto oportet novum præcipitare stannnm in prædicta fornace, & usque ad remanentiam reguli abstrahere qui denuò primo reservato adjiciendus abstractus & reservandus. Qui labor toties reiterandus, donec habeas sufficientem quantitatem regulorum replentem fornacem; quàm denuò præcipitare oportet, hâc enim ratione aurum & argentum in angustiam rediguntur, ita ut facilè postea à stanno superfluo separentur. Hâc ratione opinor separationem futuram fructiferam, ubi parum decedit ponderis, quod convertitur in cinerem stanni, & fumum. Nec nocet additio plumbi & *Halb Kopf*, quia aliàs admisceri solet stanno plumbum, & *Halb Kopf* separatur denuò. Quarè consultum separare cantharos & patinas veteres, propter plumbi admixtionem, aurumque ex illis & argentum præcipitare solius *Halb Kopf* adjectione. Ubi residuum, ab *Halb Kopf* nullo modo alteratum, vel vendere vel elaborare iterum licet: quod meo judicio non exiguum commodum.

Quid statuendum de metallorum perfectione.

NOdus hic est difficulter solubilis, ob tot & diversas opiniones tot seculorum, ita ut maxima pars hominum posthabitis tot Philosophorum veracium testimoniis, veritatem credere nolint, cumprimis propterea, quod è 100. vix unus reperiatur qui non ad pauperiem hac redigatur arte, quare incredulus non culpandus, incredulitatis suæ causâ, nullis veritatis vestigiis apparentibus. Testatur tamen experientia possibilitatem per artem & naturam, etsi rarò appareant exempla. Quæso quanta absurditate quis cœlum & infernum nunquam visa negaturus esset? At ais, hoc nobis esse credendum utpote revelatum à Deo per Prophetas & Apostolos; illud verò non item, quia Traditio Philosophica ethnicorum. ℟. Etsi major pars Philosophorum fuerint ethnici (sunt enim & viri multi Christiani hac de re scribentes) non tamen illorum scripta contemnenda, utpote non tractantia de salute nostra: Quibus si Christus fuisset concionatus, utique credidissent in ipsum. apparet enim ex illorum libris fuisse viros pios & honestos, qui etsi non Christi professores, voluntatem tamen ejus reipsa præstitêre, *quem nos etsi non verbis, re tamen ipsa abnegamus*. Qui si fuissent impii, quare tot labores exantlassent in tot scribendis libris in gratiam & commodum proximi de Virtute & Pietate? quare non potius in otio & vanitatibus contrivissent vitæ suæ annos, uti

moris eſt nunc apud illos, qui præpoſiti nobis erudiendi gratiâ? quod non apparet ex illorum ſcriptis relictis. Quare poſteros nugis & mendaciis deciperent, nihil lucri indè exſpectantes? Non enim inopes, ſed plerique reges fuêre & principes locupletiſſimi. Præter hos multi fuêre Chriſtiani veritatem artis ſanctè confirmantes, viri nimirum magni nominis, utpote Epiſcopi, Prælati, &c. quales fuerunt Thomas de Aquino, Albertus Magnus, Lullius, Arnoldus, Rogerius Bacho, Baſilius, &c. Quarè viri piiſſimi poſteros ſcriptis ſuis deciperent & in errores ſeducerent? Etſi non extarent ſcripta virorum clariſſimorum, extarent tamen teſtimonia viva artis veritatem confirmantia. Facile etiam crediderim, etiamnum reperire artis cognitionem habentes & clam poſſidentes. Quis enim adeò demens, qui mundo ſe revelare velit: reportaturus nonniſi *invidiam* pro mercede. Quarè nemo dubitet de artis ſecretiſſimæ veritate. At ais: quarè tantopere defendis Artem? unquamne aliquid in ea vidiſti vel præſtitiſti? Cui: Etſi nunquam fecerim projectiones perficiendorum metallorum gratiâ, nec tranſmutationes viderim; certus tamen ſum veritatis, qui ſæpè è metallis cum metallis, nullum aurum & argentum in cupella relinquentibus, ignis auxilio eduxi aurum & argentum: Quod non ita intelligi velim quod unum alterum perficiat imperfectum metallum, ſive in aurum & argentum tranſmutet, impurum nimirum & fœculentum extrinſecè, auri reſpectu & argenti; quomodo enim ejuſmodi metallum aliud

aliud imperfectum perficere poterit? quod sic intellige.

Quemadmodum enim in regno vegetabili aqua aquam sive succum mundificat coctione, sicuti fieri solet in purificatione mellis & sacchari, vel alterius succi vegetabilis, cum aqua communi & albumine ovorum: ita etiam de succis mineralibus sive metallis intelligendum, quorum si sciremus aquam & albumen, utique possemus impura, in quibus aurum & argentum ceu siliquis nigris delitescunt, purificare & de potentia in actum educere aurum & argentum illorum. Quæ non metallorum transmutatio, sed auri & argenti è stercore eductio. Interrogas: Quomodò ejusmodi auri & argenti eductio fiat è cupro, ferro, stanno & plumbo, lotionis nimirum beneficio, è quibus nullum conflatur optimâ illâ probâ (putatitia) cupellarum: Cui supra respondimus, cupellarum probam non esse sufficientem omnium & singulorum metallorum, quare non opus plura addere, sed relegatum volo lectorem cupidum ad librum Paracelsi de vexatione Alchimistarum, ubi inveniet aliam Metallorum lotionem & purificationem, quæ nimirum olim non innotuit fossoribus mineraliumque tractatoribus. Et hoc tibi habeto exemplum: Mineralium fossor inveniens mineram cupri, utitur arte à veteribus tradita pro virili, qua illam purificat & in metallum redigit: Ubi illam primò confringit in frustula & torret, ablationis causâ sulphuris superflui, deindè vi liquefactionis redigit in lapidem (sic dictum) quem postea

steà denuò tradit Vulcano, ipſumque privat plumbi additione, auro ſuo & argento; quo facto nigrefacit ipſum & rubefacit tandem & in cuprum redigit, qui ultimus illius labor quo cuprum malleabile & venale redditur. Quibus peractis ſuperveniens Chymiſta aliam tentat ſeparationem, cujus beneficio educitur aurum & argentum, à pauciſſimis hactenus exercitatum, cujus hic facta mentio. Ait etiam idem *Paracelſus* in eodem loco, dediſſe Deum quibuſdam viam faciliorem & propinquiorem aurum ſeparandi & argenti è metallis vilioribus, & quidem ſine minerarum culturâ, peculiarem ſcil. & artificioſam; quam quidem non docet verbis apertis, ſed ſaltem ait eſſe ſufficienter traditam in Regulis illius libri ſeptem, ubi agit de *naturâ & proprietate Metallorum*; è quibus tu quoque illam petas.

Atque hanc metallorum viliorum purificationem omnium facillimam eſſe puto, quam ſæpè in minori quantitate probavi. Et non dubito quin Deus aliis etiam artificibus per naturam aliàs monſtraverit purificationum, quibus imperfecta perficiuntur vias: ex gr. Si quis terræ aliquem fructum arte deſtillatoria purgaret, ita ut depoſitis fecibus & impuritatibus prodiret in lucem corpore novo pellucido clarificato præditus: e. gr. ſi quis per retortam deſtillaret ſuccinum nigrum ac impurum, fieret ſeparatio per ignem, aquæ, olei empyreuma ſapientis, & ſalis volatilis, relicto in fundo retortæ capite mortuo: Atque hac ratione, breviſſimo temporis ſpatio, abſque magnis laboribus

ribus facta succini magna alteratio & emendatio, quamvis oleum sit nigrum, impurum & fœtidum: quod si denuò destillatur per retortam cum aqua aliqua mundificante, utpote salis spiritu (per retortam nimirum recentem, Vitream mundam) fiet nova separatio per salis illum spiritum, egredieturque oleum longè clarius; relictis fecibus cum fœtore in fundo retortæ, quod postea bis terve iterum cum salis spiritu recente rectificare licet donec aquæ limpiditatem acquisiverit, suavitatemque odoris ambram referentem & muscum.

Atque hæc transmutatio fecit è re durâ mollem dissimilem forma priori, quæ ut ut mollis & liquida, oleaginosa, coagulari tamen iterum potest, ita ut pristino nomine veniat denuò; sequenti nimirum modo. ℞. Oleum prædictum supreme purificatum, adde ipsi recentem salis spiritum, colloca in digestione, & attrahet oleum è salis spiritu, salis sufficientem copiam ad sui recoagulationem, iterumque succini duritiem acquirit, coloris eximii pellucidi & admirabilis, cujus uncia dimidia pretiosior aliquot libris succini nigri; cujus vix 8. vel 10. pars in purificatione residua permansit, abjectis superfluitatibus impuris.

Hac ratione opinor instituendam nigrorum metallorum purificationem & emendationem, si modò innotesceret purificationis illorum per destillationem & sublimationem, & recoagulationis modus. Sed ais; Metalla non posse adinstar vegetabilium vi destillationis purificari: Cui primam nostram fornacem, non rusticis traditam, sed

ſed Chymicis metalla purificantibus, objicio. Et ſicuti duobus exemplis metallorum perfectio probata, ita etiam beneficio fermentationis poſſibilitas illorum perfectionis demonſtratur. Quemadmodum enim fermentum recens ſuccos vegetabiles fermentare poteſt, qui facta fermentatione perficiuntur & emendantur abjectis fecibus, ut in vino videre eſt, cerviſia & aliis, quorum conſtantia & perfectio non niſi à fermentatione proficiſcitur, purificante ſuccos vegetabiles, ſine qua adverſus elementa conſiſtere non potuiſſent aliàs, corruptioni obnoxia breviſſimo temporis ſpatio, quæ fermentata durant aliquot annos: Ita etiam ſi ſciremus Metallorum fermentationes appropriatas, utique eadem purgare & perficere ſine dubio valeremus, ita ut in poſterum rubigini non amplius obnoxia, adverſus ignem & aquam prævalere poſſint, nutrita & educata in igne & aqua. Ita etiam olim mundus peribat aquâ, interiturus aliquando igne; noſtraque corpora putreſcere oportet, igneque clarificari, antequam in Dei conſpectum veniamus. Atque hæc de Metallorum fermentatione, qua illa purificantur & emendantur. Metalla etiam purificantur & emendantur adinſtar lactis, calore expoſiti; cujus pars melior cremor (Butyri materia) ſupernè ſeparatur à ſero & caſeo: & quò locus calidior, eò magis acceleratur ſeparatio: Ita etiam ſeſe res habet ſeparationis metallicæ: Ubi metalla in loco calido appropriato collocata per ſe abſque additione rei alicujus peregrinæ (metalla nimirum antea redacta in ſubſtantiam lacteam ſi-

ve KVR) ſeparantur temporis progreſſu, facta nimirum ſeparatione partium nobiliorum ab ignobilioribus, patefaciente Theſaurum ingentem. Et ſicuti tempore hyemali difficulter ſeparatur lac calore deficiente; ita etiam metalla, ſi non juvantur igne, uti videre eſt in ferro, quod temporis diuturnitate ſub terra convertitur in aurum ſine artis auxilio. Sæpe enim ferri reperitur minera referta venulis aureis adſpectu jucundiſſimis, ſeparatis à ſulphure craſſo, terreo & immaturo, vi caloris centralis. Et plerunque in ejuſmodi mineris nullum reperitur vitriolum, ſeparatum ſuo contrario & melioratum. Requiritur autem longum tempus ad ſeparationem illam ſubterraneam, quam ars breviſſimò temporis ſpatio præſtare poteſt; ſicuti cum lacte fieri ſolet, quando in hyeme ſtatim ex ipſo butyrum confecturi ſumus, ubi ipſum calori exponimus, cremoris ſubito ſeparandi gratiâ; quam ſeparationem adjuvat præcipitatio facta cum acidis mortificantibus ſal urinoſum lactis; qua ratione principia ſeparantur ſingula ſeorſim, butyrum nimirum, caſeus & ſerum. Ita ſpatio unius quadrantis fieri poteſt ſeparatio coctionis beneficio, quæ alias abſque acidis fieri non potuiſſet aliquot ſeptimanarum ſpatio. Si igitur hæc poſſibilia in vegetabilibus & animalibus, quid ni etiam in mineralibus? Quidni aurum & argentum reperiatur in plumbo, ferro, cupro & ſtanno, etſi non appareat? Quare metallis vilioribus omnis denegatur bonitas, conceſſa vegetabilibus & animalibus illis durabilitate non æqualibus? Unde natu-

naturalis plumbi, ſtanni, ferri & cupri probari poteſt perfectio? Natura ſemper quærit perfectionem fructuum ſuorum; atqui metalla viliora ſunt imperfecta, quare igitur non arte juvatur natura in perficiendis illis? Sed obſervatu dignum vinculum partium metallicarum, quo rupto ſeparantur partes. Sal urinoſum (ut ita loquar) vinculum eſt partium lac conſtituentium, utpote butyri, ſeri & caſei, quod ſuo contrario ACIDO mortificandum ſeparationis gratiâ. In ferro verò ligantur partes ſale (ceu vinculo) vitriolari, quod mortificandum ſuo contrario ſale urinoſo vel nitroſo ſeparationis gratiâ. Qui igitur noverit ferri auferre ſalem ſuperfluum, via ſive humida ſive ſicca, ſine dubio habebit ferrum rubigini non obnoxium facile. Incredibilem etiam ignis per ſe habet potentiam in metallorum tranſmutatione. Nonne vi ignis è ferro fit chalybs, & è chalybe ferrum diverſo tamen proceſſu. Quotidiana nos quoque docet experientia, variarum tranſmutationum & emendationum genera per ignem; quidni idem in metallis, per chymicum peritum & metallorum cognitionem habentem, poſſibile? Quis in ovo avem viventem, & in ſemine herbam foliis, floribus & odore præditam, deliteſcere crediſſet? Quidni igitur & metalla embryonata, perfectionem nondum adepta, perficiantur per artem, ignis adjutorio? Nonne pyrum vel malum immaturum acerbum, calore ſolis maturatur? quod animadvertentes nonnulli curioſiores & diligentiores naturam imitati in ſuis operationibus; & repererunt

metalla

metalla nonnulla, ignis violentia nondum destructa calore suavi ditiora reddita, ita ut fusa (facta digestione) duplum auri & argenti dederint pondus. Quin imo egomet ipse vidi mineram plumbi communem, prædicto modo digestam; quæ non modò argento ditior inde reddita, sed etiam auri particeps, quo antea caruerat in examine ordinario. Atque hoc opus in magna quoque quantitate operari licet, centenariorum scil. quod opus minerarum plumbi possessoribus peritis, maximum sine dubio commodum allaturum. Hoc autem scito, non omnem hac ratione plumbi, auro ditari, sed semper argento ditari mineram, teste experientia.

Talia plura habentur in natura, inexpertis & inexercitatis incredibilia. Quod si nos mortales diligentiores essemus in legendo *Libro* manu Dei exarato *in paginis illis* IV. *Elementorum*, plura utique in illis secreta & magnalia inventuri essemus, sed in sudore vultus, non otio, impetrantur artes & opes. quare *Ora* & *Labora*. meliorantur quoque metalla beneficio gradationis germinationi comparabilis. Palam enim est, surculum vel germen arboris alicujus sativæ fertilis sylvestri implantatum facere ferre in posterum arborem illam fructus non sylvestres sed optimos & suavissimos surculi speciei consentaneos, sicuti videre licet in ferro soluto in spiritu acido, Venere fermentato, & in cuprū transmutato: qua ratione sine dubio cuprum transmutabile in argentum, & hoc in aurum, si modo fermentationis modus appropriatus innotesceret.
Estque

Estque hæc transmutatio instar digestionis, è gramine facientis carnem bubulam vel equinam in stomacho bovis vel equi; & carnem humanam è carne bubula in stomacho hominis.

Meliores quoque partes à vilioribus separari possunt vi similium attractiva, uti videre est in metallo sulphure abundante, cui si adjicitur ferrum in fusione, sulphur suum nativum deserit metallum (qua ratione purius redditur) sesèque associat ferro, cum quo majorem habet affinitatem & familiaritatem, quam cum suo nativo. e. gr. Si plumbi mineræ sulphure abundante in fluxu vel fusione adjicitur ferrum, metallum redditur malleabile fusum, quod aliàs nigrum & fragile in lucem esset proditurum. Et si quid amplius metallo fuso malleabili adjiciendum nobis innotesceret, in fusione nimirum, superflui sulphuris immaturi combustibilis gratiâ tollendi, sine dubio adhuc purius redderetur metallum. Qua re incognita metalla permanent in sua nativa impuritate. Et quidem Deus hac in parte quemadmodum in aliis omnibus suis operibus bene fecit, quod hanc nobis celaverit scientiam: Si enim avaris innotesceret, omne plumbum, stannum, cuprum & ferrum coëmpturi essent auri & argenti separandi gratiâ, ita ut rustici & pauperculi operatores vix instrumenta metallica sibi necessaria, ob raritatem comparare valerent, sed *Deus noluit omnia in aurum transmutari metalla.*

Data similitudine de tollendo sulphure superfluo quorundam metallorum in fusione, partium purio-

puriorum conservandarum gratiâ ; ita etiam datur alius modus separandi partes puriores ab impurioribus, vi nimirum attractiva similium, ubi partes puriores attrahuntur à suo simili, rejectis partibus impurioribus & heterogeneis: & id quidem demonstrari potest tam humida quàm sicca via : Exemplum viæ humidæ:

Si auro vel argento impuro soluto in menstruo suo appropriato adjicitur Mercurius vivus, attrahit Mercurius ille è menstruo aurum & argentum invisibile impuritateque mixtum, sibique associat purissimum : quæ separatio celerrimè succedit. Idem præstat idem Mercurius in via sicca : dum nimirum terra quædam auro vel argento prædita aqua acida humectatur, & tamdiu una conteruntur, donec Mercurius meliorem partem attraxerit; quo facto terram mortuam residuam aquâ communi abluere oportet,& Mercurium (siccatum) ab auro & argento attracto separare, trajiciendo nimirum per corium. Mercurius autem nonnisi unum è terra attrahit metallum & quidem optimum pro una vice ; quo separato, attrahit secunda vice & alterum, e. gr. Si in unâ aliquâ terrâ laterent aurum,argentum, cuprum & ferrum, prima vice Mercurius attracturus esset aurum, altera vice argentum ; cuprum verò & ferrum difficulter ob impuritates ; stannum autem & plumbum facile: omnium verò facillimè aurum ob puritatem Mercurio simillimum.

Alia Demonstratio per viam siccam.

COlloca sub tegula cupellam cum plumbo, cui adde granum auri purissimi, exactissimè ponderatum (memoriæ causâ) fac aurum in cupella fulminare, & plumbum intrabit cupellam, relicto auro pallido in cupella: cujus pallidi coloris nulla alia causa, quam argenti admixtio, attracti è plumbo per aurum. Sed ais, te hoc non ignorare, aurum nimirum cum plumbo fulminatum pallidius reddi & ponderosius, propter argentum in plumbo, cum auro relictum in examine, pondus ejus augens & proin pallescere faciens: Cui ego, etsi plumbum in examine aliquid in cupella relinquit argenti, cum auro scil. sibi adjecto permiscibilis, pondus auri augentis, coloremque alterantis; probatur tamen pondere, plumbum plus in cupella relinquere cum auro mixtum, quam sine auro probatum. Hinc igitur probatur, aurum in igne è reliquis metallis, attrahere sibi simile, pondus ejus augens. Atque hoc etiam præstat in via humida, aurum: si enim solvitur in menstruo appropriato, unà cum cupro, & collocatur in digestione, attrahit aurum è cupro separatum. Qui labor etsi non fiat cum lucro, possibilitatẽ tamẽ testatur. Sed si innotesceret menstruum auri attractivã augens sive multiplicans, cupri verò, retentricem diminuens, sine dubio aliquid lucri esset exspectandum; & quidem plus, si aurũ & cuprum unà funderentur in igne cum menstruo minerali sicco; quâ ratione

auri

auri pondus augeretur secundum Paracelf. dicentem: Metallis unà fusis igne fortiori continuato aliquantisper, evanescere imperfecta & relinquere in suo loco perfecta.

Quod sine dubio ritè peractum non est opus lucro carens. Ingenuè enim fateor, me aliquoties Lunam voluisse reddere compactam per Martem; ubi aurum ex Marte dedit mihi auri boni insigne incrementum, loco Lunæ fixæ quæsitæ. Atque hac ratione sæpè aliquid inopinatum accidit artificibus, sicuti mihi cum Luna fixa, rem non rectè perpendentibus. Quare metalla tractaturus cautus esto inveniens incrementum aliquod, originem illius probe ponderans. Plurimi enim opinantur, Lunam cum Marte diu vexantes, hæmatite, magnete, smirite, lapide calaminari, talco rubro, granatis, antimonio, auripigmento, sulphure, silicibus, &c. auro nimirum præditis maturo & immaturo, volatili & fixo; reperientes in examine aurum bonum; illud aurum nimirum factum è Luna beneficio & adminiculo prædictorum mineralium: id quod falsum. Luna enim attraxit illud aurum è mineralibus illis, in quibus antea volatile delituerat. Non tamen negaverim Possibilitatem transmutationis Lunæ, utpote auro intrinsece simillimæ; sed non cementationis beneficio cum prædictis mineralibus, quia aurum illud non è Luna sed è mineralibus illis profectum, attractum à Luna. Hic Labor comparatur semini projecto in terram bonam, ubi putrescens vi propria attrahit sibi simile, unde centesies multiplicatur.

tur. Oportet autem in hac operatione terram metallicam ſubinde humectare aquis appropriatis metallicis, calore exſiccatam (quæ operatio *inceratio* dicitur à Philoſ.) alias terra ſterilis futura eſſet. Oportet autem ejuſmodi aquam terræ eſſe amicabilem, ita ut unita pinguedinem quandam efficiant. Sicuti enim apparet è terra arenoſa ſicca irrigata aqua pluviali, non producente fructus ſemini conſentaneos, ob calorem ſolis etiam exiguum humiditatem conſumentem, & ſemen in terra comburentem: quæ mixta ſtercore vaccino vel alio, retinet aquam ita ut non adeò facilè à ſolis calore conſumatur. Eadem etiam ratione oportet ut terra & aqua tua copulentur, ne comburatur ſemen tuum. Qui ſi ritè peragitur labor, non erit incaſſum, requirens ſummam diligentiam terræ fovendæ neceſſario calore & humore. Nimia enim humiditate ſubmergitur terra, deficiens verò impedit augmentationem. Atque hic labor eſt unus ex optimis, quibus aurum & argentum bonum elicio è metallis vilioribus, requirens optima vaſa retinentia ſemen unà cum terra ſua & aqua aliquantiſper in calore appropriato. Non dubito quin hic labor in majori etiam quantitate perpetrari poſſit, firmiter credens Metalla viliora, cumprimis autem Saturnum omnium aptiſſimum, non ſolum in aurum & argentum maturari poſſe, ſed etiam in medicinam bonam: Qui ſine dubio Labor Philoſophicus divinitus conceſſus Chymico magnum ſolatium, ſed cautè uſurpandus. Non enim omnia & ſingula ſua do-

na

na Deus vult esse communia: siquidem mihimet ipsi accidit operis alicujus inventori præstantissimi, ut illud commonstraturus amico, neque ipsi commonstrare, neq; in posterum amplius perpetrare potuerim pro memetipso. Quarè & quidèm haud immeritò ancipites sunt alii in scribendis rebus arduis: multi enim non verentur aliorum secreta, multis laboribus sumptibusq; exantlatis inventa in otio attrahere per fas & nefas. Quare tutius est silere & sic aliis quærendi dare ansam, quàm secreta divulgare, ut re ipsa experiantur curas, vigilias & expensas in rebus arduis inveniendis exantlandas; nec in posterum amplius aliorum inventis tam impudenter ingrati inhient. Quare cunctos tam supremæ quam infimæ sortis homines volo rogatos, ne me amplius suis petitionibus & epistolis molestare & fatigare velint, benevolentiamque meam aliis benefaciendi nolint convertere in ruinam mei, contenti meis scriptis publicatis in commodum proximi. Nec tibi persuadeas me aureorum montium esse possessorem & promissorem. Quæ enim scripsi, naturæ detegendæ causâ scripsi in hisce discursibus demetallorum viliorum perfectione in parva quantitate. Quippe nunquam feci periculum in Magna Quantitate, expertus veritatem & possibilitatem in minori saltem, in minoribus crucibulis: quare quæ scripsi, scripta sunt in eum finem ut appareat possibilitas artis, metallorum perfectorum de potentia in actum educendorum ex imperfectis. Ille igitur cui datur occasio, poterit facere periculum in majori

jori quantitate : me quod attinet carentem opportunitate, exſpecto auxilium divinum, quo opportunitate nacta periculum facere poſſim in majori quantitate, atque adeò fructum deportare laborum meorum & ſumptuum inſignium exantlatorum.

Alterantur etiam ſpecies metallicæ ratione alia, beneficio nimirum alicujus ſpiritus tingentis metallici, uti videre eſt in auro fulminante, aliquoties accenſo ſuper lamina metallica munda lævigata, Tincturam profundiſſimè auream imprimente laminæ illæſæ, ita ut acus Probam ferre poſſit. Idem etiam accidit in via humida, ubi metalla laminata impoſita ſpiritui gradatorio confecto è nitro & quibuſdam mineralibus, penetrata à ſpiritu aliam adipiſcuntur ſpeciem ſpiritui conſentaneam. Dubitans autem de gradatione metallica, facta cum auro fulminante, certitudinem experietur ex crebriori accenſione auri fulminantis recentis ſuper eadem lamina, videbit enim non fucum eſſe metalli & extrinſecè deaurati, ſed profunde tincti & colorati. Similiter experiri licet certitudinem per ſpiritum humidũ, ſi metalla transformata probantur. Vnde clariſſime apparet Metallorum mutua actio & paſſio ſubtiliatorum. Spirituum enim potentia maxima & inexercitato incredibilis eſt. Atq; hanc metallorum inferiorum gradationẽ non ſolum confirmant Philoſophi tam priſci quam moderni, ſed etiam mineralium foſſores ab experientia edocti, vapores minerales penetratione viliora in meliora transformare metalla, teſte Lazaro

ro Erckero affirmante, transformari ferrum in cuprum naturale bonum in aquis viridibus salsis; sesèque vidisse foveam, in qua clavi ferrei aliaque projecta, cuprei spiritus penetratione transformabantur in bonum cuprum. Non inficias eo solutiones metallicas nonnullorum Metallorum laminis præcipitatæ adhærescere, easque aureo, argenteo vel cupreo colore afficere. Palam enim est ferrum in aquam projectum vitriolarem non transmutari in cuprum, sed cuprum ex aqua attrahere; de qua re hic non agimus, confirmantes *Possibilitatem Transmutationis Metallicæ* per spiritum tingentem & penetrantem; Quare denuò testor magnam inesse vim spiritibus metallicis. adspice modò terram opacam & obtusam, & præter eam aquam claram & limpidam potentissimam, qua clarior & potentior aër ex aqua profectus è terra profecta. Nonne aquæ quandóque inundatione integræ regiones perduntur, ablatis pagis & civitatibus? Nonne aër potest domos destruere fortissimas; cumprimis terræ inclusus, movere terram aliquot milliarium, ac proin integras diruere civitates & montes cum interitu hominum, quæ omnia sunt naturaliter. Longè majus minatur periculum ventus artificialiter excitatus per nitrum, id quod nemo negare potest. Etsi tantam Elementa corporalia exercent potentiam, penetrare tamen nequeunt metalla absque læsione, nec lapides & vitrum, facile autem penetrabilia igni. Non igitur latente sed patente solis & ignis vi, quam habet in metalla, lapides & vitrũ, quæ ab illis facil-

limè penetrantur absque ullo aliquo impedimento: Quidni etiam metalla compacta à spiritu quodam metallico, subtili & penetrante & quidem ignis auxilio penetrarentur, & in aliam speciem transformarentur? Sicuti nunc dictum de auro fulminante & aqua gradatoria. Quare non dubitandum de possibilitate spiritus metallici tingentis, transformantis viliora in meliora metalla, tam sicca quam humida via.

Metalla etiam purificari possunt eo, quo purificatur modo tartarus & vitriolum aliaque salia, beneficio nimirum aquæ copiosæ. Patet enim Vitriolum purgari à sibi admixto ferro & cupro, solutum nimirum in magna aquæ quantitate & coagulatum, ita ut aluminis instar albescat; quæ purificatio non est nisi separatio metalli à sale, facta beneficio aquæ copiosæ salem debilitantis, ita ut amplius metallum admixtum retinere non possit, quod instar limositatis alicujus præcipitatur, non inutilis, quia potissima vitrioli pars, à qua ejus viriditas, cuprum nimirum, ferrum & sulphur. Et sicuti separationis beneficio è vitriolo eliciuntur metalla, perfectiora salibus; ita etiam de metallis capiendum, ubi pars perfectior & præstantior præcipitationis beneficio separatur. Quod ad tartarum, purificatur quidem ille etiam copiosæ aquæ additione, sed potior ejus pars non præcipitatur ut in vitriolo, sed pars ejus vilior, nigredinis & fœculentiæ causâ. Nota exemplum: Tartarus vulgi crebriori solutione (facta cum sufficiente quantitate aquæ) & coagulatione redditur purissimus & albissi-

albissimus, quia in qualibet solutione facta cum recenti aqua limpida semper evadit purior: atque hac non solum ratione tartarus albus, sed etiam ruber & fœculentus redigitur in crystallos transparentes, & quidem celerrime beneficio certæ cujusdam præcipitationis: cujus limositas, obscurationis causâ salis tartari crystallini, non est nisi res aliqua insipida, mortua & inefficax lignea, admixta tartaro in sui coagulatione in doliis vinorum; denuoque separata vi solutionis.

Atque hæc duorum salium, vitrioli & tartari exempla, non frustra apposita, quia ostendunt præcipitationis differentiam. In quibusdam enim metallis vi præcipitationis separatur pars vilior; in aliis verò pars potior & præstantior, habita nimirum ratione prædominii hujus vel illius partis.

In vitriolo pars præstantior (cuprum & ferrum) portio ejus minima est, quæ præcipitatur & separatur à parte ejus viliore & copiosiore, sale nimirum. In tartaro verò præcipitatur & separatur pars ejus vilior & minor, à majore & præstantiore parte clarificata. Similiter accidit in metallis. Quare quilibet cautus esto in sua separatione, perpendens secum antea utrum melior vel vilior pars metalli præcipitanda. Sine qua nemo se huic immisceat negotio cognitione. Caueat sibi quòque operator exspectans fructum aliquem sui laboris ab aquis corrosivis, utpote aq. forti, aq. reg. sp. salis, vitrioli, aluminis, aceti, &c. in solutione, à quibus nihil boni proficiscitur, utpote omnia & singula funditus perdentibus & destruentibus; fidem faciens

ciens hisce verbis. *Ex Metallis, per metalla, & cum metallis, perfecta conficiuntur metalla.* Metalla quoque purificantur, maturantur & à vitiis separantur per nitrum, sulphur superfluum combustibile comburens.

Atque omnes & singulæ prædictæ Metallorum perfectiones non nisi sunt particulares. Quælibet enim medicina particularis tam humana, quàm metallica, purgat, separat & perficit sive emendat ablatione superflui. Universalis autem medicina operatur suas perfectiones & emendationes, roboratione & multiplicatione humidi radicalis tàm animalis quàm metallici, expellentis postea vi propria & innata suum hostem. At ais; Egregia quidem hic à te traduntur exempla, modus verò operandi non item. ℞. Plus quàm opinaris docui, etsi non intelligas: Certus enim sum aliquando post mortem meam, libros meos in existimatione majore futuros, è quibus me non vanam gloriam sed proximi utilitatem quæsivisse apparebit, quantum quidem fieri licuit. Sed noli cogitare videns liberalitatem scribendi meam, quod ex me multa expiscari velis. scito enim, quod etsi talia publici commodi gratiâ scripserim, non tamen cogitem, mihi hac ratione negotium facessere. Non enim valeo omnium & singulorum petitionibus satisfacere, nec epistolis respondere, nec etiam omnes divitiis cumulare, *qui ipse nec dives nec unquam quæsivi divitias.* Etsi enim harum rerum cognitionem benedictione divina acquisiverim, & in minori quantitate veritatem expertus fuerim, nun-

nunquam tamen in majore copia tentavi fecique periculum, divitiarum gratiâ, contentus divina benedictione. Quare singulos etiam admonitos velim à Deo illuminatos, ne incidant in ambitionis & ingratitudinis vitium; sed debitæ gratitudinis ergò erga Deum pauperum memores esse velint, evasuri æternæ damnationi.

Nec te moveat malevolorum invidia scientia Divino favore clarum, avari enim & ambitiosi nemini nisi sibimetipsis bene precantur; qui animadvertere deberent, quod sicuti & ipsi nihil secum attulerint, ita quoque nihil secum aliquando ablaturi. Tu modo esto bonus œconomus & paterfamilias in dono tibi divinitus concredito, facitoque justitiam intrepidus.

Atque hæc dicta sufficiant de particularibus emendationibus metallorum secundum experientiam meam. Quod attinet ad Medicinam illam Universalem adeò decantatam, non possum ego judicare de illa tanquam de re mihi incognita; cujus verò possibilitatem affirmare cogor, motus particularibus illis transmutationibus metallorum. Quâ incognita contentos nos esse oportet gratiâ illa Divina nobis concessa. Sæpè enim sine dubio melius *pauca scire* homini, æternæ salutis gratiâ; plerunque enim opes & artes inflatos reddunt. Superbia autem ad diabolum ducit sui authorem, à quo nos clementer præservare velit Deus Optimus Maximus.

De Lapide Philoſophico.

CRedita à multis ſeculis, à multis clariſſimis viris Judæorum, Ethnicorum & Chriſtianorum, *Medicina Univerſali*, homines & metalla ad ſupremum ſanitatis gradum reducente, ejuſque poſſibilitate per artem; nec ſolũ credita, ſed etiam multis rationibus certiſſimis comprobata, de qua re innumera ſcripta variarum linguarum, vera & falſa adhuc extant: non opus eſt aliquid à me ſuperaddere hujus rei ignaro prorſus & inexperto. Etſi aliquoties audiverim, quomodo nonnunquam in diverſis locis aurum purum putum factum è vilioribus metallis cumprimis è plumbo, per medicinã aliquam arte paratam: ſemper tamen ejuſmodi diſcurſus in ſuo reliqui pretio, nunquam inde motus tale quid ſuſcipere perterritus aliorum exemplo tam ſupernæ quàm infimæ ſortis hominum, doctorum atque indoctorum, operam & oleum in hac arte perdentium; ſed potius perſuaſus, quod talis non detur in rerum natura Medicina Univerſalis mirifica. Et ſi ſæpius mirabilia viderim in meis laboribus anſam mihi dantibus, nunquam tamen tentare auſus fui carens temporis & loci opportunitate; donec tandem aliquando fortè fortuitò quærenti mihi aliquid aliud non magni momenti, fides poſſibilitatis venerit in manus. Multos enim a multis annis, & ſumptus & labores exantlavi auro ſuam exſtrahere Tincturam ſive animam, pro medecina indè parabili: quam tandem

dem

dem aliquando obtinui, ubi obſervavi auri corpus reliquum, animâ ceu parte præſtantiore extractâ, non eſſe aurum amplius, nec amplius ſuſtinere ignem. Undè conjecturam feci, quod ejuſmodi exſtractio fixata iterum, poſſit inferiora perficere metalla & in aurum convertere: conceptæ verò opinionis veritatem experiri mihi utpote nunc temporis in peregrino loco degenti, non licuit hactenus; quarè contra voluntatem quantumvis novitatis avidus, ab opere abſtinere coactus fui. Interea perpendens Philiſophorum placita de auro ſuo non vulgi perhibentia parandam Medicinam Univerſalem, affudi denuo cupro acetum quoddam Philoſophicum, tincturam exſtrahendi gratiâ, ubi ferè omne cuprum inſtar terræ alicujus albæ, in digeſtione rejectum a Tinctura, quam (terram) nulla arte amplius reducere potui, ſive in corpus redigere metallicum, permanentem mortuam.

Quod experimentum me denuò confirmavit de poſſibilitate ejuſmodi medicinæ. Quem etſi laborem nunquam fui perſecutus, non tamen dubito quin vera medicina humana, etſi non etiam metallica, parabilis indè per artificem diligentem & induſtrium. Anima igitur cum omnibus attributis metallicis, conſiſtente in tam exigua quantitate, quæ vix centeſima pars ponderis, qua extracta & ſeparata corpus reliquum non amplius Metallum ſed terra quædam eſt inutilis & mortua; non dubitandum, quin fixata denuo, corpus aliud metallicum reaſſumere & perficere poſſit. Quare firmiter credo perſuaſus prædictis rationibus, ejuſmodi

jusmodi parabilem esse medicinam è rebus mineralibus & metallicis, in fluxu nimirum transmutantem metalla imperfecta in meliora. Noli autem opinari me talia scribentem, aurum vel cuprum statuere hujus medicinæ materiam; quam minime statuo, non ignorans esse & alia subjecta facile tractabilia, tincturis abundantia

Quæ etsi medicina rarò & difficulter impetretur, culpanda tamen non propterea *ars* & *natura* sed nos potius inertes, avari, superbi & impii. Nemo enim impius hac arte dignus, contemptor Dei & verbi ejus, proximique osor ambitiosus. Hoc opus est, ais, naturæ & artis, non igitur vitæ nostræ adscribendum; Ethnicis olim datum, pietate nobiscum non comparandis, utpote veram Dei cognitionem non habentibus. Ergo vita mea (etsi impia) impedimento mihi esse nequit, quia hæc ars in rerum naturalium consistit cognitione. ℞. O lepidum caput! toto erras cœlo: Siccine arbitraris Philosophos ethnicos verum non cognovisse Deum? qui majorem ejus quam tu cognitionem habuêre: quibus etsi Christus non fuit concionatus, cognoverunt tamen ipsum *è naturâ*; & secundum hujus cognitionis normam vitam suam instituerunt. hoc divinitus donum impetrantes, quod non ad malos usus sed ad proximi sui commodum & emolumentum adhibuêre. Tu verò, qui tibi persuasus proximum excellere, doctrina nimirum, cujus festucam vides, ignorans trabem in proprio oculo, vitam terens in avaritia, superbia, invidia, odio & voluptatibus aliisque sceleribus, siccine arbi-

arbitraris occultum te in conspectu Dei, nescientis impedire conatus tuos? Certè à De non datur avaris & superbis Pseudo-Christianis donum tantum. Quare cumprimis sese quilibet examinet hoc aggressurus munus, utrum nimirum lotis vel illotis accedat manibus. Certum enim & verissimum, *Nunquam impium, quantumvis currentem, hoc impetraturum donum*, quod solius Dei, non hominum est.

Atque sic meam de Vniversali opinionem audivisti Medicina, quam mihi peperit experientia facta in auro, cupro aliisque mineralibus & metallis. quam non pro Euangelio deprædicabo, quia *errare humanum est*. Quare nihil certi statuendum ante finalem ejus & completam perfectionem, & quidem semel atque iterum certitudinis gratiâ repetitam. Sæpè enim semel inventam viam optimam repetere non licet, quod non solum mihi, sed etiam aliis accidit sine dubio. Quare ante victoriam non triumphandum, propter impedimenta inopinata spem vacuam facientia; sed Deus potius in laboribus nostris assidue implorandus, ut functioni nostræ benedicere, quo donis ejus in hac vita ritè utamur, tanquam boni œconomi, & postea mercedem laborum nostrorum, vigiliarum & curarum gratuitam, nobis immerentibus, æternam nimirum requiem & salutem, ex mera misericordia elargiri haud dedignetur.

Vtrum

Vtrum Mineralia, utpotè Antimonium, Arsenicum, Auripigmentum, Koboltum, Zinckum, Sulphur, &c. in Metalla transformari possint, & in qualia.

IAm diu disputatum inter Chymicos, utrum prædicta Mineralia ex iisdem cum Metallis profecta principiis, & utrum inter Metalla numeranda; in qua controversia nondum convenerunt in hodiernum usque diem, dum unus approbat hoc, quod negat alter, ita ut tyro artis Chymicæ nesciat, cui parti assentiendum sibi.

Faciente verò hac cognitione ad Metallorum emendationem non parum, volui meam quoque & quidem experientia fundatam de hâc re apponere opinionem, in gratiam dubitantium. Miranda autem statuentium, non unam eandemque mineralium & metallorum originem, simplicitas ratiocinandi affirmantium, quod si per naturam metalla fieri debuissent, utique fuisset factum dudum; sed hoc nondum accidit, teste experientia, mineralia enim permanentia in metalla transplantantur numquam. R. Aliter crescunt metalla, aliter quoque vegetabilia cito germinantia citòque iterum intereuntia; metalla verò non item, omnia enim durabilia longa habent tempora digestionum: secundum illud, *quod cito fit, cito perit.* Atque hoc non solum de vegetabilibus & mineralibus, sed etiam de animalibus intelligendum. Sicuti apparet è vegetabilium quorundam germina-

natione, semestri spatio ad perfectionem pervenientium, ac proin citò iterum pereuntium: cum requirentia longiorem digestionis & perfectionis moram, longè sint durabiliora. Fungus sive boletus unius vel alterius noctis spatio perficitur natus è ligno putrido, brevi iterum evanescens: non item quercus. Boves & equi biennii spatio vel triennii ad perfectionem perveniunt, vigesimum annum vel vigesimum quartum vix attingentes: Homo verò 24. annos requirens ad sui perfectionem, durabilis annos 60 80. & 100. Ita etiam de Metallis capiendum multa secula durabilibus, & consequenter longissima digestionum & perfectionum tempora requirentibus. Requirentibus igitur metallis longissima digestionum ad sui perfectionem tempora, quorum initium atque finem nemini mortalium longævo, aliquot seculorum etiam, videre concessum, mineralium transplantatio per naturam in metalla negari non debet; cumprimis etiam propterea quod in mineris metallorum, impurorum præcipuè reperiantur quoque mineralia: quarè mineralium fossores mineralia reperientes, bonam spem metallorum reperiendorum concipiunt, quorum illa *stragula* nuncupantur. Rarò enim metalla sine mineralibus, & mineralia sine metallis reperiuntur; nec etiam reperiuntur unquam mineralia auro & argento carentia. Quarè mineralia haud immeritò *metalla embryonata* nuncupantur, quia per artem & ignem bona auri & argenti quantitas ex illis elicitur fusione. Quæ si non nascuntur è radice me-

tallica, unde proficiſcitur aurum illud & argentum? Non enim ex infante bos; nec è vitulo naſcitur homo; ſemper enim ſimilia producuntur à ſimilibus.

Non igitur niſi fructus immaturi judicanda Mineralia metallorum reſpectu, maturitatem ſuam & perfectionem nondum adepti, nec à ſuperflua terra ſeparati. Quomodò enim ex ovo caloris beneficio excluderetur avis, non prædeſtinato ad avis generationem? Ita etiam de Mineralibus capiendum, quæ ſi metallicâ naturâ privata, quomodò ignis auxilio metalla inde elicerentur? Ais; nunquam vidiſſe te eductionem metallorum perfectorum è mineralibus & metallis vilioribus, ergo veriſimile minimè, nec credibile tibi. Cui, multa adhuc in natura latent abſcondita plurimis, perperam & ſtolide negantibus incognita: Teſtatur etiam quotidiana experientia, Mineralia & viliora metalla, ablatione ſulphuris ſuperflui (quomodocunque fiat, variis enim fieri poteſt) altiorem gradum perfectionis adipiſci. Quarè igitur oculis viſa cor non credat & lingua loquatur? Teſtatur enim experientia, ex omnibus ferè mineralibus & metallis vilioribus aurum bonum & argentum elici poſſe per artem, ex uno tamen plus altero & celerius. Non enim datur nox tenebroſa quantumcunque, lumine omnino privata, quod non poſſit manifeſtari beneficio ſpeculi concavi: Nec datur Elementum (etſi puriſſimum) aliis elementis non permixtum: Nec aliquid malignum omni bonitate privatum, & vice verſa. Et ſicuti latentes

tentes in aëre solis radios colligere fas est, ita etiam metalla perfecta, in imperfectis & mineralibus dispersa latentia per ignem & artificem exercitatum; si nimirum collocantur in igne cum solventibus suis appropriatis, ubi partes homogeneæ congregantur, heterogeneæ verò separantur: ita ut non opus sit abire in Indias, auri argentique quærendi gratiâ in novis illis insulis; quæ copiosè invenire hic in Germania licet, si modo Deus misericors plagas præsentes crudelissimas tandem aliquando avertere vellet, & eruere ex vetustis metallis plumbo nimirùm, ferro, stanno & cupro, ibi relictis à mineralium tractatoribus; absque nimirùm mineralium cultura. Nemo igitur se pauperem judicato, quia ille solus pauper est & inops (etsi aliàs locupletissimus, divitiisque abundantissimus, quas in momento deserere cogitur) qui Deum ingratus non cognoscit & agnoscit in operibus suis. Quid quæso in mundo abjectius ferro antiquo & plumbo? quæ sapientibus gratissima propter usum in lotione ♀^is & ♃^is cum albumine minerali. Quomodo autem laventur illa, id difficulter comprehenditur ab inexercitatis in igne, & indicabitur per similitudines. Vides antimonium recenter è terra erutum impurum & nigerrimum: quod fusione separatum à superfluitate montis (quæ tamen ipsi non frustra per naturam data, sed in auxilium purificationis propriæ, secundum illud: *Deus & natura nihil faciunt frustra*) purius evadit corpore præditum, metallis proximiore minera sua: quod si denuo funditur cum

ſale tartari, mortificatur à ſale tartari ſulphur crudum & conbuſtibile, & in ſcoriam convertitur ſeparatam a parte puriori Mercuriali : ita ut hac ratione nova recensque fiat ſeparatio partium, quarum una pars alba fragilis fundum petit, altera verò levior, ſulphur nimirum combuſtibile cum ſale tartari ſummitatem; quæ effuſa in conum, ubi refrixerint, mallei percuſſione ab invicem ſeparantur; quarum pars inferior *Regulus* dicitur à Chymicis, qui purior denuo, prima vice è minera Antimonio fuſo; atque hæc uſitata Chymicorum antimonii purgatio. Cui (regulo) ſi aliquid denuo adjiceretur, tertiæ purificationis gratiâ, non ſolum ſine dubio indè redderetur purior, ſed etiam fixior & malleabilis. Si enim è nigro antimonio parabilis regulus albus, quidni quoque è regulo metallum malleabile?

Alius ſeparationis modus ſulphuris ſuperflui Antimonialis.

℞. Antimonii pulveriſati part. 1. Salis petræ part. ½. miſce, & accende mixturam cum carbone vivo, & unà cum nitro comburetur ſulphur illud antimoniale, relicta maſſa ſubobſcura, fuſci nimirum coloris, quæ fuſa per horam integram igne fortiori dat regulum ſimilem illi qui conficitur cum ſale tartari, quantitate tamen minorem. Similis hiſce, fit ſeparatio partium animalium, ſi nimirum miſcentur æquali pondere, antimonium, nitrum & tartarus crudus, mixta accen-

cenduntur & funduntur. Est & alia partium antimonialium separatio; ubi frustulorum ferreorum minutissimorum pars unà imponitur crucibulo forti, in furno ventoso, quibus candentibus adjiciuntur partes duæ antimonii triti, fusionis gratiâ, & sulphur combustibile superfluum deserit antimonium, seseque associat ferro, metallo sibi amicabiliore sulphureo; cum quo mixtum deserit Mercurium proprium purum & sulphur sive regulum, qui dimidia ferè pars Antimonii.

Atque hi 4. modi, quibus sulphur antimonii superfluum & combustibile separatur sunt communissimi, non loco secretorum appositi, sed saltem demonstrationis gratiâ, ut appareat quomodò mineralia sulphurea purificanda & perficienda: Quæ quidem adhuc exigua emendatio, viam tamen ostendens ad meliorem non solum Antimonii, sed etiam Arsenici & auripigmenti, quamvis hæc duo non ita cum ferro, nitro & tartaro tractari possint propter nimiam volatilitatem, sed cum oleo vel aliis pinguedinibus in crucibulis clausis, dantia similem regulum antimoniali. Atque hi reguli dant Jovi duritiem, clangorem & compactionem, si ad lib. 1. uncia una vel dimidia adjicitur in fusione, pro re supellectili bona comparanda. Dant quoque in examine aurum bonum.

Et sicuti nunc dictum de antimonio purgando, ita etiam de reliquis intelligendum mineralibus & metallis imperfectis, utpotè Wismutho, Zincko, lapide calaminari, ♄, ♃, ♂ & ♀ purgandis a sulphure suo superfluo, si metalla perfectiora aurum

nimirum & argentum elicere velis ex iis cum fructu, atque sic lotionis metallicæ finem faciam, recommendando Chymicis *nitrum*, *tartarum*, *ſilices*, & *plumbum*, qui enim noverit tractare illa, oleum & operam non perdet in Chymia. Dolendum autem, quod non ubivis locorum bona & in igne fixa reperiatur terra, Saturnum & ſalia retinens; ſine enim ſene noſtro ♄, parum vel nihil in metallorum purificatione præſtari poteſt. Quare aliquid in hac arte tentaturus proſpiciat ſibi primò de terra optima retinente ♄. 24. horarum ſpatio; deinde Jovem conſulat, quid Vulcano cum ♂ agendum; qui quantum ipſi ferendum indicabit, antequam coronam impetret.

De Tinctura Solis & Antimonii.

Accidit quandoque alteratio quædam humano corpori ex attractione vaporum mineralium (id quod per meam fieri nequit fornacem) inter probandum; quare hic apponam Medicinam aliquam in gratiam artificis tam præſervantem quàm curantem; ex auro nimirum & antimonio rubinum pellucidum, fixum & ſolubilem; ut ſequitur.

℞. Auri puri ℥ß. ſolve in aq. reg. ſolutionem præcipita cum liquore ſilicum, ſicuti ſupra dictum in Parte II. calcem edulcora & exſicca; & erit parata. ℞. Regulum Martis (de quo paulò ante dictum) ſubtiliſſimè tritum, cui admiſce partes tres nitri puriſſimi: mixturam colloca in crucibulo inter

inter carbones ardentes, successive nimirum & paulatim ignem administrando, donec paulatim candescat crucibulum: quo facto fortiorem administra fusionis scil. & fiet indè massa purpurea; quam exemptam & refrigeratam tere subtilissimè; cujus ℞. part. 3. vel 4. & admisce part. 1. calcis prædictæ aureæ; colloca mixta in crucibulo cooperto forti in furno prædicto ventoso, & fac unà fluere massam instar metalli, & nitrum illud antimoniatum assumet in fusione solvetque aurum sive auri calcem, fietque indè amethysti coloris massa, quàm tamdiu in igne relinque, donec rubini pelluciditatem acquisiverit, id quod experiri licet cum filo ferreo mundo incurvato immisso. Et si interea massa inspissatur fusibilitate privata, oportet aliquid adjicere nitri vel tartari, fusionis promovendæ gratiâ, atque id toties quoties fuerit opus. Massam denique ubi pervenerit ad supremam Rubini rubedinem, effunde calentem in mortarium mundum cupreum, quam ibi relinque donec refrigescat, & erit colore simillima rubino orientali; calidamque tere in pulverem, aliàs aërem attractura liquesceret, & spiritus vini affusione in phiola extrahe tincturam; & remanebit aurum unà cum antimonio albissimum instar Talci subtilissimi, aquâ limpidâ è vitro abluendum, edulcorandum & exsiccandum. Quod igne fortiori fusum dat vitrum flavum, in quo nullum apparet aurum, separabile tamen vi præcipitationis cum limatura Martis & cupri, è quibus colorem suum pristinum recuperat, sed sine fructu, cum jactura. Spiritus

tinctus à Tinctura abstrahendus, quæ Medicina excellentissima in multis morbis gravissimis.

Etsi suspicaris hanc non simplicem esse Solis tincturam, sed etiam nitri & tartari admixti, scito nitri adjecti quantitatem non esse nimiam & excessivam; & posito quod adsit tartari vel nitri tinctura, quid quæso incommodi indè? quia illa ita per se bona Medicina. Sum autem prorsus mihi persuasus, hanc Solis tincturam esse præstantiorem illis in 2. parte traditis. Rubinus ille ita per se usurpari potest cum vehiculis appropriatis, quia in sese est Medicina excellentissima; vel aëri expositus & in liquorem resolutus, non enim est minor tunc Medicina Tincturâ; quia aurum in ipso & purior pars Antimonii, sine corrosivis potabilia reddita.

Mirabilis est salium potentia in metallis fusione destruendis, perficiendis & transmutandis: accidit enim mihi aliquando facturo hunc Rubinum, collocante duo alia etiam crucibula cum metallis, juxta hoc continent aurum cum regulo antimonii præparato (facilè enim 2. vel 3. & plura etiam in hoc furno collocari possunt crucibula, uno igne regenda, quod in vulgari illa ratione fieri nequit) injecturo salem certum in crucibulum collaterale auri crucibulo, quod ex errore injecerim illud in ipsum auri crucibulum, undè tantus tumultus tantumque certamen exortum, ita ut periculum ebullitionis immineret; quarè commotus illud è vestigio è furno cum forcipe exstrahere, & effundere, conjecturam faciens rubinum salis adjectione

ne involuntaria perditum; quarè aurum ſaltem ſervare volui. Inveni autem maſſam effuſam ſanguinis inſtar rubram, rubino elegantiorem, nullum verò aurum, ſed hinc indè in ſalibus diſperſa granula alba Saturno ſimilia, ob parvitatem non niſi ſalium ſolutione ſeparabilia, quæ tincturâ ſanguinis inſtar rubrâ aquæ ſolutione ſeparata, in fundo vitri remanebant: quæ poſtea fuſionis gratiâ in unum, collocavi in novo crucibulo in furno, ſed experiri volens fuſionem, reperi crucibulum vacuum, omneque aurum evanuiſſe, excepto pauculo ſupernè crucibulo & operculo adhærente, quod abſtuli, & in novo crucibulo cooperto experimenti gratiâ fundere volui; ſed totum è veſtigio ſentiens calorem avolavit, nullis etiam veſtigiis relictis in crucibulo, inſtar arſenici: atque ſic privabar auro.

Tandem accepi ſolutionem rubram, & abſtraxi aquam à ſalibus, & reperi ſalem ſanguinis inſtar rubrum, quem in crucibulo mundo etiam collocavi in furno experimenti gratiâ, utrum aliquid metallicum corporale indè elici poſſit; ſed reperi ſalem effuſum omni tinctura & rubedine privatum: id quod admirabile mihi in hodiernum uſque diem, quod beneficio hujus ſalis tota auri compages Tinctura nimirum unà cum remanentia tantam volatilitatem nacta avolaverit.

Quem laborem poſtea reiterare volui, ſed non ita in omnibus ut prima vice ſucceſſit; facta quidem aliqua alteratio auri, ſed non tanta ejus volatiliſatio, cujus rei cauſam opinor ignorantiam

ponderis prædicti salis prima vice præter voluntatem injecti.

Duæ autem potissimum rationes hanc hic inserere historiam me moverunt; primò nimirum ut appareat quàm facilè quis errare possit in re etiam minima, totum processum annihilante. Secundò ut appareat veritas Philosophorum scribentium, aurum esse per artem reducibile in gradum inferiorem, Saturno nimirum parem (id quod mihi in hoc accidit labore) esseque difficilius aurum destruere, & metallo reddere imperfecto conforme, quàm imperfectum transmutare in aurum; quarè animo exulto, quod tale experimentum oculis meis viderim, manibusque meis fecerim; de quâ re Philosophi nostri phantastici nihil audire volunt, integra volumina scribentes contra veritatem, pertinaciter asseverantes, *aurum esse incorruptibile*, id quod purum putum mendacium. Possum enim contrarium (necessitate postulante) demonstrare & quidem modis diversis. Miror sanè quid moveat ejusmodi homines contemnere rem ignotam: incognita ego judicare non soleo.

Quomodò transmutationem metallorum negare audent, carbones & forcipes tractare nescientes? Equidem fateor circumforaneos illos aurifices rudes & inertes, non parum maculare veram Chymiam & dehonestare, ubivis terrarum fraude & dolo circumvenientes homines, pauperculi & inopiâ oppressi, nisi fortè inveniant divitem aliquem credulum, ipsis victum & amictum suppeditantem spe lucri concepta & artis; quorum etiam

jam nonnulli avarorum auro adjuti psittacorum instar coloratorum amicti incedunt, quos cane pejus & angue odio prosequendos esse judico, sed non illorum causâ contemnendam Alchimiam innocentem. Maxima stultitia sive dementia nonnulli avari fascinati, incerta spe lucri pecunias suas erogantes, qui postea re sinistre succedente, in penuria vivere coguntur, quorum vices non dolendæ ex avaritia nimirum suos nummos erogantium. Alii nonnunquam divitias quærunt non lucri quidem causâ, sed potius propterea ut habeant unde vivant, & naturam rimari valeant; qui excusandi si decipiuntur à nebulonibus, non laudandi tamen si ultra vires suas erogant.

Alia Auri Tinctura & Medicina.

SOlve aurum in aq. reg. solutum præcipita cum liquore salis silicum: auro toto præcipitatô, affunde portionem aliam liquoris prædicti: colloca aurum præcipitatum unà cum liquore silicum in arenâ ad coquendum aliquot horarum spatio, & extrahet auri tincturam liquor ille silicum, purpureóque tingetur colore; cui affunde aquam pluvialem, & fac eam coquere unà cum liquore illo purpureo, & præcipitabuntur silices, relicta tinctura coloris excellentioris cum sale tartari; à qua aquam abstrahere oportet ad siccitatem usque, & remanebit in fundo vitri sal elegantissimus coloris purpurei, è quo spiritus vini beneficio extrahitur tinctura sanguinis instar rubra, viribus auro potabili

bili vix cedens. Latent autem in ſale hoc purpureo multa, de quibus plura eſſent dicenda, ſi modo occaſio ferret; quarè viam monſtraſſe ſufficiat auri deſtructivam. Poteſt enim ſal ille aureus breviſſimo temporis ſpatio, infra horam nimirum, exiguò labore perfici & in naturæ miraculum tranſmutari admirandum, confutans obtrectatores nobiliſſimæ artis Alchimiæ; pro quo dono, Deo immortali immortales gratias agere debemus.

De Speculis.

MEntionem feci in tractatu de Auro Potabili, non ſolum de immateriali ignis calore, ſed etiam de ſubtiliſſimis Solis radiis convertendis in ſubſtantiam materialem corpoream, beneficio quorundam ſubjectorum, quibus colliguntur. Mentionem quoque feci ibidem *ſpeculi concavi* cujus præparationem, utpote non omnibus obviam, hic quoque dabo, & quidem optimam quam ſcio. Vt ſequitur.

Oportet autem primò ut conficiantur typi è materia optima, pilis nimirum & argilla, de qua re in Parte Quinta, forma & figura ſpeculis conſentanei, circulariter rotundi; alias enim ſpeculum ſolares radios colligere in unum, iterumque exſerere neſcit; cujus rei culpa non niſi typo adſcribenda. Siquidem ſpeculorum fuſio & politio ſingulare artificium non eſt, utpote campanarum fuſoribus cognitum, ſed fundere optime formatum ex optima materia, ritéque polire, hoc artis eſt. Et

primò

primò quidem typos quod attinet circulariter ſcindendos beneficio inſtrumenti alicujus ferrei acutiſſimi optimè proportionatos & rotundos, id brevibus indicari nequit. Quare Lectorem relegatum volo ad authores prolixe hac de re tractantes, Archimedem nimirum & Iohannem Baptiſtam Portam & alios. Etſi cares illorum authorum ſcriptis, vel non intelligis, fac ut habeas globum exactiſſimè tornatum pro typis formandis ut ſequitur; & primò quidem fac mixturam è farina & cineribus cribratis, quam inter duo ligna æqualia extendito, ut moris eſt extendere paſtam è farina & butyro confectā pro artocreatibus & ſcriblitis craſſitie ſpeculo fundendo correſpondentia. Deinde impone circinum & deſigna pro lubitu menſuram, quam cultro exſcinde, & globo impone, ipſique adſperge calcem vivam è linteolo vel cribro, & ſuperimpone argillam optimè præparatam cum crinibus, duorum digitorum latorum tranſverſorum craſſitie: Etſi fruſtum ingens, oportet imponere fila ferrea tranſverſim, typum confirmantia ne incurvetur vel frangatur. Poſtea ſolis vel ignis calore indurata parte una, aufer totũ illud a globo & impone cavitati alicui, cui ubique rite incumbat, & oppoſitæ parti etiam adſperge calcẽ vivam vel carbonum pulverem, atque huic ſuperimpone alteram typi partem, denuóque Solis vel ignis calori expone paulatim exſiccandam, ne rimas contrahat. Quo facto aufer extremitates, partes illas typi conſtituentes, ab intrinſeco illo ſive intermedio, quas ſibi invicem oppone partibus interioribus

bus per distantiam ad minimum manus latæ transversæ, & interpone in principio paucos quosdam carbones vivos, ad omnimodam typi indurationem, quibus alios superimpone nigros, atque his alios postea, sed sic consequenter usque ad summitatem, ut probe candeant parte læviore. Et si typi essent ingentes, & admodum crassi, unus ignis non sufficiet, & oportebit plures adjicere carbones, donec interioribus partibus exactissime candeant: postea paulatim extinguatur ignis, ut refrigescant typi, sed non omnimodò, catenus nimirum ut attrectare possis; & subito illine subtilissime cribratum cinerem aquâ mixtum cum penicillo, ad claudendas rimulas ob crinium combustionem exortas, typosque lævigandos. Tandem compone iterum utramque partem (postquam prius in illis foramen formaveris pro infundibulo) mundam nimirum cavendo ne quid impuri incidat, cautéque colliga filis ferreis vel cupreis; & optimè luta juncturam argilla cum crinibus præparata; & impone infundibulum terreum, typumque arenæ siccæ ad summitatem usque: Oportet autem quoque interea temporis quando typum cremas & præparas, mixturam metallicam liquefacere, quo typo adhuc calenti infundatur. Metallo probè liquefacto injice linteolum cereum, quo flagrante effunde metallum liquefactum in typum calentem, cavendo ne carbones vel aliquid aliud incidat in crucibulum, & cum metallo effundatur in typum perdens speculum. Postea permitte ut sponte refrigescat speculum in typo, si materia non sit tabescens refri-

fri-

frigeſcens. Etſi materia eſſet tabeſcens in refrigeratione, quæ nimirum diminueretur, oportet ut e-veſtigio è typo eximatur ſpeculum fuſum, & cooperiatur vaſe terreo vel ferreo calido ut refrigeſcat ſub illo, quod aliàs refrigeſcens incluſum typo tabeſcere non valens in particulas confringeretur. Paulò poſt verò percipies, qualia ſint illa tabeſcentia metalla.

Atque hic eſt modus fundendi communiſſimus & uſitatus & quidem optimus, ſi modò es exercitatus. Sunt & alii modi. 1. Ubi typi conficiuntur è ligno vel plumbo ſpeculo conſentanei imprimendi arenæ, farinæ tegularum, vel terræ alicui ſubtiliſſimæ, uti moris eſt apud cuprarios; atque hic modus ſaltem inſervit ſpeculis minoribus.

Tertius modus omnium optimus, ſed difficillimus inexercitato, eſt qui ſequitur. Fac typum cereum cum cylindro collocandum inter duo ligna, ſicuti ſupra dictum de Modo primo, quem ſuperimpone globo conformationis gratiâ, & permitte in frigido ad duritiem pervenire: poſtea aufer, & cum penicillo ſequentem illine mixturam; quam in umbra fac ut exſiccetur; deinde applica argillam cum crinibus præparatam craſſitici unius vel alterius digiti lati tranſverſi. Poſtea ſequenti modo aufer iterum ceram è typo terreo; fac foramen rotundum in typo terreo cum cultro ad ceram uſque perveniens, quo facto colloca prope ignem carbonum, foramine deorſum vergentem typum, & cera liqueſcens effluet è foramine; in quem calentem, (non crematum) effunde metallum, &c. Opor-

Oportet linimentum illud, quod illinitur ceræ optime esse præparatum, ne dum liquescit cera, decidat & unà cum cerâ effluat, nec cera penetret typum terreum ipsumque perdat: sequitur nunc linimentum. Crema argillam optime lotam in furno figulino usque ad rubedinem; postea tere, & subtilissimam ejus partem aufer aquæ ablutione, ita ut accipias pulverem subtilissimum & impalpabilem; quem sicca, denuóque crema igne fortissimo: postea contere illum puluerem cum aqua pluviali & sale armoniaco sublimato super lapide, sicuti pictores suos colores præparare solent, & ad justam consistentiam redige picturæ convenientem; & erit parata mixtura. Sal armoniacus retinet pulverem illum subtilem, ne effluat cum cera: terra verò præparata fusionem reddit teneram & subtilem.

Mixtura metallica pro materia speculi.

HArum mixturarum sunt variæ, quarum una semper melior alterâ; quæ quo durior eò melius speculum, quo enim durius metallum eo rectius meliusque politur. Nec sufficit durities mixturæ, sed requiritur etiam ejus albedo: Rubra enim, a cupro nimio profecta; nigra à nimio ferro, vel obscura à nimio stanno profecta, non facit veras rerum repræsentationes sed mutat rerum species & colores: e.g. nimia cupri quantitas reddit species justo rubriores; & sic de cæteris. Esto igitur mixtura metallica albissima. Sed si specula ustio-

ustionis solummodò gratiâ conficiuntur, nihil interest cujuscunque sit coloris, si modò dura sit mixtura. Unam igitur ex optimis apponam: ℞. Laminarum cuprearum tenuissimarum, in particulas redactarum part. unam, Arsenici albi ¼. laminas primo humecta liquore salis tartari, & fac stratum super stratum cum laminis & Arsenico pulverisato, hoc illis adspergendo, donec crucibulum repleatur; quibus affunde oleum lini, quantum nimirum sufficit ad cooperiendum cuprum & arsenicum: quo facto applica operculum cum optimo luto, postea colloca crucibulum (luto exarefacto) in arena, ita ut saltem promineat suprema pars operculi, & administra ignem paulatim, primò quidem parvum, secundò fortiorem paulatim & successive, donec adeò incalescat arena, ut omne evaporare possit oleum; & interea temporis oleum præparabit cuprum, arsenicumque retinebit, & in laminas intrare faciet instar Olei penetrantis corium siccum. Vel colloca crucibulum sub crate aliqua, & superimpone ignem, quem paulatim administra, donec in coctione evaporet oleum. Postea ubi omnia refrixerint frange crucibulum, & invenies cuprum diversimode coloratum, cumprimis si loco arsenici auripigmentum acceperis, duplo vel triplo magnitudine auctum, & friabile. ℞. Hujus ♀. part. 1. Orichalci part. 2. funde celerrimo igne, & primò quidem orichalcum, cui postea adjice cuprum illud friabile; mixta & fusa effunde, & habebis metallum durissimum, limæ inobediens, non tamen adeò fragile, sed instar

 cha-

chalybis, è quo varia formari possunt, servientia loco ferreorum instrumentorum sive chalybeorum. ℞. Hujus metalli duri part. 3. stanni optimi part. 1. plumbo carentis, funde & effunde, & erit parata materia speculorum. Hæc mixtura est metallum durum & album, optima faciens specula; Sed hic si tibi labor videtur tædiosus, accipe cupri part. 3. & stanni part. 1. Arsenici albi part. ½. pro materia speculorum, quæ quidem elegantia, sed fragilia tam in fusione quàm lævigatione, quare cautè tractanda.

Aliquid observatu dignum hîc apponere oportet à paucissimis observatum; falsa nimirum plurimorum, cumprimis illorum qui scientiam sibi attribuunt, opinio de metallorum proprietatibus. In secundâ parte (ubi de spiritibus subtilibus) mentio facta pororum metallorum, testatur enim experientia, spiritus illos subtiles, utpote cornu Cervi, tartari, fuliginis, capillorum, nec-non quandoque sulphureos illos salium & metallorum, evaporare per vasa stannea: Id quod prima vice quilibet capere nequit, quorum gratiâ hic discursus instituitur.

Fac globulos duos è cupro, & duos è stanno puro plumbo non permixto, unius ejusdemque formæ & quantitatis: quorum globulorum pondus exactissime observa. Quo facto denuo funde prædictos globulos in unum, & primò quidem cupreos, quibus liquefactis adjice stanneos, ne multum à Jove evaporet in fusione: & statim iterum effunde mixturam liquefactam in typum globulo-

bulorum primorum, & non prodibunt quatuor; ſed vix tres numero globuli, pondere 4. globulorum reſervato. Si igitur metalla non ſunt poroſa, unde quæſo proficiſcitur magna illa alteratio magnitudinis? Quare ſcito poroſa eſſe ſecundum plus minus metalla: aurum habet poros pauciſſimos, plures habet argentum, quo plures Mercurius, Mercurio plumbum, plumbo cuprum; atque hoc ferrum; ſtannum omnium habet plurimos. Si metalla poſſemus deſtruere; iterumque deſtructa de potentia in actum educere, utique tam poroſa amplius non futura. Et ſicuti puerulus abſque correctione ineptus redditur ad quamvis bonitatem; correctus autem omni virtutum & eruditionum genere imbuitur: ita etiam de metallis intelligendum, quæ relicta in naturali ſuo ſtatu, è terra nimirum eruta, abſque correctione & emendatione, permanent volatilia, corrupta verò & regenerata nobiliora redduntur, ſicuti & corpora noſtra deſtructa & corrupta, aliquando clarificata reſurgent, antequam veniant in conſpectum divinum. Quare rectiſſimè dixit Parac., quod in unà hora ſi centeſies deſtruerentur metalla, abſque corpore tamen eſſe non poſſint, novam ſpeciem & quidem meliorem reaſſumptura: *Vnius* enim (ut rectè dictum) *corruptio, alterius regeneratio:* Eſt enim corporis ſulphurei ſuperflui mortificatio, animæ Mercurialis regeneratio. Siquidem ſine deſtructione metallorum perfectio fieri nequit. Quare metalla deſtruenda & informia reddenda, ut poſtea inde, ſulphure terreſtri ſuperfluo combuſtibili

ſeparato, pura puta ſpecies Mercurialis pullulare poſſit: De qua re plus de amauſis.

De Speculorum Lævigatione & expolitione.

SPeculum etſi exactiſſimè fuſum & proportionatum, nullius tamen eſt valoris, rite ſcil. non expolitum & lævigatum; facile enim in lævigatione parte aliqua, jacturam aliquam pati poteſt ſibi noxiam. Oportet autem ab illis auferre primò partem craſſiorem rotæ beneficio, uti moris eſt apud ſtannarios & cuprarios, cum lapide ſabuloſo; deinde illis admovere cotem puriorem cum aqua, donec ſufficienter attritione fuerint lævigata. Quo facto à rota illa iterum auferenda ſpecula, & admovenda rotulæ ligneæ corio obductæ, ſmirite ſubtiliſſimè præparato affricando, donec amplius non appareant rimulæ in torno contractæ, adepta lineam tranſverſam. Poſtea alia requiritur rotula corio abducta, cui lapis hæmatites præparatus & lotus cum cinere Jovis affrictus, cui ſimiliter ratione prædicta nimirum & ſecundum eandem lineam ſpecula tamdiu admovenda, donec ſufficientem elegantiam & ſplendorem adepta. Oportet autem ejuſmodi ſpecula præſervare ab aëre humido & anhelitu; & aëre vel anhelitu infecta abſtergere non quovis panno laneo vel linteo, ſed corio hircino vel cervino; & quidem non obiter ſed ſecundum lineam illam tranſverſam, quâ lævigata ſpecula. Poſſunt etiam cum plumbo artificialiter fuſo, cum ſmirite & aqua attritione lævigari primò,

ſecun-

ſecundò cum ſmirite puriore & plumbo; tandem etiam cum hæmatite & cineribus ſtanni. Item etiam cum cotibus, ſingulis vicibus alium puriorem ſubſtituendo; ubi tandem etiam ſplendor illis acquiritur cineribus ſtanni.

Pars quoque ſpeculorum exterior, convexa, lævigari poteſt, quæ repræſentat ſpecies breves, & expandit radios diſperſos: pars verò interior (cava) colligit & multiplicat, ſpeciemque exſerit.

Atque hæc dicta ſufficiant de ſpeculis fundendis & lævigandis requiſitis ad radiorum ſolarium collectionem. Et quamvis è prædicta mixtura alia quoque ſpeculorum genera confici poſſint, miras ſpecies repræſentantia,& ſingularia præſtantia; utpote ſunt cylindrica, pyramidalia, parabolica, &c. Omittuntur tamen quia non hujus loci. Potuiſſem quidem illorum conficiendi rationem demonſtrare, quia non exiguos labores & ſumptus exantlavi in indagatione illorum præparationis & uſus, ſi occaſio ferre voluiſſet. Sed omnium, quotquot ſunt, ſpeculorum uſitatiſſimum eſt illud, cujus præparationem demonſtravimus; cujus diameter ſit ad minimum 2. vel 3. ſpithamarum, ſi aliquid ſingulare præſtare vis: quamvis unius vel alterius ſpithamæ copioſos etiam colligat radios, ita ut ſtannum & plumbum illius beneficio liquefacere poſſis, ſi rite formatum: ampliora tamen ſive majora ſunt meliora. Nec nimis profunda eſſe debent, quo radios ſuos longinquius ferire,& melius actiones ſuas ſive functiones præſtare valeant; habeant nimirum 20. partẽ vel trigeſimam ſphæræ,

ſectione exactiſſimè abſervata, quæ fundamentum artis.

De Amauſis vel vitris metallicis.

QUod ad vitra illa metallica, ad Alchimiam pertinentia, multum facientia ad metallorum perfectionem, & ab antiquis Philoſophis honorata; intermittere nolui aliquid etiam de illis hic locorum addere, quia cumprimis facile conficiuntur per hanc fornacem.

Et quidem veteres hæc invenêre vitra proculdubio forte fortuito, reducturi corpora calcinata, converſa in vitra igne fortiore: plurima enim ſecreta hac ratione inventa non quæſita; ſæpe enim accidit noſtris laboribus, ut præter ſpem aliud, & quidem vel melius vel pejus inveniamus re quæſitâ: Et hoc etiam cum hiſce vitris accidiſſe arbitror. Sed ut ut ſit, certum eſt vitra illa multa nobis exhibuiſſe beneficia. Ait enim expreſſe Iſaacus Hollandus, quod metalla vitrificata, in metalla reducta, reductione illa, metalla dare meliora & nobiliora, primis nimirum vitrificatis: Et quidem aurum dare tincturam; argentum verò aurum; & cuprum argentum; & ſic conſequenter aliorum metallorum vitra meliora in reductione dare metalla. Cujus rei veritatem teſtatur experientia: Et quamvis hactenus non fecerim magnum periculum in hujuſmodi labore, non tamen ignoro, quod metalla in cinerem redacta mortuum, in vitrum redigendum pellucidum, abſque fructu ſingulari in me-

metalla iterum reduci nequeant: unum tamen altero tractabilius metallum: Nec nostra vitra, aurifabrorum sunt amausæ, amplis aliisque ornatus causâ affixæ, confectæ additione vitri confecti ex arena fusili; nostra verò è succis metallorum. Non autem negaverim virtutem vitri Veneti, vel alterius fusilis mundificativam metallorum, cupri cumprimis & stanni, quæ tamen comparabilis non est cum succis metallicis. Equidem fateor ingenuè, me plus quam vigesies periculum fecisse in hoc negotio, nunquam falso: ignoro autem utrum succedat in majori quantitate, quia nunquam tentavi in majori, dubitans de bonitate vasorum retinentium vitra fusibilia tempus requisitum: Multum enim laboravi in ejusmodi vasorum præparatione, sed frustra hactenus. Poterit igitur, cui datur temporis & loci opportunitas, sese exercere in hoc negotio, quod jucunditatis plenum intelligenti sive scienti. Maxima enim inde spes lucri, si modò tibi dantur crucibula fortissima. Non autem caret rationibus hæc metallorum perfectio, dum enim metallum comburitur in cineres, multum sulphuris ejus superflui combustibilis comburitur (uti videre est in plumbo, stanno & cupro, ex scintillulis nimirum apparentibus in illorum calcinatione dum agitantur, & disparentibus) quod si postea reducitur (calcinatum nimirum) pars ejus præstantior beneficio fluxus & gravior petit fundum, viliore superiorem locum petente, transmutata in scoriam sive vitrum. Atque hac ratione solius ignis beneficio fit separatio metalli, ignaro & inexperto

incredibilis: Confidera argentum deauratum feparandum in fufione, quod quafi corrumpitur fulphure illo communi, & amiffa fpecie metallica abit in fcoriam nigram, antiquam in fufione deferat aurum: quâ etiam ratione feparatur argentum à cupro, & hoc à ferro. Obferva etiam antimonium crudum & nigrum, quod in cineres calcinatione redactum, & fortiore igne fufum feparatur, puarioribus partibus defcendentibus albis & puris inftar argenti, impurioribus verò adfcendentibus transmutatis in vitrum five fcoriam, quæ nunquam facta fuiffet feparatio abfque incineratione, etfi diu in fluxu ftetiffet antimonium.

Vides igitur ignis folius potentiam in alterandis metallis, quare firmiter crede laborem tuum non fruftra meum futurum, fi ignem juvare noveris. Exerceas te igitur in hoc labore, fufficienter enim inftructus es, & fornax hæc te juvabit, fine qua impoffibile talia tractare, tefte experientiâ verba confirmante mea.

Factâ nunc mentione amaufarum, quantum pertinet ad metallorum perfectionem, aliquid etiam dicere cogor de reliquis Amaufis, five vitris coloratis, quæ dicuntur gemmæ, & ornatus causâ ufurpantur. Qui etfi non utilis, jucundus tamen eft labor. Quam fcientiam multi hactenus tam nobiles, quam ignobiles jam diu quæfiverunt, non lucri fed recreationis gratiâ; à vera via aberrantes, (prolixè tamen defcriptam in variis linguis) ex ignorantia artis criftallum vel filicem fufibilem reddentis & colorantis; Saturneo vitro contenti, con-

fecto

fecto ex una parte cryſtallorum ſive ſilicum, & 3. vel 4. partibus minii vel ceruſſæ, vitro nimirum nullius momenti, utpotè non ſolum molliſſimo & politioni inepto, ſed etiam juſto graviore propter plumbũ, coloris flavi vel viridis participe. Quodvis enim vitrum è cryſtallo ſive ſilice, & minio ſive ceruſſa confectum per ſe ſcil. abſque additione aliorum colorum, plumbi adipiſcitur colorem flavum, impedientem & alterantem alios admixtos colores. Non igitur hac ratione bonus è plumbo & ſilice conficitur lapis. Poſſunt autem ejuſmodi vitra Sarurnia additis ipſis vitro Veneto, cinere Jovis & coloribus, diverſimode uſurpari ab aurifabris; auri nimirum colorandi gratià; aliàs nullius ſunt momenti.

Dabo igitur aliam præparationem è ſolis nimirum ſilicibus ſive cryſtallis abſque nimirum minio & ceruſſa, cum coloribus metallicis, naturalibus colore & elegantiâ, præſtantiorum lapidum; vitro tamen non duriorum: Etſi enim Cryſtallus durior vitro, fuſione tamen privatur ſua duritie aliqua ex parte, & vitro redditur ſimilis; tantâ tamen duritie reſervatâ, quanta ſervit ipſi inſcriptionis gratiâ in aliud vitrum. Quæ vitra facilè poliuntur, in omnibus & per omnia ſimillima, duritie exceptâ, naturalibus lapidibus; quibuscum non ſolum varii generis lapides confici, & alia opera aurea, argentea, lignea & picta ornari poſſunt; ſed etiam varia ſupellectilia, utpotè ſalina, manubria, pocula, &c. Nec-non imagines & antiquitates formari ad imitationem (fuſione nimirum) auro, argento & lapidi-

pidibus impreſſarum, ſimillimas manu exſciſſis artificis ingenioſiſſimi è gemmis, & jucundiſſimas.

Conficiuntur autem hoc modo: Et primò quidem oportet ut tibi proſpiciàs de cryſtallis vel ſilicibus non coloratis, ſed albiſſimis, ex arenâ vel rivulis colligendis, quos in crucibulo cooperto candefacere oportet, candenteſque in aquâ frigidâ exſtinguere, ut fatiſcant & pulveriſari poſſint; alias enim ob duritiem dum pulveriſantur, aliquid à Mortario ablaturi & proin inquinabuntur; operæ igitur pretium eſt ob elegantiam ut ritè tractentur. Poſtea ℞. Silicum præparatorum & ſalis tartari puriſſimi, confecti in fictilibus vitreatis, non autem in cupreis aut ferreis vaſis; partes æquales, miſce & ſerva ad uſum.

Et ſi vis hanc maſſam redigere in gemmam, oportet prius admiſcere colorem aliquem (deſideratum nimirum) poſtea in crucibulo mundo cooperto, ad medietatem uix repleto, tamdiu in maximo collocare igne, donec omne ſal tartari evaporaverit, & ſilex unà cum colore in ſubſtantiam aliquam vitro ſimilem abiverit fuſibilem: oportet quoque ſubinde immittere filum ferreum mundum, & paululum maſſæ fuſæ exſtrahere, experimenti gratiâ; utrum nimirum ſatis diu ſteterit in igne; utrum adhuc in ea appareant puſtulæ & arenulæ; vel utrum exactiſſimè fuſa deſcenderit ad fundum. Quo facto auferre crucibulum oportet, & collocare ſub vaſe aliquo candente ferreo vel terreo, ut ibi refrigeſcat una cum lapide fuſo; alias enim maſſa in crucibulo in minutiſſimas particu-

las

las confringeretur, atque adeò inepta redderetur operibus majoribus inde exſcindendis: Nec oportet maſſam fuſam effundere, propter periculum attractionis aëris, & puſtularum inde oriundarum. Volens verò è maſſa illa formare nummos & imagines fuſionis beneficio, non exſciſſionis; non opus habet permittere maſſam in crucibulo refrigeſcere, ſed jam in igne perfectam calentem effundere in mortarium cupreum, & nihil adhæreſcet crucibulo, ſed tota abſque jacturâ effundetur maſſa: Atque hanc maſſam, ſi vis, poteris vel pulveriſare vel confringere in minutiſſimas particulas, fuſionis & impreſſionis gratiâ. Maſſa verò in crucibulo refrigerata; fractione crucibuli eximenda, & in lapillos majores vel minores ſciſſionis beneficio redigenda. Fuſurus verò nummos & imagines, oportet collocare nummum vel imaginem, quàm imitari vult, cum dorſo, ſive parte poſteriori, deorſum in annulo ferreo, digito lato tranſverſo uno, capacitate majore nummo; ſuper lapide vel ligno aliquo plano, & imagini adſpergere parum terræ trippolæ vel arenæ ſubtiliſſimæ per linteolum, quantum nimirum ſufficit ad tegendum typum, atque huic ſuperimponere aliam optimam humectatam aquâ adinſtar cinerum cupellarum tenaciſſimam, eamque typo firmiter, cautè tamen, ne loco moveatur typus, imprimere: Quo facto oportet vertere annulum, & cultello parum elevare typum, elevatumque auferre manibus vel forcipula, relicta imagine in arena, exſiccanda calore ſolis vel ignis. Fuſurus poſtea imaginem, collocet annulum

lum cum imagine arenæ impressa sub tegula, fortemque administret ignem, ut annulus ubique totus unà cum arena & imagine arenæ impressa probè candeat: Postea eximat annulum visum, utrum imago aliquam perpessa jacturam; quam si non perpessa, oportet superimponere tantum vitri supradicti crassiuscule triti, quantum sufficit in fusione ad replendam imaginem arenæ impressam; quo facto oportet denuò annulum collocare sub tegula, & fusionis administrare ignem, donec nimirum vitrum in annulo liquescat; cui tunc admovere oportet ferrum planum & læve manubrio præditum, calens sive candescens, annulo prius è furno extracto cum forcipe, Vitrum typo optimè imprimendo; & tandem sub vase terreo vel ferreo candente collocare refrigerationis gratiâ; factâque refrigeratione auferre imaginem à typo, quæ typo in omnibus, si ritè processeris, correspondebit, cælatoris artificium exactissimè repræsentans, vel sigillum gemmæ impressum: quod sane egregium artificium antiquitatibus & raritatibus repræsentandis & fingendis aptissimum.

Sequitur coloratio prædictæ massæ, quâ simillima redditur gemmis

COlores à metallis desumptos esse oportet & mineralibus, cupro nimirum, ferro, auro, argento, VVismutho, Magnesia & granatis: De reliquorum coloribus nihil habeo certi. Cuprum commune dat colorem maris instar viridem: cuprum

prum è ferro graminis instar viridem: granati Smaragdinum: ferrum flavum vel hyacinthinum: aurum cœruleum optimum: Wismuthum cœruleum communem: Magnesia amethistinum. Mixta dant colores alios; e. gr. aurum cum argento mixtum dat colorem amethystinum: ferrum & cuprum dat colorem subviridem sive pallidum: Wismuthum & Magnesia purpureum: Argentum & Magnesia dat varios colores opalum referentes.

Conficiuntur quoque imagines diversorum colorum, si nimirum diversorum colorum massæ in particulas confringuntur, mixtæque typo superimponuntur, &c. Et si massam (viridem, rubram, cæruleam &c.) opacam desideras, adjice parum calcis Jovis obscurantis, cui tanquam basi colores insistunt. Exempl. gr. facturus lapidem Turcoitem, vel lap. Lazuli, admisceat colori cœruleo confecto è marcasita argentea, vel ex Zafora (massæ colorandæ gratiâ) calcem Jovis, ut unà fluant, & priusquam fiat impressio, superimponat typo aliquid auri præparati, dispersim scil. atque huic vitrum prædictum; & facta fusione & impressione fiet inde lapis præditus venulis aureis adinstar lapidis Lazuli, jucundissimus: oportet autem esse auri calcem, splendorem suum in igne non perdentem, qualis est per Mercurium facta, vel illa, quæ melior & ex aq. reg. præcipitatur, de qua supra.

De

De præparatione colorum pro massa silicum & crystallorum coloranda.

CUpri laminæ sæpius candefactæ in aq. frigida extinguntur, de quâ re plus in Parte Quinta: Ejus gr. 3. 4. 5. 6. admiscentur unciæ 1. massæ pro colore maris instar viridis. Ferrum redigitur in crocum reverberatione: cujus gr. 4. 5. 6. 7. 10. ad unc. 1. Massæ adjiciuntur pro colore flavo vel hyacinthino. Argentum solvitur in aq. fort. & præcipitatur cum liquore silicum, edulcoratur postea & exsiccatur, cujus gr. 1. 2. 3. 4. 5. 6. ad unc. 1. Massæ adjecta dant colores mixtos.

Aurum solvitur in aq. reg. edulcoratur, & siccatur, præcipitatum prius cum liquore silicum. Cujus gr. 4. 5. 6. 7. usque ad ℈ß. admixta ad unc. 1. Mas. dant Sapphirum elegantissimum. Et si gr. 3. 4. 5. 6. Rubini illius solubilis facti ex auro & regulo Martis nitroso adjiciuntur ad unc. 1. Massæ, dant Rubinum elegantissimum. Magnesia pulverisatur, cujus pulveris gr. 6. 8. 10. 14. ad unc. 1. Massæ dant Amethistum.

Marcasita argentea solvitur in aq. reg. præcipitatur cum liquore silicum, edulcoratur & exsiccatur. Cujus gr. 1. 2. 3 4. 5. ad unc. 1. Massæ admixta dant quoque Sapphirum, sed elegantiâ non comparabilem facto cum auro.

Nolens autem calcinare Marcasitam accipiat Zaforam, & admisceat ad unc. 1. gr. 5. 6. 8. 10.

Granati Bohemici vel Orientales pulverisantur,& ad ℥j. Massæ adjiciuntur gr. 6. 8. 12. usque ad scrup. 1. pro lapillis viridibus naturalibus Smaragdis simillimis: Cætera per experientiam discenda, quæ supersunt de colorum mixtione.

Quibus autem usibus crystalli & silices colorati destinati non est hujus loci tractare; unico excepto usu, quem hic apponam oculorum gratiâ, qui debilitantur à nimiis vigiliis, calore ignis & fumo: Fac ut habeas typum cereum circulariter rotundum, magnitudinis disci vel orbis (Optici tales *lentes* vocare solent) cui applica argillam optimam capillatam: typo cereo illine oleum, & exactissimè applica optimam & in igne durabilem terram præparatam crucibulorum unius digiti crassitie, quam exsiccatam perfora aliquâ ex parte, ut cera ad ignem liquefacta effluere possit: postea crema typum in furno figulino; crematum replere oportet vitro præparato, & in furno ventoso collocare donec vitrum liquescat; quo denuo refrigerato, typum auferre iterum attritionis beneficio; & accipies crystallum typi formam referentem; quam postea in patina ferrea instar perspiciliorum ex utraque parte elaborare & lævigare oportet; Elaboratamque filo ferreo forti excipere sive obducere; & habebis lentem opticam crystallinam exiguis sumptibus comparatam, quæ aliàs vix tantæ magnitudinis è crystallo conficitur. Et si vis, poteris vitrum viridi colorare colore, visui gratissimo, ipsique accommodare pedem majoris commoditatis gratiâ. Facit autem hoc vitrum non solum ad lumi-

luminis tempore nocturno multiplicationem, ut procul aliquid videre possis in camera, sed etiam ad mineralium fixationem & calcinationem beneficio radiorum solis, metallorumque fusionem & picturarum multiplicationem adinstar speculi concavi, nec-non ad alios usus, ita ut ritè elaboratum meritò comparem cum speculo concavo; quia idem præstat justæ magnitudinis, quod Speculum concavum: nec ulla alia est eorum differentia quàm reflexio.

Alia quoque ratione conficitur ejusmodi instrumentum vitreum, & quidem minoribus & sumptibus & laboribus; si nimirum è vitro speculari lævigato, exscinduntur 2. orbes circulariter rotundi & magni cum adamante, & in fornacula appropriata super lapide exactissimæ rotunditatis formæ, sicuti de speculo concavo dictum, paulatim igne emolliuntur, & tamdiu ibi in calore relinquuntur, donec instar ceræ sese arctissimè lapidi junxerint: quo facto, fac ut paulatim iterum refrigerentur: qui postea exempti speciem repræsentabunt speculi concavi, quibus etiam parte convexa folium accommodari potest. Præstant autem hujusmodi vitra idem quod præstat speculum concavum metallicum; reflexione excepta, quæ non adeò eminens est sicuti speculorum concavorum: vitra autem hæc etsi citius frangantur quam specula, aptissima tamen sunt ad sequentis instrumenti confectionem.

Colligantur autem fili fortioris beneficio transversim applicandi parte nimirum concava; & ex-

scin-

ſcinditur in margine foramen cum adamante, lateris unius, magnitudinis piſi majoris, cui applicatur cochlea ſtannea; poſtea exactiſſimè ubivis locorum clauduntur juncturæ luto optimo appropriato: quo facto circumcirca applicatur faſcia argentea vel cuprea, vitra illa ſtrictiſſimè continens ſive complectens, ita tamen ut pedi accommodari poſſit inſtrumentum. Quibus omnibus ritè peractis ſeparantur iterum ſive abſcinduntur fila illa fortia, quibus in principio colligabantur vitra, prope nimirum faſciam illam cupream: poſtea infunditur aqua vitæ clariſſima per infundibulum, quantum nimirum requiritur repletioni. Inſtrumento repleto clauditur cochlea, quod ad uſus ſuos reponendum. Præſtat autem hoc idem inſtrumentum, quod ſpeculum concavum; cumprimis ſi in diametro habeat latitudinem unius pedis & adhibeatur picturis perſpectivis, egregiè exhibet & repræſentat illas & multiplicat,

Cui ſi à tergo collocatur candela tempore nocturno, tantum lumen & ſplendorem dat in conclave, ut à ſole profectum eſſe putes. Præſtat etiam alia, quæ hic ceu ſupervacanea omittuntur. Poteſt quoque ejus beneficio nocturno tempore lumen diſperſum ex aëre colligi, ita ut etiam ſcripturam minutiſſimam legere poſſis.

Talia & alia plura hujus fornacis beneficio perpetrari poſſunt, quæ omnia & ſingula apponere non opus, ob nimium libri incrementum. Reliqua de metallorum fuſione, examinatione & purificatione, fortè dabuntur alibi.

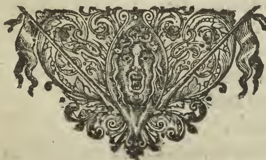
Accipe igitur nunc benevolo animo, Lector, quod tibi datur. dabitur aliquando melius; & noli in sinistram partem vertere mea scripta, ac si reprehenderem veterum metallorum examinationes, fusiones & separationes, qui saltem meam experientiam communicare volui, ansamque dare rem altius perpendere. Non enim ignoro mineralium tractatores minoribus illis nimiam fiduciam adhibentes probis, quando nimirum nihil inveniunt, mineras comtemnere ceu steriles, abundantes sæpè auro & argento: Cum tamen M. Johannes Mathesius perhibeat expresse in suâ Sareptâ, mineras sæpènumero in parva quantitate probatas nihil auri vel argenti dare, quæ tamen in majori abundè elargiantur: Quarè non semper adhibenda fiducia Probis ejusmodi, decipientibus sæpènumero teste experientiâ.

Non autem solum hoc accidit in mineris illis quæ effodiuntur è terræ cavernis; sed etiam in mineralibus illis argillosis & arenosis, flammis aureis & argenteis abundantibus; è quibus nec minoribus nec majoribus probis, nec ablutione nec per Mercurium, aurum dispersum, rarum & flammeum vix elicitur cum fructu; quod tamen via facili sine igne elicitur beneficio aquarum quarundam. Scio namque, reperiri talia prope plurimos Germaniæ, aliarumque nationum Europæarum fluvios, è quibus facile honestum lucrum sine magnis sumptibus nimirum & laboribus impetrari potest. Nec sunt somnia, quæ dixi parabolicè de Metallorum perfectione, possibile enim per artem juvare

juvare naturam in rebus perficiendis. Nullâ igitur re magis opus quàm scientiâ; cognitâ igitur metallorum naturâ, cognitisque proprietatibus illorum, facilè separantur illa, purgantur & perficiuntur.

Quod autem de *Medicina* illa *Vniversali* scripserim, feci propter causas & rationes prædictas, quæ me talem esse credere fecerunt; non ut professor artis. Reliqua de vitris illis coloratis & speculis propterea addidi, quia facile per hanc parantur fornacem, utpote quandòque necessariis in quibusdam laboribus. Cætera de Metallorum tractatione non sine causa omissa nunc.quæ forte fortuitò aliquando dabuntur alibi. Quare finem faciemus.

FINIS.

INDEX RERUM PRÆCIPUARUM

Partis Quartæ,

De

Finis Partis Quartæ.

FORNACUM PHILOSOPHICARUM

PARS QVINTA.

Ubi agitur de natura Quintæ Fornacis mirabili; ut & de instrumentorum & materialium ad prædictos 4. Furnos pertinentium, præparatione facili.

Vtilissima Medicinæ Hermeticæ sectatoribus.

Per

JOANNEM RUDOLPHUM GLAUBERUM.

AMSTELODAMI,
Prostant apud JOANNEM JANSSONIUM,
cIↄ Iↄc LVIII.

DE PRÆPARATIONE FORNACIS.

HAnc quod attinet, cujus etsi nullam in præfatione mentionem feci, non enim animus erat ejus in ultima meminisse parte, quia saltem decreveram agere de instrumentis tam terreis quàm vitreis, nec-non aliis rebus necessariis pertinentibus ad 4. illas partes præmissas; volui tamen nunc in hac parte, quam commodissimum ejus locum judicavi, cui antea alium designaveram, illius naturam detegere mirabilem, quantum fieri quidem licet, in gratiam artificis studiosi. Et quamvis hâc in parte plures, quàm omnibus aliis meis scriptis, cumprimis ignaros & imperitos, offensos iri non ignorem; non tamen propterea intermittam, mihi certò persuasus, hâc ratione me facturum opus, artis & naturæ scrutatoribus gratissimum & acceptissimum. Sancte enim affirmo, hoc omnium meorum secretorum, spem aliquam mihi facientium, esse electissimum, in quo mirabilia vidi hactenus, spe fretus benedictionis divinæ cœlitus impetrandæ tandem aliquando in illius practica. Et quod ad structuram ejus, non multum de eâ dici potest, quia non ut aliæ exstruuntur fornaces, sed ubivis à natura exstructa reperitur, nullis aliis, quàm naturæ operibus destinata, menstrui alicu-

jus gratiâ nimirum conficiendi, sine strepitu solventis aurum, argentum & cætera cuncta metalla & mineralia, lapides pretiosos & alios communes, nec non vitrum: cujus origo fornax origo menstrui. Qualis autem & quænam sit illa fornax producens Menstruum illud Regium (à menstruo ipso profecta) & quidem facile sine omni labore; conjecturari licet facile, non esse communem aliquam cujus beneficio res aliæ destillantur, elargientem menstruum ejusmodi non corrosivum; quod certè non est menstruum aliquod commune, quia hoc unicum est illud menstruum, quod scio, quod corrosivæ qualitatis non particeps, plura præstans quàm omnes & singulæ reliquæ aquæ corrosivæ. Omnes enim quotquot sunt corrosivæ, utpote aq. fortis: aq. reg. sp. vitrioli, salis, aluminis & nitri; non valent simul & semel auri & argenti dissolvere compagem, aliorumque durissimorum subjectorum insolubilium in aquis etiam maxime causticis,

Quod sanè mirum & stupendum, quod res ubivis reperta, vilissima & abjecta tantum præstare possit miraculum. Nescio quid me moverit hâc de re scribere, non ignorantem, me offensurum scientes non modo hâc in parte nimis aperte scribendo, sed etiam ignorantes obtrectatores & calumniatores, mendacii me accusantes. Atque hæ meritò me deterruissent rationes, nisi bonum opus me facturum scivissem, multos ab erroribus suis revocaturum. Plerique enim persuasi sibi, non esse aliud præter prædictos spiritus corrosivos,

vos, menſtruum ſolvens, naturam ignorantes Chymici; Philoſophis tamen unanimiter clamantibus, ſterilem perpetrare metallorum ſolutionem ſpiritus illos corroſivos deſtructores. Teſtatur enim experientia, ſolutiones aquæ fortis, & regiæ, aliorumque ſpirituum beneficio factas, colorare manus, id quod vera non facit ſolutio illa Philoſophica, & proin teſtatur illas, manus ſcil. colorantes non adnumerandas eſſe veræ illi ſolutioni Philoſophicæ, ſed tanquam malignas contemnendas. Quare inſtructionis gratiâ hæc ſcribere volui propter errantes. Nemo igitur perſuaſum ſibi habeat menſtruum ejuſmodi vile & abjectum minoris eſſe efficaciæ ſpiritibus illis corroſivis. Ego ipſe olim vix credidi tantas virtutes ineſſe Menſtruo viliſſimo, donec re ipsâ veritatem expertus. Atque hîc idem quod paſſim & ubique locorum accidit: *Magna nimirum & ſplendida quæruntur, parva verò & vilia negliguntur*, contra naturæ curſum omnia ſua opera ſimpliciter perpetrantis: nemini igitur ſit offendiculo rei vilitas. Offendebantur quoque Judæi Chriſti pauperie, qui erat Omnia in omnibus: qui etſi videbant miracula, quæ nemo niſi Meſſias edere valebat, non tamen credebant pertinaces propter ſimplicitatem ſpeciei; quam ſi non aſſumpſiſſet humanam, mediator noſter eſſe non potuiſſet coram Deo: Lapſu enim illo Adamico à Deo prorſus ſeparabamur ita ut peccatis indurati, mortis & gehennæ mancipia evaderemus & in æternum maneremus propter Spiritus ſancti

jacturam, quam feceramus. Rore autem illo divino seu mannâ cœlesti corda sicca nostra cœlitus irrorante, verbo suo salutifero sanguineque profuso nos recreante, Spiritus ille sanctus, quem aliàs nunquam recipere potuissemus, denuo communicabatur nobis. Hinc igitur videre licet, quomodo reconciliati fuerimus per hominem abjectissimum, atque id necessariò. Et sicuti olim Pharisæi & sacerdotes pauperie Christi filii fabri illius lignarii offendebantur, ipsum pro Messia non agnoscentes; ita etiam Menstruum illud Universale, (palam nominatum) nemo æstimaturus, utpote abjectum & ubivis in stercore repertum. Noli autem vertere mihi vitio, quod hic *Christi* allegaverim *pauperiem* & *humiliationem:* non enim hic in ejus despectum vergit discursus, sed in ejus summum honorem; quia ille solus poterat inter filios hominum, quantumvis abjectissimus, è potestate Diaboli liberare genus humanum; quemadmodum Mercurius ille universalis, subjectorum omnium abjectissimum, á morte superatus, iterum gloriose resurgit in salutem generis metallici.

Non autem immeritò hic locorum introducuntur nonnullæ similitudines demonstrantes hunc nostrum discursum; & quidem primò quomodo duo contraria sive extrema absque medio copulari nequeant: e.gr. Spiritus vini, ut & urinæ subtilissimus, reüniri nequit sali proprio, facta nimirum separatione & purificatione, quantumvis sint unius ejusdemque originis, sine medio, id est

id est aquâ, quæ loco mediatoris in hac reünione. Sic etiam ante lapsum Deus erat cum Adamo, postea factâ transgressione mandati divini, divinâ illâ societate privato, ac proinde variis ærumnarum generibus, æternæ & temporali morti obnoxio, usque ad incarnationem Christi mediatoris, qui nisi utriusque naturæ fuisset particeps, nunquam nos potuisset reconciliare & reünire; quemadmodum spiritus ille vini vel urinæ subtilissimus nunquam iterum cum sale suo fixo proprio reüniri nequit absque aqua utriusque naturæ participe. Et si liceret, utique facile possem comparare opus illud Philosophicum cum incarnatione & nativitate Christi, cum ipsius vita & morte, ut & resurrectione; sed jam non opus est temporis, sufficit enim hujus rei mentionem fecisse. Utinam liceret terrestria cum cœlestibus comparare miraculis, sine dubio Thomas ille incredulus oculos aperturus esset; sed nunc non licet; & quamvis Moses, Daniel, Josephus & alii *naturalis Philosophiæ* & *Magiæ*, cujus beneficio tam cælestia quàm terrestria cognoscuntur miracula, non ignari, in suis scriptis hujus rei mentionem fecerint, à paucissimis tamen observatur lectionibus. Finaliter Deum omnipotentem, demonstrare scilicet si liceret vel tempus admitteret, non semper grandia æstimare, sed potius ruinam illis minari; non enim est personarum sive creaturarum respector, cujus rei multa exstant exempla. Mundus verò omnia perperam judicat, æstimans & respiciens solum-

modò ſplendida; id quod non curandum. ſemper enim Maxima perpetrantur ferè à minimis.

Potuiſſem plura alia addere de origine nimirum Menſtruì illius Univerſalis abjectiſſimi, de viribus ejus & virtutibus ampliſſimis, cuncta ſolventis radicaliter metalla, mineralia & lapides ſine ſtrepitu, unientis & figentis, cujus ſolutio manus non colorat; conjunctio inſeparabilis, & fixatio incombuſtibilis; niſi me deterrerent incommoditates, quas mihi hâc ratione ipſe procurarem, invidia quoque aliorum & odium. Etſi enim aliquis cogitet artis & naturæ poſſibilitatem detegere; pauci tamen illâ contenti, deſiderio flagrantes omnimodæ revelationis, quorum, ſi iis non gratificamur, odium & invidia nos ſequitur eveſtigio; qui longè aliter ſine dubio judicaturi eſſent rem, ſi modo aliquam haberent laborum noſtrorum experientiam. Contentus igitur eſto nunc, benevole Lector, hoc diſcurſu, tibi indicante artis & naturæ poſſibilitatem; & diligenter ipſe quærito in timore Dei, & ſine dubio labor tuus non erit incaſſum.

De Exſtructione Fornacum.

QUo modo fornaces illæ, Primæ & Secundæ Partis exſtruendæ & conficiendæ ex argillâ & lapidibus, non opus eſt multa dicere, quia multi extant libri hâc de re copiosè tractantes, hæc tamen cautela eſt obſervanda in exſtructione fornacum, fornaces nimirum illas in quibus ignis vehe-

vehemens, non accenditur, muris non indigere adeò robuſtis, quemadmodum illæ in quibus igne deſtillatur, ſublimatur & funditur fortiſſimo. Et quidem quod attinet Fornaces ſublimatorias & deſtillatorias, poteris illas erigere è lateribus illis vulgaribus coctis optimo luto rite junctis, robuſtiſſimis muris cinctas, caloris gratiâ diutius retinendi; alias enim continuo habes quod agas in illis emendandis rimiſque claudendis, ignis regimen impedientibus: quare recte annulis ſive copulis ferreis cinguntur ne fatiſcant ob durabilitatem nimirum. Quod verò attinet fornaces fuſorias, lateres illi prædicti nihil proſunt in conſtructione fornacum illarum, quia non durabiles in igne liqueſcunt: quare alios conficere oportet è terra optima & in igne fixa, qualis eſt crucibulorum &c. de quibus poſtea; beneficio typorum æneorum vel ligneorum formandos & cremandos, & quidem vel rotundos vel quadratos, habitâ nimirum ratione Fornacis, quorum 6 vel 8 faciant unam poſitionem. Sed non opus eſt totam ex ejuſmodi lapidibus erigere fornacem, ſufficit enim, ſi carbonum locus ex illis conficiatur ſaltem, reliqua autem fornacis pars è lateribus vulgaribus.

Lutum pro fornacibus erigendis.

MUltifariam hujus rei causâ parari poteſt argilla; aliter enim atq; aliter hic vel ille ſuum præparat lutum. Alii admiſcent argillæ cribratæ

 capil-

capillos pulſatos vaccarum, boum & cervorum; vel paleas hordei, floccos lini, tomentum, fimum equinum & ſimilia, argillam retinentia & rimas prohibentia; quibus quandoque adjiciunt arenam cribratam ſi nimis argilla pinguis, mixturam ſubigentes aquâ, & ad juſtam conſiſtentiam redigentes. Eſtque hæc optima mixtura rimis non obnoxia, fragilis tamen, quia temporis diuturnitate comburuntur pili & paleæ, quare rareſcit fornax fragiliſque redditur. Alii omittunt combuſtibilia, & argillam unà cum arena miſcent & temperant muriâ, pro exſtructione fornacum ſuarum. Atque hæc optima mixtura, quia non ut illa combuſtibilis; nec rimis obnoxia propter ſalem: cui negotio etiam inſervit ſive conducit muria carnium & piſcium ſalſorum, quia ſanguis copulationem adjuvat: ſed ſi caput mortuum vitrioli vel aquæ fortis aquâ mollificatum, admiſcetur argillæ & arenæ, tunc rectius proceditur: hoc enim lutum rimis non eſt obnoxium prorſus, ſed fixum in igne & permanens. Hoc luto commode lutantur ſive loricantur retortæ, cucurbitæ, muniuntur quoque juncturæ retortarum & recipientum: quod mollificatum linteo madido applicato ſeparari denuo poteſt & auferri, ſicuti & illud cui ſal admiſcetur: reliqua autem non item ſale carentia, cujus rei gratiâ ſæpe franguntur vitra. Quare in defectu capitis mortui tempera argillam & arenam cum muria. Cæterum alii admiſcent ferri ſcobem, vitrum pulveriſatum, ſilices &c. ſed non opus ad exſtru-

ctionem fornacum, nisi ad loricationem vitrorum quorundam separationis & destillationis gratiâ, quia ferri scobs adjuta sale arctissime vincit & copulat.

De clausurâ juncturarum impediente spirituum subtilium evaporationem.

SUfficit prædictum lutum claudendis juncturis primæ Fornacis, ubi spiritibus non denegatur aër, non autem vasorum secundæ Fornacis, ubi destillantur spiritus subtilissimi, quos retinere nequit penetrantes cum jactura melioris partis; quare eligendum aliud; nisi ubi probe rectéque exarucrit ipsi illinatur mixtura cum penicillo, facta è calce viva subtilissimè tritâ & oleo lini; quam argilla porosa attrahens fortificatur ita ut spiritus illos subtilissimos retinere possit. Sed hoc lutum vix iterum separari potest, quia aquam respuens mollificari nequit, quare argilla saltem albumine ovorum temperanda, & cum linteolis applicanda. Oportet autem linteorum impedire combustionem ob nimium colli Recipientis æstum, interpositione alicujus tubuli vel colli terrei vel vitrei fortissimi, nimirum inter recipientem & retortam, ad prohibendam spirituum evaporationem ob luti destructionem. Juncturæ quoque recte clauduntur vesicis bubulis albumine ovorum humectatis; item cum amylo aquâ tem-

temperato, si aliquoties applicatur papyro illitum. Hâc enim ratione facile retinentur subtilissimi illi spiritus sed non corrosivi, quibus magis convenit illud quod recidit in compositione caput mortuum aquæ fortis; quod postquam exaruerit illinendum mixturâ factâ ex oleo lini & calce vivâ.

Atque horum lutorum varia habentur genera diversis usibus destinata.

Aliud lutum vitrorum fractorum.

ACcidunt quandoque vitreis vasis utpote Recipientibus & Retortis rimæ, illæsis aliàs & integris; quæ majores redduntur vitris illis denuo ignis calorem sentientibus, quâ de causâ tandem rumpuntur & franguntur vitra; cui rei sic prævenire licet: fac linimentum sive lutum tenue ex oleo lini, calce viva & minio; quod linteolo illitum applica rimæ, cui exarefacto applica aliud: quod si rima ingens, poteris applicare 3. vel 4. linteola, majoris assecurationis gratiâ. Vel poteris ovorum albumen conquassatum applicare rimis cum linteolis, & superadspergere calcem vivam cribratam subtilissimam, atque hanc illis fortiter manu imprimere: quo facto alia linteola in albumine madefacta superimponere, atque his iterum adspergere calcem vivam: quod ubi exaruerit lutum optimè retinet spiritus; citius tamen priori corrosivorum spirituum corrosioni obnoxium.

NB. Calx viva non cum albumine mixta linteolis

teolis admovenda, ficuti nonnullorum mos eſt; quia ovorum albumen duritiem acquirit à calce, antequam rite uniantur, ac proin adhærefcere nequit, ſed linteola madefacta prius quàm adſpergitur calx viva, ita ut non immediate vitrum attingat calx viva, applicata inter duo linteola.

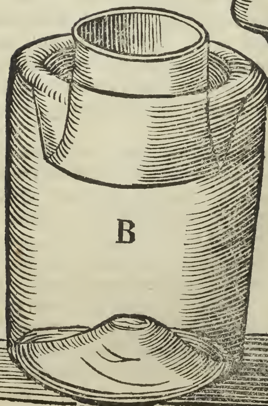
Quomodò retinendi ſpiritus illi ſubtiles ne evaporent præparati.

VItra illa quibus reſervantur illi ſpiritus, communiter obturantur ſubere vel cerâ, quibus poſtea veſicæ ſuperapplicantur: quæ quidem obturatio nonnullis convenit ſpiritibus, ceram nimirum & ſuber non aggredientibus: Omnes enim corroſivi ſpiritus, utpote vitrioli, aluminis, ſalis communis, nitri &c. corrodunt ſuber; ſpiritus verò urinoſi, utpote cornu cervi, tartari, ſalis Armoniaci, urinæ, vini &c. liquefaciunt ceram, illamque penetrant.

Etſi fieri poſſent alia obturacula, utroſque ſpiritus retinentia, tædioſum tamen eſſet vitra toties cum labore aperire, iterumque occludere: Quare inveni appoſitam vitrorum ſpeciem, vitrorum nimirum, quorum orificia diſtinctionibus prædita apta ſint recipere ſua opercula; uti apparet ex delineatione: A. ſignificat operculum. B. vitrum ſpiritum continens. C. attractorium, cujus beneficio è vitro attrahuntur ſpiritus tempore neceſſitatis. Diſtinctioni in margine orificii, vitri nimirum continentis ſpiritum, imponitur Mercurius

A

C

B

curius currens, atque huic superimponitur operculum; quo facto Mercurius juncturas utriusque vitri in margine currens exactissime claudit, ita ut nihil omnino evaporare possit; spiritus enim Mercurium non penetrant; nisi admodum corrosivi fuerint, (id quod notandum) qui temporis progressu Mercurium in aquam convertunt, sed rarissime; quare tunc renovandus Mercurius. Sed non opus corrosivis spiritibus tantum exhibere honorem, utpote volatilibus illis non comparabilibus, qui à corrosivis abstracti Mercurium non aggrediuntur; atque his multo minus corrodunt Mercurium spiritus illi urinosi; quorum cumprimis gratiâ hæc inventa vitra; quorum beneficio spiritus etiam subtilissimi, absque ulla virium jactura, & quidem pro lubitu quamdiutissimè conservantur & retinentur. Et quia in casu necessitatis effundi nequeunt spiritus propter Mercurium in margine; oportet ut tibi prospicias de attractorio vitreo adinstar illius, cujus beneficio è doliis attrahitur vinum, magnitudinis autem minoris; prædito ventriculo cum osculo sive orificiolo accuratissimo. Quo immisso tantum attrahitur pro lubitu, quantum nimirum opus; cujus si digito obturatur orificium, superius nihil inde effluit: attractum in aliud vitrum parvulum inde pro usu effunditur: Postea spiritum residuum in vitro iterum cooperire oportet; & toties quoties opus, tantum quantum sufficit cum attractoriolo illo attrahere. Atque hic optimus modus quo retinentur spiritus subtilissimi: Qui etiam

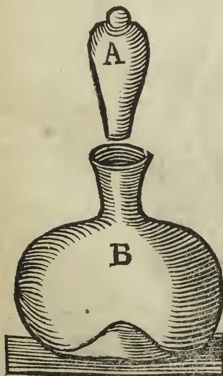
optimè

optime retinentur in illis vitris, quorum obturacula vitrea, attritione lævigata. Sed hic sumptuosior illo retentionis modus, qui peragitur sequenti ratione.

Quomodò obturacula vitrea attritione læviganda, ad spiritus retinendos in vitreis suis retinaculis.

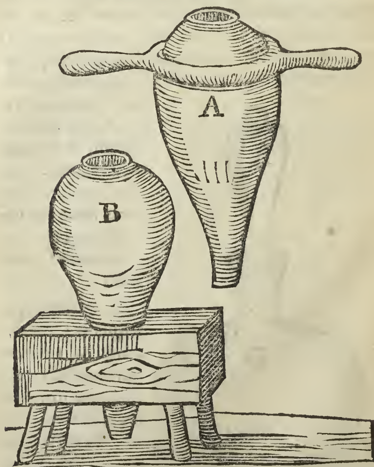
FAc primo ut habeas lagenas vitreas varias majores nimirum & minores, collis & orificiis robustioribus, cum obturaculis suis vitreis, quæ attritionis beneficio lævigata arctissime claudunt orificia lagenarum: Lævigantur autem hoc modo. Applica obturaculum torno, ligno aliquo exceptum & ipsum in gyrum agito, smirite & aquâ humectatum, orificio lagenæ admotum; ita ut in ipso orificio lagenæ circumgyretur; quam sæpe auferre ab obturaculo torno affixo oportet, crebrioris humectationis gratiâ, quæ fit cum mixtura illa smiritis præparati & aquæ, beneficio penicilli vel pennæ; atque id toties & tamdiu donec obturaculum arctissime claudat lagenæ orificium:quo facto absterge smiritem cum linteolo ab obturaculo & ex orificio lagenæ;pòstea ipsum (obturaculum nimirum) denuo illine linimento facto è terra tripela vel alia lota subtilissima & aqua vel oleo, iterumque in lagenæ orificio in gyrum agito, sæpiusque illine recentem mixturam; donec nimirum obturaculum exactissime

ſime ſit lævigatum, quod poſtea lagenæ propriæ alligandum; id quod etiam de cæteris omnibus intelligendum, ne unum loco alterius ſubſtituatur &c. Et ne opus habeas tantum in lævigatione ab obturaculis & lagenis auferre, fac ut habeas typos cupreos pro obturaculis adhuc calentibus, mollibus & recenter è furno tractis excipiendos, juſtæ rotunditatis gratiâ, nec-non alios cupreos lagenarum orificiis adhuc calentibus & mollibus imponendos, rotunditatis melioris gratiâ; quo poſtea facilius citiuſque obturaculo aptitudinem adipiſcantur exactiſſimè claudendi orificia lagenarum. (e. gr. A. eſt obturaculum. B. vitrum ſive lagena.) Si rite tractare noveris, cito & facile ſibiinvicem accommodari poſſunt.

In defectu torni ſequenti procedas modo, tardiore quidem ſed tutiore; quia in torno ſæpenumero vitra incaleſcentia franguntur ob nimiam feſtinationem. Nimirum ut ſequitur: fac ut habeasr eceptaculum

culum ferreum vel ligneum lagenæ uitreæ dedicatum Recipiendæ, quâ impositâ linteis obductâ, cautè & leniter copula utramqne receptaculi partem cochleæ beneficio, ne frangatur lagena; & quia scamno affixum cochleæ beneficio instrumentum illud, sive lagenæ receptaculum, moveri non potest. Postea fac quoq; pro obturaculo aliud

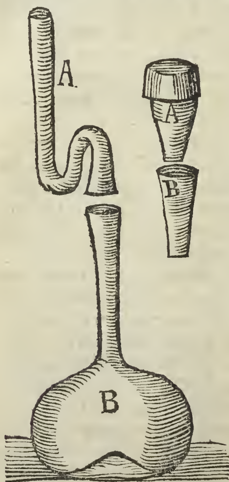

instrumentum ligneum (e. gr. A. obturaculum cum suo Recip. B. vitrum cum suo Recip.) in medio

dio ſeparabile, & reünibile cum cochleâ poſt impoſitionem obturaculi; quo illito mixturâ prædictâ ſmiritis & aquæ; accipe inſtrumentum ambabus manibus, & collo lagenæ admove obturaculum circumcirca & circulariter hoc illi atterendo & quidem continuo , ſicuti fieri ſolet à cuprariis doliorum vini & cerviſiæ lævigantibus epiſtomia; atque id tamdiu donec obturaculum rite conveniat lagenæ: Poſtea eundem laborem reitera cum terrâ tripolâ uſque ad perfectionem; & non minus accurate obturabit , quàm torni beneficio paratum obturaculum.

Hâc etiam ratione elaborare oportet recipientes illos vitreos majores Primæ Fornacis, ut abſque lutatione ſibi invicem accommodari poſſint. Obturacula etiam phiolarum pro fixatione hâc elaborantur ratione; quæ loco lutationis orificiis phiolarum imponuntur, quibus ſuperimponuntur pileoli plumbei ; quo neceſſitatis tempore paululum elevari poſſint, ſpiritibus nimirum malo ignis regimine nimirum excitatis & rarefactis, propter periculum vitrorum frangendorum imminens, iterumque reponi in phiolarum orificia, obturacula illa vitrea pileolis plumbeis aggravata exactiſſime obturantia. Atque hic occludendi modus melior illo, qui fit cum ſubere, cerâ, ſulphure, aliiſque rebus: quia in malo ignis regimine adminiſtrato, & per conſequens errore commiſſo , vitra ſervare licet elevatione obturaculorum, ſpiritibus nimirum nimium excitatis. Et quamvis hic melior vulgari illo obtu-

randi modo ; adhuc tamen melior eſt ille qui ſequitur, quo facile retinentur ſpiritus vitris illæſis, vel abſque periculo vitrorum. Fac nimirum ut habeas fiſtulam vitream incurvatam ſecundum figuram appoſitam ; cujus ventri imponendus Mercurius vivus ab unc. ½ ad unc. 1. vel circiter,

atque hæc poſtea fiſtula ventriculata imponenda phiolæ materiam figendam continenti (e. gr. A. fiſtula illa ventriculata. B. eſt phiola & denuo A. ſignificat pileolũ illum plumbeum prædictum cum phiolâ B.) quarum junctura poſtea luto obducenda ; & nunquam obnoxia erit phiola periculo fractionis,

NB. Sunt quidem prædicti illi modi obturationis optimi, quibus vitrorum fractiones præcaventur, in errore nimirum adhuc verſantium fixandorum ſpirituum ſalium, mineralium ac metallorum ; qui etſi magnis ſumptibus & la-

& laboribus fixantur, non tamen promiſſis ſatisfaciunt, quia ejuſmodi fixationes ſunt violentæ & coactæ, & per conſequens naturæ contrariæ: in fructuaſa verò illa ſpirituum fixatione non item, ubi naturam ſequi oportet, non autem fortunæ ſe committere in ſuis laboribus. Soli enim inſipientes frangere ſolent vitra in putatitia ſua Tinctura; Philoſophi verò non item; ſiquidem *Omne violentum inimicum eſt naturæ*; omneſque naturæ operationes ſunt ſpontaneæ. Errant igitur, nec ad optatum perveniunt finem, qui violentas tentant fixationes. Perſuaderi nequeo, corpora mortua vel ſemimortua mutuo miſceri, nec per conſequens ipſorum multiplicationem eſſe poſſibilem: crediderim autem facile, conjunctionem viri & fœminæ unius ejuſdemque ſpeciei, ſalubrium & ſalubribus cibis nutritorum naturalem, ſpontaneam ſpeciei ſuæ facere propagationem & multiplicationem; permanentium nimirum ſimul in bona & adverſa fortuna, in vita & morte; mortuorum autem conjunctionem eſſe mortuam & ſterilem. Conſiderate modo tot & tam varia inſtrumenta aurea, argentea, cuprea, ferrea, ſtannea & plumbea; nec-non terrea, vitrea, lapidea aliaque aliorum materialium vaſa, hactenus inventa & excogitata ſolius Mercurii fixandi gratiâ cum auro & argento, ſed fruſtra, quia nullam habent affinitatem mutuam. Etſi enim Mercurius adhæret metallis, vel metalla ipſi, non tamen id fit propter affinitatem aliquam, nec multiplicationis & perfectionis gratiâ: patet enim per ex-

perientiam Mercurium in igne avolare, & deserere aurum, argentum & cætera metalla; unde liquet nullam esse illorum affinitatem mutuam ad metallorum multiplicationem requisitam, nec unquam possibilem: Affinitatem enim habentia mutuam, sese mutuo amplectuntur & simul permanent in perpetuum, quantumvis volatilia, nunquam sese deserentia adinstar Auri & Mercurii, quando uniuntur nimirum durissimo vinculo ligata, ita ut nunquam separentur igne etiam violentissimo.

Quare cautela adhibenda in fixatione rerum copulatarum; quæ si habent mutuam affinitatem mutuò sese amplectentur & retinebunt, absque adminiculo vitrorum curiosorum collis oblongis præditorum. Quarum rerum si es ignarus, abstine ab illarum tractatione, utpote tibi magis noxiâ quàm proficuâ, teste experientiâ quotidianâ propriâ & aliorum. Sed ut melius percipias, quænam sint illa mutuam inter se affinitatem habentia, arrige aures paululum.

An-non cachinnis exciperetur, qui auro, argento, aliisque metallis aquam pluvialem communem affunderet fixationis gratiâ, ob stultitiam commissam? Maxime & quidem omnium, stultis exceptis. Ecce igitur imprudentes actiones in re tam arduâ plurimorum Alchymistarum avarorum, tempus in nugis terentium, ac proin messem facientem segeti conformem, opusque tandem incœptum, frustra exantlatis sumptibus & laboribus in fœtore, vigiliis & curis, inutile deseren-

ſerentium. Vidi enim ſæpenumero qui etſi non communem elegerint pro menſtruo aquam, rorem tamen majalem, nivem vel pluviam in Martio collectam, aquam è noſtoch ſeu ſtellarum excremento, vegetabilibus & animalibus deſtillatam elegerunt pro ſolvente, in quo oleum & operam perdiderunt.

Sicuti enim prædictarum rerum cum metallis impoſſibilis radicalis unio; ita etiam in æternum nihil boni producibile inde, ob nimiam illorum diſcrepantiam. Meritò verò tales comparantur illis, qui altiſſimam multis gradibus præditam ſcalam adſcenſuri, ſtatim ab infimo ad ſupremum volare conantur gradum, id quod impoſſibile: ita etiam fieri nequit conjunctio rerum maximé diſcrepantium. Sed ſicuti altſſimam ſcalam facile aſcendere licet gradatim, ita etiam extrema (quod tamen non opus) conjūngere licet gradatim, adjiciendo primùm rem omnium proximam uni extremorum, atque huic denuo aliam ſibi proximam, & ſic conſequenter donec perveniatur ad alterum, id quod longiſſimum requirit tempus & ſine lucro opus eſt. Et ſi res conjunguntur affinitatem habentes proximam, altera lætabitur alterâ: alteramque amplectetur altera, ſuperabit & retinebit. Ex. gr. Datur ſal quoddam certum & unicum, coagulans & in corpus ſibi ſimile convertens quamvis aquam communem; quod fixari poteſt unà breviſſimo temporis ſpatio cum & per unicum ſolummodo aliquod minerale admodum volatile. Poſſunt etiam mineralia fixari

per metalla, & metalla (id quod nondum probavi) per rem aliquam metallis præstantiorem, sine omni dubio. Sed propterea opus non est in mineralium fixatione ab aquæ coagulatione incipere, quâ illa convertitur in salem; & hic postea in minerale; quod nimis esset tædiosum; sed sufficit in rebus proximis incipere, in quibus natura laborare quidem incepit, sed imperfectas illas reliquit: tunc enim spes lucri, si res non contrariæ conjunguntur, alias minimè. Ecce quam præsto sit natura, juvare rem sibi administratam, quam juvare potest. ex. g. fac salem è tartaro calcinato solutionis & coagulationis beneficio (sed noli illum accipere pro illo, cujus paulò ante facta mentio, qui longe melior sale tartari) cujus postquam calcinaveris illud, pondus observa; cui postea affunde pondus dimidium aquæ pluvialis purissimæ, destillatæ propter suspicionem impuritatis; postea in B. vel arenâ leniter abstrahe aquam; quam denuo reaffunde sali tartaro remanenti, iterumque abstrahe; atque id repete toties, quoties fuerit opus, usque nimirum ad omnimodam aquæ consumptionem. Quo facto exime salem, & libra prius in igne candefactum, & invenies ipsum pondere auctum; quod incrementum ab aquâ, non aliunde proficiscitur. NB. Cohobatio illa aquæ à sale tartari sæpissimè reiteranda. Ecce hac ratione aqua in salem convertibilis est per artem &c. Et si non credis conversionem rerum materialium & corporearum, quomodo credes rerum immaterialium, utpote solis & ignis con-

converſionem, in ſubſtantiam materialem fixam; de quâ re aliquid in Tractatu noſtro de auro potabili, & fuſius poſtea tractabitur in Tractatu *de Generatione metallorum*, Deo volente. Scire enim te oportet Elementorum & Elementatorum circulationem, quomodo nimirum unum convertatur in alterum; & quomodo ſeſe mutuo nutriant & foveant, ex. gr. Terra dat aquam, aqua aërem, aër ignem, ignisque denuo dat terram, qui ſi purus puram quoque dat terram. Sed ut recte intelligas, quomodo res aliqua fixanda, ab alia ob affinitatem retineatur, ſequens obſerva exemplum. Agricola ſemen in terram projecturus multiplicationis gratiâ non quamlibet eligit terram, ſed multiplicationi convenientem, terram nimirum nec nimis aridam nec nimis humidam. Semen enim in arena projectum germinare nequit & perditur: ſimiliter in aqua projectum putreſcens perditur. Quicquid enim conſervandum, conſervari debet æquali temperie; quæ quò æqualior vel ſimilior, cò perfectiorem producit ſubſtantiam. Requiſita igitur ad germinationem vegetabilium humiditate aliqua neceſſario, ſine qua creſcere & multiplicari nequeunt; ſemine autem projecto in arena humida, ſoliſque radiis agentibus in ejuſmodi arenam, humiditatemque ſubito conſumentibus, unde ſequitur ſeminis in arena ſicca ſive arida combuſtio, quia nulla affinitas inter aquam & arenam, ſine quâ aqua ab arena retinere nequit, & conſequenter ſemen ſuo privatur nutrimento; ſequitur neceſſariò quod

requiratur medium aliquod, ceu vinculum copulans & vinciens pluviam & arenam; ſal nimirum, cujus beneficio aqua pluvialis ab arena retinetur, ne ita facile calore ſolis conſumatur.

Retinet igitur arena ſalem, & ſal pluvialem aquam nutritionis gratiâ germinis. Non autem quilibet ſal huic convenit negotio: Etſi enim Chriſtus dicat Luc. c. 14. v. ult. terram nimirum ſine ſale ſterilem; non tamen commune aliquod ſal intelligitur. Salia enim nonnulla, utpote commune, vitrioli, aluminis &c. non modo non proſunt, ſed etiam nocent vegetabilibus, impedientia ob nimiam ſiccitatem, germinationem & augmentationem. Salia verò urinoſa promonent illam, id quod ſæpe ruſtici melius intelligunt quàm putatitii noſtri Philoſophi: illi enim terram ſterilem juvare ſciunt excrementis animalium, quæ nil niſi ſal urinoſum cum ſulphure mixtum, terram reddens pinguem & fertilem. Atque hâc ratione aquæ pluviali adminiſtratur vehiculum (potius vinculum) quò minus ſolis calore conſumi poſſit: præterea omne ſemen (conſiſtens in ſale urinoſo & ſulphure) amat ſuum ſimile, à quo mutuat ſuum nutrimentum, quod à paucis tam doctis, quam indoctis obſervatur. Ruſtici meritò excuſandi ignorantiæ ſuæ causâ, ex uſu & conſuetudine laborantium; alii verò non item doctrinæ titulum gerentes; quorum officii eſt reddere rationes germinationis, quos merito pudeat ſuæ ignorantiæ, ruſticis indoctiores. Palam eſt terram reddere fertilem fimum, ſed quomodè & qua de

cauſa

causa non item; quod si careret sale nitroso, utique non redderet fertilem terram, nec germinationem promoveret. Non enim ignoratur nitri confectio ex animalium excrementis. Bonitas igitur fimi non nisi consistit in sale urinoso contento in ipso, non autem in stramine. At quæres forte, quidni aliud quoque sal adjuvare possit germinationem vegetabilium? quare necessario sal fimi requiratur ad germinationem & non aliud? Respondimus supra similibus similia juvari, & contraria contrariis destrui. Testatur enim experientia quodvis in sale urinoso & sulphure, non autem in sale acido consistere semen; quare etiam suum simile appetit & amplectitur: Incredulus igitur faciat periculum destillationis, seminis nimirum alicujus vegetabilis, cujus libram unam pellat per retortam; & re ipsa experietur, non spiritum acidum, sed phlegma unà cum oleo copioso & sale volatili egressurum, totum Recipienrem albificante; id quod nulla radix neque caulis præstare potest: potissima enim virtus, odor & sapor vegetabilium & animalium nec-non mineralium in semine reperitur; in qua re provida natura optimè fecit, dum semini attribuit potiores facultates, maximis injuriis præ cæteris obnoxio, quod à suo simili conservatur, nutritur & fovetur.

Atque hic discursus, qui aliàs omitti potuisset, propterea fuit institutus, ut causa patefiat germinationis vegetabilium; & ut eò melius percipiantur dicta de attractione & fixatione rerum omnium.

um. Oportet igitur germinationem & multiplicationem tam mineralium, quam vegetabilium & animalium esse spontaneam, & non coactam, qualis est Pseudo-chymicorum sterilis & frustranea, utpote præternaturalis. Quare cautus esto fixaturus rem aliquam in additione rei retinentis, sine quâ nulla res fixari potest. Ignis quidem semper suum præstat officium, sed juvare nescit rem aliquam præternaturalem, quam totaliter perdit & destruit, contra quem nihil prævalere potest, nisi quod rectè secundum naturam ordinatum. Atque hæc tibi dicta sunto instructionis gratiâ, qui rem aliquam fixare cogitas, ne aliàs oleum & operam perdas.

De præparatione crucibulorum optimorum.

REquisitis ad Fornacem Quartam optimis crucibulis, ubivis locorum non repertis, operæ pretium esse duxi, ipsorum dare præparandi modum: non enim me latet quomodo sæpenumero multi in horum defectu, inutilibus & ineptis contentos esse oporteat, & quidem multoties cum maxima jactura metallorum, dum franguntur in igne crucibula, & tædiosa consequenter illorum extractione è cineribus.

In magno hactenus versati Chymici errore, necnon aurifabri, separatores, aliique crucibulorum ope indigentes, qui sibi persuasi nullibi nisi in Hassia reperibilem terram optimam crucibulorum

rum præparationi convenientem ; ac propterea magnis ſumptibus Haſſiaca crucibula & gibſenſia adportari curarunt; non animadvertentes ubivis fere locorum in Germania terram talem reperibilem , quæ ſane prægrandis hominum ſimplicitas (Non eo inficias terram Haſſiacam eſſe optimam pro crucibulis, tegulis, retortis, aliiſque vaſis collocandis in igne maximo ; cujus rei gratiâ etiam commendantur Gibſenſia & Waldburgenſia crucibula) profecta ex ignorantia terræ bonæ ubivis fere reperibilis.

Paucis ab hinc annis nonnulli crucibula ſua aliaque vaſa in igne maximo durabiliora confecêre è terra, ex Anglia & Gallia allata in Hollandiam, quæ optime quidem in igne retinuerunt metalla, ſed non item ſalia ; quia poroſa nimis nec inſtar Haſſiacorum compacta : quare Haſſiaca etiamnum cæteris præferuntur, retinentia melius & metalla & ſalia. Sed etſi ejuſmodi terra allata inde ad alia loca, non tamen ex ea talia & tam fortia conficere potuerunt crucibula , cujus rei cauſa aëris & loci conſtitutioni fuit adſcripta, ſed falsò ; errârunt enim in præparatione & crematione. In Haſſia enim habetur lignum in abundantia maxima , quare ibi non parcitur ipſi in cremandis crucibulis uſque ad lapideam duritiem ; id quod præſtari nequit igne ceſpitum exiguo. Crucibula igitur ſufficienter non cremata non omnia, uti Haſſiaca, in igne retinere poſſunt.

Similis error committitur cica cantharos aliaque

que vaſa, quæ conficiuntur Frechemii, Siburgi, aliiſque in locis propè Coloniam, quæ tranſportantnr ferè per totam Europam; quorum bonitas ſolummodo terræ, non præparationi illorum adſcribitur. Docuit verò nunc temporis experientia, quamvis terram bonam, lapideſcere in igne violento, abſque omni loci reſpectu nativitatis ſuæ. Quare veriſimile videtur ob poſſibilitatem talia aliquando etiam alibi præparatum iri Vaſa: quælibet enim terra cremata album retinens colorem, igne nimirum mediocri, cantharos & crucibula dat poroſa. fortiore verò & longiore morâ, vitri inſtar compacta, cumprimis ſi illis adſpergitur copioſe ſal commune crematis igne violentiſſimo; quod illis intrinſecè exactiſſime crematis ſuperaddit extrinſecam lævitatem vitream, ita ut eò melius in igne ſpiritus retinere poſſint. Quare nemo dubitet de præparatione vaſorum prædictorum, è quàvis aliâ terrá albeſcente nimirum in crematione, beneficio ignis fortiſſimi; quæ quò majorem in crematione adipiſcitur albedinem, eò meliora dat crucibula & elegantiores cantharos. Et cum magna ſit præparationis differentia crucibulorum in igne collocandorum, & cantharorum fiendorum liquidorum retinendorum gratiâ, dabo præparandi modum utrorumque, cantharorum, nimirum ad Primam & Secundam pertinentium fornacem, & crucibulorum ad Quartam; ut ſequitur. Probaturus terræ albæ & puræ bonitatem, utrum nimirum lapideſcat in igne, projiciat fruſtum magnitudinis ovi gal-

vi gallinacei terræ crudæ in ignem ingentem observans utrum cito vel tarde fatiſcat & in particulas frangatur, quæ ſi non ſatiſcit nec abit in pulverem, etſi rimas contrahat, bona eſt & cremationi conveniens, ſi modo rectè præparatur mixtura, in quâ latet artificium.

Terra cremanda pro cantharis, recipientibus & lagenis aliâ non opus habet præparatione, quam figulorum; quam, quia plerumque nimiâ pinguedine prædita, cum arenâ mundâ cribratâ fuſibili miſcere, pedibus calcare, manibuſq: tandem depſere oportet antequam inde formentur Vaſa; quæ ſolis calore, vel alibi in calido exſiccanda; exſiccata vehementiſſimo igne cremanda 24. vel 30. horarum ſpatio; quibus etiam ſalem interea temporis adſpergere licet, ſi vis, quæ ſic cremata inſtar vitrorum facile retinent quævis liquida. Facturus veró crucibula, tegulas, teſtas, aliaque fortiſſimo igni deſtinata, majorem diligentiam adhibeat in præparatione. Et primo quidem oportet terram ſolis calore exſiccatam probe vel alibi, malleo ligneo minutiſſimè contundere, contuſam cribrare per cribrum majuſculum, & ad partem unam terræ cribratæ admiſcere partes 2. 3. vel etiam 4. (habitâ nimirum ratione pinguedinis terræ) terræ crematæ in furno figulino & pulveriſatæ, cum aquæ ſufficientis quantitate, mixta pedibus calcare, tandemque manibus depſere, & erit præparata terra ad formationem vaſorum. Facturus autem crucibula & teſtas, proſpiciat ſibi de typis majoribus vel minoribus ligneis

gneis tornatione factis, quorum beneficio formentur; formari enim non possunt figulorum usitatâ arte vasa prædicta; quia materia illorum macerrima esse debet, igne violentissimo destinata, quare communiter typorum ligneorum beneficio conficiuntur, sequenti modo.

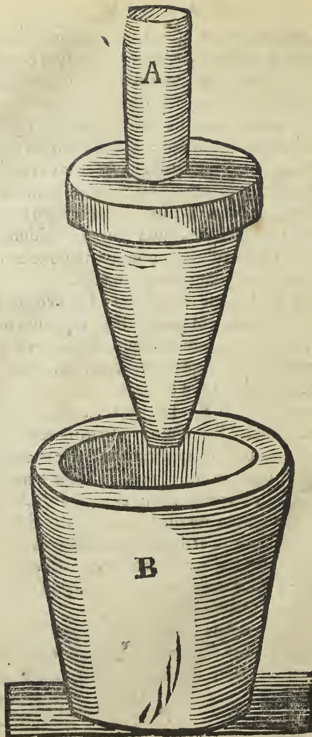
Applicatur nimirum manibus typo frustum terræ præparatæ, quem unâ tenere oportet manu, eique alterâ applicare terram; vel cruribus tenere, ut ambabus applicari possit terra manibus. Oportet quoque anteà typum optimè affricare arenæ mundæ cribratæ, alias enim terra typo ligneo adhærescet ita ut vix absque periculo possit auferri crucibulum; quo facto ulterius illud applicatur percussione nimirum lignei alicujus instrumenti convenienter lævigati, quo exactissimè typo incumbat crucibulum, hâc enim ratione fortissima redduntur crucibula: quo etiam peracto auferatur à typo crucibulum collocandum super assere, & quidem in aëre primo, postea ignis vel solis calore exsiccandum, cremandum tandem vel in camera Prima Fornacis nostræ Quartæ, vel in furno figulino. Et si solummodo intendis liquefacere metalla, non autem salia, non opus est crematione si modo rite & exacte, exsiccentur crucibula

Hæc autem cautela observanda in liquefactione crucibulorum beneficio instituendâ non crematorum; quod ignem paulatim administrare oporteat superne, propter periculum fractionis crucibulorum calorem subitaneum percipientium. Opor-

Oportet autem ut reddantur æqualia robore, pondere & craſſitie, librare unum typi beneficio ritè confectum crucibulum in bilance, imponendæ alteri bilancis parti fruſtum terræ præparatæ; quæ ſi pondere æqualia, auferre fruſtum illud terræ, aliudque imponere; atque id toties quoties requiritur ad deſideratum numerum crucibulorum conficiendorum: Hâc ratione æqualia redduntur, nec opus eſt ſuperfluam terram typo applicatam abſcindere, quia ſingula redduntur æqualia, ob ſingulorum pondus materiæ æquale; citiuſque opus peragitur quàm alias.

Hæc quidem eſt via optima, ſed tædioſa & laborioſa, quare rem paulo altius perpendens mecum, inveni tandem modum ſequentem priore longe meliorem: quo non ſolum fortiora conficiuntur crucibula, ſed etiam & quidem in una hora plura quàm in 3. vel 4. horis via illâ vulgari nimirum primâ. Ubi primo conficitur typus ex orichalco, cui terram applicare juſſi ſive monui, lit. A, ſignif. optimo nimirum, fuſionis beneficio; Deinde huic correſpondens antetypus lit. B. ſignificatus, ita tamen ne ille hunc nimis profunde intret, fundum non attingens per diſtantiam ad minimum digiti lati tranſverſi unius; in crucibulis verò majoribus major etiam requiritur fundi craſſities, ſicuti te docebit practica,

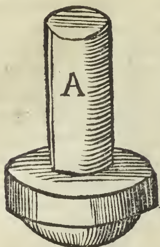
Facturus igitur crucibulum applicet terram typo ſicuti ſupra dictum in modo primo; quo facto iterum auferat crucibulum formatum, & in aëre ſiccandum collocet: Deinde factâ prius ſuf-

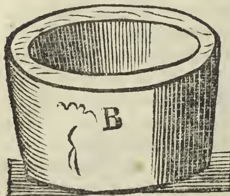

A
B

ficienti copiâ crucibulorum, typum mundificet à terra five arena adhærente, ipfumque inungat lardo, vel oleo olivarum excepto fpongiâ, ficuti etiam ante typum, cui imponat femifactum & femificcatum crucibulum, atque huic typum, quem fuperne percutiat bis terve malleo ligneo quodam graviore, ut ubique rite exactiffiméque typo applicetur terra: quo facto auferat typum & vertat ante typum unà cum crucibulo, quem à latere paululum offendat fcamno (ubi crucibula conficiuntur) & manu excipiat crucibulum inde excidens; quod poftea exficcare & cremare oportet, ficuti fupra dictum in modo Primo. Atque hâc ratione optima, optiméque proportionata redduntur crucibula, fixa & lævia, non folum pro metallis fed etiam pro mineralibus & falibus fundendis; quorum fimilia hactenus non vidi, utpote omni carentium periculo, fi modo rite è terra conficiuntur optima. Et ut pondere & robore reddantur æqualia, oportet ut librentur ficuti dictum antea. Atque hic labor eft facilis & jucundus, ubi propriâ conficiuntur manu, & quidem pro lubitu majora vel minora.

Simili quoque ratione conficiuntur teftæ, ejufmodi typorum beneficio nimirum, quos non oblongos fed planos ad inftar teftarum effe oportet, uti apparet ex appofita figura A & B. Non folum autem teftæ fed etiam cupellæ horum typorum beneficio conficiuntur.

Facilius autem hâc ratione conficiuntur teftæ quam crucibula; quia terra folummodo libratur,

manibusque tractata imponitur antetypo, quam postea parte superiore fortiter imprimere oportet, ut typo reddatur conformis, plano nimirũ non oblongo; id quod propterea facile fieri potest; ac proin etiam facile iterum eximuntur crucibula, si nimirũ vertitur typus vel antetypus paululũ à latere scamno offendendus. Et si nimis arctissime percussionibus terra fuisset impulsa ita ut ad latera exiret, cultro illam abscindere oportet; secus difficulter eximitur crucibulum sive testa, adhærescens margini, id quod te docebit exercitatio: non enim omnia tam accuratè ad amussim calamo demonstrari possunt.

Et hanc tibi habeto cautelam ne testas & crucibula è terra nimis molli effingas, sed ex semisicca, alias difficulter è typis auferuntur; illa enim facilius rectiusq; applicatur typo. Et si recte processeris secundum præscriptum unum è 100. vix perdetur crucibulum.

Hoc

Hoc etiam observandum terram superfluam, abscissam non esse remiscendam massæ crucibulorum, quia pinguedine olei typis illiti infecta, perfectè remisceri nequit, ac proin cremata fatiscit, quâ de causâ inepta redduntur crucibula. Quare seorsim servanda pro fornacibus emendandis ingenti ignis calore perditis; vel pro operculis crucibulorum per se manuum solummodo, vel typorum beneficio conficiendis, quibus carere non possumus, si omnia exactè elaborare volumus.

Quod ad tegulas & alia vasa destillationi & fusioni necessaria, parantur illa typorum beneficio ligneorum hoc modo: conficiantur typi similitudine exactissimè referentes tegulas aliaque vasa, deinde exscindantur è terra optime præparata folia beneficio fili cuprei super duo ligna æqualia, & postea ex his frustum terræ cum cultro, typo superimponendum, ut ibi duritiem aliquam acquirat; quod postea auferendum, perfectè exsiccandum & cremandum. Et si quid aliud prætercea agendum, exscindendo nimirum & adjiciendo, fiat illud è terra semisicca, sive paululum indurata. Hâc igitur ratione quilibet sibimetipsi comparare potest vasa fictilia necessaria sine magnis sumptibus & laboribus certitudinis gratiâ: venalia enim negligenter parantur; ubi sæpe in exsiccatione contractæ rimulæ, linimento aliquo terreo replentur, antequam cremantur crucibula quæ venduntur, quæ in igne durabilia non sunt, sed rumpuntur & quidem sæpe non sine magnâ

Cccc 3 metal-

metalli jacturâ, recolligendi iterum è cineribus lotionis beneficio tædiosæ: Præstat igitur certitudinis causâ propriâ manu parare vasa. Non autem omnia & singula crucibula semper & ubique æqualia confici possunt, æqualiter in igne durabilia; ut ut enim diligentissimè elaborentnr, non tamen omnia & singula æqualiter perficiuntur; ac proin habita ratione bònitatis, diversis usibus adhiberi possunt, & quidem meliora usurpari in liquefactione metallorum meliorum. Nemo autem sibi persuadeat quod hæc omnia indifferenter in igne retinere possint & quidem omnium optima, quotquot tractare licuit crucibula; nondum enim mihi visa terra, quæ lithargyrium in igne & salem tartari retinere potuerit, quia etiam omnium optima unquam mihi visa, immunis non est ab illorum penetratione; id quod maximum impedimentum quorundam laborum utilissimorum, qui propterea omittuntur.

Atque hæc de crucibulorum præparatione dicta sufficiant: quilibet igitur curam habens negotiorum suorum, meliorem in posterum adhibeat diligentiam in præparatione crucibulorum melioris certitudinis gratiâ, & non pœnitebit ipsum laboris sui. Quomodo verò testæ & cupellæ prædictis typis exactissimè applicentur, id non opus esse duxi hic locorum tradere, quia jam dudum ante multos annos ab aliis, & inprimis ab ingeniosissimo Lazaro Erckero, ejusmodi satis abundanter & aperte demonstrati labores; quorum scripta de ratione conficiendarum testarum & cu-

& cupellarum emendare nequeo, ad quos authores Lectorem relegatum volo, ubi inveniet sufficientem instructionem & informationem hâc de materiâ agentem. Sunt tamen & aliæ testæ, de quibus hic locorum nihil, sed alibi fortè, quarum beneficio plumbum melioratur in examine, si denuo inde eliquatur.

De vitrificatione vasorum terreorum pertinentium ad Fornacem Primam & Secundam.

IN defectu instrumentorum vitreorum pertinentium ad Fornacem nostram Primam; oportet ut illa conficiantur è terra optima, quæ rite vitrificata sive devitreata, quandoque meliora sunt vitreis, cumprimis confecta è terra spiritus non absorbente, qualis ferè ubique reperibilis lapidescens cremata: artificium verò cremationis non usque adeò cognitum; de quo aliquid antea dictum, ubi terra igne fortissimo cremata redditur compacta adeò ut lapidis duritiem & soliditatem acquirat. Fornacibus autem figulinis huic cremationi fortissimæ insufficientibus, requiritur peculiaris ad hoc opus fornax, in qua fortissimus cremationis ignis administrari possit; sed quia nemo talem paucorum solummodo quorundam vasorum gratiâ exstruere cogitat, sumptibus laboribusque impendendis indignorum, datur adhuc alius vitrificationis modus uniuscujusque nimi-

rum terræ (argillâ rubrâ exceptâ) non contemnendus rite peractus; cumprimis si materia vitrificans crematione finitâ, refrigescens non fatiscit vel rimas contrahit, nec læditur à spiritibus corrosivis, sicuti vitrum illud plumbeum, retinens spiritus nimirum tam subtiles illos quam corrosivos; qualis est Italorum & Hollandorum vitrificatio alba. Oportet igitur in defectu fornacis debitæ, quâ cremata lapidescunt vasa, illa conficere è terra optima, eaque devitreare sive vitrificare vitro stanneo optimo, non autem plumbeo: Et quò plus cineris stanni ingreditur mixturam vitrificantem, eò melior illa redditur, stannum enim cum plumbo in cinerem redactum, nullam amplius affinitatem habet cum spiritibus corrosivis, quare vitrificationi aptissimum. Nolens autem hos impendere sumptus, vitrificet vitro Veneto pulverisato; quæ etiam non spernenda vitrificatio, ingentem cremationis calorem requirens, ac proin difficulter fluens in fornacibus illis vulgaribus figulinis, quare aliquid borracis vitro admiscere oportet, ut eò facilius fluat vitrum in furno figulino. Aliter oportet vasis terreis incrematis affundere aquam vitro mixtam, ita ut ubique probe adhærescat illis vitrum, quæ postea exactissime exsiccata congregentur in unum cumulum artificiose, ne magnum sive ingens occupent spatium, adinstar patinarum cremandarum terrearum, atque hæc postea cingere lateribus crematis undique, relicto tamen superne foramine carbonum injiciendorum gratiâ, ita tamen ut

à vaſis diſtent lateres manum latam unam tranſverſam, quo carbones ſuperne injecti libere circumcirca ad fundum deſcendere poſſint: quo repleto ſpatio carbonibus ſiccis, oportet alios vivos illis ſuperimponere, ut paulatim ſuperne ignis accenſus deorſum officium ſuum præſtare poſſit cremationis: quo ſic peracto omni carebunt periculo vaſa ſi modò rite exſiccata. Igne accenſo & flagrante claudere oportet foramen lapidibus, donec ultro ignis carbonibus conſumptis exſtinguatur, vaſaque refrigeſcant; quæ ubi refrixerint eximenda. NB. Si verò eſſet ingens vaſorum cumulus, oportet primis conflagratis carbonibus, recentes alios adjicere adhuc ſemel, alias enim vaſa in medio collocata ſufficienter cremari nequeunt nec vitrum ſufficienter fluere poteſt. Quare cautela requiritur in ignis adminiſtratione in hoc nimirum modo, ubi ſi omnia rite peraguntur, melius rectiuſque cremantur & vitrificantur vaſa, quàm in furno aliquo figulino communi, majore tamen periculo vaſorum obnoxio, furno ſcil. figulino muris cincto. Crematurus autem crucibula aliaque parvula vaſa pauca, poterit illa cremare in fornace noſtra fuſoria vel deſtillatoriâ, carbonibus obruta, ignem ſuperne adminiſtrando; ſic enim hactenus omnia mea crucibula ipſe cremare ſolitus fui & vitrificare, nec-non alia vaſa deſtillatoria. Atque hic in defectu fornacum requiſitarum, optimus cremationis & vitrificationis modus eſt, ubi 3. vel 4. horarum ſpatio perfecte cremantur & vitrificantur vaſa: oportet

tet autem terram (celerrime cremandam) per ſe eſſe optimam & in igne durabilem propter periculum fractionis quorundam vaſorum. Utatur igitur in hoc caſu majoris ſecuritatis gratiâ fornace noſtrâ quartâ, qui eam exſtruxit cum ſuis cameris, in quarum Prima cremare & vitrificare licet abſque periculo. Sed non contemnendus ille cremationis & vitrificationis modus antedictus, ſi caute regitur ignis: quare te admonitum velim, ut cautus ſis in ignis adminiſtratione, nec majorem juſtò vel minorem adminiſtres, ne poſtea cauſam erroris commiſſi, dum franguntur vaſa, imputes mihi, ac ſi non vera ſcripſiſſem, ſed tibimetipſi erranti, inpoſterum majorem & diligentiam & cautelam in ejuſmodi opere adhibituro.

Aliarum quoque vitrificationum cognitionem habeo variorum colorum, hactenus incognitarum & quidem ſecretiſſimarum, indifferenter cuivis non communicandarum. Sed qui noverit metalla redigere in vitrum verum metalli ſui colorem retinens, ille revera inventor eſt maximi ſecreti, cui rem altius perpendenti, ſeſeque exercenti, janua aperta majoris luminis, Deo annuente.

Sunt etiam aliæ, quibus obducta, ac ſi eſſet gemmis ornata terra apparet, ſed quia non eſt noſtri inſtituti jam de ejuſmodi tractare, vitrificationum finem faciemus, unica ſaltem excepta, quam adhuc in ægrorum & medicorum gratiam communicabo; ut ſequitur.

Fac ut habeas pocula parvula fictilia, læviſſima & al-

& albissima, ex optima terra cremata: Deinde fac ut fluat in crucibulo forti maximo vitrum sequens., in quod immergas unum post alterum forcipula exceptum poculum in fornacula aliqua peculiari prius candefactum, aliquantulum illud subtus occultando, ut eò melius à terra attrahatur vitrum: quo facto eximatur, iterumque in fornaculam prædictam collateralem recollocetur poculum, ubi antea fuerat candefactum; aliudque ejus loco substituatur sive vitro immergatur, quod etiam sicuti primum denuo recollocandum in fornaculam prædictam; atque id iterandum toties donec singula obducta vitro pocula: quibus omnibus rite peractis ubivis locorum fornacula exacte claudenda, ne ventus illam ingrediatur, & sic relinquenda, donec sponte refrigescat, & vitrum obductum poculis permanebit integrum, quod alias fieri non posset poculis in frigido collocatis. Vitrum autem conficitur hoc modo.

℞. Antimonii crudi part. 2. nitri puriss. part. 1. mixta contere optimè: mixturam in crucibulo collocatam accende ferro candente, & unà cum nitro comburetur sulphur antimonii, relicta massa coloris fusci, quam adhuc calentem eximere oportet cum spatula ut refrigescat: quæ postea fusa in alio crucibulo fortissimo, horæ dimidiæ, vel integræ spatio prope, dat vitrum illud, quo prædicta pocula cum suis operculis obducuntur.

De usu poculorum prædictorum.

ANtimonium omnium vomitivorum esse præstantissimum nemo est qui neget, quare tot & tam variæ à Medicis inventæ præparationes, ipsius malignitatis tollendæ gratiâ ; quarum nonnullas ego quoque dedi unà cum illarum usu in Prima & Secunda hujus libri Parte ; ubi semper una melior alterâ : Nihilo tamen obstante, est in confesso, Antimonium in vitrum redactum sufficere ad purgandum ventriculum & intestina ab omnibus vitiosis humoribus & quidem absque omni periculo (rite recteque administratum) tam per vomitum quàm per alvum ; qua ratione multi gravissimi affectus non modò imminentes præcaventur, sed etiam præsentes curantur.

At infers, hanc nimis crudam adhuc & imperfectam esse præparationem , ac proin non usque adeò tutam. Cui : Antimonium purgans magna non indiget præparatione ; si enim omnino ejus tollitur cruditas fixatione nimirum , non amplius vomitus & sedes movere potest : quare vitrum Antimonii prædictum non formidandum , quia non periculosum , sed tutò etiam puerulis unius vel alterius anni administrari potest , non autem in forma pulveris, sed in infusione vel exstractione potioris virtutis facta cum melle , saccharo & vino dulci vel austero. Qua ratione administratum attrahit ex omnibus visceribus cunctos vitiosos humores , eosque evacuat tam superne quam

inferne

infernè ſine periculo, de qua re alibi plus &c. Uſurus igitur poculis prædictis, infundat unciam unam vel alteram vini, collocetque illud per noctem in loco aliquo calido, & attrahet è vitro vinum tantum, quantum ipſi ſufficit; quod poſtea mane propinatum idem præſtat, quod infuſio facta cum pulvere vitri: Eſtque hâc illa delicatior adminiſtratio, quia patienti mittitur poculum, ut per noctem infundat in ipſo 2. vel 3. cochlearia vini proprii, collocando ipſum per noctem in loco aliquo calido, quod ebibat mane tepidum, cum adminiſtrationis regiminis neceſſarii inſtructione. Quæ meo quidem judicio delicatior adminiſtratio proprio vino domeſtico, manuque propriâ facta, quàm tædioſa illa potionum illarum ingentium amararum nauſeabundarum: Poteſtque tale poculum ſæpiſſime uſurpari, & ſi tandem vinum ſufficienter non attraheret, collocandum poculum cum vino aliquantiſper in aqua fervente, ut eò melius & attrahat & operetur vinum neceſſitate exigente. Adminiſtraturus autem aliis ejuſmodi pocula, oportet ut recte illos inſtruat de rectâ regiminis adminiſtratione. Sufficitque poculum unum patrifamilias cum tota ſua familia per omnes vitæ ſuæ annos: Non autem omnibus & ſingulis, & in omnibus affectibus indifferenter uſurpandum; ſed ſolummodo robuſtis & junioribus, & illæſis partibus principalioribus. Alia quoque ratione vitro obducuntur pocula, abſque Antimonio, uti ſequitur.

Sublima auripigmentum in cucurbita vitrea vel

vel terreâ & accipies flores elegantiſſimos auraici coloris, qui peculiari aliquo modo fuſi dant vitrum rubrum elegantiſſimum inſtar rubini orientalis ferè, quare fruſtulatum loco ornamenti uſurpari poteſt; eſt autem hoc antimoniali vitro mollius & fragilius. Hoc vitrum vel etiam flores illi auripigmentales nondum redacti in vitrum egregie devitreant pocula prædicta colore rubro elegantiſſimo.

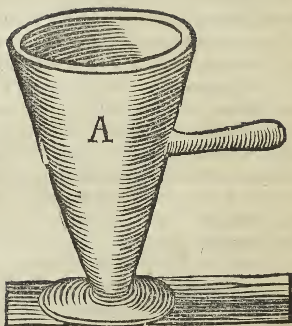
Vitrificaturus igitur ſive vitro obducturus pocula prædicta, candefacito prius illa in igne è carbonibus extracto, candentia intingito in flores fuſos prædictos, indeque iterum extracta collocato ſub vaſe terreo vel ferreo candente ut ibi refrigeſcant; quæ eadem præſtant quæ dicta de poculis Antimonialibus.

Hæc pocula periculoſa non ſunt nec proin metuenda, quia ſicuti calcinatione Antimonium, ita ſublimatione corrigitur auripigmentum: à quibus ſi aufertur omnis malignitas igne ſive nitro, aufertur etiam vis eorum emetica, ſicuti poſtea prolixius demonſtrabitur in 5. hiſce partibus, quando prodibunt denuo in lucem auctæ nimirum, quid ſint purgantia & quomodo vires ſuas exſerant habitâ ratione malignitatis ſuæ.

Sunt etiam alii vitrificationis modi, & quidem elegantiſſimi, exoptatiſſimi multis ſi communicarentur; ſed quia nunc non eſt inſtituti noſtri tractare de mechanicis, ſed ſaltem de particularibus quibuſdam quorundam vaſorum, pertinentium ad noſtras fornaces vitrificationibus, omitte-

mittere illa decrevi nunc temporis & finem facere harum rerum. Decrevi has 5. partes annuente Deo correctiores & auctiores edere, ubi varia egregia; certis de causis nunc omissa, publicabuntur & communicabuntur.

Quare finem imponam nunc Quintæ huic parti, ubi etsi aliquid adhuc singulare de fornacibus artificiosis apponere potuissem, attamen quia tempus nunc non permittit, differetur ad alium locum, ubi plus agetur de examinatione, probatione & separatione metallorum: Optima enim metallorum fusionis via in Quantitate Majore nondum innotuit: Et quamvis sibi persuasi mineralium tractatores de perfectione artis suæ, demonstrare tamen facile possum viam faciliorem & compendiosiorem metallorum fundendorum tempore breviori, in majori copia, nimirum minoribus sumptibus & laboribus. De quâ re alibi fusius, quare hisce nunc esto contentus Lector benevole, & si hæc paucula tibi videro esse grata, majora aliquando in tui gratiam & commodum communicabo *Secreta mirabilia* mundoque incredibilia; hactenus abscondita vel ex invidia vel ex ignorantiâ.

Crater ſeu vas fuſorium ad Quartam Fornacem pertinens.

APPENDIX.

Biennio nunc elapſo feci initium publicationis Fornacum mearum noviter inventarum, ubi ſimul mentio facta quorundam *Secretorum*, quæ etſi divulgare nunquam cogitaveram, nihilominus tamen illorum communicandorum gratiâ moleſtias tuli maximas. Quare ſingulos volo rogatos, ne amplius mihi nec ſibimetipſis moleſtias creare velint petitionibus ſuis & ſcriptis, quia certis de cauſis nihil niſi ſequentia in poſterum communicaturus ſum. Exſpecta igitur patienter tempus Editionis alterius, ubi prodibunt hæ 5. partes, correctiores & auctiores, communicabunturque ſecreta multa ſelectiſſima, in prima Editione certis de cauſis omiſſa.

Sum autem, annuente Deo, communicaturus ſequentia, hâc tamen cum conditione, quia pleraq; ſunt talia, ut eorum beneficio maximas divitias bonâ coſcientiâ, ſine proximi incommodo, comparare poſſis divinâ benedictione, ut pauperum memor, & divitiarum honeſte acquiſitarum bonus œconomus eſſe velis, illaſque uſurpare ad nominis divini gloriam animæque ſalutem æternam.

Præparatio frumentorum, hordei, tritici, avenæ &c. pomorum, pyrorum, ceraſorum &c. ubi factâ fermentatione beneficio deſtillationis dant ſpiritum purum putum, vini ſpiritui ſimillimum ſine magnis ſumptibus; ex cujus remanentia, ſi materia fuit frumentum, confici poteſt cerviſia

optima, vel acetum; si verò materia fuit genus aliquod fructuum, utpote poma, pyra, potus optimus vino similis; ita ut hâc ratione duplicem percipias fructum, à quo non modò habes, unde honeste vivas, sed etiam reponas pro hæredibus.

Potio egregia & salubris fructuum & frumentorum durabilis, vino Hispanico, Francico, & Rhenano similis.

Destillatio aquæ vitæ rerum quarundam vulgarium, non sumptuosa, similis aquæ vitæ vini Gallici & Rhenani.

Præparatio sacchari, similis occidentali, & Tartari similis naturali Rhenano, è melle non sumptuosa. Ubi libra una sacchari non excedit pretium 8. vel 10. stuferorum; & lib. 1. tartari. non 2. stuferorum pretium excedit.

Purificatio tartari crudi peculiaris sine jactura, & reductio in crystallos ingentes non sumptuosa, ita ut pretium libræ unius non excedat 6. stuferos.

Ablatio saporis & odoris ingrati mellei, ita ut posteà possit inde confici vitæ quædam aqua optimi mellis odorem & saporem amplius non sapiens, nec-non hydromel optimum vino optimo simile, cum quo eadem quæ cum vino optimo præstari possunt.

Hydromellis confectio è passulis majoribus & minoribus simillimum in rebus omnibus vino Hispanico, è quo etiam conficitur acetum optimum, sine magnis sumptibus.

Præparatio vini & aceti optimi uvarum sylvestrium & incultarum.

Po-

Potiones durabiles & salubres ribium, herbarum, mororum, fragorum & similium.

Correctio vinorum turbulentorum, acidorum, mucidorum &c.

Confectio aceti optimi è quibusdam vegetabilibus ubique reperibilibus Gallico comparabilis & quidem in magnâ copia, cujus 2. amphoræ non excedunt pretium unius Imperialis.

Promotio maturationis vinorum regionum Europæarum frigidarum (paucissimis frigidissimis exceptis (ut vina proferant optima dulcissima, & durabilia, ubi aliàs illa maturitatem suam acquirere nequeunt) simillima illis quæ producuntur in regionibus calidioribus.

Secretus aliquis modus deportandi vina è locis montosis, curribus, navibus, aliisque commoditatibus destitutis, ubi 10. culeorum vectio, non excedit pretium vectionis unius aliàs culei; ita quidem ut hâc ratione vina peregrina maximo cum lucro adportari possint.

Præparatio æris viridis optima & facillima è cupro cujus lib. 1. pretium 6. stuferorũ non excedit.

Nova & compendiosa destillatio aceti, cujus amphoræ 2. pretium non excedunt imperialis ½ Cum quo multa præstari possunt, cumprimis æris viridis crystallisatio, cujus lib 1. hac ratione parata pretium etiam non excedit imperialis dimidij.

Compendiosa & facillima via spiritum urinæ destillandi fortissimum, & quidem sine ullis sumptibus & laboribus; ita ut 20. vel 30. libræ non excedant pretium Imperialis unius; præstantissimum

mum in Medicina, Alchimia & mechanicis; cujus beneficio è cupro confici poteſt vitriolum elegantiſſimum cœruleum in Alchymiâ & Medicinâ utiliſſimum, argentum adeò reddens fuſile, ut illius beneficio vaſa vitrea, utpote patinæ, diſci, candelabra ita &c. deargentari poſſint ut pro argenteis habeantur.

Modus deſtillandi ſolis ſpiritum in maxima copia & quidem exiguis ſumptibus, ita ut unius libra pretium vix excedat 6. ſtuferos, præſtantiſſimum in Alchimia, Medicina, aliiſq; artibus, cumprimis ad ſequentia perpetranda: facientem nimirum ad ſeparationem auri ab argento, illæſis poculis aliiſq;, it. ad ſolutionem & ſeparationem auri cupro & argento mixti, vi præcipitationis, ubi menſtruum ſervatum denuo ad eoſdem uſus adhiberi poteſt; quæ ſeparatio omnium aliarum humidarum facillima, qua aurum in ſupremum redigitur gradum.

Separatio auri volatilis flammantis ex arena argilla, ſilicibus, &c. utiliſſima, ſine qua aliàs illud ſeparari nequit, neque lotionis beneficio nimirum, neque per Mercurium, neque vi fuſionis.

Artificioſa, ſecreta, hactenuſque inaudita proba mineralium contumacium, inveniens illorum tenorem, quem aliàs invenire non licet. Sæpè enim reperiuntur mineræ aureæ immorigeræ, in quibus nihil invenitur viâ illâ vulgari, ac proin incultæ relinquuntur. quandoque etiam alibi ubi non reperiuntur metallorum mineræ, reperiuntur alia, utpote talcum album & rubrum, nihil dantia vulgari ratione examinata vel admodum parum, auro

tamen

tamen & argento abundantia, quæ hac via separari possunt.

Nova & inaudita via compendiosa liquefaciendi mineras in maxima copia; ubi unius diei spatio beneficio certæ alicujus fornacis separatoriæ plus eliquari potest, quàm via illa vulgari unius octidui spatio; ubi non modo parcitur sumptibus, sed etiam lucri majoris spes.

Liquefacta viâ aliâ melius probandi; argentumque à plumbo separandi modus novus.

Modus liquefactionis mineralium celerrimus, ubi in magna copia eliquantur vi carbonum fossilium in defectu aliorum carbonum.

Fixatio mineralium sulphureorum, arsenicalium, antimonialium, aliorumque volatilium, quæ vi ignis retineri & liquefieri nequeunt; beneficio furni alicujus peculiaris crate præditi, ita ut postea infusione aurum & argentum elargiri possint.

Eliquatio auri & argenti flammantis & rarefacti, ex arena, argilla, silicibus &c. fusionis beneficio.

Separatio auri latentis in mineralibus & metallis vilioribus fructuosissima; quæ via vulgari fieri nequit.

Separatio artificiosa celerrima, facilisque auri & argenti eliquati, fusionis beneficio; ita ut unius diei spatio, unius furni beneficio, & per unum virum aliquot 100. Marcæ separari possint; longe minorum sumptuum & laborum, quàm via illa vulgari per cæmenta & aq. fortem.

Reductio auri elaborati catenarum, aliorumque ornamentorum in supremum gradum; item sepa-

ratio auri ab argento deaurato fusionis beneficio; qua ratione facilius separantur 100. marcæ, quàm via illa vulgari 20.

Modus certus, quo plus argenti separatur à plumbo, quàm per cupellas.

Separatio auri boni à ferro quovis antiquo, qui etsi non ingentis lucri labor, sufficit tamen iis qui paucis contenti.

Separatio ☉ & ☽ è ♃ & ♀ secundum plus minus Maturatio minerarum, ita ut postea plus auri de se dare possint & argenti, quàm viâ vulgari; ut & separatio auri & argenti antimonio, arsenico & auripigmento.

Separatio sulphuris extranei Veneris, ut nascatur Cupido filius.

Separatio argenti cupellarum quas intravit illud in examine, absque fusione aliisque laboribus & sumptibus.

Præparatio fictilium variorum, ubivis terrarum possibilis, porcellanis similium, ignem ferentium & spiritus retinentium.

Alumen quoddam exaltans figensque quosvis colores; cumprimis requisitum ad colorem coccinum aliosque pretiosos; cum certo quodam aheno perpetuo, colores non alterante, non sumptuoso.

Confectio colorum non sumptuosa pictoriorum utpote laccæ purpureæ, ultramarini, cinabrii, & cumprimis albedinis elegantissimæ, nunquam antea visæ, perlis & margaritis similis, item auri & argenti peculiaris coloratio.

FINIS.

ANNOTATIONES

IN

APPENDICEM

Quintæ Partis Fornacum Philosophicarum, ubi de variis agitur Secretis utilissimis, optimis & incognitis, incredulorum & naturalium Secretorum ignarorum gratiâ publicatæ.

Per

JOANNEM RUDOLPHUM GLAUBERUM.

AMSTERODAMI,
Prostant apud JOANNEM JANSSONIUM.
cIↄ Iↄc LVIII.

PRÆFATIO
Ad
LECTOREM.

QUid me moverit quinque illis Partibus Fornacum mearum Philosophicarum affigere appendicem, videre licet statim in introitu illius, id quod hic locorum repetere superfluum esse duxi. Præterea scopus meus fuit patefacere mundo, quanta & quidem hactenus incognita, utilissimaque secreta huic seculo reservaverit Deus omnipotens nostræ vitæ sustentandæ gratiâ, non dubitans multorum contumaciam provocare & excitare ad debitam gratitudinem erga Deum. Contrarium autem accidit, peperit enim multis, tam doctis, quàm indoctis, appendix visa maximam admirationem, quod Deus tanta, hactenusque incognita secreta huic seculo reservaverit revelanda, qui propterea Deo egerunt gratias. Alii verò & quidem plurimi deriserunt appendicem pro more solito, ejusque contenta pro rebus impossibilibus & mendacibus proclamarunt, quorum etiam nonnulli nasuti Zoili (naturam & artem ignorantes) in hæc erupère verba: Mirum quod Glauberus non doceat etiam panis confectionem è lapidibus, cum vini docuerit confectionis possibilita-

tem ex aquâ, ne opus haberent rustici in posterum tot exantlare labores. Tales aliasque ejusdem farinæ cavillationes excogitârunt ejusmodi homines in suis conventiculis, quorum nonnulli videri volunt docti & sapientes, præ nimia sapientia (stultitiâ) *semetipsos ignorantes; qui revera sunt inertes, indocti, rudes & superbi asini, quantumvis elati; despicientes alios longè peritiores; quorum ego ignorantiam tantopere admiror, quantopere illi mea scripta, apertis nunc cernens oculis rationes silentii multorum, quibus Deus olim dederat singularem rerum naturalium cognitionem, qui nihil omnino posteris reliquerunt. Sed non multum refert.* Non enim omnibus placere est possibile, *teste experientiâ à condito mundo ad hunc usque diem, quare non peregrini quid. Vt ut autem sit, mirum tamen non est, quod quis male accipiat, ingratitudinem hominum pessimorum mercedem laborum suorum, ut & cavillationes & contumelias scriptorum quasi falsorum & mendacium, perhibentium nimirum hominum; Glauber, si tantarum rerum habet cognitionem, quarum fecit mentionem in appendice, quare divitem semetipsum non reddit inprimis, sed in otio degit? Igitur non nisi somnia nullius momenti. Egregie sanè judicas de coloribus nunquam tibi visis, cui non cogor reddere rationes mei otij; quas si me interrogasses, sine dubio dedissem tibi satisfactionem, & impedivissem stultum tuum judicium. Sed ejusmodi homines propriam produnt ignorantiam rerum per ignem perpetrandarum: pisces enim*

capturus

pturus rete ſuum non in montes ſed aquam ejicit; ita etiam victum ſuum quærens in metallis, opus habet quod ſit, ſive verſetur in ejuſmodi locis, ubi reperiuntur illa.

Quod autem in hiſce locis jam aliquot annorum ſpatio vixerim cum incommodo præter voluntatem, id impedimento fuit fortunæ meæ, quæ alibi, ubi laborare potuiſſem, forte accidiſſet mihi. Sed melius pauca in pace poſſidere, quam multa in periculo belli formidabilis. Decrevi autem prorſus, ſive ſequatur ſive non, pax exoptatiſſima Germaniæ, me ad talia conferre loca, ubi datur occaſio carbones tractare & mineras; quod ubi factum, inquirant ſi velint cavillatores, utrum aliquid agam; ſed non hic locorum, ubi ob incommoditatem nihil, ut inde diteſcerem, tentare cogitavi: Satis enim laborioſum fuit mihi hîc locorum, ubi omnia cariſſima, acquirere honeſtam vitæ ſuſtentationem, & naturæ penetralia in tui commodum indagare & experiri in minoribus probis, majoribus neglectis. Hinc tibi patebit otij mei cauſa; quare amplius tam temere judicare noli, ſed res proprias curare, aliorumque mittere cogita. Atque hæc cauſa eſt explanationis appendicis, non factæ communicationis gratiâ ſecretorum illorum univerſalis & generalis, quorum cognitionem (ut conjecturari licet) non ita facile conſequi licuit; factæ verò demonſtrationis gratia veritatis, ne nugæ amplius ab incredulis & ignaris, ſed ſecreta naturalia utiliſſima (quorum inventorem me reipſâ deprædicare audeo) ab omnibus & ſingulis habeantur & accipiantur.

Quare à principio usque ad finem acturus sum de singulis breviter, singulorumque daturus explanationem quantam nimirum licet sine damno, ne pro somniis sed pro naturalibus accipiantur scientiis, certis & utilissimis, confutationis gratiâ Zoilorum.

Sequuntur igitur nunc Paragraphi.

ANNOTATIONES

In Appendicem Partis Quintæ.

Paragraphus I.

PRæparatio frumentorum, tritici, hordei, avenæ &c. it. pyrorum, pomorum, cerasorum, aliorumque fructuum arboreorum, instituenda certæ cujusdam fermentationis beneficio, quâ destillationis ope dant spiritum optimum & purissimum simillimum confecto ex sedimento vini, sine magnis sumptibus: ubi etiam è remanentia (spiritu ardente abstracto) frumentorum nimirum confici potest vel cervisia vel acetum optimũ; fructuum verò potus optimus vino similis. Vnde duplex commodum, ita ut quis inde non modo habeat quo vivat, sed etiam quod reponat.

Hoc artificium multis apparuit admodum peregrinum, cujus nemo antea fecerat mentionem. Nonnulli cognitionem habentes artis vulgaris destillatoriæ rem destillandam vesicæ inditam arbitrabantur, præditam nimirum spiritu ardente, omnem in igne de se dare nihilo relicto in remanentiâ. Hoc illis condonandum illorumque ignorantiæ adscribendum, rationes reddere nescientium laborum suorum, operantium solummodo ex usu & consuetudine visa & audita, non secum considerantium modum dari meliorem

rem deſtillandi ſive propinquiorem ſpirituum; cum quibus non certabo, ſed ſaltem demonſtrabo breviter, quo modo omnia frumentorum & fructuum genera deſtillata plures dent ſpiritus, quam via illa vulgari, vel ſaltem quomodo abſtracto ſpiritu è materia reſidua aliquid conficiatur pretio materiæ deſtillatæ æquivalens, ita ut hac ratione ferè gratis habeatur ſpiritus ardens: fit autem modo ſequenti. Negari nequit omnia quotquot ſunt vegetabilia, utpote frumentorum, fructuumque genera, nec-non ipſum gramen, præparata & fermentata dare ſpiritum ardentem ſecundum plus minus & quantitate & qualitate, habita nimirum ratione maturitatis & immaturitatis, pinguedinis & ariditatis. Species enim pinguiores & dulciores, plures dant ſpiritus, quam res immaturæ, acerbæ & ſiccæ; quo enim ſubjecta ſunt ſicciora, minuſque matura eò pauciores dant ſpiritus, & quidem non prius quam facta fermentatione, pinguedinem & dulcedinem eo redigente, quod poſſint in deſtillatione ſpiritum ardentem, quem ſine fermentatione dare nequeunt. Hinc igitur neceſſariò ſequitur, fermentationem eſſe cauſam illam unicam ſpiritus ardentis, & per conſequens unicum illud medium quo copioſi impetrantur ſpiritus, ſi nimirum recte & bene fermentantur ſpecies, unde qualificantur ita ut poſſint poſtea de ſe dare eò facilius ſpiritum ardentem; quæ quò melius fermentantur, eò plures dant ſpiritus. Sed cum vulgaris illa fermentatio non ſufficiat ad totalem ſpiritus ardentis ele-

tis elevationem, fit ut optima ejus pars relinquatur in vesica, quæ ad nihil aliud quam ad porcos saginandos usurpari potuit hactenus propter ignorantiam, quod male factum, materia enim relicta privari prius oportuit sua pinguedine, & quidem vel destillatione plurium spirituum, vel confectione cervisiæ vel aceti, antequam projicerentur ante porcos reliquiæ; unde duplex commodum vergit ad manum operatoris. Cæterum non ignorandum, ad hanc operationem non esse eligendum ahenum aliquod vulgare, in quo empyreuma fructus contrahere solent, ingratum nimirum & saporem & odorem, sed certum aliquod aliud instrumentum ejusmodi conditionis, quod materiæ destillandæ quantumvis spissæ, adustionem impediat vel non permittat, cujus beneficio spiritus impetratur suavissimus; secretæ verò fermentationis adminiculo copiosissimus. Atque sic intellexisti rationes quarum beneficio & plures & suaviores impetrantur spiritus è frumentis & fructibus (unde duplex lucrum) beneficio nimirum certi alicujus vasis sive instrumenti, & *seretæ* alicujus fermentationis.

Parag. II.

Confectio vini haud dissimilis Rhenensi, Gallico vel Hispanico, durabilis multorum annorum spatio, è genere frumentorum & fructuum.

In hoc paragrapho res se habet aliter quam in Primo: in Primo enim demonstratur quomodo

è frumento & fructibus eliciantur ſpiritus & copioſiores & meliores quam viâ illâ vulgari: ſecundo verò quomodo ex iis conficiatur potus vino naturali ſimilis, diverſi generis, coloris, saporis & odoris, pro lubitu nimirum, & quidem vel Rhenenſi & Gallico vino ſimilis pro potu ordinario, vel Hiſpanico, dulcior ſcil. & pinguior illo; durabilis etiam multorum annorum ſpatio, nec non ijſdem uſibus conveniens, quibus naturale deſtinatum vinum; ita ut ferè nulla prorſus utriuſque percipiatur differentia. Quod ſanè eſt artificium præſtantiſſimum & utiliſſimum, quia merito præfertur vinum clarum cerviſiæ turbidæ. At ais potum illum è frumento confectum quantumvis ſimilem vino, colore nimirum & ſapore, non tamen eſſe verum vinum, utpote ex uvis non confectum, ſed potius cerviſiam limpidam, ſive claram boni ſaporis. Scito autem me non eſſe primum, qui vini nomen adſcripſerit potibus vinum odore, ſapore & colore referentibus. Succus enim ille expreſſus pyrorum & pomorum paſſim appellatur muſtum vel vinum pyrorum & pomorum, & quidem non immerito; ſi enim duo aliqua individua conveniunt in omnibus & ſingulis proprietatibus, quare non uno eodemque nuncupentur nomine? Nonne ubivis locorum nuncupatur ſpiritus ille ardens qui è frumentis elicitur, vinum frumentorum, quem ſi rite parare ſcirent (at ignorant) utique in omnibus ſimilis futurus eſſet ſpiritui vini, id quod præter me hactenus nemo, quantum ſcire licet, præſtare potuit.

tuit. Quare nemo hoc judicato ſecretum impoſſibile, ſed potius rem altius perpendito, vel veritatem rei apud illos inquirito, qui ejus habent cognitionem, & re ipſa experietur ſcientias eſſe utiliſſimas & præſtantiſſimas ad vitæ ſuſtentationem. Si quis poſſet è frumento & fructibus, in regionibus frigidioribus vino carentibus, potum inſtar vini clarum, ſalubrem, ſapidum & durabilem conficere, nonne rem omnibus gratiſſimam facturus? Certè etſi pro potu homines electuri eſſent cerviſiam turbidam, utpote potionem conſuetam, ille tamen hac gratior ſenibus & debilibus confortandis. Præterea etiam conficitur ex ejuſmodi vino acetum optimum & clarum, præſtantius illo, quod conficitur è cerviſiâ. Et ſi infers, confectionem illam vinorum è pyris nimirum & pomis eſſe rem communiſſimam, eaque in nonnullis convenire qualitatibus cum naturalibus ex uvis expreſſis, in nonnullis verò non, quia ultra ſemeſtre vel annum unum non durabilia, ſed corruptibilia; acetumq; inde confectum non eſſe durabile, ſed corruptibile, rubeſcere, mucorem & lentorem contrahere; ac proin bonitate non conferenda cum expreſſis ex uvis. Cui reſp. me hoc confiteri vinum è pomis & pyris confectum non eſſe comparabile illi quod exprimitur ex uvis. Poma enim & pyra, alijque fructus arborum carent nonnullis qualitatibus, quibus præditæ uvæ; & vice verſâ nonnullis qualitatibus prædita, quibus carent uvæ; quibus ablatis, illiſque adjectis, vinum dare poſſunt in omnibus comparabile ex uvis

uvis expreſſo. Quale ſemper habeo mecum pro potu meo ordinario, à multis bibitum pro Rhenenſi, melius illo Gallico ſulphurato & ſophiſticato. Quare eſt hoc artificium utiliſſimum & præſtantiſſimum, non modò pro regionibus vino carentibus, ſed etiam pro abundantibus. Ubivis enim terrarum habetur frumentum, habenturque fructus arborei, in regionibus etiam frigidiſſimis, è quibus vinum optimum elici poteſt uſurpabile loco vini carioris aliunde adportati; vel majoribus ſumptibus domi propagati: majoribus enim ſumptibus propagantur uvæ quam frumentum & fructus arborei, quorum nonnulli etiam prorſus habentur gratis, & ubivis locorum in agris alijſque locis incultis producuntur, uvis requirentibus optimam culturam, ſolis calorem debitum, alioſque labores. Educatûs ſum in Franconiâ, regione vino abundantiſſima, ubi vinitorum plerorunque potus communiſſimus aqua, vinum proprium vendentium rerum neceſſariarum coëmendarum gratiâ, quia vites maximam requirunt curam & diligentiam per totam æſtatem, quæ ſi calida dat vinum melius quàm alias ac proin carius, quod mittitur in alias regiones vino carentes; parum eſt quod ſibi reſervant vinitores recreationis gratiâ: frigore verò majali corrumpente palmites; vel in Junio flores uredine; vel grandine uvas ferè maturas (id quod ſæpe accidit in locis montoſis) tunc parum ipſis relinquitur ſpei pro præſenti, coactis pro futuro colere vineas vitæ ſuſtentationis gratiâ, qui ſæpe coguntur

paupe-

pauperiem fugientes vendere unam, ut alteram colere poſſint vineam, vel aliunde mutuo accipere pecuniam, quam cum fœnore retribuere oportet tempore meſſis. Quid igitur conſilii tempore annonæ aliquot annorum? quare teſtor vinitores plerumque pauperculos eſſe, aquæ non vini potatores quod pro alijs plantare ſolent; alij verò, quibus non crumena vacua, valentibus nimirum tempore annonæ colere vineas, ditiores evadunt mutuantes cumprimis ſive commodantes pauperioribus ſuas pecunias &c. Quod autem hoc vini artificium utiliſſimum non ſolum ſit pro regionibus vino carentibus, ſed etiam pro illis, quæ vino abundant, ita probabo. Loca illa vinoſa pleraque carent cerviſia, quare divites vinum, pauperculi verò aquām bibere coguntur, vel potum illum, qui conficitur ex uvis èxpreſſis & aqua, quo ſitim reſtingunnt in æſtate vinearum cultores, quia vinum illis interdictum vendendum coëmendarum rerum neceſſariarum gratia. Qui ſi ſcirent è pyris & pomis, quæ ibi habentur in abundantia paſſim in ſylvis, & viliſſimo pretio comparantur, ejuſmodi conficere potum, utique poſſent ſe illo per integrum recreare annum, & vendere propriūm nativum rerum neceſſariarum emendarum gratiâ; quo ignorato artificio contentos eſſe oportet aqua fontana &c. Forte quæres, ùtrum deſit ejuſmodi locis frumentum, è quò cerviſiam conficere poſſint? Certe habetur ibi frumentum abundanter, ſed non curant cerviſiam incolæ, quorum pauperes etiam malunt bibere a-

aquam

aquam limpidam & claram, quam cervisiam instar urinæ equorum turbidam, & quidem rectè memores sine dubio proverbii Germanici: *Comede cocta, bibito limpida sive clara, & loquere vera, ut vivere possis.* Sufficiant igitur nunc dicta & demonstrata de possibilitate artificii vini è frumentorum fructuumque genere ubivis terrarum. &c.

PARAG. III.

Confectio spiritus ardentis è rebus vilioribus non ignotis, Rhenensi & Gallico similis, exiguo pretio comparabilis.

Hic paragraphus longâ non indiget demonstratione, quia ex prædictis facile intelligere licet, quæ hic in tertio dicuntur paragrapho verisimilia, de quibus omnino non dubitandum, ac proin ut vera acceptanda.

PARAG. IV.

Confectio facchari (Indico similis occidentali) & tartari (Rhenensi similis) è melle non sumptuosa: ita ut pretium 1. *lib. facchari non excedat* 8. *vel* 10. *stuferos: Tartari verò lib.* 1. *non excedat pretium* 2. *stuferorum.*

Melius naturam & proprietates rectè consideranti, facile hujus negotii apparebit possibilitas. Est enim magna inter saccharum & mel affinitas, uti apparet ex separatione principiorum utriusque

que, de qua nunc agere non est nostri instituti, sed saltem demonstrare possibilitatem artis. Saccharum est succus quidam dulcis & suavis repertus in canna, sive arundine, instar medullæ, ubi in regionibus calidioribus calore solis maturatum abscinditur, mola confringitur & exprimitur, melli fusco colore suo haud dissimile: quod postea arte purificatur & clarificatur; clarificatumque advehitur inde in Europam. Ita etiam mel est succus quidam dulcis vegetabilis, attractus ab apibus è floribus arborum, aliorumque vegetabilium nascentium in pratis & campis, & congestus summa diligentia sustentationis gratia propriæ; referens plerumque saccharum rude & crudum, sive nondum præparatum, paululum tamen saccharo crudior & impurior, teste experientia. Rem ita sese habente, quid in arte, quæ nunc temporis ad supremum fere pervenit gradum, purgaret mel ab impuritatibus, saccharoque redderet simile? Nonne sæpe in officinis pharmacopæorum saccharum usurpatur loco mellis, & mel loco sacchari, in præparatione nimirum syruporum & conservarum; quia nulla alia eorum differentia, quam quod saccharum naturaliter sit melle paululum purius, & gratiore sapore præditum; cujus verò ingratitudo saporis facile tollitur, ita ut in omnibus saccharo reddatur mel simile, Quod sine dubio artificium tandem aliquando innotescet mundo (adjuvantibus hisce meis scriptis) sacchari nimirum è melle confectio, ne opus sit amplius tantis comparare sumptibus.

Quod

Quod ad tartarum è melle conficiendum, non eſt dubitandum de ejus poſſibilitate, ſicuti nec de confectione ſacchari ex eodem; hoc tamen illo veriſimilius videtur, quia utraque ſunt dulcia, mel nimirum & ſaccharum; ſed non item tartarus durus & acidus: quarè poſſibilitatem demonſtrabo paucis quibuſdam ſimilitudinibus ſive exemplis, exordium faciens exemplo muſti dulcis in principio ante ſui fermentationem; quod decoctione inſpiſſatur & ad ſucci ſpiſſi redigitur conſiſtentiam, ſaccharo & melli ſimilis ſapore; qui reſervatus in vaſis terreis mundis, vel potius vitreis, dat ultro temporis progreſſu ſal eſſentiale proprium adhæreſcens margini magnitudinis ovorum, adinſtar ſacchari candi rubri; relictis fecibus ſeorſim, cum reſiduo ſaccharo, quod propter nimiã limoſitatẽ cryſtallos producere nequivit; nihil ſuavitate dulcedinis ſaccharo Indico cedens, in cannis nato, quæ dulcedo fermentatione alterabilis convertitur in tartarum acidum. Hoc exemplo datur nobis per naturam anſa poſſibilitatem artis melius conſiderare, dum ſaccharum conficitur è muſto ablatione limoſitatis & aquoſitatis ſuperfluæ. Id ipſum etiam apparet in paſſulis (uvis calore ſolis exſiccatis) in quibus ſaccaharum granulatum reperitur, ſi relinquuntur per annum, ſimile nato in muſto inſpiſſato: Quare matres bonæ familias in regionibus vino abundantibus inſpiſſare ſæpe ſolent muſtum ad mellaginem, quam per annum reſervant & uſurpant in cibis, & potibus. Id ipſum etam fit cum ceraſis pyriſque dulcibus contu-

contusis, expressis & inspissatis ad mellaginem, quæ reservata aliquot annorum spatio dat saccharum quemadmodum mustum; cujus sæpè in defectu fortissimorum fictilium, poros penetrat fictilium infirmorum pars purior, sal nimirum essentiale, extrinsecè fictili adhærescens coagulatum & crystallisatum, elegantissimum & albissimum instar sacchari purissimi, quia purissima saltem pars penetrat terram porosam, relictis fecibus in olla. Hinc igitur apparet quodvis vegetabile dulce, dulcemque quemvis succum dare salem sacchari instar dulcem, quæ dulcedo convertibilis in tartarum: Quid igitur dûbitas de melle puriore succis illis expressis? An infers, esse quidem verisimilem mellis conversionem in saccharum, quia idem accidit aliis etiam succis inspissatis dulcibus, saccharo dulcedine affinibus, sed non item ejus in tartarum conversionem, quia tartarus sal est acidum, saccharum verò dulce, non igitur ex unâ eademque radice proficisci possunt.

℞. Causa incredulitatis est cerebri stupiditas, quod si esset adeò porosum ut fæmellarum ollæ à saccharo penetratæ musti, sine dubio fides in illud inventura ingressum possibilitatis, & quidem in tanta copia, quanta fœminis exudat sacchari præter spem è fictilibus: adspice aures asininas oblongas quas tegere non vales, & judicium exiguum rerum naturalium: quid juvat cum ignominia contradicere veritati?

Nunc tibi dicam quomodò è dulcibus fiat tartarus acidus, non quidem tui gratia (qui tibi soli

ſapis in tui aliorumque fraudem) ſed illorum gratiâ qui diſcere non erubeſcunt. Conſidera muſtum dulciſſimum ab uvis expreſſum, ſalemque dulciſſimum indè profectum ſpiſſationis beneficio, aquoſitatis evaporatione, quâ non ſeparata facta fermentatione, producitur tartarus copioſiſſimus; cujus ſeparationis cauſa non niſi fermentatio, congregans partes puriores & ſegregans partes craſſiores. At inſtas quærendo, utrum hoc ſoli adſcribendum fermentationi, quod dulcia producant tartarum; & quare non producatur in aqua illa dulcificata ſaccharo & melle, hydromelle nimirum; in cujus doliis nunquam repertus tartarus; Quare fieri non poſſe fermentatione aliqua vulgari concludis. Recte nunc inſtas: nec eſt vulgaris ſive communis fermentatio illa, qua impetratur tartarus ille hydromellis, quia in illa operatione fieri nequit ſeparatio tartari: quare etiam inſalubres ejuſmodi aquæ & ingratæ & laxativæ quantumvis antiquæ, quia melli nihil adjicitur quod faciat illam ſeparationem. Qui enim è melle tartarum creare neſcit, vinum quoque ex illo producere nequit. Sed non licet nunc publicare ſecretum cujus beneficio illa perpetrantur, reſervandum aliquantiſper pro amicis, donec nimirum tempus (quo omnia mutantur) revelationis tandem aliquando approximaverit; intereaque tibi ſufficiat poſſibilitatis demonſtratio. Ego ſanè citius ad artem perveniſſem olim, ſi quis tantum mihi dediſſet lumen: Et quia nuſquam tale quid legere vel audire licuit, facile conjecturari pote-

poteris, quantos ſumptus, quantoſque hujus rei gratia exantlaverim labores.

Parag. V.

Purificatio peculiaris tartari vulgaris impuri abſque jacturâ aliquâ, & cryſtalliſatio, ſive reductio in cryſtallos majores; cujus purificati lib. j. non excedit pretium 6. ſtuferorum.

Artificium hoc conſiſtit unicè in præcipitatione aliquâ conveniente, quâ ſimul & ſemel omnis ſeparatur limoſitas à tartaro ſoluto; quarè nihil vel parum perditur, ac proin facilè in cryſtallos majores convertitur tartarus.

Parag. VI.

Ablatio odoris & ſaporis ingrati mellei, quo ablato elicitur è melle ſpiritus ardens optimus mellis qualitates non ſapiens, nec non hydromel vino naturali ſimile ſapore & viribus, &c.

Hoc quoque ſecretum conſiſtit in præcipitatione limoſitatis ſuperfluæ, odoriſque ingrati: ubi mel nanciſcitur gratum & ſaporem & odorem, ità ut bonum inde & vinum & acetum conficiatur.

Parag. VII.

Confectio hydromellis optimi & clariſſimi è paſſulis majoribus & minoribus, vinū referens Hiſpanicū optimum

mum, a quo etiam optimum clarissimumque conficitur acetum.

PAssulæ nonnisi sunt uvæ maturæ exsiccatæ, quæ quæ in Hispania aliisque regionibus calidioribus tempore justo abscinduntur, & exsiccantur super terram calentem, exsiccatæ verò mittuntur in Germaniam aliasque regiones; quæ naturâ suâ & proprietate nihil sunt nisi succus in siliqua inspissatus uvarum, aquositas enim inter exsiccandum, reliquit in siliqua succum dulcem, seu saccharum sive essentiam uvarum; quibus amissa calore solis humiditas restitui potest per aquam aliam, ita ut vinum inde parari possit; id quod à multis probatum, qui passulis integris vel incisis aquam calidam affuderunt fermentationis gratiâ in dolio, ut vinum hac ratione impetrent Hispanicum: sed res ex animi sententia non successit; non enim vinum, sed liquorem aliquem dulcem impetrarunt; quia passulæ inter exsiccandum alienam adeptæ naturam, propter quam elargiri nequeunt tale vinum, quale recentes de se solent dare. Quare hactenus nondum innotuit confectio vini Hispanici è passulis, similis nimirum confecti ex unis recentibus, quæ nunc inventa. A multis quidem creditur passulas aquæ affusione recuperare quod ipsis decessit in exsiccatione, ac proin possibilem esse vini ex iis confectionem viribus & sapore similis confecti ex uvis recentibus: Sed hoc non fit via illa vulgari, sed alia quadam, beneficio nimirum certæ præcipitationis, sive ablatione

tione ſaporis paſſularum, promotione fermentationis, & ſeparatione partium heterogenearum. Non enim peculiaris aliqua ars eſt conficere potum aliquem dulcem è paſſulis aquæ additione via illa cognita, vini veri & durabilis probam ſuſtinentem, qui ſtatim facta fermentatione nondum clarificatus, paulatim aceſcit, id quod vinum Hiſpanicum verum (quantumvis citius aceſcat aliis) non facit aliquot annorum ſpatio durabile, ſi rite tractatur. Quare quia vina illa via vulgari confecta è paſſulis, durabilia non ſunt (teſte experientia) neglecta poſteà fuit illorum confectio, propter opinionem inde natam impoſſibilitatis; quæ tamen non paſſulis ſed artifici imputanda culpa: ſi enim in exſiccatione nihil niſi inſipida evaporat humiditas, relicta bonitate in paſſulis omni; quare inpoſſibilis eſſet ex iis vini confectio humiditatis reſtitutione naturali ſimilis? Sed obſtat paſſularum peregrinus ſapor in exſiccatione acquiſitus quem auferre nemo potuit: qui verò id noverit, non ſolum poterit indè conficere Hiſpanicum, ſed etiam Rhenenſe vinum. At quæres, quomodo poſſit Rhenenſe è paſſulis confici Hiſpanicis; quæ recentes non niſi dant vinum dulce? Reſponſio habetur in antecedentibus paragraphis, ubi demonſtratur poſſibilitas vinorum diverſorum generum conficiendorum è quavis materia dulci.

Sanctè affirmare auſim, non nunquam me è paſſulis illis vulgaribus & melle confeciſſe vina dulcia, quæ à pleriſque pro Hiſpanicis bibita fuêre. Nihil igitur amplius hac de re experientia confirmanda.

Dicam autem hoc coronidis loco, quod si sciveris mellis auferre ingratum saporem & odorem, possis ubivis terrarum ubi mel est reperibile, vel pyra dulcia, conficere vinum Hispanicum optimum vel quodvis aliud forte, utpotè malvaticum, & illud à monte Petri Simonis nuncupatum, sine passulis nimirum; quià ubivis locorum materia illorum reperibilis. Dant etiam ejusmodi vina acetum album, clarum & acerrimum, & quidem præstantius Gallico & Rhenensi. Vina quoque ejusmodi confici possunt per totum annum, ita ut non sis ligatus ad certum quoddam anni tempus; id quod magnum emolumentum iis, qui quotannis magnam faciunt vini jacturam.

PARAG. VIII.

Quomodo vina bona, bonaque aceta conficienda in iis locis, ubi uvæ crescunt in locis incultis acidæ.

Est etiam hoc secretum utilissimum: plantari quidem possunt uvæ in locis frigidioribus, sed maturitatem non acquirentes bonum vinum dare nequeunt uvæ immaturæ & austeræ, teste Germaniâ, ubi sæpè tempore æstivali frigidiore, in locis aliàs calidioribus, maturitatem non adeptæ vinum dant uvæ tenue & austerum, quare etiam sæpè vinitores maximam patiuntur jacturam, nescientes vina sua vendere, transportationis indigna, relicta ipsis pro potu, vel anno meliori pro mixturâ vino fortiori admiscendâ venditionis gratiâ melioris, & quidem non sine magno sæpè vinitoris

toris incommodo: Si enim ſequitur ſterilis quoque annus, vinum vernum auſterum adjuvare neſciunt, etſi ſequitur annus ſatis fertilis, uvas producens dulces, vina tamen illâ bonitate propriâ carere nequeunt venalia, quare auſteris illis anno antecedente natis ſuccurrere neſciunt bonitate, ſibi vix ſufficiente propriâ. Quarè illa opus habent auxiliatore optimo, quem hactenus invenêre nondum; ſæpe enim expertus ejuſmodi vinorum multorum annorum ſpatio relictorum omnimodam corruptionem. Sæpe etiam accidit ut vinitores in meſſe ſiniſtrâ meliores ſaltem eligant uvas, relictis in vite vilioribus, cum maximo ſuo incommodo; qui ſi ſcirent uvarum immaturarum tollere auſteritatem, ſine dubio non ita eas abjecturi eſſent. Vinum enim auſterum ab immaturis expreſſum uvis, corrigi facilè poteſt & emendari ita ut pro optimo haberi poſſit, id quod ſcio per experientiam propriam, dum fieri optimum ex uvis immaturis & duris malleo contuſis, Rhenenſi omnium judicio ſimili. Iudicent igitur alii de præſtantiâ hujus ſecreti, cujus beneficio non ſolum in locis frigidiſſimis, ubi vinum omnino non ad maturitatem pervenire poteſt, ſed etiam in calidioribus ob aëris quandoque inclementiam, ita poteſt arte corrigi & emendari, opem uvis ferendo immaturis, ut evadat optimum & præſtantiſſimum, quo cognito innumeris ita ſuccurri poteſt, ut poſtea vina ſua arte correcta eo melius vendere poſſint. Cæterum poſſunt quoque uvulæ immaturæ ſponte naſcentes in vineis incul-

tis ob Martis inclementiam, in vitibus relictis inutilibus aliàs, hujus artis beneficio ita corrigi & meliorari, ut vinum proferant optimum. Est igitur hoc si exercetur artificium optimum utilissimumque; non tamen omnibus & singulis indifferenter communicandum, quia publicatum tam hostibus quàm amicis prodesse potest: quare occultandum potius, quàm cum damno aliorum revelandum, donec Deo aliquandò placuerit. Sufficiat igitur dixisse de possibilitate.

PARAG. IX.

Item Præparatio potuum salubrium è ribibus, berberibus, moris, aliisque fructibus sylvestribus.

HIc se refert ad par. 2. & 8. idem enim artificium faciens ad uvarum immaturarum maturationem, huic quoque inservit negotio, estque unus idemque processus utrobique, unico excepto odore illo sylvestri fructuum sylvestrium corrigendo, in uvis deficiente, cujus causa illis præferuntur uvæ, quibus etiam illi præferuntur abundantiam ubivis locorum; qui etiam uvis citius faciliusque plantari possunt, quæ in vineis incultis propagari nequeunt. Se enim surculus aliquis longitudinis unius vel alterius spithamæ ribium vel berberum terræ inseritur in vere, fructus suos proferre potest illo ipso anno, in regionibus etiam frigidissimis, locisque incultis: locus tamen pinguior pinguiores etiam majoresque producit acinos & fructus.

PARAG. X.

Correctio vinorum turbidorum, tenacium, rubescentium, mucidorum, acescentium.

HIc etsi paragraphus nullius esse momenti videatur, hoc tamen secreto vinificium carere nequit. patet enim sæpè numero integra dolia vinorum corrumpi, tenacitatem, rubedinem, mucorem contrahere & fœtorem; suntne talia propterea effundenda? Minimè; esset enim maximum damnũ, sed illis succurrendum medicamento quẽadmodum ægrotis hominibus. Si igitur tibi datur tale vinum, omne vitium præcipitare oportet, & intra paucos dies pristinam suam recuperabit bonitatem, colorem & claritatem. Acescens etiam, non tamen in acetum conversum, bonitatem pristinam recuperare potest adjutum nimirum debitis mediis: nimis autem acidum rectè convertitur in acetum sine damno, quo nemo carere potest.

PARAG. XI.

Confectio aceti facilima in magnâ copiâ è quibusdam vegetabilibus ebique reperibilibus, optimi nimirum, clarissimi & durabilis, simili Gallico, &c.

HOc est Secretum egregium, cujus beneficio ubivis terrarum è vegetabilibus quibusdam acetum conficitur optimum & durabile, in magna copia sumptibus exiguis. Estque hoc secretum pro Emporiis illis magnis maritimis, ubi magna exer-

exercetur mercatura, unde cum maximo lucro in alias deportari poteſt provincias.

PARAG. XII.

Productio vinorum in locis frigidioribus, vina ob aërem frigidiorem alias non poducentibus, (frigidiſſimis tamen omnium exceptis) optimorum, ſuaviſſimorum, dulciſſimorum & durabilium, bonitate, claritate, dulcedine & durabilitate non cedentium natis in Germaniâ, Galliâ, Italiâ & Hiſpaniâ.

HOc Secretum convenit cum 8. & 9. fere, ſed hoc hic requiritur cumprimis, quod vitis radici adjuvandæ applicare oporteat medicinam nutritivam & confortativam, fœcundativam & à frigore præſervativam neceſſariam ad uvarum productionem; quæ etſi maturitatem non adipiſcuntur, arte tamen poſſunt tam poſt, quàm in ipſa fermentatione perfici, ita ut vinum inde habeatur optimum & præſtantiſſimum.

PARAG. XIII.

Secretum aliquod, cujus beueficio vina facile tranſportantur à locis montoſis remotis à fluminibus, aliiſque vectionis commoditatibus deſtitutis, ita ut 10. *culeorum vectio vilioris ſit pretii, quàm alias unius.*

HIc varios offendit paragraphus tam doctos quàm indoctos ſecretorum ignaros, rem impoſſibilem judicantes, & non niſi ſomnia & figmenta,

gmenta. Quod veniens ad aures nostras fecit me pœnitere scriptorum meorum, quia varias molestias mihi multorumque creaveram contradictiones: confortatus verò iterum considerans hunc esse morem mundi hujus perversi & ignari, carpere soliti honestos, eorumque scientiam. Multi rem incredibilem judicarunt ob carentiam quadrigarum alatarum, equis non indigentium, se mutuo in incredulitate confirmantes, cæcorum more sese mutuo, manibus ducentes & impossibilitatem concludentes. Sed quæsò quare judicas judicium adeò perversum; si enim unius alicujus secreti esses præ aliis particeps, non ita temerè judicaturus esses, sed potius incognita non contemnenda judicaturus. *Zoilorum* enim *mos* est *proprium quærere honorem*, aliorum placita despicientium, qui si non essent rudes & inertes, parasitos agere non opus haberent & sycophantas aularum appendices versipelles, vafros omnia sua negotia versutè versantes, quorum vices non dolendi discere & carbones tractare erubescentium. Sed ad propositum veritatis demonstrandæ gratia: Mustum recens ante sui fermentationem decoctum & inspissatum nihil perdit virium, præterquam humiditatem insipidam, teste experientiâ; cum tamen factâ fermentatione calorem sentiens privetur spiritu ardente, parte nimirum, præstantiore, relictis partibus insipidis & inutilibus, uti videre licet in destillatione vini. Sequitur igitur mustum recens sive recenter expressum, ante fermentationem sui, decoquendum esse ad mellis

con

consistentiam, sed non in aheno viâ tædiosâ musto ingratum saporem conciliante, sed in vase aliquo peculiari secreto. Humiditate evaporatâ remanet pars 8. vel 10. specie sua mel referens, in qua tota omnisque delitescit virtus. Qui succus inspissatus & in angustiam redactus dolio inclusus transportari potest facilius in loca alia, quàm partes illæ 10. non inspissatæ, quarum vectio sive transportatio non modò est longè carior, sed etiam sæpissimè suspecta falsificationis sive sophisticationis gratiâ ab aurigis faciendæ, vino aquam admiscentibus.

Succus ille inspissatus aliundè transportatus convertitur in vinum, si dissolvitur in sufficiente quantitate aquæ, quanta nimirum ipsi decessit in decoctione sive inspissatione, vel in minori quantitate, si fortius meliusque desideras vinum; & dissolutum in doliis reponitur ad fermentandum.

Nec solum unius speciei, sed diversarum vina confici possunt è musto inspissato, pro diversa nimirum aquæ admiscendæ quantitate, & quidem non sine magno lucro, ita ut non opus habeamus transportatione vinorum peregrinorum dulcium è Galliâ, Hispaniâ & Italiâ, tædiosâ & sumptuosâ.

N B. Mustum non est inspissandum in aheno propter ingratitudinem odoris & saporis, quam inde contrahit, vel adustionem. Cæterum requiritur etiam peculiaris aliqua præcipitatio, cujus beneficio separatur flavedo & sapor in musti decoctione attractus clarificationis gratiâ: sine quibus secretis duobus, secreta nimirum decoctione, &

ne, & præcipitatione sive clarificatione fermentationis tempore bonum vinum fieri nequit. Qui igitur noverit illa, intra paucos annos magnas divitias comparare sibi poterit confectione vinorum diversorum generum, ignarum verò abstineat ab hoc vinificio. Poteris ante periculum facere in aheno minoris probæ mustum inspissando, & reipsâ experiere, nihil vinum decedere musto, relicto inspissato in fundo vasis atque huic admiscere denuo sufficientem aquæ quantitatem dissolutionis gratiâ, & recipies mustum primi musti dulcedine præditum, excepto sapore attracto ex aheno, quæ dissolutio facta fermentatione dat quidem vinum sed ingratum flavedinis causâ & saporis ex aheno contracti. Sed si moveris prædicta illa duo secreta, sine dubio conficies è musto inspissato vina præstantissima.

Parag. XIV.

Præparatio facilima æris viridis è cupro vetere, cujus libræ prætium non excedit 6. stuferos.

HOc sane est optimum secretum quo via quadam facilima non tædiosa nec sumptuosa æs viride conficitur in magna copia, pictoribes & colocatoribus utilissimum, quo quis honestè familiam propriam alere valet

Parag. XV.

Destillatio nova & inaudita aceti in copiâ maximâ, cujus

cujus duæ amphoræ non excedunt pretium Imperialis dimidii, cum quo multa præstari possunt, cumprimis autem crystallisatio æris viridis, cujus lib, j. non excedit pretium Imperialis dimidii.

Hic destillandi modus prorsus fuit incognitus hactenus, ac proin dignus, quod ejus hic fiat mentio, quia nemo carere potest aceto destillato in operationibus Chymicis, propterea quia ipsius beneficio purgantur & clarificantur colores ita ut majore pretio venum eant, qua ratione quis honeste familiam alere potest. Quod aliàs fieri nequit in destillatione aceti in vasis vitreis tædiosa & sumptuosa.

PARAG. XVI.

De stillatione Spiritus urinæ fortissimi facillima, celerrima, non sumptuosa nec tædiosa, ubi 20. vel 30. libræ cônfici possunt pro Imperiali, cujus beneficio multa præstantur in Medicinâ, Alchymiâ & mechanicis, cumprimis verò ejus cum ipso è cupro conficitur vitriolum elegantissimum cæruleum, præstantissimum in Medicinâ & Alchymiâ: cum quo argentum adeo redditur fusile, ita ut ejus beneficio vasa vitrea (utpotè pocula, patinæ, disci aliaque) tam internè quâm externe argento obduci queant: ita ut argentea appareant.

IN tractatu 2. Furn. Phil. mentionem feci copiosam de destillatione hujus spiritus, ejusque dedi modos varios; sed hujusmodi, de quo hîc agitur, feci mentionem nullam; quia hæc destillatio nullam

lam habet affinitatem cum omnibus aliis peragendis per inſtrumenta, terrea, vitrea & metallica, ſed ſolummodo per lignea abſque ullo igne; ita ut 100. libræ non unam expoſtulent lib. carbonum: ubi non ſolùm 20. 30. ſed etiam 100. libræ pro uno Imperiali confici poſſunt: quæ revera deſtillatio artificioſa. N B. Eadem ferè ratione peragitur deſtillatio aceti. Quod autem dixerim in appendice de 20. vel 30. libris conficiendis pro uno imperiali, feci propterea quia veriſimilius, quàm ſi dixiſſem 100. Et quia ignaris pretium illud 20. vel 30. librarum veriſimile non videtur, palam dico nunc pretium 100. libr. non excedere Imperialem unum; capiat igitur qui velit, mihi ſiquidem perinde, ſive credas, ſive non, quia indubitanter verum. Etſi præſtantiſſimus hic ſpiritus in variis operationibus Chymicis propter medicos tamen propriè uſus ipſum ſaltem communicare volui: Si enim in maxima copia facile, ſine ſumptibus & laboribus paratur, liberaliter etiam uſurpari poteſt in Medicina, cumprimis verò in balneis humidis & ſiccis, quorum beneficio multi graviſſimi, aliaſque incurabiles, morbi ſæpe curantur feliciter. Hic enim ſpiritus mirabilia & incredibilia præſtat; ita ut ipſum ſequantur honores & opes. Hinc igitur apparet, hunc non contemnendum paragraphum, pro more Zoilorum. Potuiſſem plura addere de viribus & virtutibus ejus, ſed tempus nunc non patitur.

PARAG. XVII.

Destillatio spiritus salis facilima non sumptuosa, cujus lib.j. 6. stuferorũ pretio venalis esse potest, utilissimi in Medicinâ, Alchymia aliisq; artibus mechanicis, cũ primis verò præstantissimi ad sequentia perpetranda.

IN Primâ Parte fornacum nostrarum philosophicarum dedi modum facilimum spiritum salis distillandi in copiâ: Sed hic paragraphus agit de alia aliqua peculiari destillatione, quam divulgare nolui; Spiritu verò salis necessario requisito ad varias egregias operationes (vulgo incognitas) operæ pretium judicavi ejus deprædicare laudes. Apponam igitur saltem nunc temporis aliquot ejus usus Chymicos brevitati studens, reservans reliquos in alium locum aliudve tempus.

PARAG. XVIII.

Separatio auri ab argento illæsis ornamentis: item Solutio & separatio auri argentum & cuprum continentis, aurique præcipitatio ex aquâ, illæsâ aquâ, ità ut ad eosdem usus venire iterum possit: quâ de causâ hæc omnium separationum viâ humida perficiendarum, præstantissimâ, aurum redigens ad supremum gradum.

NOn latet Chymicos auri separatio ab argento deaurato per aq. reg. nec non auri solutio & separatio continentis cuprum & argentum: Sed rarò exercetur ob sequentes rationes, quia nimirum auri illa separatio ab argento deaurato (argen-

(argento nimirum auro non obducto crasso modo) non resarcit sumptus expensos, propter sumptus & labores requisitos ad aq. regiæ confectionem: Spiritus verò salis hac ratione confectus caret sumptibus. Secundo etsi aurum dissolvitur in aq. reg. difficulter tamen iterum separatur: nonnulli aurum solutum in A. R. præcipitarunt illud cum lixivio salis tartari, præcipitatum edulcorarunt, & cum borrace reduxerunt, & quia hæc calx ignis calorem sentiens accenditur cum maximo tonitru, miscuerunt ipsam cum sulphure communi, mixtaque calcinarunt tonationis & accensionis auferendæ gratiâ, antequam nimirum illam cum borrace reduxerunt.

Qui labor maximam requirit diligentiam, ingentes labores, & sumptus non exiguos, si nolis auri aliquam facere jacturam, quare non optimus modus. Alii destillationis beneficio aq. reg. ab auro soluto separavêre, sed præter labores & fœtores, nec-non vitrorum periculum experti auri jacturam, quam perpessi ab aq. reg. Quare nec hic separationis modus pro bono habendus. Nonnulli aurum solutum præcipitarunt ex aq. reg. cum solutione vitrioli & aluminis in pulverem nigrum, quem in fusione mixtum reperêre cum ferro & cupro, attractis è vitriolo: quare hic quoque inutilis separationis modus. In nostra verò separatione talia non habentur obstacula, auro enim soluto in salis spiritu statim adjicitur res aliqua præcipitans, solutioque in aheno cupreo (ubi nullum periculum fractionis

vaſorum) collocatur ſuper ignem, coctionis gratiâ quod dum fit ſeparatur aurum & præcipitatur elegantiſſimum ; relicto cupro in ſpiritu ſalis, quem ab auro (edulcorando, poſtea exſiccando & fundendo) decantare oportet & ad uſus ſuos reſervare. Qua ratione omnia facile abſque jactura, ſineque ſumptibus peraguntur. Quæ omnium ſane ſeparationum humidarum præſtantiſſima & utiliſſima auri cuprum continentis & argentum. De qua re plus in Parte Quarta fornacum.

PARAG. XIX

Separatio auri ex argillâ, arenâ, ſilicibus aliiſque mineris, flammeum, ſpongioſum & leve, quod aliàs ſeparari nequit neque lotionis beneficio, nec cum Mercurio, nec fuſionis ope; viâ nimirum quadam facili elixationis, non ſine magno lucro. &c.

Hic paragraphus agit de aliquo labore peragendo cum ſalis ſpiritu ; quo quis ubivis terrarum, ubi montes, ſaxa ſive lapides, arena & argilla, facili negotio victum & amictum acquirere poteſt honeſtum & quidem abundanter. Ubivis enim terrarum argilla reperitur, arena & ſilices, auro quodam ſubtili prædita, inviſibili nimirum in argilla & arena, conſpicuo verò interdum in ſilicibus & ſaxis quando franguntur, quæ ſi nimis dura, oportet illa probe candefacta in aq. frigida exſtinguere, ut fatiſcant, & in pulverem abeant contrita ; qua ratione aurum in iis manifeſtatur magis. Reperiuntur quandoque montes integri referti ejuſmodi lapidibus auro tali ſpirituali ſive ſubtili præditis, adeò nimirum ſubtili & levi, raroque

roque ut ſumptus fuſionis reſarcire nequeat. Hac autem ratione facile elicitur cum ſalis ſpiritu, ita ut quis privatim honeſte & abundantur acquirere poſſit, quæ pertinent ad vitæ ſuſtentationem. Oportet autem horum lapidum habere cognitionem, quorum omnium facillime cognoſcuntur ſilices, quibus candefactis, in aqua extinctis & fractis, ſi aurum in iis, apparet illud ubique in omnibus & ſingulis particulis colore ſplendente flavo & rubro; qui ſi conteritur in pulverem, rubro apparet ille colore, quo non fuerunt præditi ſilices antequam in igne candefiebant. Continent autem ejuſmodi lapides etiam ferrum, quod tamen huic negotio nullum infert damnum, quia ſolum aurum præcipitatur è ſalis ſpiritu, relicto ferro in aqua. Eſt labor hic egregius & facilis, quem etiam in magna materiæ quantitate exercere licet cum maximo lucro, ita ut hac ratione aliquot mille hominum victum & amictum ſuum acquirere poſſint abſque ulla aliqua jactura proximi. Conſiſtit autem hoc ſecretum in duobus; in copioſa nimirum facillimaque ſpiritus ſalis præparatione, debitaque præcipitatione.

PARAG. XX.

Nova & inaudita proba mineralium ſylveſtrium & contumacium, omnium nimirum & ſingulorum, qua illorũ tenor reperitur, id quod alias via illa vulgari fieri nequit: Eſtque hoc cumprimis ſecretum pro ijs locis, ubi ſunt abundantes mineræ. Sæpe enim reperitur auri minera per-

ra pertinax, quæ si examinata nihil dat, inculta relinquitur &c. Nonnunquam etiam reperiuntur alia, ubi non reperiuntur metallorum mineræ, variorum generũ, talcum album & rubrum &c. quæ vulgari ratione probata, parum vel nihil dant, auro tamen sæpe & argento abundantia occultis in ipsis, quæ cum lucro ratione alia separari possunt.

Hæc proba longè aliter se habet quàm vulgaris illa tegularum nimirum & cupellarum, cumprimis destinata sylvestribus illis & pertinacibus mineralibus, plumbo non miscibilibus; quæ si plumbo non miscentur, quomodo tenorem illorum scire licet. Est igitur hoc secretum utilissimũ & præstantissimum pro iis cumprimis qui fortunam suam quærunt in montibus, in terra, mineris & lapidibus. Hac enim ratione tenor illorũ etsi admodum sit exiguus, facile est reperibilis, quo cognito, scire quoque licet utrum cum lucro vel damno talia tractari possint utpote argilla, arena; lapides, saxa &c. Consistit autem hoc secretum potissimum in conjunctione Saturni: impossibile enim invenire tenorem mineralium aliorumque fossilium, si misceri nequeunt cum Saturno, quorum multa auro sæpè abundantia, quia nullam cum plumbo habent affinitatem, inculta relinquuntur ceu lapides inutiles. Quæ si beneficio medii uniuntur cum plumbo recte, non minus dant tenorem, quam mineralia illa mitiora, non absque fructu: quare hoc Secretum pro fundamento Alchymiæ habendum.

P A-

Parag. XXI.

Via nova compendiosa & inaudita, qua mineralia celeriter, in magna copia funduntur non sine fructu magno. Ubi unius diei spatio, beneficio furni alicujus peculiaris, abstractionis via, plus funditur, quam via illa vulgari 8. dierum spatio; qua ratione non modò parcitur sumptibus, sed etiam lucrari licet plus quàm aliàs.

Hæc fusionis via nondum innotuit, qua in magna funduntur copia metalla, sed sine dubio aliquando publicabitur, quia vulgari illi longe præferenda. Consistit autem hoc secretum in hoc, quod nimirum peragatur absque follibus, sed certis & peculiaribus ventilibus æque fortiter ac folles carbones afflantibus. Constat enim Mineralium tractatoribus, quanti quotannis sumptus impendendi in folles molasque tollentes illos. Cæterum sæpè oportet mineralia & carbones in valles aquarum gratiâ transportare, sine quibus folles gubernari nequeunt, qui sanè labor tædiosus & sumptuosus. Præterea hoc hîc quoque commodi, quod in hac fundendi ratione erigere liceat furnos quantitatis pro lubitu maximæ; id quod ibi non licet: quia majores fornaces majores requirunt folles, & majorem aquæ quantitatem ac proin majores etiam sive ampliores molas; sed non ubivis locorum tanta commoditas. In hac nostrâ nova liquefaciendi ratione non indigemus follibus, nec molis, quantumvis furnos erigere liceat maximos, quò enim furni majores,

eò major quantitas in illis fundi poteſt. Quare non dubito quin hæc ſit omnium fundendi ratio nobiliſſima, utiliſſima & præſtantiſſima. Utrum autem omnia & ſingula in hoc liquefieri poſſint furno mineralia id ipſum ignoro, feci enim ſaltem periculum in plumbi minera; non autem in reliquis, ob minerarum, locique defectum furno erigendo ſufficientis. Sed ſpero me brevi victurum in loco commodiore, ubi carbones & mineræ mihi deeſſe non poſſunt, quo periculum facere poſſim in igne & mineris.

PARAG. XXII.

Modus melior fuſa & liquefacta, ſeparare. Separatio argenti à plumbo melior.

Hoc ſecretum nihil eſt niſi peculiaris aliqua ſeparatio plumbi ab argento in plumbo contento. Sicuti enim ubique in officinis plumbum argento præditum ſeparatur in foco vi ſufflationis in lythargyrium converſum: eâdem etiam ferè ratione fit hæc noſtra ſeparatio: ubi plumbum redigitur in lythargyrium, non autem vi ſufflationis, ſed beneficio furni alicujus, quare hæc vulgari illâ præſtantior. Atque hæc intelligenda de ſeparatione, quæ fit in quantitate maxima, ſed eſt & alia ſeparatio, quæ exercetur in ſeparatione metallorum minoris ponderis centenarij ſcil quæ non fit cupellarum vulgarium beneficio è cineribus confectarum; ſed crucibulorum, quorum 4. 6. vel

6. vel 8. ſimul collocantur in furnello aliquo inter carbones, nimirum immediate, non ſub tegulâ, qua ratione plures in uno conficiuntur probæ, quàm ſub tegula cupellarum beneficio in 8. diebus; quia hâc ratione, brevi unâque vice peragitur ſeparatio in uno vaſe; in via verò vulgari mineralia oportet (ſi ſylveſtria ſive pertinacia) prius torrere, coquere poſtea in crucibulo cum certâ additione aliqua in furno ventoſo, vel aliâs coram follibus; deinde cocta in teſta ſub tegula convertere in ſcorias, tandem ſcorias cupellare. Qui labores quatuor, *Toſtio, decoctio, ſcoriatio* & *cupellatio* vix 3. vel 4. horarum ſpatio perfici queunt: in hac verò ſeparatione mineralia ſive mitia ſint ſive ſylveſtria, non torrentur, non decoquuntur, ſed omnia & ſingula ſimul, unoque perficiuntur labore ¼ vel ½ horæ ſpatio, in uno crucibulo.

Quæ revera Proba eſt præſtantiſſima & utiliſſima ſine qua vix tantam metallorum cognitionem aſſecutus fuiſſem. Facile enim conjecturare licet, quantum requiratur laboris, quantumque temporis (nihil dicam de carbonibus) in qualibet Proba ſi peculiaris ignis in ſuo proprio furno, pro unaquaque proba in ſpecie accendendus ſeparationum gratiâ nimirum diverſarum; quæ omnes & ſingulæ uno igne unoque furno peraguntur hac nova nimirum ſeparationis via. Eſtque hæc celeris metallorum ſeparatio pro ſtudioſis illis naturæ indagatoribus, qui multitudine aliorum negotiorum, vulgarem illam exercere nequeunt;

nec-non pro mineralium fossoribus & tractatoribus variorum & plurimorum; item pro Chymicis in auro & argento laborantibus probaturis operis sui bonitatem. Nec autem solum in minori quantitate, sed etiam in majore exerceri potest hæc secreta separatio; eadem enim facilitate 10. & 20. libræ probari possunt, quam una vel altera uncia: sed quia in majori majus plumbi requiritur pondus, majora quoque requiruntur crucibula. Non autem in hac nova separatione tanta requiritur plumbi quantitas, quanta in vulgari illa. Si enim dupla vel tripla quantitas plumbi adjicitur ad unam metalli sive mineræ alicujus etsi cuprum (requirens alias 16. vel 18. plumbi partes) æque bene rectèque purgatur. Præterea nec plumbum nec cuprum hac amittitur ratione, nec è cupella quam porosam in vulgari illa intrare solet eliquandum iterum; quia in hac facile iterum separatur à plumbo cuprum igne nimirum parvo.

Quare non exiguum est secretum Chymicum januam multorum aliorum aperiens. At ais, multa quidem promittis, sed pauca præstas; multorum quidem facis Secretorum mentionem, sed nihil doces; quis unquam quæso talia ingenii sui acumine invenire poterit; ℞. Non est nostri propositi offam præmansam offerre tibi, quare quære & labora indesinenter, sicuti feci ego, feceruntque alii, tu qui novitatis avidus. Nemo fuit qui me docuerit præter exercitationem sive usum & fortunam, secundum proverbium: *Usus facit*

facit artificem, & *fabricando fimus fabri*. Si tantam habuiſſem ego, quantam hic tibi dedi, manuductionem, ſine dubio minoribus ſumptibus & laboribus ad majora perveniſſem. America mundi Quartâ Parte vaſtiſſima explorata à Chriſtophoro Columbo & quidem non ſine magnis curis & laboribus, quantam quæſo poſtea habuerunt alii prærogativam minori cum periculo & labore deportare inde theſauros? Nonne laude dignus ille? inventor nimirum terræ locupletiſſimæ, etſi non omnibus & ſingulis digito monſtraverit? Nonne ſecuti alii illius manuductionem, indeque per Oceanum vaſtiſſimum ampliſſimas deportarunt divitias?quid ni etiam hujus ſecreti gratiâ aliquos exantlares labores, cujus beneficio aurum & argentum comparari poteſt abſque periculo navigationis? At infers cum vulpecula; *Terrent me veſtigia*, vidi multos oleum & operam in Alchymia perdentes, domos & fundos conſumentes ſuos. ℞. Fateor equidem, at *culpa non Artis eſt ſed Artificis*. Non autem dubito quod hæc mea ſcripta totam illuſtrabunt Alchimiam, multos ab erroribus revocatura.Cæterum ſcito eſſe & alium Saturnum,cum quo præſtantur mirabilia in Alchimia (ubi non uſurpatur vulgaris ille) illum videlicet, quem Paracelſus tantopere deprædicat in cœlo ſuo Philoſophico. In hac autem ſeparatione uſurpatur plumbum illud vulgi omnibus notum, non inferius illo Philoſophorum fratre ſuo, quod lotum & ſpiritualiſatum conclave regium non minus intrare audet feudi accipiendi gratiâ.

PARAG. XXIII.

Quomodo mineralia in defectu carbonum ligneorũ, fundenda beneficio carbonum fossilium, viâ quâdam facillimâ & utilissimâ.

Nec hic follibus peragitur labor, sed flamma ignis carbonum vel ligneorum vel fossilium, occupante mineralia ita ac si essent crucibulo circumdata. Est autem hic modus saltem pro mollibus facilèque fusibilibus metallis, ubi non tanta, sicuti ibi, fit mineralium jactura.

PARAG. XXIV.

Fixatio mineralium sulphureorum, arsenicalium, Antimonialium, Koboltorum, aliorumque volatilium venenatorum, quæ aliàs ob nimiam volatilitatem in igne retineri nec fundi possunt, beneficio nimirum furni alicujus cæmentatorij, seu crate præditi, ut aurum postea inde & argentum eò melius haberi possit.

Non ignoratur à mineralium fossoribus reperiri nonnumquam mineralia immatura auro & argento carentia, quæ aëri aliquantisper exposita, postea probata aurum dant & argentũ tam in majori quam minori proba; sicuti sunt wismuthum, coboltum, auripigmentum, aliaque antimonialia & arsenicalia. Causante igitur hanc maturationem aëre (stimulante salẽ nimirum mineraliũ activum & maturativũ) quidni etiã arte mineralia ta-

lia

lia per ejusmodi salia fixantia perficerentur & maturarentur? Certe fieri potest per artem & naturam, etsi ruditate ingenij non capiatur. Quid igitur consilij? Est-ne secretum incredulis ignaris revelandum? minime, quærant illi etiam sicuti alij, illud inventuri à Deo prædestinati, aliàs non, etsi plus satis hac de re informarentur. Sed non, te lateat, aurum & argentum eductum facta maturatione ex illis immaturis mineralibus, non latuisse in illis corporaliter, aliàs enim separari potuissent artificiosa illa separatione, sed spiritualiter, instar infantis in materno utero multis involucris circumdati. Sicuti Paracelsus ejusmodi mineralia nominat *sulphura embryonata*, nihilo præter maturationem carentia, qua privantur nimis tempestive è mineris eruta à fossoribus. Qua autem fixentur ratione, id non est hujus loci docere: hoc tamen dicam, quodvis sulphur volatile immaturum, nullam habere cum auro fixo corporali affinitatem, ac proin vix ac ne vix quidem cum ipso miscibile; uti apparet ex separatione metallorum fusionis beneficio, ubi aliquot metalla simul fusa sive colliquata, fixa nimirum & non fixa, in adjectione sulphuris communis, quod mixtum cum non fixis sibi proximis convertit illa in scorias; fixa verò scil. aurum & argentum, (cumprimis verò aurum) nolunt misceri cum illo, illud respuentia, seque naturaliter separant ab illa mixtura, fundum petentia in regulum conversa, aurum nimirum cumprimis, quod ab omni sorde purgatum, inquinari respuit impuritatibus denuo ob anti-

antipathiam quæ eſt inter ſulphur fixum & non fixum. NB. Sulphur autem commune fixatum facilius miſcetur cum auro quàm cum cæteris metallis imperfectis; id quod admirabile in oculis ignarorum, in quo magnum latet ſecretum conſideratu dignum. Figuntur quoque mineralia arſenicalia & Kobolta, ita ut poſtea cum argento unita permaneant. Auripigmentum verò & antimonium participant de utraque natura, aurea nimirum & argentea, in qua ex parte fixari poſſunt. Oportet autem confiteri me, hunc admodum eſſe periculoſum laborem, quare cautè tractandus, & quidem non niſi in furno noſtro quarto. Me quod attinet teſtor mihi nunquam nocuiſſe furnos arſenicales, qui nunquam alio uſus præſervativo, quam quod nunquam ejuſmodi labores acceſſerim ſtomacho jejuno; quare acceſſurus labores illos comedat prius fruſtum panis cum butyro, bibatque hauſtum abſinthitis, vitetque pro poſſibilitate fumum.

PARAG. XXV.

Fructuoſa quædam ſeparatio auri & argenti flammei, ſpongioſi & rari, è arenâ, argillâ, ſilicibus &c.

Diximus ſupra in Par. 19. de auro tali, quod neque, ablutionis beneficio poſſit ſeparari ab arena, neque vi amalgamationis, quia levius arenâ in anguſtiam redigi nequit ſeorſim, poſſit autem ſeparari cum fructu vi elixationis cum ſalis ſpiritu: Hic autem dicitur, quod etiam ſeparari poſſit fu-

ſit fuſionis beneficio, id quod multis incredibile videbitur propter pauciſſimam auri quantitatem arenæ copioſiſſimæ mixtam, quomodo nimirum exigua auri quantitas à maxima arenæ vel argillæ ſeparari poſſit cum fructu. Quibus reſponſum volo, quod non poſſit fluxus vel additionis alicujus (quantumvis viliſſimæ) beneficio ſeparari cum fructu vi liquefactionis, quia aurum eliquatum ſumptus expenſos reſarcire nequit; oportet igitur ut fiat alia ratione. Sunt nonnulla metalla viliora, quæ arte deſtruenda, & perficienda, additionem arenæ vel ſilicis requirunt, ſine quibus illorum deſtructio & perfectio fieri nequit, quorum loco ſi adjiciuntur ejuſmodi ſilices & arenulæ, tunc illorum aurum, quòd alias eliquari nequit, una producitur in lucem cum illo quod elargiuntur metalla deſtructa & meliorata, & quidem cum meliori fructu.

PARAG. XXVI.

Eliquatio quædam fructuoſiſſima ſecretiſſima auri inviſibiliter contenti in metallis vilioribus, mineralibuſque quod alias via illa vulgari fieri nequit.

Hic Parag. tractat de eodem negotio, de quo in antecedente §. Eſtque hic labor non niſi deſtructio viliorum metallorum, utpote Saturni, Jovis, Martis & Veneris, & in eſſe quoddam terreum reductio, vitro ſimile ſive ſcoriæ, qua deſtructione, & reductione maturantur metalla vi ignis

ignis partimque purgantur additionis beneficio, ita ut postea suum aurum & argentum dare possint in separatione, quod aliàs dare non potuissent,

PARAG. XXVII.

Separatio quædam celerrima, nec sumptuosa auri & argenti eliquati, fusionis beneficio, ita ut per unum hominem, uno die, in uno furno, aliquot centenarii separari possint, & quidem minoribus sumptibus & laboribus, quam per aq. fort. vel cæmenta.

Hic sanè labor est egregius, celerrimus & utilissimus (quia fit absque aq. forti) quo aurum separatur ab argento, nemo est inter expertos qui ignoret tædia separationis aquæ fortis beneficio instituendæ; id quod hac facillime & celerrime perpetratur via, ut sequitur nimirum: Confringitur argentum & redigitur in frustula, quibus repletur crucibulum, adjecto simul fluxu separatorio; argento fuso præcipitatur aurum in argento cum certa quadam re præcipitante in regulum, quo facto una omnia effunduntur in conum; quibus refrigeratis, percussione mallei separatur regulus è massa reliqua, argento non privatus omni, continens ad unam auri 2. 3. partes argenti, quæ facta cupellatione separare oportet per aq. fortem. Atque hac ratione aurum contentum in 100 marcis (sive 50. libris) argenti, redigitur in 2. vel 3. quæ postea separantur per aq. fortem. Ubi non opus 100 illas marcas primò crematione purgare, gra-

re, granulare, & granulatas ſingulas ſeparare per aq. fortem; habemus autem opus aqua forti ſaltem ad paucas aliquot marcas; ubi egregiè parcitur ſumptibus impendendis aq. forti copioſiſſimæ coëmendæ, nec-non vitris periculo fractionis obnoxiis; nec-non laboribus. Secundò ſeparari quoque potoſt hac ratione ingens argenti deaurati quantitas unius diei ſpatio, & quidem exiguis & laboribus & ſumptibus, quod per aq. fort. fieri nequit. Noli autem opinari hunc eſſe illum de quo ſcribit modò Lazarus Erker, quia magna utriuſque differentia. Etſi enim illa ſeparationis via ab Erkero tradita non ſit contemnenda, tædioſa tamen & ſumptuoſa quodammodo; noſtra verò minime.

Parag. XXVIII.

Reductio auri laborati, utpote catenarum, annulorum &c. ad ſupremum gradum celerrima; nec-non ſeparatio auri facillima ab argento deaurato, ita ut facilius hac ratione ſeparentur 100 *marcæ, quàm viâ vulgari* 20. *ubi & ſumptibus, & laboribus, nec-non tempori parcitur egregiè.*

Fit hic mentio alterius cujuſdam ſeparationis, nullam omnino affinitatem habentis cum antecedente, reſpicientis ſaltem aurum via quadam facillima ſeparandum ab argento & cupro, & ad ſupremum reducendum gradum. Qui etiam labor eſt utiliſſimus & facillimus, quia non perficitur per quartam, cæmenta & antimonium, ſed per

fluxum

fluxum aliquem peculiarem adjiciendum metallo fundendo, quo fuſo congregat ille fluxus argentum, cuprum & alia, & in ſcoriam convertit, quæ poſtea effuſa percuſſione ſeparantur, auferendo aurum purum putum ab additione ſeparatum: poſtea etiam ſeparatur additio fluxus; ab additione auri præcipitatione, ita ut primò ſolummodo præcipitetur argentum (ſi placet) è fluxu, poſtea etiam cuprum, vel ut ſeparetur ſolummodo argentum, relicto cupro in fluxu. Hac ratione unius horæ ſpatio ſeparantur aurum, argentum & cuprum, & quidem ſingula ſeorſim, quod aliàs vix unius diei ſpatio fieri poteſt: Hoc revera ſecretum ſeparationis excelllentiſſimum.

PARAG. XXIX.

Separatio argenti in majori copia, è quovis plumbo, quam cupellarum proba.

Lectis his verbis ſine dubio exorta diſputatio inter Chymicos & ſeparatores, de hujus rei poſſibilitate; quibus reſponſum eſt in parte 4. fornacum noſtrarum; ubi etiam agitur de probatione Metallorum, ubi demonſtratum cupellarum probam non eſſe ſufficientem ad omnimodam argenti ſeparationem à plumbo, ad quam lectorem relegatum volo. Quod autem in quovis plumbo contineatur magna quantitas argenti, teſtis ſum egoqui multoties feci periculum hujus ſeparationis. Sanctéque proteſtor curam omnibus Chymicis

micis probis. Saturnum non esse nisi argentum impurum & immaturum; qui igitur illud purgare & maturare noverit, sine dubio singulare quid habebit. Ego quidem multa tentavi, visa possibilitate, sed ad finem pervenire non potui optatum, quia nondum habere potui congrua vasa, retinentia Saturnum cum sapone suo, tempore illi labori destinato: id quod minoribus, crucibulis nimirum, etiamnum præstare possum collocando unum in altero, ita ut materia penetrans primum retineatur à secundo vel tertio, sed non cum commodo. Tempus igitur misericordiarum exspectandum, donec Deus aliquandò monstraverit materiam, è qua talia conficiantur vasa, quæ alterum senis Saturni crus, quo evadere solet, decurtare (abbreviare) possint, ut præter voluntatem tempus debitum maturationis & purificationis commoretur.

PARAG. XXX.

Eliquatio auri boni è quovis ferro vetere, quod etsi non fiat cum ingente lucro, sufficit tamen iis qui paucis contenti sunt.

FErrum naturæ particeps aureæ non solùm testantur Pgilosophi, sed etiam mineralium fossores tam veteres quàm moderni: Non autẽ dixerim omne esse unius ejusdemque bonitatis ferrum, quia semper unum altero purius magisque aureum, quare magna ferri differentia. Nonnunquam adeò auro dives, ut in effosa minera quandoque (an-

tequam eliquatur ferrum) reperiantur granula, venulæ vel lapilli auri puri puti, teste Joanne Mathesio in sua Sarepta unà cum Philosophis, dicente se in diversis lapidibus (ferri mineris) allatis è mineris montis, qui dicitur *Fichtelberg*, nec-non è mineris Stiriæ, vidisse aurum purum putum instar venularum. Paracelsus etiam maximoperè deprædicat ferri mineras Stiriæ & Carinthiæ, earumque divitias, & quidē sine dubio non propter ferrum & chalybem, sed propter occultum in iis aurum copiosum, fossoribus incognitum. Econtra ferrum Suecicum, nec-non Germanicū nonnunquam auro destitutū, id quod sæpius probavi. Quarè indagaturus, circūspectus esto sive cautus in electione ferri.

Fit autem hæc eliquatio cum Antimonio, quod etiam plerumque secum habet aurum (unum tamē altero plus minus) Hungaricum & Transylvanicum nec-non Cranachicum sunt optima; cætera verò parum possident. Potest autem eliquari aurum, quamvis modicum in ferro & Antimonio, sed non cum tanto lucro, ac si major ejus qnantitas inesset iis. At interrogas re ità sese habente, quare non separatur ex iis à fossoribus? ℞. Fossores ignorant hanc separationem, ex usu & consuetudine saltē laborantes ceu mercenarii absque ullâ aliqua consideratione. Ingeniosissimus ille Lazarus Ercker ipsemet etiam confitetur, ferri sæpè mineram multum possidere argenti, quod ignoranter à fossoribus malleo subjicitur; qui etiam argenti docet è ferro separationem, sed auri nullam facit mentionē: quam fortè ignoravit. *nemo* enim *omniscius*

ſcius eſſe poteſt. Qui (foſſores) etſi ſcirent aurum ineſſe prædictis mineris, quæritur utrum ibi locorum detur commoditas ſeparandi illud cũ lucro & cõmodo. Facile autem crediderim, ſi iis innoteſceret auri ſeparatio ab Antimonio, eos illam non intermiſſuros, ſed potius aurum ſeparaturos, quam in Antimonio relictum pro vili pretio vendituros. Non ignorant quidem aurum latere in Antimonio, nec etiam ejus ſeparationem, ſed cum damno. Quid quæſo lucri ex ſeparatione auri pretium ſuperante? Quarè potius aurum cum Antimonio vendunt quam ſeparant. Ignorant enim foſſores ſeparationem illam antimonialem, per quam non ſolùm conſervatur aurum ſed ipſum etiam Antimonium; & ſeparaturi illud, facturi cum copioſa plumbi additione, beneficio cupellationis eſſent, & quidem cum jactura & plumbi & antimonii. Hac autem ratione non peragitur hæc noſtra ſeparatio, ſed aurum ſeparatur è ferro & antimonio colliquatis, abſque additione alicujus rei peregrinæ (corrumpentis ferrum vel antimonium) ita ut facta auri ſeparatione, ferrum denuò & antimoniũ uſurpari poſſint, ita ut nihil pereat, niſi quod evaporat in ſeparatione, vel involuntariè projicitur. Atq; hac & non alia aurũ ſeparatur à ferro & antimonio cũ fructu. Non autẽ ſolùm hæc ſeparatio verſatur circa ferrũ & antimonium auro prædita, ſed etiam circa alia; utpotè ad ſeparandum aurum è nonnullis marcaſitis, lapide calaminari, aliiſque feris & contumacibus mineralibus, in quibus deliteſcit admodum ſpirituale & rarum, ac proin indè cũ commodo inſeparabile vulgaris ſeparationis beneficio,

& quidem cum magno lucro, absque jactura antimonii. Dum nimirum ejusmodi mineralia colliquantur cum antimonio (etsi auro carente) & aurum inde per ♂ præcipitatur in regulum unius lib. ponderis profectum è 100. minera & antimonii continentem in se omne aurum, mineræ, ferri & antimonii; qui posteà regulus facilè ulterius elaboratur omnimodæ auri separationis gratiâ absque magnis sumptibus; ubi etiam conservatur antimonium, quod denuò ad alia usurpari potest. Est igitur hæc separatio secretum utilissimum, etsi nusquam reperirentur ferrum & antimonium aurum tenentia, ad separandum aurum nimirum è mineralibus aliis contumacibus, ubi aurum absque ullâ aliqua jactura redigitur in angustiam sive regulum, qui porrò ulterius elaborari potest facillimè, ubi non opus est totum antimonium cum minera aliqua colliquatum cum plumbo coquere & perdere & quidem potius cum damno, quam cum lucro; quia in hac operatione non solùm elicitur aurum, sed etiam conservatur antimonium.

Quam separationis viam submittam censuræ omnium Chymicorum & separatorum honestorum & peritorum certis quibusdam de causis; non dubitans de approbatione singulorum & omnium, veritati non contradicentium. Præterea est etiam alia separatio auri è ferro & antimonio, quæ non fit in crucibulis; ubi illa prius unà figuntur, postea igne carbonum fortissimo immediatè reducuntur, ad obtinendum tenorem ferri & antimonii.

PARAG. XXXI.

Item Separatio auri & argenti è quovis ſtanno & cupro, ſecundùm plus minus.

HÆc aliter peragitur ſeparatio, non cum antimonio, ſed cum plumbo; dum nimirum anteà ſpirituali modo miſcentur cum ipſo ſtannum & cuprum, ſine quâ ſpirituali mixtione, corporalis metallorum mixtio nihil valet. Omnis enim Metallorum peritus non ignorat, ſtannum cum plumbo fuſum via vulgari, radicaliter non miſceri cum ipſo, ſine qua radicali unione metallorum, mutuò perfici illa & meliorari nequeunt. Errant igitur quotquot conantur aurum ſeparare & argentum è ſtanno, cupro, aliiſque metallis imperfectis, vi liquefactionis vulgaris; qui incognita Philoſophica illa unione ſive conjunctione, tempeſtivè abſtineant ab ejuſmodi laboribus inanibus & inutilibus, id quod ipſis ſuadeo fideliter, expertus rei veritatem cum jactura temporis & ſumptuum. Quænam verò ſit mixtio illa ſpiritualis, quæ fieri poteſt aquarum beneficio tam humidarum quàm ſiccarum, indicabit tibi Philophus ille & Chymicus præſtantiſſimus Theophraſtus Paracelſus, qui valdè illam celebrat, multaque de ea ſcripſit.

Hoc tamen hic cumprimis monere volui, quod nimirum ad hanc radicalem metallorum imperfectorum mixtionem etiam requiratur aurum, cujus beneficio fit ſeparatio puri ab impuro, in metallis impurioribus & imperfectioribus. Poteſtque hæc

comparari cum illa Divina, ubi Chriſto præſente ſeparabuntur boni à malis (corruptis primò illorum corporibus) attrahente Deo *puros corde*, impuros verè rejiciente. Quod etiam in hac metallorum imperfectorum ſeparatione fieri oportet; oportet nimirum ut primò deponant corpora ſua impura, ut corrumpantur, & clarificentur; tunc enim ſeſe radicaliter aſſociat illis aurum, facitque ſeparationem attrahens ſibi ſimile, rejiciensque diſſimile. Sicuti enim omnis homo habet *animam*, quæ *ſcintilla divina*, inquinata verò peccato, ſulphure infernali, dolo & fraude Sathanæ; ita etiam metalla in centro ſuo aliquid poſſident incorruptibile, quod verò adeò circundatum ſulphure impuro terreſtri, ut non poſſit emendari (meo quidem judico) niſi corrumpantur & in nihilum redigantur, è quo nihilo aurum poſtea attrahit bonam illam ſcintillam & in bonam convertit ſubſtantiam; quod ante ablationem puritatis accidentalis ſulphureæ nigræ fieri non potuiſſet: quemadmodum etiam nos quoque prius cum Deo eſſe non poſſumus, quam purificentur corda noſtra à vetere illo fermento(nobis ab Adamo relicto) Chriſtumque induamus & puerulis ſimiles reddamur. Quæ ſanè dura verba, cum quibus natura convenit hic locorum fidem nobis inculcans, à paucis obſervata. Et quemadmodum de Auro dictum, ita etiam de Argento intelligendum; quod mixtum metallis corruptis attrahit ſibi ſimile tanquam ſui nutrimentum; ad inſtar diverſorum ſeminum in terra, quorum unum-

quod-

quodque attrahit ſuum ſimile, relicta ſuperfluitate. Ex. gr. ſi quis in terram projiceret ſemina fœniculi, cumini & cæparum, fœniculi ſemen è terra ſaltem attracturum eſſet ſibi appropriatum ad productionem fœniculi cum foliis, caulibus & ſeminibus: Idem etiam intelligendum de ſemine cæparum &c. Hoc etiam accidit in regno minerali metallico, dum perfecta ſeminantur in imperfecta, ubi putreſcunt, ſuumque pro incremento attrahunt ſimile. Non autem dixerim hâc ſimilitudine, aurum & argentum eſſe *catholicum Metallorum ſemen*, aurum enim ſolummodo eſt habitaculum ſeminis illius metallici, minimeque tota ſua ſubſtantia ſemen. Eſt autem hæc ſimilitudo propterea introducta, ut appareat, quomodò nimirum ſeſe mutuò amplectantur ſimilia ſpiritualiſata, & retineant. Sed nolim tibi perſuadeas, Metalla in aquis corroſivis eſſe ſolvenda & per alembicum deſtillanda; qui labor Chymicorum vulgarium, metallis noxius eſt, ac proin ſterilis, fraudulentus & ſophiſticus; quo multi viri etiam doctiſſimi fuerunt decepti, cogitantes hac ratione conficere Tincturam, contra naturæ curſum; quare nullus inde unquam produci potuit fructus aliquis bonus. Nec unquam ſpes alicujus commodi artifici viæ huic ineptiſſimæ inſiſtenti, donec ab hac declinat ad viam veram & rectam, permanenti aliàs in ſua cæcitate, ab aliis cæcis turpiter decepto.

Oportet autem ut Chymice ſpiritualiſentur Metalla abſque aquis corroſivis, & abſque inſtrumentis

tis

tis variis artificialibus, beneficio humidi radicalis proprii, absque multis sumptibus & laboribus: Totum enim illud negotium (metallorum nimirum purificatio, vivificatio & spiritualisatio, quæ fit solutione, putrefactione, destillatione & circulatione (Philosophica nimirum) perfici potest per peritum Spagyrum absque vitris unius horæ spatio; ita ut non opus sit illa tot mensium spatio aquis corrosivis humidum radicale destruentibus vexare & macerare. Atque hæc intelligenda de via humida Philosophica separationis particularis. Qui verò aurum aliudve subjectum aureum immergere sciret substantiæ alicui purissimæ, penetrantissimæ, fixæ & fusili, quæ ingressum haberet in alia metalla fusa, & radicaliter misceretur cum partibus ejus purioribus, ille sine dubio transmutationem inventurus esset particularem celerrimam, vel separationem puri ab impuro, cum manuductone legitima & vera ad opus illud universale, quo multi hactenus frustra intricati.

Maturatio minerarum, ut plus auri & argenti dare possint in fusione.

HOc de mineralium metallorumq; maturatione est unum è præstantissimis meis Secretis de emendatione metallorum. Sæpe enim conatus metalla & mineralia, via quadam secreta fixare, & reperi quod possint aliqua ex parte maturari, ita ut relinquerent in cupella aurum & argentum, quod

quod antea non poterant relinquere, priusquam nimirum maturabantur. Nunquam autem expertus veritatem in quantitate majore librarum nimirum multarum; & quæ sit hujus rei causa, videre licet in principio harum annotationum, superfluum igitur eam hic repetere.

Sed hoc adhuc dicere oportet, hanc nimirum fixationem esse nimirum quodammodo sumptuosam, quæ propterea non benè ubivis terrarum perpetrari potest cum lucro (etsi possit in magna quantitate, quod tamen ignoro) fit enim illa fixatio beneficio alicujus aquæ, qua etiam utitur natura in terra (quam non ubivis habere licet, ubi non bona terra) a qua si commodum expectandum, oportet ut mineralia facta fixatione, copiosum dent aurum & argentum; aliàs verò frustra & incassum laboramus. Sæpe feci probas juxta pondus centenarii minoris mineralium immaturorum sive semimetallorum, & reperi in 100. lib. cobolti, marcam 1½ argenti puri, & in Wismutho uncias 2. 3. 5. auri. Lapis quoque calaminaris & Zinckum (debito loco effossa) suum dederunt aurum satis abundanter. Sed plerumque facta computatione pretii mineralis figendi, nec-non materiæ fixantis, factaque abstractione hujus pretii à pretio auri & argenti inde producti, reperi lucrum verè exiguum & quandoque ferè nullum; ita ut hactenus reliquerim opus, donec aliquando aquam fixantem minori pretio comparare, vel mineralia longiore tempore maturare potuero ma-

joris auri & argenti copiæ gratiâ, id quod docebit experientia.

Etsi nunquam pervenero ad perfectionem hujus maturitatis fructiferam, non tamen spernendam volo, utpotè utilissimam in aliis laboribus Chymicis, meque certificantem in concepta opinione de Metallis per naturam perficiendis, mineralibusque & imperfectis metallis (nihilo obstante) maturandis tam per artem, quàm per naturam in visceribus terræ, & convertendis in aurum; de quare fusius in lib. de generatione metallorum.

PARAG. XXXIII.

Separatio auri & argenti ex Arsenico, auripigmento & antimonio.

HÆc mineralia volatilia communiter secum habent, aurum volatile & argentum, cumprimis ab auri & argenti mineris profecta, nihil in cupella tamen relinquentia. Qui verò noverit fixare aliquantulum, illisque adjicere metallum, in quo se volatilia illa abscondere possint, ille certò videbit possibilitatem eductionis auri boni & argenti, è mineralibus illis volatilibus & abjectis; non tamen ex omni antimonio, arsenico & auripigmento.

PARAG. XXXIV.

Separatio sulphuris extranei Veneris, Cupidinis prolis producendi gratiâ.

Cu-

CUprum (nec-non ferrum) natura auro proximum ob affinitatem maximam mutuam, teste experientia.

Verisimile igitur quod ita possit purgari, si modò nobis innotesceret artificium, de quo Paracelsus in lib. suo Vexationum, ita nimirum ut aurum & argentum relinqueret in cupella; id quod fieri nequit ob ignorantiam. Meum secretum respicit cumprimis mineram Veneris repertam præcipuè propè mineras auri, non quamvis nimirum. A qua si separatur sulphur illud superfluum combustibile, reperitur aurum purum putum; sed hic labor in quantitate majore exerceri nequit, possibilitatem saltem artis demonstrans, divitias verò non promittens; è quo fortè aliquid commodi, si instituitur cum vera Venere rectè nimirum; id quod non hujus loci, sed aliquandò alibi fusius demonstrabitur. Hoc autem hic te scire velim, quod mineræ Veneris sulphur superfluum non crematione vel ustione ignis vulgaris sit auferendum, uti moris est apud mineralium tractatores, sed igne aliquo secreto spiritualisetur, quò corpus proprium exaltare & emendare possit, ut aureæ fiat particeps naturæ. Mineræ enim tales cupreæ vulgari modo fusæ & purgatæ, non aurum, sed argentum dant solummodò; undè apparet non nisi igne illo secreto lotionis & gradationis illas adipisci perfectionem. Periti enim Chymici prætet ignem illum vulgarem habent & alium, cujus beneficio probantur & funduntur metalla; sine cujus cognitione metalla rectè tractari nequeunt.

Ex-

Ex. gr. In fusione & tostione minerarum vulgari, quæ igne fit vulgari, ignis illius vi abigitur pars metalli volatilis, quæ ejus spiritus & vita vegetabilis, relicta parte fixiore & crassiore: At si solummodò igne quodam peculiari separantur partes impuriores, relicto spiritu gradatorio cum corpore, reperitur corpus melius & præstantius illo, quod eliquatur igne illo violento communi. In igne ceu elemento fortissimo latent maxima Secreta, de quibus nihil constat Philosophis illis & Chymicis vulgaribus. In Scoriis rejectis, expertis vim ignis majorem, latet aliquid perfecti, quod inde elicitur, si denuò funduntur modo nimirum aliquo peculiari; quæ emendatio non nisi à vulgari focali proficiscitur igne. Hæc verò cupri emendatio proficiscitur ab igne aliquo lavante, purificante & exaltante. Sæpius probavi cupri mineram igne utroque, semperque expertus non nisi argentum inde, igne illo vulgari eliquari, tam antè quam post fixationem nimirum, & non aurum, igne verò secreto non nisi aurum & non argentum. Sicuti etiam stannum vulgari ratione probatum non nisi dat argentum; redactum verò in Cineres vel Scorias non argentum sed aurum dat, utpotè expertum majorem vim ignis. Igni igitur hoc adscribendum, diversa operanti pro diversitate regiminis. Quarè ignium differentia cognoscenda, alius enim metalla destruit, alius digerit & maturat metalla; alius mundificat & lavat; alius denique penetrat, calefacit, exaltat & transmutat metalla in speciem melio-

rem

rem; ita ut rectè dicatur: *In Sole & Sale sunt omnia.*

Præter prædictos calidos & siccos reperiuntur ignes frigidi & humidi, nullam cum illis affinitatem habentes, quorum beneficio in terræ visceribus natura,& extra terram artifex metalla destruit & regenerat; de quibus plus apud Pgilosophos; & ego plus dicere possem, si esset opus. At quid? mentio facta Secretorum incognitorum, invidiam parit. E panno vetusto vestem novam conficere nolo, quia sunt alii, qui nihil nisi lecta sciunt & andita, novorum librorum authores. Me igitur quod attinet, malo silere quam publicare Secreta, vel scripta scribere sive repetere. Perinde enim est nunc scribere Secreta & trita hoc nimirum seculo. Quarè satius esse duxi aliis dare ansam ad indaganda secreta, quam illa indifferenter communicare singulis & publicare. Sufficiant igitur dicta de differentia ignium calidorum & frigidorum, quorum beneficio metalla tam intra quam extra terram generantur & destruuntur. De quibus fusius tractare decrevi in lib. de Origine illorum, ubi quæ hic desiderantur non omittentur.

PARAG. XXXV.

Separatio argenti à testis, quod in probatione illas intravit, sine liquefactione sineque laboribus & sumptibus.

Est hoc pro iis, qui commoditate carent testas suas liquefacere, argenti separationis gratiâ, quod

quod una cum plumbo illas intravit in examine: Eſtque Secretum facillimum, multis conſtans ſumptibus & laboribus.

PARAG. XXXVI.

Præparatio ſive confectio vaſorum terreorum elegantiſſimorum Porcellanis ſimilium non ſumptuoſa, ſpiritus retinentium, igni reſiſtentium, ubivis terræ locorum.

VIx carere poſſumus talibus fictilibus tam in œconomia, quàm in laboratorio Chymico & officinis pharmacopæorum; quarè rectè illorum fit mentio. Pro œconomia confici poſſunt patinæ, diſci, pocula, canthari &c. Pro laboratorio verò alembici, cucurbitæ, retortæ, ſcutellæ, aliaque neceſſatia. Pro officinis autem pharmacopœorum, ollæ majores & minores pro ſyrupis, conſervis, electuariis, & pro aquis herbarum in vitrorum defectu. Et merito vaſa talia præferuntur vitreis, quia non ita facilè franguntur, retinentque quaſvis humiditates ſubtiliſſimas & acerrimas. Præferuntur etiam merito patinis & diſcis ſtanneis, quia continuò tam hyeme quàm æſtate ſuam retinent munditiem; faciliuſque mundificantur aquæ ablutione.

Parag. XXXVII.

Confectio aluminis quosvis colores exaltantis & fixantis: cum primis requisiti ad colorem coccinum aliosque pretiosos. Nec-non præparatio aheni non sumptuosa, colores non alterantis.

Hoc alumen venale non est, quia per artem conficitur è certis quibusdam mineralibus, hac virtute præditum, ut possit fixare colores & exaltare cujuscunq; generis, ne à sole, aëre, aqua, aliàs colores alterantibus, ullam patiantur injuriam, ad quod negotium requiritur etiam peculiare aliquod ahenum.

Sciunt enim tinctores coloris coccinii, grana coccina colorem omnium præstantissimum & pretiosissimum alterari in ahenis cupreis, quarè stanno solent obducere, vel ex mero conficere stanno. Hoc verò alumen nostrum, nostrumque ahenum longè præferenda illis vulgaribus, quantumvis viliori habeantur pretio; quare hæc non contemnenda scientia; quia multum inde lucri ad possessorem redire potest.

Parag. XXXVIII.

Præparatio quædam peculiaris colorum pictoriorum non sumptuosa, utpotè purpurei, ultramarini, cinabrii &c. cumprimis verò albedinis alicujus elegantissimæ,

nun-

nunquam hactenus visæ, simillimæ perlis elegantissimis: nec-non aurei argenteique coloris.

Prædicti colores hactenus neque communes, neque in copia cum aliquo fructu confici potuerunt, sicuti nunc &c. Servientibus igitur illis arti pictoriæ, qua memoriæ causâ depinguntur historiæ tam sacræ quam profanæ, non malè fit dum docentur illi; quia illis ægrè carere possumus: Et quamvis vilissima appareat, utilissima tamen scientia; quoniam tales colores in magna consumuntur copia in locis multis unde ad possessorem lucrum redire non exiguum potest.

CONCLUSIO.

NEmo dubitet de veritate dictorum in hisce Annotationibus. Natura enim & Ars possunt multa, nostra verò scientia exigua est, in vegetabilibus nimirum, & ferè prorsus nulla in metallicis; atque hæc ratio est, quod ignaris res nunquam visæ & auditæ, incredibiles & monstrosæ appareant. Quare testor atque iterum testor hæc non somnia esse nec nugas scripta mea, sed Secreta naturalia vera. Natura enim dives est, terraque gravida thesauris occultis; id quod à paucis creditur. Nec autem solum intrinsecè, sed etiam extrinsecè in circumferentia & abundantia terræ reperibiles thesauri, quantumvis ignoremus illorum quærendi modum. Nihil dicam nunc de argilla, arena & lapidibus, nec de vilioribus, abjectisque

ctisque mineralibus, è quibus aurum & argentum separari potest, ubivis locorum facile sine sumptu reperibilibus. Præterea ubivis etiam locorum, ubi olim ante aliquot secula, eliquata fuerunt metalla,& etiamnum eliquantur, sunt ingentes montes scoriarum; è quibus secundùm artem, aurum & argentum (in iis relictum) eliquari potest. Videtur ac si Deus nobis immorigeris suis filijs, divina sua providentiâ, in Europa, cumprimis verò in Germania (castigatis, & privatis pompâ, per nationes peregrinas ob impietatem, vitæ) aliquid in nostri commodum reservaverit, quod olim ipsimet non in pace, nec nunc tempore belli nostri inimici usurpare potuerunt. Sicuti nos quoque per naturam corrupti providentia utimur filiorum nostrorum gratiâ inobedientium, patrimonium, honeste acquisitum malè perdentium; reponentes pecuniam ad certum tempus necessitatis nimirum extremæ, ne prorsus in infamiam desperent parentum, sed resipiscant & ad meliorem frugem redeant & deprecentur

Quidni etiam Deus ille altissimus & sapientissimus, Pater noster misericors, videns nostram pœnitentiam, reservato Thesauro nos provocaret ad debitam gratitudinem & obedientiam; Deus nihil facit frustra, non ignorans, quid faciendum sibi, & quid nobis prosit; qui sine dubio videns filialem nostram obedientiam, provisurus nobis benedictione suâ divinâ tam temporali quàm æternâ.

Et quidem videtur ac si hâc ratione integræ Provinciæ iterum emergere possent, postquam

enim, nonnulli ſibi compararunt divitias, alios etiam iſti adjuvare poſſunt vel commodando, vel pro mercede labores illis vel negotia imponendo. Nemo autem miretur, quod dixerim, deliteſcere aliquid boni in ſcoriis abjectis; dicens, ſi aliquid boni in iis, utique eliquatum fuiſſet à majoribus noſtris? ℞. Poſito quod tum temporis nihil amplius ignis violentia elici potuiſſet, ſed non ſequitur propterea quod nec etiamnum aliquid eliquari poſſit boni. Primò enim non latet fuſores, tam priſcos quam hodiernos, ſcorias ſæpe abjectas, relictas aliquot annorum ſpatio in aëre, iterum fuiſſe imprægnatas ob vim magneticam, dediſſe poſtea plus metalli, meliuſque quam antea (de quare videant ignari libros tractantes de foſſibilibus.) Non autem in hac eliquatione uſurpatur artificium aliquod ſingulare, ſed modus ille communiſſimus ubivis locorum uſitatus.

Secundò poteſt etiam è quorundam metallorum ſcoriis (ſive imprægnatis ab Elementis, ſive non) via quadam ſecreta, elici & eliquari aurum & argentum, cùm tamen in illis antea nullum reperiretur. At quæris quomodò fieri poſſit, ut in prima fuſione producantur ſolummodo imperfecta, in liquefactione verò repetita, ſcoriarum nimirum, producatur aurum & argentum. Cui: Cuncta metalla imperfecta continent in ſe aliquid perfecti, quod cupellarum proba elici nequit; niſi iis deſtructis & converſis in ſcoriam (de qua re etiam alibi) imperfecta enim metalla multum continent ſulphuris combuſtibilis, non permittentis ſufficientem illorum purificationem in cu-

in cupellarum examine, sed facientis simul boni combustionem & conversionem in lithargyrium, substantiam cupellarum intrans: metallum vero reliquum, quod igne illo vehementissimo fusionis primæ eliquari non potuit, combustione conversum in scorias, majorem ignis sustinuit violentiam, quàm quod prima vice fuit eliquatum, quare magis purificatum, auroque & argento proximius quàm metallum ipsum à quo fuit separatum. Qui igitur ejusmodi scorias, in quibus sæpe multum relictum, cumprimis verò stanni scorias liquefacere noverit denuo cum additione congrua, ille sine dubio meliora reperturus metalla, metallis illis nimirum prima vice eliquatis à mineralium fossoribus. Non autem affirmaverim, tantam inesse vim igni focali purificandi metalla viliora, & perficiendi.

Ignis quidem magna potentia in purificandis & maturandis metallis, sed nimis est violentus pro volatilibus. Sine dubio sunt etiam alia quæ ignem adjuvare possunt, quibus cognitis facile magna perpetrare possumus. Et quia dictum in præcedentibus paragraphis, nonnulla occultum in se aurum & argentum de se dare non posse metalla, nisi prius destruantur & in scorias redigantur, non opus est ipsa metalla (suis usibus destinata) destruere auri lucri gratia, cùm reperiantur in magna copia destructa & in scorias conversa, è quibus aurum & argentum elicere, licet pro sustentatione vitæ humanæ. Cumprimis autem commendantur nonnullæ scoriæ stanni à certa ejus minera profectæ ob auri copiam, teste experientia

propria, & id quidem non sine causa; & quanquam omne stannum naturæ sit aureæ, illud tamen (quod dicitur Germanice *Saiffen Zinn*, à sapone) dupliciter est aureum; primò quidem propter aurum à natura sibi traditum, secundò propter aurum accidentale, ubi etiam communiter reperiuntur granula aurea, quæ dum stanni lavatur minera, quia ablutionis beneficio separari nequeunt, miscentur stanno infusione, quod sæpe non latet mineralium tractatores, latet autem eos separationis modus. Sæpe reperitur stannum, cujus centenarius venditur pretio 20. vel 24. Imperialium, quod majoris in sese pretii continet aurum. Quid igitur hic consilii, si absque damno separari nequit? Per Saturnum enim via vulgari separatum omne haberi nequit, quia maior pars abit in scorias. Et posito quod non converteretur in scorias, sumptus expendendi tamen in stanni separationem per plumbum, auri contenti pretium excessuri essent. Data igitur hac informatione non dubitabo, quin aliqui aliquando hoc inventuri secretum; quibus etiam pro virili assistam meo consilio.

Et quæ dicta de scoriis stanni, intelligenda quoque de cæterorum imperfectorum metallorum scoriis; non tamen ita ac si omnes absque discrimine multum possiderent auri: & quidem Martis Scoriæ, quæ maximam ignis vim sustinuerunt, conversæ in vitrum viride vel cœruleum, (è quo nonnulli aurum extraxère cum aq. reg. communi, sed sine lucro, sumptus enim expensi excesserunt pretium auri educti) præferendæ cæteris minorem

rem vim expertis, Cæterùm sunt qui affirmenter veram confici posse tincturam ex ejusmodi scoriis, imperfecta metalla transmutantem in aurum; id quod in suo relinquo pretio inexpertus, agens solummodò de iis (rebus) quas me docuit experientia, testimonium perhibens de Thesauro latente in ferro; quem non ab illo impetrare per antimonii separationem, de qua supra, licet adeò facilè, nec aliis viis sive mediis, expectante sese fortiorem, victorem nimirum auferentem spolium illius: nemo enim qui non aliquandò se fortiorem reperiat, messurum illi sicuti is messus fuit aliis. Senex ille ♄ adspectu vilissimus, supremus est in firmamento, qui multa potest in Metallicis, sine quo nihil, quod sit alicuius momenti præstare possumus; quarè meritò præ cæteris honorandus. Cæterùm non modò circa scorias metallorum abiectas talis separatio institui potest, sed etiam circa ipsa metalla, si modo viliori pretio, quemadmodum nunc tempore belli, comparari possunt; ubi spatio 30. annorum tanta copia ♀ & ♃ aliundè in civitates maiores transportata, vilissimoq; pretio vendita, ità ut palam iterum inde ad alia loca per naves transportari oportuerit. Quod si quis tunc scivisset hanc seperationem, nonne divitias ingentes acquirere potuisset inde æquè ac ex minerarum cultura, & simul ac reservare metalla, sive in separatione illa reservata Metalla suis iterum usibus dedicare Ecclesiasticis nimirum & bellicis, pro campanis nimirum & tormentis bellicis comparandis? qua ratione maxima pars in propria patria retineri potuisset quæ

aliàs

aliàs cum maximo damno, ex inopia metallicarum rerum peritorum, in peregrinas Provincias ablata. Sed non mirum quod adeò parum nunc præstetur in Alchimiâ, cum plerique Chymicorum nullam habeant Metallorum cognitionem; qua deficiente, deficit etiam Chymicus, sive doctus, sive sit indoctus; *hæc* enim *cognitio non habetur in Academiis*, consistens in profunda speculatione, & assiduâ exercitatione. Olim apud Chaldæos, Persas, Arabes & Ægyptios artes plus honorabantur, quam nunc apud Christianos, eligentes magistratum è Sapientibus, quorum reges filios suos in Philosophiâ educabant. Chymia cumprimis erat celebris apud Ægyptios, per quam opes & divitias maximas impetrabant; ità ut Diocletianus Imperator eos antè superare nequiverit, quam omnes illorum libros combusserit. Quo tempore in magno artes habebantur pretio; sicuti apparet ex salario annuo Alexandri Magni, quod dedit Aristoteli, coronatis nimirum 400 & 80000, & ex 3000 sociis, quos ipsi adjunxit naturæ perscrutandæ gratiâ. Nunc verò honorantur Thrasones, Sycophantæ & Moriones neglectis sapientibus, undè hæc præsens miseria tot regionum & civitatum, &c. In summâ artes & scientiæ nunc tam sunt raræ, quàm est nix in regionibus calidioribus in æstate mediâ. Honestam enim non permittit, superbia informationem sive eruditionem, non nisi opes quærens & divitias; quas si quis habet, honoratur absque respectu dignitatis & virtutis. Sunt nonnulli persuasi sibi, aliquid decedere honori suo, si filios educarent in hone-

honeftis artibus, contenti parrimonio pro ftatus conservatione: Sæpè autem apparet, quomodo fufficiat patrimonium, ablatis divitiis & opibus, per fas & nefas acquifitis, infortunio aliquo terræ marique approximante tunc enim tanquam butyrum ad folem confiftunt, ubi amiffis divitiis nihil reftat, quo vita fuftentari poffit, qui propterea non in exiguo verfantur periculo. Utinam aliquando tempus accelerarer, ubi vitiornm loco virtutes colerentur, & liberi educarentur in bonis artibus! tunc enim non tot in mundo grasfaturæ calamitates, nec tot fpolia & homicidia, fed in pace victuri homines & in fudore vultus panem acquifituri effent fine ullo proximi damno. Atque fic audivifti de reftantibus mediis honeftis facientibus ad familiæ fuftentationem honeftam, abfque nimirum ufurâ & fraude, Martifque violentiâ. Fraude fiquidem & dolo, belloque acquifitæ, utpote contra Scripturam & proximi charitatem, male communiter dilabuntur. Melius igitur eft unicuique relinquere fuum, & in fudore vultus juxta voluntatem divinam acquirere vitæ fuæ fuftentationem, id quod rectè commodéque fieri poterit viâ à me nunc demonftratâ. Etfi hactenus ad me ipfum ex hifce fecretiffimis fcientiis nihil lucri redierit certis quibufdam de caufis, neque (Deo fic volente) ulla unquam fpes futuri commodi reliqua effet, contentus tamen fum naturæ cognitione. Interim fpero me aliquandò divinâ favente gratiâ patriam exoptatiffimam revifurum, ubi in pace laborare & œconomiam honeftè fuftentare potero: Et tunc quidem audacius aliquid amplius edere & publicare potero. Decrevi enim fcribere *librum qualis nunquam fuit vifus*, multis mortalibus utiliffimum ad vitæ fuftentationem. Sicuti enim fœmina gravida nihil magis in votis habet, quàm ab onere liberari; Sic etiam ego, ut tanquam inftrumentum divinum proximum meum adjuvare poffim Talento mihi concredito. Nullâ autem re magis deftitutus fum quàm tempore. Quilibet enim vir fapiens facilè conjecturare poterit, quantos exantlaverim labores (nihil dicam de fumptibus) hic locorum ubi omnia cariffima, in rimandis naturæ penetralibus folummodò, poftpofitis laboribus majoribus. Dicam propterea in rerum veritate; *Aliis inferviendo ipfe confumor*. Et fi avaritiæ

avaritiæ deditus unicum solummodò, jam dudum mihi cognitum, exercere voluissem Secretum, maximas divitias acquirere potuissem: id quod nolui. genius enim meus non permisit exercere perfecte inventa, ceu artificium mechanicum, instar asini hinc inde quotidiè tot deportantis saccos; sed voluit ut invento uno invenirem aliud & quidem ex alio jam invento Secreto. semper enim unum alteri aperiebat januam. Id quod hactenus indesinenter factitavi absque ullâ consideratione sumptuum & laborum in commodum proximi; nec cessabo (Deo permittente) donec ad optatam pervenero viam. Interea decrevi inservire proximo inventis & probatis; sperans bonos in partem bonam versuros studium meum, non curans cavillatorum contumelias consuetas (à quibus nihil lucri) prodituorum tandem aliquando maximam suam asininam ignorantiam.

Concludam igitur & remittam lectorem benevolum, ad libros meos reliquos, tractaturos hisce planius de rebus secretis, quos brevi in lucem dare decrevi. Vale igitur lector & recommendatus esto Deo patri luminum.

AD OSOREM.

Quisquis es, Zoile, hoc animadvertito. Incognita adspicere noli: Non enim in terris, qui cunctis placere potest. Esto igitur cautus in actionibus tuis. Noli sine judicio judicare, ne ipse aliquando iudiceris: Veritas enim permanebit, osoribus veritatis perditis. Etsi tibi sint socii iniquitatis, non tamen permanebis nec evades pœnam. Quarè tangere noli innocentem, nihil nisi tuum quærentem commodum; viam tibi demonstrantem, opes & honores acquirendi rectam. Si quid habes melius, dato; nemo est qui prohibeat: Sin minus, fræna linguam, & carpere noli artibus divinâ favente gratiâ illustrem. Secus vindictam non effugies imminentem, à qua à condito mundo immunes non fuêre Zoili: atque hæc tibi admonitionis gratiâ candide dicta sunto.

FINIS.